

ياسەمین موجاهید

دڵت بێنەوە

وەرگێڕانی: ئاراس عیزەدین ئەنوەر

ناوی کتێب: دڵت بێنەوە

ناوی نووسەر: یاسەمین موجاهید

وەرگێڕانی بۆ کوردی: ئاراس عیزەدین

دیزاینی بەرگ: ناوەندی ڕێنوێن

دیزاینی تێکست: دانا حەسەن

نۆبەتی چاپ: سێیەم ٢٠٢١

چاپ: ناوەندی ڕێنوێن

تیراژ: (١٠٠٠) دانە

ژمارەی سپاردن: لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە (١٩٢٢)ـی ساڵی (٢٠١٩)ـی پێ دراوە.

RENWEN

ناوەندی ڕێنوێن

07701932749 - 07501269689

hakem1423@yahoo.com
renwen2009@yahoo.com

سلێمانی- بازاڕی ئاوباریک- نهۆمی یەکەم
بەرامبەر کاسۆمۆڵ- دوکانی ژمارە (٦٦)

دڵت بێنەوە

دیدگایەکی تایبەت لە بارەی
ڕزگاربوون لە کۆت و بەندەکانی ژیان

یەکێکە لە پڕفرۆشترین پەرتووکەکان

دڵت بێنەوە

پەرتووکی دڵت بێنەوە، باس لە ئاوێتەبوونی ڕۆح و جەستە دەکات لە ڕێی خۆشەویستی و ئاشتییەوە. هەموومان پێویستمان بەم پەرتووکەیە.

پرۆفیسۆر تاریق ڕەمەزان

ئەم پەرتووکە پەیامێکی لێوانلێوە لە هێز و توانا بۆ هەموو تاقم و گرووپەکانی ئەم جیهانە. بە شێوەیەکی ڕێک و جوان و مرۆڤانە دارێژراوە تاکو هەمووان سوودی لێ وەربگرین لە قۆناغە جیاجیاکانی ژیانماندا.

ذە موسلیم ئۆبزێرڤە

پێڕست

ستایش و بۆچوونەکان لەبارەی پەرتووکی

دڵت بێنەوە

«پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، ڕەنگدانەوەی پەیامی ڕۆحیی ئاینی ئیسلامە: سادە و کاریگەر و باڵانوێنە. لە ڕێی گەشتێکی تایبەت و گیانیبەگیانییەوە، یاسەمین موجاهید خوێنەرانی بە ڕێچکەیەکی زۆر تایبەتدا گوزەر پێدەکات. لە قووڵایی دڵەوە قسە بۆ دڵەکان دەکات و سەرکەوتووە لە ئارامکردنەوە و قایلکردنی مێشکەکان. ئەم پەرتووکە شایستەی ئەو سەرکەوتنانەیە کە بەدەستی هێناوە، ئەم چاپە نوێیەی (کە چوار بەشی بۆ زیاد کراوە)، خەڵاتێکە و تژییە لە هیوا و ئومێد. پەرتووکێکە دەستباری هەموو کەسێکە بۆ نزیکبوونەوە لە پەروەرێن و نزیکبوونەوە لە دڵی کەسانی تر. پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، باس لە ئاوێزانبوونی ڕۆح و جەستە دەکات لە ڕێی خۆشەویستی و ئاشتییەوە. گشتمان پێویستمان بەم پەرتووکەیە.»

پرۆفیسۆر تاریق ڕەمەزان

«پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، دڵەکان لە هیوا و ڕووناکی پڕ دەکات، پەرتووکێکی نایاب و ناوازەیە. ئەم پەرتووکە وەک هاوسەفەر و هاونشینێکی ئازیز وایە لە گەشتی پێشبینینەکراوی ژیاندا. بۆچوون و زانیاری و چیرۆکە سەرنجڕاکێشەکانی خاتوو یاسەمین بووژانەوە و سروشی بە خوێنەرانی لە سەرانسەری جیهان بەخشیوە.»

پیتەر گلاود - دیزاینەری براوەی خەڵات

«بە کورتی ئەم پەرتووکە زۆر وشە بە وشەی پڕ بە پێست و مانایە. خاتوو یاسەمین بە شێوەیەکی جوان و ناوازە لە شوێنی خۆیدا باسی هەموو دڵشکان، ئازار، هیوابڕاوی و لەدەستدانەکانی کردووە کە بەسەرماندا دێن. دەتوانم بڵێم وات لێ دەکات جارێکی تر بە هەمان شێوەی پێشوو لە ناڕەحەتییەکان نەڕوانیت.»

ساهیل یو کەی

«نووسینەکانی یاسەمین موجاهید ئامۆژگارین لە لایەن ڕاوێژکارێکی ژیر و زانا، یاخود هاوڕێیەکی متمانەپێکراوەوە، ئەم پەرتووکە ڕێگە بە خوێنەرانی دەدات لەگەڵ هەڵدانەوەی ڕووپەڕەکانی، ئارامی و سووکنایی بەدەست بهێنن کاتێک ناڕەحەتی و ئاستەنگیەکانی ژیان تەنگیان پێهەڵدەچنێت. پوخت بگوفتین ئەم پەرتووکە پێویستە لە کتێبخانەی هەموو ئافرەتێکی مسوڵماندا هەبێت.»

گۆڤاری عزیزە

«پەیڤەکانی نێو ئەم پەرتووکە لە توانایاندا هەیە فرمێسک لە چاوەکانت بچۆڕێنن، فرمێسکێک بەهۆی تێگەیشتن و دیدەنکردنی حەقیقەت و هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی ئەو ڕاستییە لە خۆتدا دروست دەبێت. ئەم پەرتووکە پەیمانی گەشتێکی بەرەو ڕووناکی دەدات بە خوێنەرانی، پەیمانەکەیشی بەجێ گەیاندووە.»

موسلیم ومێن ئێکسپەوزد

«پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**) تێڕوانینێکی تەواو جیاوازی پێبەخشیم لەبارەی مەبەستی ئەم ژیانەوە. بڕوا ناکەم کەسێک هەبێت ئەم پەرتووکە بخوێنێتەوە و کەڵک لە داناییەکەی وەرنەگرێت.»

گۆڤاری سیستەرز

«لە سەرووی جوانییەوەیە... زۆر سوپاس خاتوو یاسەمین بۆ ئەم پەرتووکە سەرنجڕاکێشە. دیدگای منت لە بارەی ئەم ژیانەوە بە تەواوی گۆڕی، فێرت کردم دەستبەرداری ئەو خەیاڵاتانە بم کە تێیدا دەژیم و تەنها سەرنجم لەسەر ڕۆژیی دوایی بێت. سوپاس بۆ بەڕێزتان واتان لێ کردم بڕوام بە دەرفەتی دووەم هەبێت. دەزانم کامڵ و بێ کەموکوڕی نیم، بەڵام هەوڵ دەدەم ببم بە کەسێکی باشتر. وتەکانت سوکناییین، یارمەتیان داوم بە خەندەوە و بە ئارامی بنووم تەنانەت لە ناڕەحەتترین شەوەکانی ژیانمدا. هیوای باشترینت بۆ دەخوازم.»

داليا ئی. ئێن

«ئەم پەرتووکە ڕەنگدانەوەی ناوەکەیەتی. پەرتووکێکە زۆر یارمەتی داوم و تامەزرۆم چەندبارە بیخوێنمەوە. پەرتووکێکی زۆر بەسوودە بەتایبەت بۆ ئەو کەسانەی کە بە قۆناغێکی سەختی ژیانیاندا تێدەپەڕن. پەرتووکێکە کە خوێندنەوەی پێویستە.»

ئەبو ف.

«خاتوو یاسەمین موجاهید بە شێوازێکی زۆر جوان و ڕێک ئەم پەرتووکەی نووسیوە، پەیامێکی پێویست و هەمیشەیی دەگەیەنێت بە خوێنەران. بە شێوەیەک بابەتەکانی نووسیوە وەک ئەوەی قسە بۆ هاوڕێیەکی بکات، بۆچوونەکانی بە شێوەیەکی هاوڕێیانە دەگەیەنێت. زۆر لام سەخت بوو واز لە خوێندنەوەی پەرتووکەکە بهێنم. ئەم پەرتووکە پێشنیار دەکەم بۆ هەموو ئەو کەسانەی کە هەست دەکەن شتێک لە ژیانیاندا ونە. بڕوام وایە خاتوو یاسەمین بابەتەکەی بە تەواوی پێکاوە. ئەگەر هەست دەکەیت خەریکە لەسەر ڕێگا ڕاستەکە لادەدەیت، یاخود لەسەر ڕێگاکە لات داوە، ئەم پەرتووکە توانای هەیە بتگەڕێنێتەوە سەر ڕێگا ڕاستەکە. پەرتووکێکی زۆر پڕمانایە و تێگەیشتن لێی ئاسانە.»

دریو

«ئەم پەرتووکە ژیانی بە تەواوی گۆڕیم، یەکێکە لە ناوازەترین ئەو پەرتووکانەی تاکو ئێستا خوێندومەتەوە. سەرەتا یارمەتی دام بە خۆمدا بچمەوە و خۆمم خۆش بوێت، هەروەها فێری کردم هیچ شتێک لەم جیهانەدا هەمیشەیی نییە جگە لە پەروەردگار، پەروەردگار تاکە کەسە کە دەبێت بۆ هەموو شتەکان پشتی پێ ببەستین. هەندێک جار سەخت بوو خوێندنەوەی، چونکە هێندە ئاسان نییە شتەکان ڕاستەوخۆ بچێتە قووڵایی دڵ و دەروونتەوە، بە گشتی پەرتووکێکی زۆر پڕ مانا و بەسوودە.»

ئەمیرە جی

«ئـەم پەرتووکـە یادخەرەوەیەکی زۆر بەسـوودە بـۆ چۆنێتـی بیرکردنـەوە و ژیانکـردن. لـە ڕاسـتیدا دەتوانرێـت بەسـەر مسـوڵمان و نامسـوڵماندا پەیڕەو بکرێت. تێگەیشـتن لـە نووسـراوەکانی خاتـوو یاسـەمین زۆر ئاسـانە. پەرتووکێکە دەتوانیت بە ئاسانی لێی تێبگەیت، بـەڵام سـوودێکی باشـت پـێ دەگەیەنێـت، ئەگـەر دابنیشـیت و بیـر بکەیتەوە چۆن ئـەم شـتانە لـە ژیانی خۆتدا پەیڕەو بکەیت. ناوبەناو ئـەم پەرتووکـە دەخوێنمـەوە.»

جولی ٤٠٨

«ئەم پەرتووکە تێڕوانینی منی لەبارەی ئـەم ژیانـەوە بـە تـەواوی گـۆڕی. کاتێـک پەرتووکەکـەم دەخوێنـدەوە لـە چەندیـن شـوێندا (ئەهـا) م بـۆ باسـەکان دەکـرد. نموونەکانـی نـاو پەرتووکەکـە تێگەیشـتن و خوێندنـەوە و بەسـتنەوەی بـە ژیانـی ڕۆژانـەوە ئاسـان دەکات. پێویسته پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، لە کتێبخانەکەتدا هەبێت، چونکە یارمەتیت دەدات لـە نەهێشـتنی ئـەو ئازارانـەی ڕۆژانـە تووشـی دەبیت. هەروەها یارمەتیت دەدات بـۆ تێگەیشـتن لـە ناڕەحەتـی و لەدەسـتدان و خۆشـەویستی و خەمـەکان، کاتێـک پەیوەسـتی دەکات بـە قورئـان و فەرمـوودە و چیرۆکەکانـی ژیانـی پەیامبەرمـان موحەمـەد و هاوەڵـە بەڕێزەکانیـەوە.»

ئەمەزۆن کەستەمە

«خوێندنەوەیەکی هاندەرانەیە. پەرتووکێکی نایابە، باس لەوە دەکات پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگاردا چۆن بێت. باسەکان پەیوەست کراون بە قورئانی پیرۆز و سونەتەکانی پەیامبەرمان موحەمەدەوە. پەرتووکێکی زۆر بەسوودە بۆ هەمووان، بە تایبەت ئەو کەسانەی هاوشێوەی خۆم پێشبینی شتانێکی زۆر دەکەن لەم ژیانە و پەیوەندییەکانی ئەم ژیانە. تێڕوانینێکی دروستمان دەداتێ لەبارەی ئەوەی سەرنجەکانمان بخەینە سەر چ شتێک. زۆر لام ناڕەحەت بوو پەرتووکەکە دابنێم کاتێک دەستم بە خوێندنەوەی کرد. بەڕاستی پەرتووکێکە تەواو هانت دەدات.»

دانا ئێم

«بەرهەمێکی زۆر نایابە. سوپاس بۆ پەروەردگار بەهۆی ئەم پەرتووکەوە توانیم لە ماوەی یەک هەفتەدا کۆتایی بەو شتە بهێنم کە لە ماوەی دوو ساڵی دوای جیابوونەوەم لە مێردەکەم شکستم تێیدا هێنا. زۆر سوپاس خوشکە یاسەمین.»

رایفە بی

«السلام عليكم! ئەم پەرتووکە زۆر بێوێنەیە. لە سیمینارێکدا گوێم لە نووسەری پەرتووکەکە بوو، پەرتووکەکەم لەوێ کڕی. ئەم پەرتووکەم زۆر خۆش دەوێت، تەنانەت بۆ کچەکەم و خوشکێکم کڕیم. پێشنیار دەکەم هەمووان ئەم پەرتووکە بخوێننەوە. خاتوو یاسەمین موجاهید کێشە و گرفتی دڵەکان بە شێوەیەک ڕوون دەکاتەوە کە دڵت پێی دەکرێتەوە. داواکارم لە پەروەردگار دڵەکانتان پڕ بکات لە خۆشەویستی خۆی. شتانێکی زۆر باش و بەسوود لەم پەرتووکەدا هەن. پەروەردگار پاداشتی بەخێرتان بداتەوە خوشکە یاسەمین، بەهۆی باسکردنی تێڕوانینە بەسوود و چێژبەخشەکانت بۆمان، بۆ فێرکردنمان و گرنگیپێدانمان.»

کەی پۆڵمان

«ئەم پەرتووکە پێشنیار دەکەم بۆ هەموو خوێنەران و ئاشقانی پەرتووک. ئەم پەرتووکەم خوێندۆتەوە، بەڵام ڕۆژانە بەشێکی لێ دەخوێنمەوە کە نزیکەی پێنج خولەکێک دەخایەنێت و ژیانی ڕۆژانەم بیر دەهێنێتەوە. ئەم پەرتووکە یادخەرەوەیەکی زۆر باشە، هاوکارێکی باشە لە ساتی تووشبوون بە ناڕەحەتی لەم جیهانەدا، هەروەها هیوامان پێ دەبەخشێت لەبارەی ژیانی دواییەوە. پێویستە ئەم پەرتووکە بخوێنرێتەوە، چونکە هاندەرێکی زۆر باش و بەسوودە.»

ڕێجینا ئۆ

«ساڵێک لەمەوبەر مێردەکەم بڕیاری دا جێم بهێڵێت، زۆر داڕووخام، پەشۆکاو و خەمبار و بێزار بووم، سوپاس بۆ پەروەرێنم کە ڕێنوێنی کردم و چاوم بە نووسینەکانی بەڕێزتان کەوت. ساڵی ڕابردوو ساڵێکی زۆر ناخۆش بوو بۆ من، هەرچەندە بە پرۆسەیەکی زۆر باشدا تێپەڕیم تاکو فێر ببم چۆن دڵم چاک بکەمەوە. فێر بووم کە دەبێت تەنها پەروەرێن لە دڵەکانماندا بێت، هەموو شتەکانی تری ژیانمان بەخششێکن بۆ خزمەتی خۆمان، تەنانەت ئەگەر شتانێکی حەڵاڵیش بن. نووسینەکانت زۆر یارمەتیان دام. سێ هەفتە لەمەوبەر باوکم (پەروەرێن لێی خۆش بێت)، کۆچی دوایی کرد، تەواوی خێزانەکەم و ناوچەکەیشی تووشی شۆک و نائومێدی کرد.

یەکەمین شتێک بە دڵمدا هات بریتی بوو لە (إنا لله و إنا اليه الراجعون)، «ئێمە موڵکی پەروەردگارین و هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێینەوە»، إن شاء الله باوکم گەڕاوەتەوە بۆماڵە سەرەکییەکە کە بەهەشتە. لەبری ئەوەی بێزار بم، زۆر سوپاسگوزاری پەروەردگار بووم کە ئەوی کرد بە باوکم و بۆ ماوەیەکی زۆر لە ژیانمدا بوو. هەروەها پەروەرێنمان هەمیشە باشترین شتەکان هەڵدەبژێرێت بۆمان، بۆیە باوەڕم وایە ئەوە باشترین کات بووە بۆ باوکم کە جێمان بهێڵێت. دەمەوێت لە ناخی دڵمەوە سوپاست بکەم، چونکە لەو بڕوایەدام ئەم کەسەی ئێستا نەدەبووم، کە توانیم بەرگەی لەدەستدانی یەکێک لە ئازیزترین کەسەکانم بگرم، ئەگەر نووسینەکانتم نەخوێندایەتەوە. ویستم بڵێم یەکێک لە نووسینە تایبەتەکانت هانی دام، بەڵام وانەبوو، هەموو نووسینەکانت کاریان تێکردم و لە ڕووی دەروونییەوە هانیان دام. لە پەروەردگار دەپاڕێمەوە پاداشتی بەخێرت بداتەوە و بەردەوامت بکات لەسەر کارەکانت. پەروەردگار ڕەحمەت پێ بکات و خۆشەویستانت بپارێزێت. تکایە نزای بەخێر بۆ باوکم بکەن.»

ئاڵا

«حەز دەکەم سوپاسێکی بێپایانت بکەم، چونکە تەواوی ژیانت گۆڕیم، پەروەردگاری مەزن ڕەحمت پێ بکات. بە قۆناغێکی سەخت و ناخۆشی ژیانمدا تێدەپەڕیم، تووشی نیگەرانی، خەمۆکی، فەراغی ڕۆحی و نائومێدی زۆر بووم. پاشان چاوم بە یەکێک لە بابەتەکانت کەوت، ئێستا زۆر دڵخۆشم. سوپاسی بێپایان بۆ پەروەردگاری مەزن. زۆر سوپاست دەکەم، تکایە بەردەوام بە لە نووسین، چونکە پەروەردگار توانا و بەهرەیەکی باش و بێوێنەی پێ بەخشیویت. هیوادارم پەروەردگار هەموو نزاکانم قبووڵ بکات کە بۆ تۆی دەکەم. لە ڕاستیدا تەنها توانیم ئەوەندە بڵێم، چونکە نووسینەکانت بە وشە وەسف ناکرێن.»

مریم

«وشەکانت زۆر کاریان تێکردم، دەبوو لەسەرخۆ بیانخوێنمەوە و هەناسەی قووڵ هەڵمژم. هەمیشە شانازی دەکەم بەوەی ماددەپەرست نەبووم، بەڵام زۆر پەیوەست بووم بەو کەسانەوەی کە خۆشم دەویستن تاکو دڵخۆشم بکەن. کاتێک نائومێدیان دەکردم، یاخود جێیان دەهێشتم، ژیانم دەهەژا. پێویستییەکی بەردەوام هەیە بۆ ئەوەی خۆش بویسترێی، لە ڕێی ئەو خۆشەویستییەوە دڵخۆشیم بەدەست دەهێنا. زۆری خایەند تاکو تێبگەم پێویستە ئەم خۆشەویستییە بەهۆی پەیوەندیم لەگەڵ پەروەردگارەوە دەستەبەر ببێت نەک خەڵکی. کەسێکی نموونەییم، بەخشەرێکم، دڵخۆشکردنی کەسانی دی دڵخۆشم دەکات، بەڵام سەختە تێبگەیت لەوەی کە نابێت پێشبینی هیچ شتێک لە خەڵکی و ئەم ژیانە بکەیت. سوپاس بۆ پەروەرێن، خوێندنەوەی وشەکانت وەک ئەوە بوو بە وردی پێداچوونەوەیەک بە خۆمدا بکەم کە پێشتر ئامادەی ئەنجامدانیم نەبوو، ئەمەیش زۆر یارمەتی دام. پەروەردگار ڕەحمت پێ بکات، چونکە کەسێکی ڕاستەقینەی.»

میهر

«دەمەوێت بڵێم کە زۆر تامەزرۆی بابەتەکانتم. لە تەمەنی هەشت ساڵییەوە خوێنەرێکی باش و چالاک بووم، بە خێرایی پەرتووکم لە کتێبخانەکاندا خوێندۆتەوە. نووسەرەکانی وەکو (ڕۆمی، غەزالی، ئیقبال و زۆرێک لە نووسەرە بەناوبانگەکانی تر)م خۆش دەوێت، چونکە بۆ ڕۆحەکان دەدوێن. بۆچی ئەمە بە تۆ دەڵێم؟ چونکە دوای خوێندنەوەی نووسینەکانی زۆر کەسی بەتوانا و بلیمەت، دڵ و ڕۆحم لە بابەتەکانی بەڕێزتاندا دۆزییەوە. بە دڵنیاییەوە یەکێکیت لەو نووسەرانەی کە زۆر لام پەسەندیت. هەرکاتێک پێویستم بە هاندانی ڕۆحی و دەروونی بێت، دەگەڕێمەوە بۆ سەر بابەتەکانت. هەروەها کەسێکی زۆر خۆشەویستم دۆزییەوە، بە هاوڕوحی خۆمی دەزانم، خۆشەویستیم بۆ ئەو زۆر پەیوەستی کردووم بەوەوە. تەنها لە ڕێی نووسینەکانی تۆوە فێری خۆشویستنی ئەو دەبم کە هەرگیز لەدەست ناچێت و دەست بەو پەیوەندییەوە بگرم کە هەگیز ناشکێت. فێرت کردم خۆشەویستی ڕاستەقینە واتای چییە. تامەزرۆی نووسینەکانتم، زۆر هانم دەدەیت. بەڵێ! براکەم و هاوڕێکانیشم تامەزرۆ و شەیدای نووسینەکانتن. داواکارم لە پەروەردگاری مەزن باشترینی شتەکانت پێ ببەخشێت و بەردەوامت بکات لەوەی هۆکارێک بیت بۆ هاندانمان بەرەو ئەو. لەگەڵ خۆشەویستییەکی بێپایان و لەئامێزگرتنێکی گەرم و نزاکانمان بۆ بەڕێزتان!»

موحسینە - باشووری ئەفریقا

«ماوەیەک لەمەوبەر دەرفەتی چوونە ویبسایت و ڤیدۆکانتم هەبوو. پێش ئەوە بە دوای خۆراکی ڕۆحمدا بگەڕێم، بە دوای ئەو شانەدا دەگەڕام کە دڵە ژەنگاوییەکەم چارەسەر بکات، پاشان هاتمە سەر ڤیدۆکانت و ماڵپەڕەکەت. ماشاء اللە خوشکی بەڕێزم! هیچ وشەیەک شک نابەم بۆ ستایشکردن و وەسفکردنی کاریگەری نووسینەکانت کە لەسەر دڵەکان و ڕۆحەکان هەیانە. هەر وشەیەک کە دەینووسیت کار دەکاتە سەر دڵم، نەفس و خۆبەگەورەزانیم تێکدەشکێنێت و دەمخاتە گریان. ناتوانم بە تەواوی سوپاسگوزاری خۆم دەربڕم بۆ کارە هاندەرەکانت و یادخستنەوە بەردەوامەکانت لە ڕێی کارەکانتەوە. پەروەرێنی باڵا بە بەهەشتی فیردەوست شاد بکات، لەم دونیا و لەو دونیادا پاداشتی بەخێرت بداتەوە.»

منیرە - سەنگافورە

«تەوەکول کارمان، یاسەمین موجاهیدم بیر دەهێنێتەوە. یەکەمیان شۆڕشێکی دەرەکی بەرپا کرد، دووەمیان شۆڕشێکی ناوەکی بەرپا کرد.»

ما

«خاتوو یاسەمین! بەڕێزتان ناناسم، بەڕێزیشتان من ناناسن، بەڵام هەست دەکەم زۆر لێمەوە نزیکیت! هەر وشەیەک کە دەینووسن زۆر کار دەکاتە سەر دڵم.»

نوور

«هەست دەکەم کە لە ژیانێکی دووڕووییدا دەژیام، دەموت پەروەرێنم خۆش دەوێت، بەڵام کارەکانم ڕەنگدانەوەی وتەکەم نەبوون. گۆڕانکاری لە ژیانمدا ڕوویدا کاتێک مانای ڕاستەقینەی خۆشەویستی پەروەردگار و گرنگی ئەو خۆشەویستیەم بۆ دەرکەوت لە ڕێگای بابەتەکان و وانەکانتەوە. پاشان هەموو شتێک لە ژیانمدا بە باشی و ڕێکی بەڕێوە دەچوو.»

نەزیر

"ماشاء الله! پەروەردگار توانایەکی زۆر باشی پێ بەخشیویت بۆ چوونە ناو دڵەکان و هەژاندنیان، وایان لێ بکەیت بەو شێوەیە کار بکەن کە پێویستە. سوپاس بۆ پەروەردگاری مەزن کە کەسانی وەک خاتوو یاسەمین موجاهیدی هێناوەتە بوون."

غازی أ

«پەروەردگار ڕەحمت پێ بکات و بۆ هەمیشە بتپارێزێت، بە بەهەشتت شاد بکات و بۆ هەمیشە لە بەهەشتدا بە شادی بژیت. هەرگیز ئەو کاریگەریانە بە کەم مەزانە کە وشەکانت لەسەر کەسەکان هەیانە. داواکارم پەروەردگار لێت ڕازی بێت. ئەگەر شوێنێک هەبوایە قووڵتر لە دڵەکان، ئەوا وشەکانت پێی دەگەیشتن. تەنها دەمەوێت بزانیت چەندە خەڵاتێکی مەزن و هاندانێکیت بۆ کۆمەڵگای مسوڵمانان بەتایبەت گەنجان و لاوان. ڕەنگە هەستی پێ بکەیت یاخود هەستی پێ نەکەیت، بەڵام زۆرێک لە بابەتەکانت کاریگەری دەکەنە سەرماڵەکان کە بەدەست کێشە و گرفتەوە دەناڵێنن. لە جیهانی ئێستاماندا کە هەموو شتێک بەرەو خراپی دەڕوات، نەک تەنها نموونەی نووسەرێکی باش، یاخود وتاربێژێکی

باشیت، بەڵکوو نموونەی هیوایت. هیوایەک کە هێشتا کەسانی پاک و باش ماون. ڕەنگە ئەمە نەزانیت، بەڵام ئەوەی خەڵکی زۆر جار لە بارەتەوە دەیڵێن، ئەوەیە کە ئامادەبوونت ئاسوودەیی بە هەمووان دەبەخشێت. خۆم دان بەو ڕاستییەدا دەنێم، کاتێک کەسێک باسی ئەم وشە حەقیقیانەت بۆ دەکات، دڵ ناتوانێت پێی کاریگەر نەبێت.

یارمەتی زۆر کەست داوە تاکو ساتە ناخۆشەکانیان تێپەڕێنن، پەروەردگار پاداشتی بەخێرت بداتەوە. زۆر کەس هەن کاری باش و خێر ئەنجام دەدەن لەکاتێکدا پێشتر ئەنجامیان نەدەدا. بە پشتیوانی پەروەرێن کارە چاکەکانت هەمیشە زیاد دەبن هاوشێوەی زیادبوونی دۆلارەکانی ملیۆنێرێک، بەڵام جیاوازییەکە لە ڕۆژی قیامەتدا دەردەکەوێت. إنشاء اللە ملیۆنەها جار لە ئەوان دەوڵەمەندتر دەبیت، هیوادارم لەو دونیادا شایەتی ئەوە بدەم و بە چاوەکانی خۆم ئەوە ببینم. هیوادارم پەیامبەرمان موحەمەد(ﷺ) بە خەندە و لەئامێزگرتنەوە پێشوازیت لێ بکات، چونکە یەکێکیت لە شوێنکەوتووانی پەیامبەرمان کە زۆر هەوڵت داوە جیاوازییەک لەم جیهانەدا دروست بکەیت و کردویشتە. ببورە ئەگەر کەمێک زیادەڕەویم کردبێت، بەڵام لە نووسینەکانتدا هێزم بەدەست هێنا تاکو پشت بە پەروەردگار ببەستم لە لاوازترین ساتەکانی ژیانمدا. خۆزگە لە نزیکی تۆدا گەورە دەبووم و دەبووم بە هاوڕێیەکی پڕ ئیمان و باوەڕ. ئەم پەیامەم لەبری هەزاران کەسی دانیشتووی لەندەنە کە بەهۆی تۆوە هان دراون. پەروەرێن پاداشتی بەخێرتان بداتەوە! هەست دەکەم پێویستە لێرەدا بوەستم، یاخود دەبێت بۆ هەمیشە بەردەوام بم لە نووسین... السلام علیکم!»

محمد أ

«دوای ساڵێک ئەم بابەتە دەخوێنمەوە، هەست دەکەم ئەو بابەتەیە
کە گۆڕانکاری لە مندا دروست کرد. هەرگیز بەڕاستی نەچووبوومە
ناوەڕۆکی ئایینی ئیسلامەوە و بە باشی پێوەی پابەند نەبووم. ژیانم لە
تاریکیدا بوو لەگەڵ کەسانێکدا کە تەنها کەمیان دەکردمەوە بۆ ئاستێک
کە نەدەبوو وابم. بە تەواوی کەوتمە ناو قووڵایی ئەم دونیایەوە.
شتانێکم ئەنجام دەدا کە هەرگیز شانازییان پێوە ناکەم. بەردەوام
شکستم دەهێنا. پێم هەڵدەکەوت و چی دی خۆم نەدەناسیەوە.
شەوێکیان شتێکی ناخۆش ڕوویدا، لەو کاتەدا زانیم پەروەردگار
هەمیشە لەگەڵمدایە، بەڵام ئەوە من بووم پەروەردگارم فەرامۆش
کردبوو، ئافرێنەر و دروستکاری مەزنم فەرامۆش کردبوو. ئەو شەوە
بە خۆمم وت ئیتر بەسە و گەڕامەوە بۆ ناو ئیسلام. گەڕامەوە بۆ
لای پەروەرێنم. لەدوای ئەو شەوەوە، بەردەوام بووم لە گەشتی
گۆڕانکاریکردن لە ژیانمدا. لەو گەشتەدا کە پەروەرێنم کاپتنەکەم بوو،
توانیم ٣٦٠ پلە ژیانم بگۆڕم. بیرم نایەتەوە ڕۆژێک بێ حیجاب بووبم.
بیرم نایاتەوە ڕۆژێک نوێژەکانم ئەنجام نەدابێت، یاخود
نەچووبم بۆ مزگەوت، یاخود بەشداری وانە ئایینییەکانی ڕۆژانەم
نەکردبێت. خاتوو یاسەمین، ناتوانم تەواو سوپاست بکەم بۆ
داگرتنی ئەم بابەتە، بەڕاستی ڕاستەوخۆ کار دەکاتە سەر دڵەکان.
گوێم لەوە بوو کە وتت: کلیلەکانم لەم دونیایەدا هەڵگرت و دامە
دەست پەروەرێنی مەزن. ئافرەتێکی زۆر کاریگەریت و ئومێدم پێتە.
زۆر سوپاس!»

حومەیرە!

«پەروەریێنی مـەزن بـە بەهەشتی فیردەوسـت شـاد بکات کـە بەرزترین شـوێنی بەهەشـتە، ئامیـن! تەنانـەت ناتوانـم باسـی ئـەوە بکـەم چەنـدە بەخششـێکی گـەورەیـت خوشـکە یاسـەمین. لـە ڕێگای نووسینەکانتەوە هاتیتـە نێو ژیانمـەوە و بـەردەوام بیروباوەڕم بەهێز دەکـەن. سـوپاس و سـتایش بـۆ پەروەریێن! هانـی زۆر لـە هاوڕێکانم و خۆشەویسـتانت داوم کـە زۆر جار باسـی نووسـینەکانی تۆیان بـۆ دەکەم. بەڕاستی پەروەریێن وەڵامـی نزاکەتی داوەتـەوە، ئەگـەر نزات کردبێت تاکـو ببیتـە هۆکارێـک و ئامرازێـک بـۆ ڕێنماییکردنـی ئـەم ئوممەتـە.»

هاجەرە م.

«سـەرەتای ئاشـنابوونم بـە خاتـوو یاسـەمین موجاهیـد لـە ڕێگای چەنـد کورتـە ڤیدۆیەکیـەوە بـوو کـە لـە یوتـوب بـڵاو کرابوویـەوە. وتەکانی و شـێوازی باسـکردنی بابەتـەکان زۆر سـەرنجی ڕاکێشـام و پێیـان کاریگـەر بووم. لـە کاتی گـەڕانم بـە دوای بەرهەمەکانیدا، چاوم بـە پەرتووکـی (**دڵـت بێنـەوە**) کـەوت، دوای خوێندنـەوەی پەرتووکەکـە، تامەزرۆییەکـی زۆرم هەبـوو بـۆ وەرگێڕانـی بـۆ سـەر زمانـی شـیرینی کـوردی، تاکـو بتوانـم لـەم ڕێگەیـەوە سـوودێک بگەیەنـم، هەروەهـا خاتـوو یاسـەمین زیاتـر بـە کەسـانی چـواردەورم بناسـێنم. پێشـنیار دەکـەم پەرتووکـی (**دڵـت بێنـەوە**)، بخوێننـەوە، چونکـە ڕێنوێیتـان دەکات بـەرەو ڕێـگای پەروەریێـن، هەروەهـا ئاسـوودەیی دەبەخشـێتە دڵـەکان.»

وەرگێڕ - ئاراس عیزەدین

ستایشی خوێنەرانی کورد بۆ پەرتووکی

دڵت بێنەوە

*دەمەوێت بە هەر مرۆڤێک بڵێم ئەگەر لە ژیانتدا بوارت هەبوو یەک کتێب بخوێنیتەوە، ئەوا با کتێبی (**دڵت بێنەوە**) بێت ..

بەڕاستی شایەنی خوێندنەوەیە، نکوڵی لە ڕاستی و دروستی پەیڤەکانی ناکرێ دەربارەی ژیان و مەبەستی بوونمان لەم دنیایە و کۆی ئەو شتانەی لە ژیندا دێتە ڕێمان. هەمووی تاقیکردنەوەی ئیلاهیە و ژیانی فانی و کاتی دنیایی درەنگ یان زوو کۆتایی دێت و بەرەو جیهانێکی هەمیشەیی کە تێیدا پاداشتی تاقیکردنەوە دوونیاییەکانمان وەردەگرینەوە...

کتێبێکە ئەستەمە لە کاتی خوێندنەوەی لە زۆر کار پەشیمان نەبیت کە تا ئێستا کردووتە، لە کەمتەرخەمیت لە پەرستشەکانت پاشگەز نەبیت کە فەزڵی کۆمەڵێک شتی دنیایت داوە بەسەر پەیوەندییەکانتدا لەگەڵ کردگار ...خۆزگە بتوانین وشە بە وشەی ئەو کتێبە لە ژیانماندا ڕەنگ بداتەوە، ئەوا بێگومان تێڕوانینی ژیانکردنمان بە جارێک دەگۆڕێت و ئامانجی بوون و ژیانکردنمان ڕوونتر دەبێت.

شنیا سەباح

خوێندکاری زانکۆ

* سەرەتا هەندێک لەو ناساندنانەم خوێندنەوە کە بۆ کتێبەکە کرابوو، چوو بە دڵمدا، چونکە کۆمێنتی کۆمەڵێک کەس بوو لە سەری، گوایە ژیانی ئەوانی گۆڕیوە! جا ئینسان چی دەوێت لە کتێبێک جگە لەوەی بیرکردنەوە و ژیانی بگۆڕێت بۆ باشتر؟

هەر کەس ئەم کتێبە بخوێنێتەوە هەست دەکات بە جۆرێک قەرزداری نووسەر بووە، ئەوەی نووسەر بەو ئاسانییە داویەتی بە خوێنەر، زۆر بە نرخترە لەو شتانەی ئێمە ڕۆژانە نرخیان بۆ دادەنێین، بەنرختر لە سەفەری وڵاتان تا دڵمان خۆش بێت.

نووسەر وا دەردەکەوێت کە قوتابی ئیبنولقەیم بێت، بە جارێک دڵ داگیر دەکات بە وتە سادە و جوانەکانی. زۆر کەم نەبێت جگە لە ئایەتی قورئان هیچ نابینیت کە ئیلهامی نووسەر بێت، جار جارێکیش دەچێتە خزمەتی پێغەمبەری نازدار(ﷺ) و، ئیبنوتەیمییە و ئیبنولقەییم.

زۆر کات ئەوانەی دەیانەوێت لەسەر ڕۆح و دڵ و عیرفان بنووسن، وا گێژت دەکەن نەزانی لە کوێوە دەتبەن و سەرت لە کوێوە دەردەکەن، نەزانی قسەکەنیان چەنی شەرعییە و کتێبەکانیان چەن ئایەتی قورئانی تێدایە! بەڵام دادە یاسەمین وەکو دایک وانەکانی ئێژێتەوە، زۆر سادە و ڕەوان، زۆر شیرین و ڕاستەقینە. باسەکانی ئاوێتەن بە باسەکانی تەوحیدەوە. وەک ئەوەی کە خۆی ڕۆژنامەنووسیشە، باش ئاگاداری جیهان و باری سیاسییە.

بە هەر لاپەڕەیەکی زیاتردا گوزەرم دەکرد، زیاتر دەموت خۆزگە لەو جیهانە جوانەی نووسەردا دەژیام، بیرم لەوە دەکردەوە دادە یاسەمین نەکێشەی لێ عاسی دەبێت و نە خەفەتیش دەخوات، چونکە ئەوانەی ئەو باسی فەرمووبوون بەشێکی کەم بوون لەو جیهانە ئاوەدانەی ئەو تێیدا دەژی، جیهانێکی دوو کەسی، بەندەیەک و پەروەردگاری.

کتێبەکە وا دیارە ڕۆژانە نووسیویەتییەوە، بە جۆرێک هەر شتێک ڕۆژانە کاریان تێکردووە ئەو دیوە ڕاستەقینەکەی بینیوە و چێژی لە هەمووی وەرگرتووە، وەکو کە پێغەمبەری خودا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموێت: (سەیرم لە کاری مسوڵمان دێت، هەموو کارێکی خێرە، کە تووشی خۆشییەک دەبێت و سوپاسگوزاری دەکات پاداشتی لەسەر وەردەگرێت، کە تووشی کێشەیەک دەبێت و سەبری لەسەر دەگرێت پاداشتی لەسەر وەردەگرێت)، بەڵام دادە یاسەمین جگە لە سوپاس و سەبر لە بچووکترین شتەکانیش ڕادەمێنێ و پەندەکانی دەکاتە نوقڵانە بۆ خۆی، بە جۆرێک بڕوام نەکرد چەند جوان پەندی لەوە وەرگرتبوو کە منداڵە ٢٢ مانگانەکەی ویستی دەرگای ئۆتۆمبێلەکەی داخات کاتێک دابەزی، بەڵام ئەم نەیهێشت نەوەک دەرگاکە بەری بکەوێت، منداڵەکەیشی گریا.. بیخوێننەوە دەبینن چۆن لەو ڕووداوە سادانەوە هەموو ساتێکی بووە بە ڕامان، وەکو خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِنَّ فِي خَلۡقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَٱخۡتِلَٰفِ ٱلَّيۡلِ وَٱلنَّهَارِ لَأٓيَٰتٖ لِّأُوْلِي ٱلۡأَلۡبَٰبِ ١٩٠﴾ (سورة آل عمران)

سەربەست ئەحمەد

خوێندکاری زانکۆ

* سلام علیک خاتوو یاسەمین، من کچێکی کوردی گوڵچنم، بڕیارم داوە وتەکانت لەگەڵ گوڵی یاسەمین بچنم و بیکەم بە تابلۆ، بە دیاری ببیەخشم بەو کەسانەی کە ئازیزن لام. هیوادارم ڕۆژێک بێیت بۆ کوردستان و تابلۆیەک لە وتەکانی خۆتت بۆ بچنم و بە گوڵی یاسەمین دیزاینی بکەم...

زۆر قسەم هەیە بۆت کە نانووسرێن ..

داواکارم لە خوای گەورە بینینی تۆی لە نزیکەوە لە قەدەرمدا نووسیبێت...

دیما ئەحمەد ڕەسول

*هەر وشەیەک لەم کتێبە وەک خۆراکێکە بۆ ڕۆحی مرۆڤ، بریا هەر مرۆڤێک بۆی بڕەخسایە بۆ جارێک لە ژیانی ئەم نووسینانەی بخوێندایەتەوە، بۆ هەستکردن بە بەهای مرۆڤبوونی خۆی و ئامانجی لەم ژیانەدا و پەروەردەکردنی ڕۆحی بە پەیوەندی بە پەروەرێنیەوە، هەر وەک نووسینە جوانەکەی خاتوو یاسەمین کە دەڵێت: «بە جیهان ڕابگەیەنن بەندەی هیچ شتێک نین تەنها بەندەی پەروەردگارین. ئێوە لێرەن تاکو پەروەردگار لە خۆتان ڕازی بکەن.»

سوپاس بۆ پەروەردگار کە ئەم هەلەی بۆ ڕەخساندم لە ژیانم، کتێبێکی ئاوا جوان و بەسوود بۆ تێرکردن و پەروردەکردنی ڕۆحم خوێندەوە.

قەدەر

خوێندکاری زانکۆ

* کتێبی «**دڵت بێنەوە**»، جیاواز لە کتێبەکانی تر، هەر لە پەڕەکانی سەرەتاوە باسکردن و دەردەدڵی ئەوانەی کە ئەو کتێبە ژیانی گۆڕیون تووشی فزولیت دەکات و حەز دەکەی بزانی دەبێ چ شتێک هەبێت ئەوانی بەم شێوەیە گۆڕیبێت.

زۆر نابا و تێدەگەیت و ڕادەچڵەکێیت وەک ئەوەی نووسینەکان بە تایبەت هاتوون و ئاماژە بە تۆ دەکەن، پەنجە بۆ هەڵەکانت ڕادەکێشن و یارمەتی چارەسەرکردنیت بۆ دەدەن.

دڵت بێنەوە زەنگی ئاگادارکردنەویە بۆ ئەو دڵانەی کە سەرگەردان بوون، ئەو دڵانەی کە زۆر دەمێکە دوورن لە بەختەوەری، ئەو دڵانەی کە لە واتای دڵخۆش بوون تێنەگەیشتوون.

دڵت بێنەوە جوانتر خودات پێدەناسێنێت، دووبارە وانەکانی یەکتاپەرستیت فێر دەکاتەوە، ئاگادارت دەکاتەوە لەو بتانەی کە بێئاگا دەیانپەرستی.

دڵت بێنەوە فێرت دەکات کە چیتر بۆ خەڵک نەژیت، یارمەتیت دەدات بە شێوەیەکی ئاسانتر سەیری کێشەکانت بکەیت.

دڵت بێنەوە پێت دەڵێ کە خووگرتن و دڵبەستنەوە بە مرۆڤەکانەوە، جگە لە دڵتەنگی و بێئومێدی هیچی ترمان بۆ ناهێڵێتەوە، زۆر سوپاس خاتوو یاسەمین بۆ ئەو وتە جوانانەت، من لەمەودوا هەوڵ دەدەم بە لای کەمەوە ببم بە کەسێکی باشتر لە جاران.

محەمەد قوباد

خوێندکاری زانکۆ

* لێرەوە سوپاسی گەرمی وەرگێڕ و ناوەندی ڕێنوێن دەکەم، کە ئەم بەرهەمەی نووسەر خاتوو یاسەمینیان وەرگێڕاوە، بەڕاستی کتێبی «**دڵت بێنەوە**»، دڵی منی هێنایەوە، ئەم وێنە جوانانەی لەم کتێبەدا تێکستەکان بۆتی دروست دەکەن ڕەنگدانەوەی ژیانی هەریەکێکمانە.

کتێبی «**دڵت بێنەوە**»، فێری کردم کە ئەو شتانەی من خستوومەتە دڵمەوە هی ئەوەن لەناو دەستەکانم بن، نەک لەناو دڵم، باش تێی گەیاندم کە مرۆڤ دەبێ چی لە دڵیدا دابنێت.

کتێبی **دڵت بێنەوە**، فێری کردم خەم بۆ شتانێک نەخۆم کە شایەنی خەمخواردن نین، منی خستە ناو گەشتێکی درێژ لەگەڵ ناخی خۆمدا، بۆی ڕوون کردمەوە لەناو ئەم پارچە گۆشتەی پێی دەڵێن دڵ تەنها دەبێت خودا هەبێت.

کتێبی **دڵت بێنەوە** منی لە بنی زەریایەکی تاریکدا کە خەریک بوو دەخنکام و هەناسەم لێدەبڕا و خۆم خەریک کردبوو بە کۆکردنەوەی ژەنگ و ژاڵ و بێخەبەر بووم لە حاڵی پەشێوی خۆم، منی ڕزگار کرد بە باسکردنی ڕەحمەت و بەزەیی خودا، بە چنگێک مرواری و گەوهەرەوە منی بەرز کردەوە و لە خنکان ڕزگاری کردم.

کتێبی **دڵت بێنەوە** گەلاڵەی چەندان بابەتی تری گرنگن و باسی زۆر پێویست بۆ کۆمەڵگای کوردی باس دەکات، هیوام وایە خودا تەمەنی نووسەر پڕ بەرەکەت و ئیمان بکات و پارێزراوی بکات.

دووبارە سوپاس بۆ ناوەندی ڕێنوێن و ماندووبوونیان.

ئاسۆ حەسەن

خوێندکاری زانکۆ

*بەڵێ، پەرتووکەکەم بە دڵێکی شووشەئاسای شکاو و پڕ درزەوە گرت بە دەستەوە، ئەو کات باری ژیانم لەوپەڕی قورسی و فشاری دەوامدا بوو، وێڕای مووددەتێکی زۆر پەڕەی لایەنی ڕۆحیم فەرامۆش کردبوو، بەڵام هەر لەگەڵ هەڵدانەوەی ئەم لاکێشە سپی و مۆرە خنجیلانەی ژێر دەستم، وشەبارانی نێو کتێبەکە خاکی دڵمی بە چەشنی بەهار ڕەنگین کرد و درزەکانی بە گیراوەیەکی ئاڵتوونی پێکەوە لکاند و وەها دڵمی لە گێژاوی دونیاییەوە گێڕایەوە کە ئێستا و ئێستایش تامەزرۆی دووبارە خوێندنەوەی (**دڵت بێنەوە**)م.

سپاس خاتوو یاسەمینەکەی ئێمە.

مەئوا عەزیز

خوێندکاری کۆلێژی پزیشکی

* **دڵت بێنەوە** بەئاگاهێنانەوەیەکە، کە هەموو مرۆڤێک لەم سەردەمەدا پێویستی بەو بەئاگاهێنانەوە هەیە، دڵنیام لە دوای خوێندنەوەی تۆوی ئومێدێکی تازە و جیاواز لە ناختدا چەکەرە ئەکات. ئەم پەرتووکە جیاوازییەکی تێدایە، قورسە بتوانی بە چەند دێڕێکی کەم باسی ئەو جیاوازییەی بکەیت، یاسەمین خاتوون زۆر شارەزایانە و هەنگاو بە هەنگاو لەگەڵ ناختدا گفتوگفۆ ئەکات لەم کتێبەدا.

دڵت بێنەوە= ڕۆحت بێنەوە.

گەوهەر یاسەمین ماندوونەبیت، ماندوونەبیت بۆ خۆت و بۆ نووسینت، من لێرەوە دوعات بۆ ئەکەم خودا بەرەکەت بخاتە پێنووس و دەستەکانت و نووسینتەوە، بمێنیت بۆ ئێمە نازدار خاتوون.

نازە جەزا - مامۆستا

پێشکەشە بە

«ئەم پەرتووکە پێشکەشە بەو کەسەی پەروەردەی کردم، تەنانەت پێش ئەوەی لە منداڵدانی دایکمدا بم. پێشکەشە بەو کەسەی لە ژیاندا فێری کردووم، هانی داوم و ڕێنمایی کردووم. ئەم پەرتووکە پێشکەش دەکەم بە پەروەرێنم، نزام وایە قبووڵ بکرێت سەرەڕای لاوازی و کرچوکاڵییەکانم، هەروەها پێشکەشە بە خێزانەکەم کە بە درێژایی ئەم گەشتەم پاڵپشتییان کردووم و هانیان داوم.»

پێشەکی نووسەر

پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، پەرتووکێکی ئاسایی نییە. پەرتووکێکە لەبارەی گەشتی دڵ لە ناوەوە و دەرەوەی زەریای ئەم ژیانەدا. پەرتووکێکە لەبارەی ئەوەی چۆن دڵت لە نقومبوون، لە قووڵایی ئەو زەریایەدا بپارێزیت، چی بکەیت کاتێک نقوم بوو. پەرتووکێکە لە بارەی ڕزگاربوون و هیوا و نوێبوونەوەوە.

هەموو دڵێک دەتوانێت چاک ببێتەوە، هەموو چرکەساتێک دروست کراوە بۆ نزیککردنەوەمان لەو گۆڕانکارییە. پەرتووکی (**دڵت بێنەوە**)، لەبارەی دۆزینەوەی ئەو ساتەیە کە هەموو شتێک دەوەستێت و لەناکاو جیاواز دەردەکەوێت. ئەم پەرتووکە باس لە بەئاگاهاتنەوەت دەکات، پاشان گەڕانەوەت بۆ بارێکی باشتر و ڕاستەقینەتری خۆت.

هۆگربوونەکان

ئەم جیهانە ناتوانێت تێکت بشکێنێت، ئەگەر خۆت ڕێگەی پێ نەدەیت. ناتوانێت دەستت بە سەردا بگرێت، ئەگەر کلیلەکان و دڵتی پێ نەبەخشیت. کەوایە ئەگەر بۆ ساتێک ئەو کلیلانەت داوەتە دەست دونیا، خێرا وەریانبگرەوە. ئەمە کۆتایی نییە. نابێت لێرەدا بمریت، دڵت بێنەوە و بیدەرەوە دەست خاوەنی ڕاستەقینەی خۆی، کە پەروەردگارە.

بۆچی دەبێت خەڵکی یەکتر جێبهێڵن؟

کاتێک تەمەنم حەڤدە ساڵان بوو، خەوێکم بینی، لە خەوەکەمدا لەناو مزگەوتێکدا دانیشتبووم، کیژۆڵەیەکی ڕۆحسووکی بچکۆلانە بەرەو ڕووم هات و پرسیاری لێ کردم:

«بۆچی دەبێت خەڵکی یەکتر جێبهێڵن؟» هەرچەندە پرسیارێکی تایبەت بوو، بەڵام لام ڕوون بوو بۆچی ئەو پرسیارە بۆ من هەڵبژێردراوە.

کەسێک بووم زۆر پەیوەست دەبووم بە کەسەکان و شتەکانی چواردەورمەوە. هەر لە منداڵیمەوە ئەم سیفەتە ڕوون و ئاشکرایەم تێدا بەرجەستە بوو. لە کاتێکدا منداڵانی تری خوار تەمەن پێنج ساڵان زوو ژێر دەبوونەوە کاتێک دایک و باوکیان دەڕۆیشتن، بەڵام من نەمدەتوانی بەو شێوەیە بم. ئەو دەمەی فرمێسکەکانم دایان دەکرد بە ئاسانی نەدەوەستان، کاتێک گەورە بووم، وەها ڕاهاتبووم وابەستەی هەموو شتەکانی چواردەورم بم.

هەر لە پۆلی یەکەمەوە، پێویستم بە هاوڕێیەکی باش هەبوو.

کاتێک گەورەتر بووم، هەر دابڕانێکم لە هاوڕێکانم تێکی دەشکاندم، نەمدەتوانی دەستبەرداری هیچ شتێک ببم. خەڵکی، شوێنەکان، بۆنەکان، وێنەکان، چرکەساتەکان و تەنانەت دەرئەنجامەکانیش بوونە هۆگرییەکی بەهێزم. نائومێد دەبووم کاتێک شتەکان بە باشی بەڕێوە نەدەچوون وەک ئەوەی دەمویست، یاخود خەیاڵم دەکرد. بەمە نائومێد دەبووم، نائومێدیی بە لای منەوە هەستێکی ئاسایی نەبوو، کارەسات بوو. کاتێک نائومێد دەبووم، هەرگیز بە تەواوی چاک نەدەبوومەوە، هەرگیز لە بیرم نەدەچوویەوە، برینەکەیشم هەرگیز چاک نەدەبوویەوە. هاوشێوەی گوڵدانێکی شووشە کە لە لێواری مێزێکدا دایدەنێیت، کاتێک شکا، پارچەکانی هەرگیز جارێکی تر یەکناگرنەوە و وەک خۆی لێ نایەتەوە.

کێشەکە لە گوڵدانەکە، یاخود لە شکانی گوڵدانەکەدا نەبوو، کێشەکە لەوەدا بوو لە لێواری مێزەکەدا دامدەنا. لە کاتی هۆگربوونەکەمدا، پشتم بە پەیوەندییەکانم دەبەست بۆ پڕکردنەوەی پێویستییەکانم. ڕێگەم دەدا ئەو پەیوەندیانەم دڵخۆشی، خەمباری، ڕازیبوون، فەراغ، ئارامی، تەنانەت بەها و گرنگیشم دیاری بکەن. هەر وەک چۆن گوڵدانەکە لە شوێنێکدا دانراوە کە دڵنیاین لەوەی دەکەوێت، لە ڕێی ئەو پەیوەستبوونەوە خۆم تووشی نائومێدی دەکرد، خۆم تووشی تێکشکان دەکرد. بە تەواوی ئەوەم بۆ دەرکەوت: نائومێدی و تێکشکاوی یەک لە دوای یەک تووشم دەبوون.

ئەو کەسانەی کە نائومێدیان دەکردم، یاخود دەیانشکاندم هیچ شایستەی لۆمەکردن و سەرزەنشتکردن نەبوون، هەر وەک چۆن نابێت لۆمە و سەرزەنشتی هێزی ڕاکێشانی زەوی بکەین بۆ شکانی گوڵدانەکە. ناتوانین سەرزەنشتی یاسا فیزیاییەکان بکەین کاتێک لقە دارێک دەشکێت، چونکە خۆمان پێوە هەڵواسیوە. لقە دارەکە هەرگیز

بۆ ئەوە دروست نەکراوە کە ئێمە ڕابگرێت. کێش و قورساییمان دەبێت تەنها لە لایەن پەروەرێنی مەزنەوە ڕابگیرێت. لە قورئانی پیرۆزدا پێمان دەفەرموێت: ﴿فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦﴾ (سورەتی البقرة).

«هەر کەسێک تاغوت و خراپەکاری ڕەت بکاتەوە و باوەڕی بە پەروەردگار هەبێت، ئەوا دەستی بە بەهێزترین هۆکاری ڕزگارییەوە گرتووە و شوێن دامەزراوترین بیروباوەڕ کەوتووە، کە هەرگیز ناشکێت و لەناو ناچێت. پەروەردگاری مەزن بیسەر و زانایە.»

وانەیەکی زۆر گرنگ لەم ئایەتەدا هەیە: تەنها یەک ڕاگر هەیە کە هەرگیز ناشکێت. تەنها یەک شوێن هەیە کە پێویستە هۆگری و پەیوەستبوونمان هەبێت بۆی. تەنها یەک پەیوەندی هەیە کە نرخ و بەهای ئێمە دیاری بکات، تەنها یەک سەرچاوە هەیە کە لە ڕێیەوە خۆشبەختی و ئارامی و پارێزگاری تەواوی تێدا بەدەست بهێنین، ئەوەیش تەنها پەروەردگاری باڵادەستە.

ئەم جیهانە هەمووی بریتییە لە گەڕان بۆ ئەم شتانە لە هەموو شوێنەکاندا، هەندێکمان لە کارەکانماندا، هەندێکمان لە سەروەت و سامانەکەماندا، هەندێکمان لە پلە و پۆستماندا بەدوایدا دەگەڕێین. هەندێکمان هاوشێوەی من لە پەیوەندییەکانمان لەگەڵ کەسانی تردا بەدی دەکەین. (ئیلیزابێس گیلبرێت)، لە پەرتووکەکەیدا بە ناوی «بخۆ، نزا بکە، خۆشت بوێ»، باسی گەڕانی خۆی دەکات بە دوای خۆشبەختیدا، باسی دروستکردنی پەیوەندی و بچڕانی پەیوەندییەکان دەکات، تەنانەت گەشتی بۆ جیهان دەکرد بۆ گەڕان بە دوای خۆشبەختیدا. بە ناسەرکەوتوویی بە دوای خۆشبەختیدا دەگەڕێت لە پەیوەندییەکانی و بیرکردنەوە و تەنانەت لە خواردندا.

ئەوە ئەو شوێنەیە کە زۆرێک لە ژیانم تێیدا بەسەر برد: گەڕان بە دوای ڕێگەیەکدا بۆ پڕکردنەوەی بۆشاییەکانی ناخم. هیچ جێی سەرسامی نییە کە ئەو کیژۆڵەیەی ناو خەوەکەم ئەم پرسیارەی لێکردم. پرسیارێک بوو لە بارەی لەدەستدان و نائومێدییەوە، لەبارەی گەڕان بە دوای شتێکدا و گەڕانەوە بە دەستی خاڵی. پرسیارەکە پەیوەست بوو بەوەی چی ڕوودەدات کاتێک هەوڵ دەدەیت بە دەستەکانت کۆنکرێت هەڵبکۆڵیت، نەک ئەوەی تەنها بە دەستی خاڵی و بەتاڵ دەگەڕێیتەوە، بەڵکوو پەنجەکانت دەشکێنێت و خوێنیان لێ دەڕژێت. ئەم ڕاستییە لە ڕێی خوێندنەوەوە فێر نەبووم، لە کەسێکی ژیرەوە گوێبیستی نەبووم، بەڵکوو لە ڕێی هەوڵدان و تاقیکردنەوەی بۆ چەندین جار فێر بووم. بۆیە پرسیاری کیژۆڵە بچووک و نازدارەکە پرسیاری خۆم بوو و لە خۆم کرا.

پرسیارەکە لەبارەی سروشتی دونیاوە بوو وەک شوێنێکی کاتی و هۆگربوونێکی کاتی. وەک شوێنێک کە خەڵکی ئیمڕۆ لەگەڵتدان، بەڵام سبەی جێتدەهێڵن، یاخود دەمرن. ئەم ڕاستییە ئازارمان دەدات، چونکە دژی سروشتی ئێمەیە. ئێمەی مرۆڤ دروست کراوین بۆ گەڕان و خۆشەویستی و هەوڵدان بۆ ئەو شتەی کامل و بێ کەموکوڕی و هەمیشەییە.ماڵی یەکەم و ڕاستەقینەمان بەهەشت بوو: نیشتیمانێک کە هەم کامل و تەواو بوو، هەم هەمیشەیی. بۆیە هەوڵدان بۆ ئەو جۆرە ژیانە بەشێکە لە بوونمان. کێشەکە ئەوەیە هەوڵ دەدەین لەم دونیایەدا بیدۆزینەوە. بۆیە کرێمی گەنجکردنەوە بەرهەم دێنین و نەشتەرگەری جوانکاریی ئەنجام دەدەین وەک هەوڵێکی بێئەنجاممان بۆ بەردەوامبوون و گۆڕینی ئەم جیهانە بۆ شتێک کە وا نییە و هەرگیز وا نابێت.

ئەگەر بە پێی ویست و ئارەزووی دڵەکانمان لەم دونیایەدا

بژین، ئەوە دەمانشکێنێت، بۆیە ئەم دونیایە ئازاری هەیە. پێناسەی ئەم دونیایە وەکو شتێکی ناتەواو و کاتی دژی ئەو شتانەیە کە بۆی دروست کراوین. پەروەرێنمان ویستێکی دروست کردووە لە ئێمەدا کە تەنها لە ڕێی شتێکی هەمیشەیی و کامل و تەواوەوە بەدەست دەهێنرێت. هەوڵدانمان بۆ بەدەستهێنان لە شتێکی کاتیدا وەک ئەوەیە بەشوێن سەرابێکدا ڕابکەین، یاخود بە دەستەکانمان کۆنکرێت هەڵبکۆڵین. هەوڵدانمان بۆ گۆڕینی شتێک کە بە شێوەیەکی سروشتی کاتییە بۆ شتێکی هەمیشەیی، وەک هەوڵدانە بۆ دەرهێنانی ئاو لەنێو ئاگردا، تەنها دەسووتێین. کاتێک ئەم دونیایە دڵەکانمان ناشکێنێت کە بوەستین لە پەیوەستکردنی هیواکانمان بەم دونیایەوە، بوەستین لە هەوڵدانمان بۆ گۆڕینی ئەم دونیایە بۆ شتێک کە لە بنچینەدا وا نییە و هەرگیز نابێت کە ئەویش بەهەشتە.

پێویستە تێبگەین هیچ شتێک بەبێ مەبەست ڕوونادات تەنانەت دڵشکانەکان و ئازارەکانیش. ئەو دڵشکان و ئازارە پەند و ئاماژەن بۆمان. بریتین لە ئاگادارکردنەوەمان لەوەی شتێکی هەڵە هەیە. ئاگادارکردنەوەن بۆمان بۆ ئەوەی گۆڕانکاری لە خۆماندا ئەنجام بدەین. هاوشێوەی ئازاری سووتان کە ئاگادارمان دەکاتەوە تاکو دەستەکانمان لەسەر ئاگرەکە لابدەین، ئازاری هەستەکانمان ئاگادارمان دەکەنەوە لەوەی پێویستە گۆڕانێکی ناوەکی ئەنجام بدەین. پێویستە خۆمان دابڕین. ئازار شێوەیەکی دابڕانی ناچارییە، وەک چۆن کەسە خۆشەویستەکانت یەک لەدوای یەک ئازارت دەدەن، ئەم دونیایەیش ئازارمان دەدات. تاکو زیاتر لێی دابڕێین، خۆشەویستیمان بۆی کەم دەبێتەوە.

ئازار ئاماژەیەکە بۆ هۆگرییەکانمان. هۆگربوونە هەڵەکانمان وامان لێ دەکەن بگرین، وامان لێ دەکەن زۆرترین ئازار بچێژین.

بەربەستەکانی سەر ڕێگەکەمان بەرەو پەروەردگار بەهۆی ئەو شتانەوەیە کە هۆگر و پەیوەستیان بووین لە کاتێکدا پێویستە تەنها پەیوەست بین بە پەروەردگارەوە. ئازارەکە خۆی لە خۆیدا دەرخەری ئاشکرای پەیوەستبوونە هەڵەکانمانە. ئازارەکە بارودۆخێک لە ژیانماندا دەخولقێنێت تاکو بە دوای گۆڕانکاریدا بگەڕێین. ئەگەر شتێک لە بارودۆخماندا هەیە کە حەزی لێ ناکەین، ئاماژەیەکی پەروەردگارە بۆ گۆڕینی ئەو شتە.

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡۗ ﴿١١﴾﴾ (سورەتی الرعد).

«بەڕاستی پەروەرێن بارودۆخی هیچ قەوم و گەلێک ناگۆڕێت تاکو خۆیان ئەوە نەگۆڕن کە بە خۆیان دەکرێت.»

دوای چەندین ساڵ کەوتنە نێو هەمان بارودۆخی نائومێدی و دڵشکاوی، لە کۆتاییدا لە شتێکی گرنگ تێگەیشتم. هەمیشە بڕوام وابوو خۆشەویستی ئەم دونیایە، واتا هۆگربوون و پەیوەستبوون بە شتە ماددییەکانەوە. دەی منیش هۆگری شتە ماددییەکان نەبووم، بەڵکوو هۆگر و پەیوەست بووم بە خەڵکییەوە، پەیوەست بووم بە چرکەساتەکانەوە، پەیوەست بووم بە هەستەکانەوە. وا بیرم دەکردەوە خۆشەویستی ئەم دونیایە بە سەر مندا جێبەجێ ناکرێت. تێبینی ئەوەم نەکردبوو کە خەڵکی و چرکە ساتەکان و هەستەکان بەشێکن لەم دونیایە. تێبینی ئەوەم نەکردبوو هەموو ئەو ئازارانەی لە ژیاندا دەیچێژم بەهۆی یەک شتەوە بوو، ئەو شتەیش تەنها خۆشویستنی دونیا بوو.

کاتێک لەوانە گەیشتم، پەردەی سەر چاوەکانم لاچوون و هەڵگیران، بینیم گرفتەکەی من لە کوێدایە. پێشبینی ئەوەم دەکرد

ئەم ژیانە بە شێوەیەک بێت کە خۆی وەها نییە و هەرگیز بەو شێوەیەیش نابێت: کامڵ بوون و تەواو بوون.

کەسێکی نموونەیی بووم، هەوڵم دەدا هەموو خانەکانی لاشەم کامڵ و تەواو بن، دەبوو کامڵ بن. هەرگیز وچانم نەدەدا لە کامڵبوون. خوێن و ئارەقە و فرمێسکەکانم لەم هەوڵدا ڕژاند، گۆڕینی ئەم دونیایە بۆ بەهەشت، واتا چاوەڕێی خەڵکانی چواردەورم بووم تاکو کامڵ و تەواو بن. چاوەڕێ بووم تاکو پەیوەندییەکانمان کامڵ و تەواو بن. چاوەڕێی زۆر شت بووم لە کەسانی چواردەورم و لەم دونیایە. چاوەڕێ بوون، ئەگەر تاکە ڕەچەتەیەک هەبێت بۆ خەمباریمان، ئەوا ئەو چاوەڕوانییە، بەڵام هەڵەکەم لەمەدا نەبوو، هەڵەکەم لەو چاوەڕوانییەدا نەبوو، چونکە ئێمەی مرۆڤ نابێت هەرگیز هیوا لەدەست بدەین. کێشەکە بریتی بوو لەو شوێنەی کە هیوا و چاوەڕوانیم لەسەری هەبوو. لەو ڕۆژەدا هیوا و چاوەڕوانیم بە پەروەردگار نەبەستبوویەوە، هیوا و چاوەڕوانیم بە خەڵکی و پەیوەندییەکان و هۆکارەکانەوە بەستبوویەوە. لە کۆتاییدا هیواکانم بەم دونیایەوە بەستووە، نەک بە پەروەردگارەوە.

کاتێک گەیشتم بە ڕاستییەکە، ئایەتێکی قورئانی پیرۆز بە خەیاڵمدا هات. ئایەتێک بوو کە پێشتر بیستبووم، بەڵام بۆ یەکەمجار تێگەیشتم ئەو ئایەتە باسی من دەکات. ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يَرۡجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُواْ بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَٱطۡمَأَنُّواْ بِهَا وَٱلَّذِينَ هُمۡ عَنۡ ءَايَٰتِنَا غَٰفِلُونَ ۝٧﴾ (سورەتی یونس).

«بەڕاستی ئەوانەی بەنیازی ئامادەبوونی بەر بارەگای ئێمە نین و ڕازی بوون بە ژیانی ئەم دونیایە و پێی دڵخۆش بوون و ئەوانەیش کە خۆیان غافڵ و بێئاگان لە ئاماژە و نهێنی دروستکراوەکانمان».

بە بیرکردنەوە لەوەی کە دەتوانم لێرەدا هەموو شتێکم

هەبێت، سەرنج و هیوام لەسەر بینینی پەروەردگار نەبوو. هیوام بەم دونیایە بوو. مانای چییە کاتێک هیوا و ئومێدت لەسەر ئەم دونیایەدا دادەنێیت؟ چۆن خۆمان لەوە بەدوور بگرین؟ واتا کاتێک هاوڕێیەکت هەیە، چاوەڕێی هاوڕێکەت مەبە بۆشاییەکانت بۆ پڕ بکاتەوە. کاتێک هاوسەرگیری دەکەیت، چاوەڕێی هاوسەرەکەت مەبە هەموو پێویستیەکانت پڕ بکاتەوە. کاتێک چالاکوانێکیت، هیواکانت لە ئەنجامەکاندا مەبینە. کاتێک لە کێشەدایت، تەنها پشت بە خۆت مەبەستە، پشت بە خەڵکی مەبەستە، بەڵکوو پشت بە پەروەرێن ببەستە.

داوای یارمەتی لە خەڵکی بکە، بەڵام بزانە ئەوە خەڵکی، یاخود خۆت نیت کە دەتوانن ڕزگارت بکەن، بەڵکوو تەنها پەروەردگار لە توانایدایە ئەم کارە ئەنجام بدات. خەڵکی تەنها ئامراز و هۆکارن لە لایەن پەروەردگارەوە بەکار دەهێنرێن، بەڵام ئەوان سەرچاوەی یارمەتییەکە نین، تەنها پەروەردگاری باڵادەست سەرچاوەی هەموو یارمەتی و پاڵپشتییەکانە. خەڵکی ناتوانن تەنانەت باڵە مێشێکیش دروست بکەن، (سورەتی الحج:٧٣). بۆیە کاتێک پەیوەندی لەگەڵ خەڵکیدا دروست دەکەیت، دڵت پەیوەست بکە بە پەروەردگارەوە. تەنها ڕوو بکەرە پەروەرێنی مەزن، هەر وەک چۆن پەیامبەر ئیبراهیم (درود و سەلامی خوای لەسەر) بێت بە جوانی فەرموویەتی: ﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾﴾ (سورەتی الانعام.)

«بەڕاستی و تەواوی ڕووم کردۆتە پەروەرێن کە ئاسمانەکان و زەوی دروست کردووە، هەرگیز لە هاوبەشپەیداکەران نیم.»

بەڵام چۆن پەیامبەر ئیبراهیم بەو شێوەیە وەسفی گەشتەکەی

دەکات؟ لێکۆڵینەوەی لە مانگ و خۆر و ئەستێرەکان کرد، تێگەیشت لـەوەی هیـچ کامیـان کامـڵ و تـەواو نیـن، ئـاوا دەبـن، نائومێدمـان دەکـەن. بۆیـە پەیامبـەر ئیبراهیـم تەنهـا ڕووی کـردە پـەروەرێنـی باڵادەسـت. پێویسـتە ئێمەیـش هاوشـێوەی پەیامبـەر ئیبراهیـم هیـوا و ئومێـد و پەیوەسـتی تەواوەتیمـان بخەینـە سـەر پـەروەردگار. ئەگـەر ئـەوە بکەیـن، تێدەگەیـن مانـای چییـە کاتێـک ئارامـی و جێگیـری لـە دڵەکانماندا هەسـت پێ دەکەیـن. تەنها ئـەو کاتـە لەنگـەری ئـەو کەشـتییە بەرزونزمییـەی کـە ژیانمانـی پێناسـە دەکـرد دەگات بـە کۆتایـی. ئەگـەر بـاری دەروونـی خۆمـان پەیوەسـت بێـت بـە شـتێکی کاتییـەوە، ئـەو بـارە دەروونییـە کاتـی دەبێـت. ئەگـەر دەروونمـان پەیوەسـت بێـت بـە شـتێکی گـۆڕدراو و کاتییـەوە، بـاری دەروونیمـان بـەردەوام ناجێگیـر و نیگـەران و نائـارام دەبێـت. واتـا یـەک سـات و یـەک خوولـەک دڵخۆشـین. کاتێـک خۆشـبەختیمان پەیوەسـتە بـە شـتە گۆڕاوەکانـەوە، خۆشبەختیەکەیشـمان دەگـۆڕێـت و خەمبـار دەبیـن، هەمیشـە لـە دڵتەنگییەکـەوە بـۆ دڵتەنگییەکـی تـر دەچیـن و نازانیـن بۆچـی وایـە.

تووشـی ئـەم بەرزونزمـی هەسـتییە دەبیـن، چونکـە هەرگیـز ناتوانیـن جێگیری و سـەقامگیری و ئاشـتی و سـووکنایێکی هەمیشـەیی بەدەسـت بهێنیـن تـا ئـەوەی ڕموودەیی[1] و پەیوەسـتیمان بـە شـتانێکەوە دەبێـت کـە سـەقامگیر و هەمیشـەیین. دەی چـۆن دەتوانیـن هەمیشـەیی بەدەسـت بهێنیـن لەکاتێکـدا خۆمـان هەڵواسـیوە بـە شـتانێکی کاتـی و لەناوچووەوە؟ هـەر وەک چـۆن وتەکـەی ئەبوبەکـر (خـودا لێـی ڕازی بێـت)، ئـەم ڕاسـتییە ڕوون دەکاتـەوە. دوای ئـەوەی پەیامبەرمـان (صلـی اللـە علیـە و سـلم)، کۆچـی دوایـی کـرد، خەڵکـی تووشـی شـۆک بـوون و نەیاندەتوانـی بەرگـەی هەواڵەکـە بگـرن. هەرچەنـدە کـەس

---

[1]) ڕموودەیی: واتە ئاڵودەبوون

وەکو ئەبوبەکر پەیامبەری خۆش نەدەویست، وەلێ ئەبوبەکر باش تێگەیشتبوو ئەو مەقامە کوێیە کە دەبێت تەنها پەیوەست بین پێوەی. فەرمووی: مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ مُحَمَّدًا صلى الله عليه وسلم فَإِنَّ مُحَمَّدًا قَدْ مَاتَ، وَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ يَعْبُدُ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ.

«ئەگەر موحەممەدتان دەپەرست، ئەوا موحەمەد مرد و وەفاتی کرد، ئەگەر پەروەرێنی موحەممەدتان دەپەرست، بزانن کە پەروەردگار زیندووە و هەرگیز نامرێت.» (رواه البخاری).

بۆ گەیشتن بەو بارودۆخە پێویستە نەهێڵیت ژێدەری قایلبوونت هیچ شتێک بێت جگە لە پەیوەندیت لەگەڵ پەروەردگاردا. مەهێڵە پێناسەی سەرکەوتن و شکست و بەهای خۆت هیچ شتێک بێت جگە لە پلە و جێگەت لە لای پەروەردگار. (سورەتی الحجرات: ١٣).

ئەگەر ئەوە ئەنجام بدەیت، ئەوا نەشکاو دەبیت، چونکە ئەو شتەی دەستت پێوە گرتووە، شتێکی تێکنەشکاوە. هیچ کات وردوخاش نابیت، چونکە پاڵپشتەکەت هەرگیز ناشکێت. هەرگیز بەتاڵ نابیت، چونکە سەرچاوەی قایلبوونت هەمیشەییە و هەرگیز لەناو ناچێت. بە گەڕانەوەم بۆ خەوەکەم کە لە تەمەنی حەڤدە ساڵیدا بینیم، سەرسامم ئایا ئەو کیژۆڵە بچکۆلانەیە خۆم بووم. سەرسامم چونکە ئەو وەڵامەی دامەوە وانە و پەندێک بوو، پێویستە چەند ساڵی پڕئازاری داهاتووم لە فێربوونیدا بەسەر بەرم. وەڵامەکەم بۆ پرسیاری کیژۆڵە بچۆکەڵەکە لە بارەی ئەوەی بۆچی خەڵکی یەکتر جێدەهێڵن بریتی بوو لە، «چونکە ئەم ژیانە کامڵ و تەواو نییە، ئەگەر کامڵ و تەواو بێت، کەوایە ئەی ناوی چی لە دونیاکەی تر دەنێین؟»

خەڵکی دەڕۆن، بەڵام ئایا دەگەڕێنەوە؟

جێهێشتن زۆر سەختە، لەدەستدان سەختترە، چەند هەفتەیەک لەمەوبەر پرسیارێکم کرد:

«بۆچی دەبێت خەڵکی یەکتر جێبهێڵن؟» وەڵامەکە بردمی بۆ قووڵترین تێگەیشتنەکان و ململانێکانی نێو ژیانم. وای لێ کردم بپرسم، ئایا دوای ئەوەی خەڵکی دەڕۆن، دەگەڕێنەوە؟ دوای ئەوەی شتێک کە زۆر لامان خۆشەویستە و لێمان دەسەندرێتەوە، ئایا هەرگیز دەگەڕێتەوە بۆ لامان؟ ئایا لەدەستدان هەمیشەییە، یاخود تەنها هۆکارێکە بۆ مەبەستێکی باڵاتر؟ ئایا لەدەستدان واتای کۆتاییە، یاخود چارەسەرێکی کاتییە بۆ نەخۆشی و لارولەوێری دڵەکانمان؟

شتێکی سەرنجڕاکێش هەیە لەبارەی ئەم ژیانەوە، هەمان تایبەتمەندی ئەم دونیایە کە تووشی ئازارمان دەکات، ئاسوودەییمان پێ دەبەخشێت: هیچ شتێک لێرەدا هەمیشەیی نییە. ئەمە مانای چییە؟ مانای ئەوەیە گوڵەباخە جوان و سەرنجڕاکێشەکەی ناو گوڵدانەکەم بەیانی دەژاکێ و وشک دەبێتەوە. مانای ئەوەیە گەنجیم فەرامۆشم دەکات. هەروەها مانای ئەوەیە ئەو خەمبارییەی ئیمڕۆ هەستی پێ دەکەم، سبەی دەگۆڕێت. ئازارەکەم لەناو دەچێت.

پێکەنینەکان و فرمێسکەکانم بۆ هەمیشە بەردەوام نابن. دەڵێین ئەم ژیانە کامڵ و تەواو نییە، بە تەواوی باش نییە، بەڵام بە تەواویش خراپ نییە. پەروەردگار لە ئایەتێکی پیرۆزی تردا دەفەرموێت: ﴿إِنَّ مَعَ ٱلۡعُسۡرِ يُسۡرٗا ۝٦﴾ سورة الشرح.

«بەڕاستی هاوڕێ لەگەڵ تەنگانە و ناڕەحەتیدا، خۆشی و ئاسوودەیی دێت.» ئەم خۆشی و ئاسوودەییە لە هەمان ساتی هاتنی تەنگانە و سەختییەکەدایە. مانای ئەوەیە کە لەم ژیانەدا هیچ شتێک تەواو خراپ، یاخود تەواو باش نییە. لە هەموو بارودۆخێکی خراپ و ناخۆشدا، هەمیشە شتێک هەیە کە بۆی سوپاسگوزار بین. پەروەردگار لە کاتی ناڕەحەتیدا هێز و ئارامیمان پێ دەبەخشێت تاکو بەرگەی بگرین.

ئەگەر لە سەختییەکانی ژیانمان ورد بینەوە، دەبینین هەمیشە پڕ بوون لە خێر و باشەی زۆر. پرسیارەکە ئەمەیە ئایا کامیان هەڵدەبژێرین تاکو سەرنج بخەینەوە سەری؟ بڕوام وایە ئەو تەڵەیەی تێیکەوتوین لەسەر ئەو بنەما هەڵەیە سەرچاوەی گرتووە کە ئەم ژیانە دەکرێت کامڵ و بێ خەوش بێت –واتا تەواو باش، یاخود تەواو خراپ بێت. هەرچەندە ئەوە سروشتی ئەم دونیایە نییە، بەڵکوو سروشتی ڕۆژی دواییە. ڕۆژی دوایی ڕۆژی کامڵبوونی شتەکانە. بەهەشت بە تەواوی تژییە لە باشە، هیچ خراپەیەکی تێدا نییە. دۆزەخ (پەروەرێن بمانپارێزێت لێی)، بە تەواوی خراپە، هیچ باشەیەکی تێدا نییە.

بەهۆی تەواو تێنەگەیشتنم لەم ڕاستییە، خودی خۆم نغرۆ دەبووم بە بارودۆخە کاتییەکانی ژیانم (باش بێت، یاخود خراپ). کاتێک تووشی هەر یەک لە بارودۆخەکان دەبووم، وەک ئەوە بوو

هەمیشەیی بێت و کۆتایی نەیەت. ئەو هەستەی هەمبوو لەو چرکە ساتەدا هەموو جیهان و شتەکانی ناوی گۆڕی.

ئەگەر دڵخۆش بوومایە لەو چرکە ساتەدا، ڕابردوو و ئێستا و تەواوی جیهان باش دەبوو بە لامەوە. وەک ئەوەی تەواویەتی لێرەدا بوونی هەبێت. هەمان شتیش بوو بۆ شتە خراپەکان. بیرکردنەوەیەکی نەرێیانە هەموو شتێکی دادەگرتەوە. دەبویە تەواوی جیهان بە ڕابردوو و ئێستایەوە، لەو چرکە ساتەدا تەواوی گەردوون خراپ دەردەکەوت، چونکە دەبوویە تەواوی گەردوونم، نەم دەتوانی دیوی دەرەوەی ببینم.

لەو چرکەساتەدا هیچ شتێکی تر بوونی نەبوو. ئەگەر ئیمڕۆ هەڵەیەکت بکردایە بەرامبەرم، مانای ئەوە بوو کە چیدی گرنگی و بایەخم پێ نادەیت، نەک ئەوەی ئەم چرکەساتە بەشێک بێت لەو چرکەساتانەی کە ڕوودەدەن بۆ شێوەکردنی ژیانمان بەو چەشنە، یا ئەوەی من و تۆ و ئەم ژیانە کامڵ و تەواو نین. ئەوەی لەو کاتەدا هەستم پێ دەکرد، یاخود تووشی دەبووم بارودۆخەکەی دەگۆڕی، چونکە شوێنی تەواوی تێڕوانینمی لەبارەی ئەم جیهانەوە دەگرتەوە.

هەست دەکەم ڕەنگە هەندێکمان تەواو بەگومان بین لە سروشتی ئەزموونکردنمان. ڕەنگە ئەمە هۆکار بێت بۆ ئەوەی بکەوینە داوی (هەرگیز باشە و چاکەم لە تۆدا بەدی نەکردووە).

پەیامبەرمان موحەمەد(ﷺ) لەم فەرموودەیەدا ئاماژەی بەم دیاردەیە داوە. ڕەنگە هەندێکمان ئەو شتە بڵێین، یاخود ئەو هەستەمان هەبێت، چونکە لەو چرکەساتەدا باشەمان نەبینیوە، چونکە هەستەکانمان لەو کاتەدا شوێنی هەموو شتێک دەگرێتەوە. ڕابردوو و ئێستا دەبنە یەک چرکەساتی ئەزموونی.

بە تێگەیشتنی تەواوەتیمان لەوەی هیچ شتێک لەم ژیانەدا کامڵ

و تەواو نییە، ئەزموونەکانمان لە بارەیەوە دەگۆڕێت. یەکسەر دەوەستین لەوەی بەو چرکەساتانە داگیر بکرێین.

بە تێگەیشتن لەوەی هیچ شتێک بێسنوور نییە لەم جیهانەدا، یاخود هیچ شتێک کامڵ و تەواو نییە، پەروەردگاری باڵادەست توانامان پێ دەبەخشێت بۆ هەنگاونان بەرەو دەرەوەی ئەو چرکەساتانە و ببینین کە چین: گەردوونی نین و ڕاستەقینە نین، ڕابردوو و ئێستا ئەو چرکەساتانەن لە زنجیرەیەکی بێسنووری چرکەساتەکان پێکهاتوون، ئەوانیش تێدەپەڕن.

کاتێک دەگریم، شتێک لەدەست دەدەم، یاخود برینداردەبم، تاکو لە ژیاندا مابم و زیندوو بم، هیچ شتێک کۆتایی نییە. هەتاکو سبەینێیەک هەبێت و چرکەساتی دواتر هەبێت، هیوا و ئومێدیش هەیە، گۆڕانکاری هەیە، ڕزگاربوون و دەربازبوون هەیە. لەدەستدان لەدەستدانی هەمیشەیی نییە.

لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا ئایا ئەو شتەی لەدەست دەچێت دەگەڕێتەوە؟ لێکۆڵینەوەم لە جوانترین و بەپێزترین نموونەکان کرد. ئایا پەیامبەر یوسف گەڕایەوە بۆ لای باوکی؟ ئایا پەیامبەر موسا گەڕایەوە بۆ لای دایکی؟ ئایا هاجەرە خاتوون گەڕایەوە بۆ لای پەیامبەر ئیبراهیم؟ ئایا تەندروستی ساغ و سامان و منداڵەکانی پەیامبەر ئەیوب گەڕانەوە؟ لەم چیرۆکانەوە وانە و پەندی جوان و شیرین فێر دەبین: هەر شتێک پەروەرێن لێتی وەرگرێتەوە هەرگیز بە لەدەستدان ئەژمار ناکرێت. لە ڕاستیدا ئەوەی لە لای پەروەرێن بێت، دەمێنێتەوە. هەموو شتەکانی تر لەناو دەچن و نامێنن. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٍۗ وَلَنَجْزِيَنَّ ٱلَّذِينَ صَبَرُوٓاْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ ٩٦﴾ (سورەتی النحل).

«ئەوەی لە لای ئێوەیە و بە ئێوە بەخشراوە تەواو دەبێت و لەناو دەچێت، بەڵام ئەوەی لە لای پەروەردگار بێت و لەپێناو ئەودا بەخشرابێت دەمێنێتەوە. بە دڵنیاییەوە پاداشتی ئەوانەی کە خۆڕاگر و ئارامگر بوون بە باشتر و جوانتر دەدەینەوە لەوەی کە ئەوان دەیانکرد.»

کەواتە ئەوەی لە لای پەروەردگار بێت هەرگیز لەدەست ناچێت.

لە ڕاستیدا پەیامبەر موحەمەد(ﷺ)، فەرموویەتی: «دەستبەرداری هیچ شتێک نابن لەپێناوی پەروەردگاری باڵادا، ئیلا بە شتێکی باشتر شوێنەکەی پڕ دەکاتەوە.» ئەی پەروەردگار هاوسەرەکەی لە ئوم سەلەمە نەسەندەوە تاکو جێی پڕ بکاتەوە بە پەیامبەرمان موحەمەد(ﷺ)؟ هەندێک جار پەروەردگار شتێکت لێ دەسەنێتەوە تاکو شتێکی باشترت پێ ببەخشێت. گرنگە لە یادت بێت بەخشینەکانی پەروەردگار هەمیشە ئەو شتە نییە کە دەمانەوێت. پەروەردگار خۆی دەزانێت چی شتێک باشترینە بۆمان. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَعَسَىٰٓ أَن تَكۡرَهُواْ شَيۡـٔٗا وَهُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۖ وَعَسَىٰٓ أَن تُحِبُّواْ شَيۡـٔٗا وَهُوَ شَرّٞ لَّكُمۡۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٢١٦﴾ (سورەتی البقرە).

«..... ڕەنگە حەزتان بە شتێک نەبێت و خێری تێدا بێت بۆتان و حەزتان لە شتێک بێت کە خراپ بێت بۆتان. پەروەردگار هەر خۆی باش دەزانێت و ئێوە نایزانن».

ئەگەر شتێک بگەڕێتەوە بۆ لامان جا بە هەر شێوەیەک بێت، بۆچی لێمان دەسەندرێتەوە؟ سبحان الله. ئەوە لە پرۆسە و ساتی لەدەستدانەکەدایە کە پاداشت دەکرێینەوە. پەروەردگار خەڵاتمان دەکات، بەڵام بۆچی هۆگر و وابەستەی ئەو خەڵاتانە دەبین؟ کاتێک پارەمان پێ دەبەخشێت، وابەستەی پارەکە دەبین، نەک پەروەرێن

خۆی. کاتێک خەڵکی دەهێنێتە ژیانمانەوە، پشت بە خەڵکەکە دەبەستین و بەهۆی ئەو شتانەوە دادەبڕێین لە پەروەردگار. کاتێک تەندروستی ساغمان پێ دەبەخشێت، فریو دەخۆین، وا هەست دەکەین هەرگیز نامرین.

پەروەردگار خەڵاتمان دەکات، بەڵام دواتر تەنها ئەو شتانەمان خۆش دەوێت لە کاتێکدا پێویستە تەنها پەروەردگارمان خۆش بوێت. ئەو خەڵاتانە وەردەگرین و لە قووڵایی دڵماندا جێگیریان دەکەین تاکو تەواوی دڵەکانمان داگیر دەکەن، پاشان ناتوانین بێ ئەوان بژین. هەموو ساتێکمان لە بیرکردنەوە و تێڕامان لەو خەڵاتانەدا بەسەر دەبەین و ملکەچیان دەبین و دەیانپەرستین. مێشک و دڵمان لە لایەن پەروەرێنەوە دروست کراون و پێویستە تەنها بۆ ئەو بن، دەبنە موڵکی کەسێک، یاخود شتێکی تر. دواتر ترس دامانده‌گرێت، ترسی لەدەستدانیان چۆکمان دەشکێنێت. ئەو خەڵاتانەی کە دەبوو تەنها لە دەستەکانماندا بمێننەوە، دەست بەسەر دڵەکانماندا دەگرن، بۆیە ترسی لەدەستدانیان دامانده‌گرێت.

دواتر ئەو شتەی کە تەنها خەڵاتێک بووە، دەبێتە چەکێکی ئازاردان و زیندانێک کە لە لایەن خۆمانەوە دروست دەکرێن. چۆن خۆمان لەمە ڕزگار بکەین؟ کەواتە پەروەردگار بەو شێوەیە بە میهر و بەزەیی بێسنووری خۆی ڕزگارمان دەکات لە ڕێی لێسەندنەوەی خەڵاتەکەوە. لە ئەنجامی وەرگرتنەوەی خەڵاتەکەوە، پڕ بە دڵ دەگەڕێینەوە بۆ لای پەروەردگارمان. لەو نائومێدی و پێویستییەدا، داوا دەکەین و دەپاڕێینەوە و نزا دەکەین. بەهۆی لەدەستدانەکەوە دەگەین بە دڵسۆزی و ڕاستگۆیی و خشوع و پشتبەستنمان بە پەروەردگار.

چی ڕوودەدات کاتێک بووکەڵەیەک دەدەیت بە منداڵێک، یاخود

یارییەکی ڤیدیۆیی نوێی دەدەیتێ کە زۆر ئارەزووی لەسەرە؟ زۆر سەرقاڵ دەبێت پێوەی. دواتر نایەوێت هیچ شتێکی تر بکات، هیچ شتێکی تر ببینێت. نایەوێت کارەکانی ئەنجام بدات، یاخود تەنانەت نانیش بخوات. ئەو کاتە زیان بە خۆی دەگەیەنێت.

کەواتە تۆی دایک، یا باوک چی دەکەیت لەم حاڵەتەدا؟ ئایا بەجێی دەهێڵیت بەردەوام بێت لە هۆگربوونەکەی و لەدەستدانی سەرنج و هاوسەنگی خۆی؟ نەخێر! ئەو کاتە لێی وەردەگریتەوە. کاتێک منداڵەکە گرنگی بە ئامانجە لەپێشینەکانی دەدات و هاوسەنگی بەدەست دێنێتەوە، کاتێک شتەکان لە شوێنی گونجاوی خۆیاندا دادەنرێنەوە لە دڵ و ئاوەز و ژیانیدا، چی ڕوودەدات؟ خەڵاتەکەی پێ دەدەیتەوە، یاخود ڕەنگە شتێکی باشتری پێ بدەیت. ئەمجارە چیدی خەڵاتەکە لە دڵیدا جێگیر نابێت، لە شوێنی شیاوی خۆیدا دەبێت. خەڵاتەکە لە دەستەکانیدا دەبێت.

لەو کاری وەرگرتنەوەیەدایە کە گرنگترین شت ڕوودەدات. کەواتە لەدەستدان و وەرگرتنەوەی خەڵاتەکە مەترسیدار نییە. نەهێشتنی بێئاگاییت و پشتبەستن و سەرنجت لەسەر شتانی تر جگە لە پەروەردگار و جێگرتنەوەی بە یادکردنەوە و پشتبەستن و تیشکخستنەسەر پەروەردگار، خەڵاتە ڕاستەقینەکەیە. پەروەردگار ڕەتی دەکاتەوە ببەخشێت، هەندێک جار شتە باشترەکە گەورەترین خەڵاتە، «نزیکبوون لە پەروەردگارەوە». پەروەردگار کچەکەی مالیکی کوڕی دیناری بردەوە تەنها بۆ ئەوەی مالیک ڕزگار بکات. کچەکەی لێ سەندەوە، بەڵام شوێنی گرتەوە بە پاراستنی لە ئاگری دۆزەخ و ڕزگاربوون لە ژیانی پڕ ئازاری تاوانباری و دووربوون لە خۆیەوە. بەهۆی لەدەستدانی کچەکەیەوە، مالیکی کوڕی دینار

پاداشت کرا بە ژیانێکی نزیک لە پەروەردگارەوە. تەنانەت ئەو کچە لەدەستچووەی لە بەهەشتدا بۆ هەمیشە لەگەڵیدا دەمێنێتەوە.

ابن القیم (خودا لێی ڕازی بێت)، لە پەرتووکەکەیدا (مدارج السالكين)، باسی ئەم دیاردەیە دەکات، دەڵێت:

«فانه سبحانه لا يقضي لعبده المؤمن قضاة الا كان خيرا له: ساءه ذلك اقضاء او سره، فقضاؤه لعبده المؤمن المنع عطاء و ان كان في صورة المنع، و نعمة و ان كانت في صورة المحنة، و بلاؤه عافية و ان كان في صورة بلية.»

«فەرمانی ئیلاهی کە پەیوەستە بە ئیماندارەوە هەمیشە پاداشت و خێرە، تەنانەت ئەگەر لە شێوەی پێنەبەخشینی شتێکدا بێت کە زۆر ئارەزووی لێی هەیە، ڕەحمەتە ئەگەر تەنانەت لە شێوەی بەڵا و ناڕەحەتیدا دەرکەوێت کە بەسەریدا دێت. لە ڕاستیدا چارەسەرە، تەنانەت ئەگەر لە شێوەی نەخۆشیدا دەرکەوێت.»

کەواتە وەڵامی ئەم پرسیارە، «کاتێک شتێکت لەدەست دەچێت، ئایا دەگەڕێتەوە؟» وەڵامەکە (بەڵێ! دەگەڕێتەوە. هەندێک جار لێرەدا و هەندێک جار لەوێ، هەندێک جار لە شێوەی شتێکی باشتر و جیاوازتردا، بەڵام گەورەترین خەڵات لە ساتی وەرگرتنەوە و گەڕانەوەکەدایە).

پەروەردگار پێمان دەفەرموێت: ﴿قُلۡ بِفَضۡلِ ٱللَّهِ وَبِرَحۡمَتِهِۦ فَبِذَٰلِكَ فَلۡيَفۡرَحُواْ هُوَ خَيۡرٞ مِّمَّا يَجۡمَعُونَ ﴿٥٨﴾﴾ (سورەتی یونس).

«ئەی موحەمەد بە ئیمانداران بڵێ: با دڵشاد و شادمان بن بە فەزڵ و بەخشش و ڕەحمی پەروەردگار، (کە قورئان و بەرنامەی پەروەردگارە)، کەوا بوو با هەر بەوە دڵخۆش بن، هەر ئەوەیش چاکترە بۆیان لە هەموو ئەو شتانەی کە خەڵکی خەریکن کۆی دەکەنەوە و کەڵەکەی دەکەن».

لە ساتی پڕکردنەوەی بۆشایی ڕۆحی و گەڕانەوە بۆماڵەوە (بەهەشت)

ئێمە لە بەهەشتدا بووین. پاشان لە ماڵەکەی خۆمان کە بەهەشتە دەرکراین. لابردراوین لە شوێنی بنچینەیی خۆمان، بە کات و بۆشاییدا تێپەڕ بووین بۆ جیهانێکی تر. جیهانێکی کەمتر و نزمتر، بەڵام لەو جیابوونەوەیەدا شتێکی پڕ ئازار ڕوویدا. چیدی لەگەڵ پەروەردگاردا نین لە بۆشاییە فیزیاییەکەدا. چیدی بە چاوی سەر پەروەردگار نابینین، یاخود قسەی لەگەڵدا ناکەین بە شێوەی ڕاستەوخۆ. بە پێچەوانەی باوکە ئادەممانەوە، (علیە سلام)، ناتوانین چیدی هەست بە هەمان ئاشتی و ئاسوودەیی بکەین.

کەواتە هاتینە خوارەوە و لە پەروەرێنمان دابڕاین. لە ئازاری ئەو دابڕانەدا، خوێنمان لێ ڕژا. بۆ یەکەمجار خوێنمان لێ ڕژا. ئەو دابڕانەمان لە پەروەرێنمان برینێکی قووڵی جێهێشت. برینێکی قووڵ کە هەمووومان پێوەی لەدایک بووین. کاتێک گەورە بووین، ئازاری ئەو برینە زیاتر و زیاتر بوو. بە تێپەڕینی کات زیاتر و زیاتر لە چارەسەری ئازارەکە دوور کەوتینەوە کە لە سروشت و فیترەتماندا هەیە: بە دڵ و ڕۆح و مێشک لە پەروەردگارەوە نزیک بین.

بۆیە بە گوزەرکردنی کات زیاتر و زیاتر نائومێد دەبین لە پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییە. لە گەڕانمان بۆ پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییەدا هەر یەکەمان تووشی شتی جیاواز دەبین. زۆربەمان بە دوای سڕکردنی ئەو بۆشاییەدا گەڕاوین. بۆیە هەندێک لە مرۆڤەکان تووشی بەکارهێنانی دەرمانی بێهۆشکەر و کحول دەبنەوە، لەکاتێکدا هەندێکیان بەشوێن ماددەی سڕکەری تردا دەگەڕێن. هەندێکمان تووشی پەرستنی چێژ و پلە و پارە بووین. هەندێکمان لە پیشەکانماندا خۆمان ون کردووە.

هەندێکمان چاومان بە کەسانی تر کەوتووە، هەندێکی ترمان خۆمان لێ ون بووە. چی دەبوو هەموو چاوپێکەوتنێک و هەوڵێک و ئەزموونێکی ژیانمان تەنها بۆ یەک مەبەست و ئامانج بوایە: بۆ ئەوە بووایە بگەڕێینەوە بۆ ئەسڵیەتی خۆمان. چی دەبێت ئەگەر هەر بردنەوەیەک، دۆڕانێک، جوانییەک، کەوتنێک، دڵڕەقیەک و خەندەیەک تەنها بۆ ئەوە بێت بەربەستێکی تری نێوان ئێمە و پەروەردگار ئاشکرا بکات؟ لەنێوان ئێمە و ئەو شوێنەی کە لێوەی دەستمان پێ کردووە و هەوڵ دەدەین بۆی بگەڕێینەوە؟ چی دەبوو هەموو شتێکمان تەنها لەپێناو بینینی پەروەرێنمان بوایە؟

پێویستە بزانین هەموو ئەوانەی لە ژیاندا ئەزموونی دەکەین ئامانجێک و مەبەستێکی لە پشتەوەیە. ئەوە ئێمەین بڕیار دەدەین درک بەو مەبەستە بکەین یاخود نا، بۆ نموونە جوانی، هەندێک کەس تەنانەت هەست بە جوانیش ناکەن کاتێک ڕێک لە پێش چاوەکانیاندایە. بە کاتی ڕۆژئاوابووندا، یاخود دارستانێکی پڕ لە داری پرتەقاڵدا تێدەپەڕن بەبێ ئەوەی تەنانەت سەیری بکەن و لێی بنواڕن.

هەندێک کەسی تر جوانی دەبینن و هەستی پێ دەکەن و پێی

دەزانن. ڕادەوەستن و لێی دەڕوانن و هەست بە نرخ و بەهای دەکەن. تەنانەت ڕەنگە زۆر پێی کاریگەر ببن، بەڵام لێرەدا کۆتایی پێ دێت. ئەو کەسە ڕێک وەک کەسێکە کە بەهای هونەر دەزانێت، بەڵام هەرگیز لێکۆڵینەوەی نەکردووە لەبارەی هونەرمەندەکەوە. کاری هونەریی خۆی لە خۆیدا بۆ گەیاندنی پەیامێکە لە هونەرمەندەکەوە، بەڵام ئەگەر ئاشقانی هونەر خۆیان لە نیگارەکەدا بزر کرد، ئەگەر هەرگیز لە پەیامەکە نەگەیشتن، ئەو کاتە کارە هونەرییەکە ئامانج و مەبەستی سەرەکی و ڕاستەقینەی خۆی نەپێکاوە.

مەبەست لە خۆری درەوشاوە، یەکەمین کرێوەی بەفر، مانگی چواردە و زەریا دڵڕفێنەکان تەنها بۆ ڕازاندنەوە و جوانکردنی ئەم هەسارەیە نییە. مەبەستەکە زۆر لەوە قووڵتر و گرنگترە. پەروەردگارمان مەبەستەکەیمان لەم ئایەتە پیرۆزەدا بۆ ئاشکرا دەکات: ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَءَايَٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ١٩٠﴾ (سورەتی ال عمران).

«بەڕاستی لە دروستکردنی ئاسمانەکان و زەویدا و هاتنی شەو و ڕۆژدا نیشانە و بەڵگە هەن بۆ کەسانی ژیر و هۆشمەند.»

﴿ٱلَّذِينَ يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ قِيَٰمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَٰطِلًا سُبْحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ١٩١﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەوانەی یادی پەروەردگاریان دەکەن لە کاتێکدا بەپێوەن، یاخود دانیشتوون، یاخود ڕاکشاون و هەمیشە لە دروستبوونی ئاسمانەکان و زەوی تێدەفکرن و دەڵێن ئەی پەروەردگارمان هەموو ئەم شتانەت بەبێ مەبەست و ئامانج دروست نەکردووە. پاکی و بێگەردی شایستەی تۆیە، لە سزای ئاگری دۆزەخ بمانپارێزە.»

ئەم هەموو جوانی و ڕێکییە وەک ئاماژەیەک و بەڵگەیەک دروست

کراوە، بەڵام تەنها دەستەیەکی هەڵبژێردراو لێی تێدەگەن: ئەوانەی کە لێی ڕادەمێنن و پەروەردگاریان لە یادە لە هەموو سات و بارودۆخێکدا. بۆیە تەنانەت پێویستە لە ئاوابوونی خۆریش ڕابمێنین و بیر بکەینەوە بۆ ئەوەی خۆمان لێ ون نەبێت.

پێویستە سەیری ئەودیوی ئەو جوانی و ڕەنگە سەرسوورهێنەرە بکەین، تاکو جوانییەکەی پشتی ئەو ئاوابوونە ببینین، چونکە ئەوە جوانی ڕاستەقینەیە، ئەوە سەرچاوەی هەموو جوانییەکانە. ئەوانەی دەیانبینین تەنها ڕەنگدانەوەی ئەو جوانییەن. پێویستە لە ئەستێرەکان و بەفری سەر لوتکەی شاخەکان ورد ببینەوە تاکو پەیامی پشتیان بخوێنینەوە. ئەگەر وا نەکەین هاوشێوەی ئەو کەسەین کە پەیامێک لەناو بتڵێکی جوان و ڕازاوەدا دەدۆزێتەوە، بەڵام تامەزرۆی بتڵەکە دەبێت و هەرگیز پەیامەکەی ناوی ناکاتەوە و نایخوێنێتەوە.

بەڵام ئەو پەیامە چییە لەناو ئەستێرەکاندا هەیە؟ نیشانە و بەڵگەیەک هەیە، بەڵام نیشانە و بەڵگە بۆ چی مەبەستێک؟ ئەم بەڵگە و نیشانانە ئاماژەیەکن بۆ پەروەردگاری مەزن و باڵادەست، بۆ گەورەیی و مەزنی و شکۆ و جوانی پەروەردگار. ئاماژەیەک بۆ توانا و دەسەڵاتی. وردبەرەوە و ڕابمێنە و تێبفکرە لە جوانی و دەسەڵاتی ئەوەی دروست کراوە، بەڵام لەوێدا مەوەستە. خۆت لە جوانییەکەدا ون مەکە. تەماشای پشتی ئەو جوانییە بکە و بیر بکەرەوە ئەگەر دروستکردنەکە هێندە مەزن و جوان و قەشەنگ و شکۆدار بێت، دەبێت خالقەکەی چەندە جوان و قەشەنگ و مەزن و شکۆدار بێت؟ پاشان تێدەگەیت کە، ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ﴾ (سورەتی ال عمران:١٩١)

«پەروەردگارا هیچ شتێکت لەم گەردونەدا نەخوڵقاندووە بەبێ مەبەست و ئامانجێک. سوپاس و ستایش هەر بۆ تۆیە.»

هەموو شتێک مەبەستێکی لە پشتە. هیچ شتێک لە ئاسمانەکان و زەوی و لاشەی من و دەرەوەی تۆدا بەبێ مەبەست دروست نەکراوە. تەنانەت هیچ ڕووداو و کارەساتێک، دڵتەنگییەک، شادمانییەک، ئازارێک، خۆشییەک و لەدەستدانێک بەبێ مەبەست دروست نەکراون. کەواتە پێویستە وەک چۆن (پەیامی ناو بتڵەکە)، خۆر و مانگ و ئاسمان بخوێنینەوە، ئاوایش پێویستە لە پەیامی ئەزموونەکانی ژیانمان ورد ببینەوە.

هەمیشە بە دوای ئاماژە و بەڵگەیەکدا وێڵین، هەمیشە داوا لە پەروەردگار دەکەین قسەمان بۆ بکات، بەڵام ئەم هەموو بەڵگانەی چواردەورمان نابینین و هەستیان پێ ناکەین کە لە هەموو شتەکاندا هەن. پەروەردگار هەمیشە قسەمان بۆ دەکات. پرسیارەکە ئەوەیە ئایا ئێمە گوێی بۆ دەگرین یاخود نا؟

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَقَالَ ٱلَّذِينَ لَا يَعۡلَمُونَ لَوۡلَا يُكَلِّمُنَا ٱللَّهُ أَوۡ تَأۡتِينَآ ءَايَةٞۗ كَذَٰلِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِم مِّثۡلَ قَوۡلِهِمۡۘ تَشَٰبَهَتۡ قُلُوبُهُمۡۗ قَدۡ بَيَّنَّا ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يُوقِنُونَ ١١٨﴾، (سورەتی البقرە).

«جا ئەوانەی نەفام و نەزانن دەیانگوت: بۆچی پەروەردگار گفتوگۆمان لەگەڵ ناکات؟ یاخود هیچ بەڵگە و نیشانەیەکمان بۆ نایەت؟ کەسانی تریش پێش ئەمان هەمان شتیان دەوت، ئەمانە دڵەکانیان هاوشێوەی یەکن. بێگومان چەندین نیشانە و بەڵگەی ڕوون و ئاشکرامان نیشان ئەو کەسانە داوە کە ڕاستیخوازن و بەشوێن حەقیقەتدا دەگەڕێن».

ئەگەر نەتوانین تەماشای پشتی هەموو شتەکان بکەین کە ڕوودەدەن بۆمان، ئەو شتانەی کە ئەنجامیان دەدەین، یاخود شکست دەهێنین لە ئەنجامدانیان تاکو پەروەردگار ببینین، ئەوکات لە مەبەستەکە تێناگەین. کاتێک شتێک ڕوودەدات کە حەزمان لێیەتی، وریابە مەبەستی سەرەکی

لە یاد نەکەیت. لە یادت بێت هیچ شتێک بەبێ مەبەست ڕووندادات. جوان لێی ورد بەرەوە. بە دوای ئەو مەبەستەدا بگەڕێ کە پەروەردگار دروستی کردووە لەو شتەدا کە پێی بەخشیویت.

ئایا پەروەردگار چی لایەنێکی گرنگی خۆیت پێشان دەدات لە ڕێی ئەو شتەوە؟ چ شتێکی لە تۆ دەوێت؟ بە هەمان چەشن کاتێک شتێک ڕوودەدات بۆت کە پێت ناخۆشە، یاخود ئازارت دەدات، وریابە ون نەبیت لەو خەیاڵاتەدا کە بەهۆی ئازارەکەوە دروست دەبێت. جوان لێی ورد بەرەوە. پەیامی ناو بتڵەکە بدۆزەرەوە، مەبەستەکە بدۆزەرەوە. بهێڵە بەرەو لای پەروەردگار ئاڕاستەت بکات. تەنانەت ئەگەر خزان و شکستێکە لە دینەکەتدا، مەهێڵە شەیتان فریوت بدات. بهێڵە ئەو خزانە ئاڕاستەت بکات بەرەو ئاشنابوون بە ڕەحم و بەزەیی پەروەردگار بە شێوەیەکی واقیعی. پاشان بە نیازی ڕەحم و بەزەییەک بە تاکو لە تاوانەکانت و زوڵمکردن لە خۆت بتپارێزێت.

نائومێد مەبە ئەگەر کێشەیەکی بێچارەسەرت هەیە. بیر لە (الفتاح) بکەرەوە، ئەو کەسەی هەموو کێشەکان بۆ بەندەکانی چارەسەر دەکات. ئەگەر زریانێک بێت، مەهێڵە نقوم ببیت. بهێڵە بەرەو پەروەردگار ئاڕاستەت بکات کە دەتوانێت بەندەکانی لە زریانەکان بپارێزێت و ڕزگاریان بکات لەکاتێکدا کەسی تر لە دەورت نییە.

لە یادت بێت دوای لەناوچوونی هەموو شتەکان، هیچ شتێک جگە لە پەروەردگاری باڵا نامێنێت، پەروەردگار دەپرسێت: ﴿لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ﴾ (سورەتی غافر:١٦).

«ئیمڕۆ پاشایەتی و فەرمانڕەوایی شایستەی کێیە؟ کێ خاوەنی ئەم هەموو بوونەوەرەیە؟»

هەر لەو ئایەتەدا دەفەرموێت: ﴿يَوْمَ هُم بَـٰرِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِنْهُمْ شَىْءٌ لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ ١٦﴾

«لـەو ڕۆژەدا هەموویـان بـەدەرەوەن (ڕووت و ڕەجاڵ، نهێنـی و ئاشکرا وەک یەکن)، هیچ شتێکیان لە پەروەردگار شاراوە نییە، پاشان پەروەردگاری مـەزن دەفەرموێت: ئیمڕۆ پاشایەتی و فەرمانڕەوایی شایستەی کێیە؟ کێ خاوەنی ئـەم هەمـوو بوونەوەرەیە؟ کـەس نییە وەڵام بداتـەوە، هـەر خـۆی دەفەرموێت: پـەروەردگار هـەر خـۆی خاوەن دەسـەڵاتە و خـاوەن هەمـوو شتێکە.»

ئیمڕۆ پاشـایەتی و فەرمانڕەوایی شایستـەی کێیـە؟ کێ خاوەنی ئەم هەمـوو بوونەوەرەیـە؟ هـەوڵ بـدە تەنها بەشێک لـە دەسـەڵاتی پەروەردگار ببینـە لـەم ژیانـەدا. کێ خاوەنی دەسـەڵاتە ئیمڕۆ؟ کێی تر دەسـەڵات و هێزی هەیـە ڕزگارت بـکات؟ کێی تـر دەتوانێت چارەسـەرت بـکات؟ کێی تـر دەتوانێت دڵـە شـکاوەکەت چێبکاتـەوە؟ کێی تر دەتوانێت پاڵپشـتیت بـکات؟ دەتوانیت بـۆ لای کێ ڕابکەیت؟ کێی تر خـاوەن دەسـەڵاتە ئیمڕۆ؟ ﴿لِّمَنِ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ ٱلْوَٰحِدِ ٱلْقَهَّارِ﴾ خـودای گـەورە و بەدەسـەڵات... بۆ گەڕان بە دوای کەسێکی تردا جگـە لـە پەروەردگار وەک ئەوەیـە بـڵاو ببیتـەوە، بـەڵام هەرگیز پڕ نەبیت. چـۆن دەتوانیـن کامڵـی و یەکگرتنـی دڵ، یـا ڕۆح و ئەقڵ بەدەست بهێنیـن لـە شـتێکی تـردا جگـە لـە پـەروەردگار؟

بۆیـە لـە ڕێـگای گەڕانەوەمانـدا دەتوانیـن بـۆ لای کـێ ڕابکەیـن؟ بە دوای کێـدا بگەڕێیـن؟ لـە کۆتاییـدا هەموومـان بـە دوای هەمـان شتەوەین: دڵخۆش و شـادوومان بین و جارێکی تر بڵێین: (گەڕاینەوە بۆ مـاڵ).

بەتاڵکردنەوەی گۆزەکە

پێش ئەوەی هەر گۆزەیەک پڕ بکەیت، پێویستە خاڵی بکەیتەوە. دڵ هاوشێوەی گۆزەیەکە. هاوشێوەی هەموو گۆزەیەک پێویستە خاڵی بکرێتەوە، پێش ئەوەی پڕ بکرێت.

ناکرێت دڵت لێوانلێو بکەیت بە پەروەردگار هەتاکو دڵت پڕبێت لە شتانی دی. خاڵیکردنەوەی دڵ مانای ئەوە نییە هیچ کەس و شتێکت خۆش نەوێت. بە پێچەوانەوە خۆشەویستی ڕاستەقینە وەک پەروەردگاری مەزن دەیەوێت پاکترین خۆشەویستییە ئەگەر لەسەر بنەمای هۆگربوونی هەڵەوە بنیات نەنرابێت.

پرۆسەی سەرەتای بەتاڵکردنەوە و خاڵیکردنەوەی دڵ لە سەرەتای شایەتوماندا بەدی دەکرێت. تەماشا بکە سەرەتای ئاشکراکردنی بیروباوەڕ بە نەرێیەکی گرنگ دەست پێ دەکات، خاڵیکردنەوەیەکی گرنگ، پێش ئەوەی بە هیوا بین بۆ گەیشتن بە یەکتاپەرستییەکی ڕاستەقینە، (تەوحید)، پێش ئەوەی باوەڕی خۆمان بە یەک پەروەردگار پەیوەست بکەین، سەرەتا دەڵێین (لا الە الا اللە)، هیچ خودایەک نییە جگە لە اللە.

«لا الە» شتێک نییە بۆ پەرستن، بەڵکوو بۆ تێگەیشتنە لەوەی کە

«الـه» تەنها شتێک نییه کـه دەیپەرستین. «الـه» شتێکه کـه ژیانمان بە دەوریدا دەخولێتـەوە و پەیوەستـه پێوەی، ئەوەی فەرمانی جێبەجێ دەکەیـن و گوێڕایەڵـی دەکەیـن، ئـەوەی گرنگتریـن شتـه بـه لامانـەوە. شتێکه کە لەپێناویدا دەژین و ناتوانین بەبێ ئەو بژین. بۆیە هەمووان بە مولحید و گومانکار لە بوونـی پـەروەردگار و مسوڵمان و مەسیحی و جوولەکە پەروەردگارێکیان هەیە. هەموو کەسێک، شتێک دەپەرستێ. زۆرێکمـان شـتانێکی ژیانـی ئـەم دونیایـە دەپەرسـتین. هەندێـک کـەس سـەروەت و سـامان دەپەرسـتن، هەندێکـی تـر پۆسـت و پلـە، یاخـود ناوبانگ دەپەرستن، هەندێکی تریـان ژێـری و زیرەکیـان دەپەرسـتن، هەندێکی تـر کەسـانی تـر دەپەرسـتن. زۆرێکیش وەکو پـەروەردگاری مـەزن دەفەرموێـت، خۆیـان و هـەوا و ئارەزووەکانیـان دەپەرسـتن. پـەروەردگار لـە قورئانـی پیـرۆزدا دەفەرموێـت: ﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَـٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَـٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾﴾ (سـورةتی الجاثیـة).

«هەواڵـم بـدەرێ ئایـا چاوتـان بـەو کەسـانە کەوتـووە کـە حـەز و ئارەزووی خۆیـان کردووە بـە خـودای خۆیان؟ خـودای گـەورە باشیان دەناسێت و بـە گومڕایـی دەیانهێڵێتـەوە و مۆری هێناوە بەسـەر گوێ و دڵیاندا و بان چاو و بیناییانی داپۆشیوە. جا کێ هەیە ڕێنماییان بکات جگە لـە خـودا؟ ئایـا بیـر ناکەنـەوە و تێنافکرن؟»

ئـەم شـتانە دەپەرسـتین و وابەسـتەیان دەبیـن. هەرچەنـدە ئـەو شتەی وابەستەی دەبین تەنها شتێک نییـە کـە خۆشمان بوێت. شتێکە بـە تـەواوی مانـا پێویسـتمان پێیەتـی. شـتێکە ئەگـەر لـە دەسـتی بدەیـن تووشـی دارمانـی تەواوەتـی دەبیـن. ئەگـەر جگـە لـە پـەروەردگار، شـتێک، یاخود کەسێک هەبێت کە نەتوانین هەرگیز دەستبەرداری ببین، ئەوا

وابەستەبوونێکی هەڵەمان هەڵبژاردووە. بۆچی پەروەردگار بە پەیامبەر ئیبراهیم (درود و سەلامی خوای لەسەر بێت) فەرمووی، کوڕەکەی بکاتە قوربانی؟ ئەو فەرمانە لەپێناو ڕزگارکردنی حەزرەتی ئیبراهیمدا بوو.

بۆ ڕزگارکردنی بوو لە وابەستەبوونێکی هەڵە. کاتێک ڕزگاری بوو، بابەتی خۆشەویستییەکەی، (نەک وابەستەبوونەکەی)، پێ بەخشرایەوە.

ئەگەر لەدەستدانی شتێک، یاخود کەسێک تێکمان بشکێنێت، ئەوا وابەستەبوونێکی هەڵەمان هەڵبژاردووە. وابەستەبوون و هۆگربوونی هەڵە، ئەو شتانەن کە بە ڕادەیەکی زۆر دەترسین لە دەستی بدەین. شتێکە کە تەنانەت لێمان دوور دەکەوێتەوە، نائومێدانە شوێنی دەکەوین.

شوێنی دەکەوین، چونکە لەدەستدانی شتێک کە وابەستەی بووین، دەبێتە هۆی تیاچوون و تێکشکانمان بە تەواوی، توندی و سەختی تێکشکانەکە پەیوەستە بە ڕێژەی وابەستەبوون و هۆگربوونەکەوە. ئەم وابەستەبوونانە دەکرێت پارە، کەلوپەل، کەسانی دی، بیرۆکە، خۆشی جەستەیی، دەرمانی بێهۆشکەر، پلە و پۆست، پیشەکانمان، وێنەکانمان، چۆن کەسانی دی لێمان دەڕوانن، شێوەی جەستەمان و جوانیمان، شێوازی خۆگۆڕینمان، یاخود دەرکەوتنمان بە لای کەسانی ترەوە، ئاستی خوێندنمان، پۆستی کارەکەمان، کۆنترۆڵکردنی خۆمان، ژیری و زیرەکیمان، یاخود مەنتیقمان بن. تاکو ئەم وابەستەبوونە هەڵانە تێک نەشکێنین، ناتوانین گۆزەی دڵمان خاڵی بکەینەوە.

ئەگەر گۆزەکە خاڵی نەکەینەوە، ناتوانین بەڕاستی پڕی بکەینەوە بە پەروەردگاری باڵادەست. ئەم هەوڵدانە بۆ ڕزگارکردنی دڵەکانمان لە وابەستەبوونی هەڵە و هەوڵی خاڵیکردنەوەی گۆزەی دڵمان گەورەترین هەوڵ و کۆششی ژیانی ئەم دونیایەیە. ئەم هەوڵدانە بنەمای سەرەکی تەوحیدە (یەکتاپەرستی ڕاستەقینە). ئەوە دەبینیت

ئەگەر بە وردی لێی ڕابمێنیت، هەموو پێنج پایەکەی ئیسلام گرنگ و جێی بایەخن بۆ چۆنیەتی دەربازبوون و ڕزگاربوون لەو وابەستەبوونە هەڵانە:

«شایەتومان»

شایەتومان، واتا ئاشکراکردن و ڕاگەیاندنی بیروباوەڕ، کردارێکی زارەکییە بۆ ڕزگاربوون لە وابەستەبوون: تاکە شتێک کە بیپەرستین، خۆمانی بۆ تەرخان بکەین، خۆشمان بوێت، بترسین، هیوامان پێی هەبێت، پەروەردگارە. بۆ سەرکەوتن لە ڕزگارکردنی کەسێک لە هەموو وابەستەبوونەکانی تر، جگە لە وابەستەبوون بە پەروەردێنمان، ڕاستەقینەترین وێناکردنی تەوحید و یەکتاپەرستییە.

«نوێژ: پێنج نوێژە فەرزەکان»

پێویستە ڕۆژی پێنج جار لە دونیا دوور بکەوینەوە بۆ تێڕامان لە پەروەردێنمان و گەورەترین مەبەستمان. ڕۆژی پێنج جار خۆمان دادەبڕێنین لەو کارە دونیایانەی کە خەریکین ئەنجامی دەدەین و ڕوو دەکەینە پەروەردگاری باڵادەست. دەکرا نوێژ تەنها یەکجار ئەنجام بدرایە لە ڕۆژێکدا، یاخود هەفتەیەکدا، یاخود هەر پێنج نوێژەکە لە یەک کاتدا ئەنجام بدرایە، بەڵام بەو شێوەیە نییە. نوێژەکان دابەش کراون بەسەر ڕۆژەکەدا. ئەگەر کەسێک نوێژەکانی لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا ئەنجام بدات، ئەوا هیچ دەرفەتێک نابێت بۆ وابەستەبوون بە شتە دونیاییەکانەوە. ئەگەر سەرقاڵ ببین بە کێشەکانی ئەم دونیایەوە، (کارەکانمان کە خەریکین ئەنجامیان دەدەین و نمایشەکان کە تەماشایان دەکەین، تاقیکردنەوەکان کە بۆیان دەخوێنین، ئەو کەسەی کە ناتوانین لە بیری بکەین)،

ناچارین لێیان داببڕێین و ڕوومان وەرگێڕین لەپێناو تاکە مەبەستی سەرەکیماندا.

«ڕۆژوو»

ڕۆژوو واتا دابڕان، دابڕان لە خواردن و خواردنەوە و چێژی جنسی و قسەی پووچ و بەتاڵ. بە ڕێگریکردن لە جەستەمان، لایەنی ڕۆحیمان خاوێن دەکەینەوە. لە ڕێی ڕۆژووەوە ناچارین خۆمان لە پێویستییە جەستەییەکانمان و هەوا و ئارەزووەکانمان دابڕین.

«زەکات: خێرکردن»

زەکات، واتا خۆدابڕینمان لە پارە و سامانەکانمان و بەخشینیان لەپێناوی پەروەردگاردا، بە بەخشینی سامانەکەمان ناچارین خۆمان دابڕین لە وابەستەبوون بە سەروەت و سامانەکانمانەوە.

«حەج: گەشتی ماڵی پەروەردگار»

حەج یەکێکە لە گرنگترین و پڕماناترین کارەکان بۆ خۆدابڕین لە شتە دونیاییەکان. حاجییەک هەموو شتێکی ژیانی جێدەهێڵێت. دەست لە خێزان و منداڵ و ماڵەکەی و مووچەکەی و جێگا نەرم و گەرمەکەی و پێڵاوە بەهادارەکانی و جلە قەشەنگ و مارکەکانی هەڵدەگرێت تەنها لەپێناو خەوتن لەسەر زەویدا، یاخود لە خێمەیەکی قەرەباڵغ و جەنجاڵدا و پۆشینی تەنها دوو پارچە قوماشی سادە. هیچ پلە و پۆستێک لە حەجدا بوونی نییە. نە ئیحرامی [تۆمی هیلفیجەر] هەیە، نە خێمەی پێنج ئەستێرە. ئوتێلە پێنج ئەستێرەییەکان تەنها لە پێش، یاخود دوای حەجدا باس دەکرێن. لە کاتی حەجدا لە مینا، لەناو خێمەیەکدا لەسەر زەوی دەخەویت، لە موزدەلیفە لەژێر ئاسمانی شیندا دەخەویت.

تێبگە پەروەردگار بەوپەڕی ژیری و بەزەییەوە تەنها داوامان لێ ناکات خۆمان لەم دونیایە داببڕین، بەڵکوو پێمان دەفەرموێت چۆن و بە چی شێوەیەک خۆمان دابڕین. لە پشت هەر پێنج پایەکەوە، تەنانەت جلەکانیشمان دەبێت لێی دابڕێین. پەیامبەرمان(ﷺ) پێمان دەفەرموێت خۆمان جیا بکەینەوە لە قەرەباڵغی و جیاواز بین تەنانەت لە شێوازی دەرکەوتنماندا. بە پۆشینی حیجاب و کوفی، یاخود هێشتنەوەی ڕیش، ناتوانیت خۆت بگونجێنیت، تەنانەت ئەگەر ویستیشت لەسەر بێت. پەیامبەرمان(ﷺ) دەفەرموێت **«إِنَّ الْإِسْلَامَ بَدَأَ غَرِيبًا، وَسَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ»**.

«ئیسلام بە نامۆیی و غەریبی دەستی پێ کرد، دەبێتە شتێکی غەریب و نامۆ لە کۆتاییدا، کەواتە خۆشبەختی بۆ نامۆیان و غەریبەکان.» (رواه مسلم والترمذي و الطبراني).

بە نامۆبوون و غەریببوونمان لەم دونیایەدا، دەتوانین تێیدا بژین بەبێ ئەوەی ببینە بەشێک لێی. لە ڕێی ئەو دابڕانەوە دەتوانین گۆزەی دڵمان خاڵی بکەینەوە لەپێناو ئەو شتەی کە ژیان و خۆشی دەبەخشێتە دڵەکان. بە خاڵیکردنی دڵەکانمان ئامادەی دەکەین بۆ خۆراکی ڕاستەقینەی دڵەکان کە ئەویش پەروەردگاری باڵایە.

خۆشەویستیی خەڵاتەکە

هەمووومان خەڵاتمان خۆش دەوێت. خەڵاتەکانمان خۆش دەوێت، چونکە ژیانمان ڕازاوە و قەشەنگ دەکەن. منداڵەکانمان، هاوسەرەکانمان، دایک و باوکمان و هاوڕێکانمان خۆش دەوێت. گەنجێتی و تەندروستی خۆمان خۆش دەوێت. ماڵ و ئۆتۆمبیل و پارە و جوانی خۆمان خۆش دەوێت. چی دەبێت کاتێک خەڵاتێک دەبێتە زیاتر لە خەڵاتێک لە دڵماندا؟ چی ڕوودەدات کاتێک ئەو شتەی دەتەوێت دەبێتە شتێکی پێویست، پاداشتێک دەبێتە هۆگری و وابەستەیی؟ چی ڕوودەدات کاتێک ئەو خەڵاتەی پێمان بەخشراوە چیدی خەڵاتێک نییە لە خەیاڵ و دڵماندا؟

خەڵات چییە؟ خەڵات شتێکە کە موڵکی خۆمان نییە، بەڵکوو پێمان دەبەخشرێت و دەکرێت لێمان بسەندرێتەوە. خودی خۆمان خاوەنی سەرەکی خەڵاتەکە نین. خەڵات پێویستییەکی بنچینەیی نییە بۆ مانەوەمان، بەڵکوو دێت و دەڕوات. دەمانەوێت و حەز دەکەین خەڵات وەربگرین، بەڵام پێویستییەکی سەرەکی نین بۆ مانەوە و بوونمان. پشتیان پێ نابەستین.

ناژین بۆ ئەوەی خەڵات بەدەست بهێنین، نامرین ئەگەر خەڵات

وەرنەگرین. هـەوا و خۆراکمـان نیـن، بـەڵام خۆشمان دەوێـن. کێ حـەزی بـە خـەڵات نییـە؟ کـێ حـەز نـاکات خەڵاتـی زۆر بەدەست بهێنێت؟ داوا لـە الکریـم (بەخشندەترین)، دەکەیـن کـە لـە خەڵاتەکانی بێبەشمان نەکات، بـەڵام نابێت هۆگری و وابەستەییمان بخەینە سەر خەڵاتـەکان و بـە نەبوونیـان بمریـن.

لـە یـادت بێـت دوو شـوێن هـەن شـتەکانی تێـدا هەڵدەگریـن: دەستەکانمان، یاخـود دڵەکانمـان. ئایا خەڵاتەکە لە کوێدا هەڵدەگرین؟ نابێت خـەڵات لـە دڵەکانمانـدا هەڵبگریـن، بەڵکوو دەبێـت لـە دەستەکانماندا هەڵیبگریـن. دەسـتەکانمان تووشـی ئـازار دەبێـت نـەک دڵەکانمـان، کاتێـک خەڵاتێکمـان لـێ وەردەگیرێتـەوە. هەرکەسـێک بـۆ ماوەیەکـی زۆر ژیابێـت، دەزانێـت ئـازاری دەسـتەکان هاوشـێوەی ئازاری دڵـەکان نییـە. ئازاری دڵـەکان بریتییـە لـە لەدەسـتدانی شـتێک کـە وابەسـتەی بوویـن و هۆگـری بوویـن. ئـەو ئـازارە هاوشـێوەی ئازارەکانـی تـر نییـە. ئازارێکـی ئاسـایی نییـە. ئـەو ئـازارە بـۆ ئەوەیـە بزانیـن شـتێکمان لەدەسـت چـووە کـە وابەسـتەی بوویـن، خەڵاتەکـە لـە شـوێنێکی هەڵـەدا هەڵگیـراوە.

ئـازاری دەسـتەکانیش ئـازارن، بـەڵام جیـاوازن، زۆر جیـاوازن. ئـازاری دەسـتەکان بریتییـە لـە لەدەسـتدان، بـەڵام شـتێک نییـە کـە وابەسـتەی بووبیـن. کاتێـک خەڵاتێـک لـە دەسـتەکانمان دەردەکرێـت، یاخـود هەرگیـز پێمـان نابەخشـرێت، هەسـت بـە ئازارێکـی ئاسـایی لەدەسـتدان دەکەیـن. خەمبـار دەبیـن، دەگریـن، بـەڵام ئازارەکـە تەنهـا لـە دەسـتەکانماندایە، دڵەکانمـان بـە سـاغ و سـەلامەت دەمێنێتـەوە، چونکـە دڵـەکان دەبێـت تەنهـا بـۆ پـەروەردگار تەرخـان بکرێـن.

ئەگـەر لـە شـتەکانی ژیانمـان ورد ببینـەوە کـە تووشـی زۆرتریـن ئـازار، یاخـود ترسـیان کردویـن، دەتوانیـن بزانیـن کام خەڵاتـە لـە

شوێنێکی هەڵەدا هەڵگیراوە. ئەگەر نەتوانین هاوسەرگیری بکەین، لەگەڵ ئەو کەسەدا بین کە دەمانەوێت، منداڵمان هەبێت، کارێکمان دەست بکەوێت، بە شێوەیەک دەربکەوین، بڕوانامەیەک بەدەست بهێنین، یاخود بگەین بە پلە و پۆستێکی دیاریکراو، پێویستە گۆڕانکاری ئەنجام بدەین. پێویستە شوێنی هەڵگرتنی خەلاتەکە بگۆڕین، پێوستە خەلاتەکە لە دڵەکانمان دەربهێنین و بیگەڕێنینەوە بۆ ناو دەستەکانمان.

دەتوانین حەزمان لەم شتانە بێت. مرۆڤەکان حەزیان لە شتانی هەمەجۆرە. مرۆڤ ئەو خەلاتانەی دەوێت کە حەزی لێیەتی. گرفتەکەمان لەوێوە سەرهەڵدەدات کاتێک خەلاتەکە دەخەینە نێو دڵەکانمانەوە، بەلام پەروەردگار دەخەینە نێو دەستەکانمان. واتا بڕوامان وابێت کە دەتوانین بەبێ پەروەردگارمان بژین، بەلام ئەگەر خەلاتێک لەدەست بدەین تێکدەشکێین و ناتوانین بەردەوام بین.

لە ئەنجامدا دەتوانین بە ئاسانی پەروەردگار بخەینە لاوە، بەلام دڵەکانمان ناتوانن بەبێ خەلاتەکە بژین. لە ڕاستیدا تەنانەت دەتوانین پەروەردگارمان بخەینە لاوە و فەرامۆشی بکەین لەپێناوی خەلاتەکەدا. ئەو کات لامان ئاسان دەبێت نوێژەکانمان دوابخەین، یاخود لەدەستی بدەین، بەلام کۆبوونەوەکەم، فلیمەکەم، چوونە دەرەوەکەم، بازاڕکردنەکەم، وانەکەم، ئاهەنگەکەم، یاخود یاری باسکەکەم لەدەست نەچێت. ئاسان دەبێت سوو بخۆین، یاخود کهول بفرۆشین، بەلام قازانج و پیشەکەم لەدەست نەدەم، ئۆتۆمبێلە نوێیەکەم و خانووە خۆش و دڵگیرەکەم لەدەست نەدەم. ئاسان دەبێت بۆم پەیوەندی حەرام، یاخود چاوپێکەوتنی حەرامم هەبێت، بەلام ئەو کەسە لەدەست نەدەم کە خۆشم دەوێت. ئاسان دەبێت حیجابەکەم لابەرم، یاخود نەیپۆشم، بەلام جوانی و قەشەنگی و

خوازبێنیکاران و دەرکەوتنم لە پێش چاوی خەڵکیدا لەدەست نەدەم. ئاسانە ئەو خشوع و پابەندییەم بخەمە لاوە و فەرامۆشی بکەم کە پەروەرێنمان خۆشی دەوێت و پێی جوانە، بەڵام پانتۆڵە تەسکەکەم لەدەست نەدەم کە کۆمەڵگە پێم دەڵێت جوانە.

ئەمە ڕوودەدات، چونکە خەڵاتەکە لەنێو دڵەکانماندایە، بەڵام پەروەردگار لەنێو دەستەکانماندایە. ئەو شتەی لەنێو دەستەکاندایە دەکرێت بە ئاسانی بخرێتە لاوە و فەرامۆش بکرێت. ناتوانین بەبێ ئەو شتانە بژین کە لەنێو دڵەکاندایە و هەموو شتێک دەکەینە قوربانی تاکو بەدەستی بهێنین. زوو یاخود درەنگ دەبێت لەخۆمان بپرسین ئەو شتە چییە کە دەیپەرستین؟ خەڵاتەکە یاخود بەخشەرەکەی «پەروەردگار»؟ جوانییەکە، یاخود سەرچاوە و پێناسەی جوانییەکە؟ بەخشراوەکە، یاخود بەخشەرەکە؟ دروستکراوەکە، یاخود پەروەرێن و ئافرێنەرەکەی؟

تراژیدیاکە ئەوەیە گەردنی خۆمان کۆت و بەند دەکەین لە ڕێی وابەستەبوون بە خەڵاتەکانەوە، پاشان دەپرسین بۆچی خنکاین؟ هەوای ڕاستەقینەی ژیانمان فەرامۆش دەکەین و پاشان دەپرسین بۆچی ناتوانین هەناسە بدەین؟ دەستبەرداری تاکە خۆراکی ژیانمان دەبین و پاشان سکاڵا دەکەین کاتێک خەریکە لە برسا دەمرین. لە کۆتاییدا چەقۆکە دەچەقێنینە سەر سینگمان و پاشان دەگرین، چونکە ئازاری زۆرە. هەرچییەکمان بەسەردا بێت خۆمان بەسەر خۆمانیدا دەهێنین. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتۡ أَيۡدِيكُمۡ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٍ ٣٠﴾ (سورەتی الشوری).

«هەر بەڵا و کارەساتێکتان بەسەردا بێت، دەرئەنجامی ئەو کار و کردەوانەیە کە بە ئارەزووی خۆتان ئەنجامتان دەدا. پەروەردگار

لە ڕاستیدا مەبەستی سەرەکی خودی خەڵاتەکە بریتییە لە نزیککردنەوەمان لە پەروەردگاری مەزن. تەنانەت هەرچەندە خەڵاتەکە هۆکاریش بێت. بۆ نموونە ئایا پەیامبەرمان (ﷺ) نافەرمووێت کە هاوسەرگیری نیوەی ئیمانە؟ بۆچی وای فەرموو؟ ئەگەر بە شێوەیەکی دروست بەکار بهێنرێت، ئەوا چەند بەشێکی کەمی ئەم ژیانە دەکرێت هەمان کاریگەری هەبێت لەسەر گەشەپێدانی کەسایەتی کەسەکان.

دەتوانیت لەبارەی تایبەتمەندییەکانی وەکو ئارامگرتن، سوپاسگوزاری، بەزەیی، خشوع، بەخشندەیی، حاشاکردن لە خود و پەسەندکردنی تایبەتمەندییەکی تر بۆ خۆت بزانیت، بەڵام ناتوانیت ئەم تایبەتمەندییانە پەرە پێ بدەیت تاکو نەکەویتە بارودۆخێکەوە کە تاقی بکرێیتەوە.

خەڵاتی وەکو هاوسەرگیری دەبێتە هۆکار بۆ نزیکبوونەوەت لە پەروەرێنی باڵا، ئەگەر هەر وەکو هۆکارێک بمێنێتەوە نەک مەبەست. خەڵاتەکانی پەروەردگاری مەزن هەمیشە وەکو هۆکارێک دەمێنێتەوە لە لای پەروەردگار تا ئەو کاتەی لە دەستەکاندا هەڵبگیرێن نەک دڵەکان. لە یادت بێت هەر شتێک لە دڵەکاندا جڵەوت بکات، هەموو هەوڵەکان و قوربانیدانەکانت لەپێناو ئەو شتەدا دەبێت تاکو بەدەستی بهێنیت و بۆ هەمیشە پارێزگاری لێ بکەیت. دەبێتە ئەو شتەی کە بە شێوەیەکی سەرەکی پشتی پێ دەبەستیت و وابەستەی دەبیت. کەواتە دەبێت شتێکی هەمیشەیی و نەبڕاوە بێت. شتێک بێت کە هەرگیز لەدەستی نەدەیت. تەنها یەک شت هەیە ئەو تایبەتمەندییانەی هەبێت، ئەویش بەدیهێنەری مەزنە.

ئارامی لەبان سەرباندا

هەمووان ساتی نارەحەتمان هەبووە و پێیدا تێپەڕیوین، ساتی نارەحەتی من ئەو کاتە بوو کە لەسەر سەربانەکەی مسجد الحرام بووم. تەنها ئاسمان لە سەرووی منەوە بوو، لە خوارووی منەوە جوانترین و قەشەنگترین دیمەنی کەعبە هەبوو کە بەڵگەیەکی بەهێزی پەروەردگار و ئەم ژیانە و ژیانی دواییە. بە قەرەباڵغییەکی زۆر دەورە درابووم کە لە هیچ شوێنێکی تری ئەم جیهانەدا قەرەباڵغییەکی هاوشێوە بوونی نەبوو، بەڵام وەک ئەوەبوو بە تەنها بم لەگەڵ پەروەرێنی خۆمدا.

دڵئێشان و جەنجاڵی و گومانێکی زۆرم لەگەڵ خۆمدا هێنابوو بۆ سەر سەربانەکە. زۆر لاواز و سست و پڕ ئازار بووم. لەسەر دووڕیانی ژیانمدا وەستابووم، ترسی ئەو شتانەم هەبوو کە ڕوودەدەن.

کاتێک لەسەر سەربانەکە بووم، چیرۆکی پەیامبەر موسام بیر کەوتەوە کە بەدیار دەریای سوورەوە وەستابوو، چاوی سەری هیچی نەدەدی جگە لە شینایی ئاو کە هاوشێوەی سوپایەکی چەکدار دەوری دابوو، بەڵام چاوی دڵی تەنها پەروەردگاری باڵای دەبینی،

ڕێگایەک بۆ ڕزگاربوونی کە زۆر دڵنیابوو لێی. کاتێک گەلەکەی بێهیوا و متمانە بوون، تەنها باسی دەستبەسەرداگرتنیان دەکرد، پەیامبەر موسا هەرگیز کۆڵی نەدا. کاتێک لەوێدا وەستابووم، گوێم لەو دەنگانە بوو کە ئاگاداریان دەکردمەوە، بەڵام دڵم تەنها گوێی لە ﴿إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾ «بەڕاستی پەروەردگارم لەگەڵدایە، هەر خۆیشی ڕێنماییم دەکات بۆ ڕزگاری و سەرفرازی.» بوو، (سورەتی الشعراء: ٦٢).

لە ساتی ناڕەحەتی و ئاڵۆزی و ئازاردا و ئەو دەمەی چواردەوریان داوین، تەنها کاتێک دەتوانین ببینین کە ڕێگە بە دڵەکانمان بدەین سەرنج بدەن. بنچینەی ئیسلام بریتییە لە تەوحید (یەکتاپەرستی)، بەڵام تەوحید تەنها بریتی نییە لە وتنی «پەروەردگار تاک و تەنهایە!»، بەڵکوو زۆر لەوە قووڵترە. تەوحید بریتییە لە بوونی یەکتایی مەبەست و ترس و پەرستش و خۆشەویستی بۆ پەروەردگار. تەوحید بریتییە لە یەکتایی بینین و ڕوانینەکان، بریتییە لە ئاڕاستەکردنی سەرنجی کەسێک بۆ یەک خاڵ و شوێن، ڕێدان بە هەموو شتەکانی تر تاکو مانای خۆیان هەبێت.

یەکێک لە جوانترین سوونەتەکانی پەیامبەرمان (ﷺ) ئەم دیمەنە بە جوانی ڕوون دەکاتەوە، پەیامبەرمان فەرمووی:

مَنْ كَانَتِ الآخِرَةُ هَمَّهُ جَعَلَ اللَّهُ غِنَاهُ فِي قَلْبِهِ وَجَمَعَ لَهُ شَمْلَهُ، وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ، وَمَنْ كَانَتِ الدُّنْيَا هَمَّهُ جَعَلَ اللَّهُ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَفَرَّقَ عَلَيْهِ شَمْلَهُ، وَلَمْ يَأْتِهِ مِنَ الدُّنْيَا إِلاَّ مَا قُدِّرَ لَهُ.

«هەرکەسێک سەرقاڵ بێت بە ڕۆژی دواییەوە و ئەوی بکاتە ئامانجی سەرەکی، پەروەردگار دەوڵەمەندی دەخاتە دڵی و کاروبارەکانی ڕێک دەخات و شتەکانی دونیاشی بە قسمەت دەبێت هەرچەندە کە گرنگی پێ نەدا. هەروەها هەر کەسێک ئەم

دونیایە بکاتە ئامانجی سەرەکی و پێوەی سەرقاڵ بێت، پەروەردگار هەژاری دەکات و کاروبارەکانی پەرتوبڵاو دەکات و هیچ شتێکی ئەم دونیایەی بە قسمەت نابێت تەنها ئەوە نەبێت کە بۆی دانرابوو.»
(رواه الترمـذي).

ئەگەر وێنەیەکی سەرنجڕاکێش ببینیت، پێچەوانەی ئەم ڕاستەقینەیە دەبینیت. لە یەکەم تەماشاکردندا وێنەکە هیچ مانایەکی نییە جگە لە کۆکراوەی چەند شێوەیەکی ئەندازەیی کە هیچ ڕێکی و مەبەستێکی تێدا نییە.

ئەگەر وێنەکە ڕێک بهێنیتە پێش چاوت و سەرنجت بخەیتە سەر یەک خاڵ، کاتێک وێنەکە بە لەسەرخۆیی لە پێش چاوت لادەبەیت، وێنەکە لەناکاو ڕوون دەبێت بە لاتەوە. ئەگەر سەرنجت لەسەر تاکە خاڵەکە لابەریت، وێنەکە دیارنامینێت و هیچ مانایەک نادات بە دەستەوە جگە لە چەند شێوەیەکی ئەندازەیی. بە هەمان شێوە تاکو زیاتر سەرنج بخەینە سەر دونیا، کێشەکان زیاتر بڵاو دەبنەوە، تاکو زیاتر بەشوێن دونیاوە ڕابکەین، زیاتر لێمان ڕادەکات و دوور دەکەوێتەوە. تاکو زیاتر بەشوێن سەروەت و سامانەوە بین، زیاتر هەست بە هەژاری دەکەین.

ئەگەر سەرنجمان تەنها لەسەر پارە بێت، هەست بە هەژاری دەکەیت، گرنگ نییە چەندە پارەت هەبێت، هەمیشە دەترسیت لەدەستی بدەیت. ئەمەیش خۆی لە خۆیدا هەژارییە. بۆیە پەیامبەر دەفەرموێت ئەم جۆرە کەسانە هەمیشە هەژاری لە پێش چاویاندایە. هەژاری تاکە شتێکە کە دەیبینن. گرنگ نییە چەندە پارە و سامانیان هەبێت، چونکە هەگیز تێر نابن. بەڵکوو زیاتر ڕەزیل و قرچۆک دەبن و هەمیشە ترسی لەدەستدانی پارە و سامانەکانیان هەیە. ئەوانەی سەرنجیان تەنها لەسەر پەروەردگاری مەزنە، دونیا خۆی

پێشکەشیان دەکات، پەروەردگار دڵەکانیان تێر دەکات. هەست بە دەوڵەمەندی دەکەن تەنانەت ئەگەر سەروەت و سامانێکی کەمیان هەبێت، هەروەها زیاتر حەز دەکەن لێی ببەخشن.

کاتێک ئەم جۆرە کەسانە هەست دەکەن کەوتوونەتە داوی ژیان و گرفتی دارایی و ئازار و تەنهایی و ترس و دڵشکان، یاخود خەمبارییەوە، دەگەڕێنەوە بۆ لای پەروەرڕێن، پەروەرێنیش هەمیشە لەو کێشە و گرفتانە ڕزگاریان دەکات. لە بیرت بێت ئەمە تەنها شتێکی تیۆری نییە، بەڵکوو بەڵێنە. بەڵێنێکە پەروەرێنمان خۆی داوێتی کاتێک لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا۟ ذَوَىْ عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا۟ ٱلشَّهَـٰدَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ۝٢ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ إِنَّ ٱللَّهَ بَـٰلِغُ أَمْرِهِۦ قَدْ جَعَلَ ٱللَّهُ لِكُلِّ شَىْءٍ قَدْرًا ۝٣﴾ (سورەتی الطلاق).

«کاتێک گەیشتنە ماوەی دیاریکراوی خۆیان (دوای یەک یاخود ئەو دوو تەڵاقەی خواردوویانە)، ئینجا بیانهێڵنەوە لای خۆتان لەگەڵ ڕەفتار و هەڵسوکەوتی چاکدا، یاخود وازیان لێ بهێنن و لێیان جیا ببنەوە (لە سێیەم جاردا کە تەڵاقتان خوارد)، بە شێوەیەکی جوان کە مافیان پارێزراو بێت، لە کاتی جیابوونەوەی یەکجاریدا با دوو شایەتی دادپەروەر و خواناس لەنێوانتاندا هەبێت و ئامادەی شایەتی بن لەبەر پەروەردگار بیپارێزن، بەوەی کە باس کرا ئامۆژگاری دەکرێت ئەو کەسەی باوەڕی بە پەروەردگار و ڕۆژی دوایی هێناوە، جا ئەوەی لە پەروەردگار بترسێت و پارێزکار بێت، ئەوا پەروەردگار دەروی لێ دەکاتەوە(٢) لە شوێنێکەوە ڕزق و ڕۆزی

پێ دەبەخشێت کە خۆی پێی نازانێت، ئەوەی پشت بە پەروەردگار ببەستێت، ئەو زاتەی بەسە بۆ ئەوەی یاریدەدەری بێت، چونکە بەڕاستی پەروەردگار کار و فەرمانی خۆی بە ئەنجام دەگەیەنێت، بێگومان پەروەردگار بۆ هەموو شتێک نەخشە و پلانێکی دیاریکراوی بڕیار داوە(٣)».

ئەوانەی لە پەروەردگار دەترسن، هەمیشە پەروەردگار ڕێی ڕزگاربوونی بۆ ئامادە کردون. پەروەردگار لەو پاداشت و خەڵاتانەی خۆی پێ دەبەخشێت کە هەرگیز پێشبینی نەکردووە. هەرکەسێک پشت بە پەروەردگار ببەستێت، ئەوا پەروەردگار گەورە کافییە و بەسە بۆی. پەروەردگاریان بەسە، پەروەردگار هەموو شتێکە بۆ ئەو کەسانەی پەروەردگاری باڵا دەکەنە ئامانجی سەرەکییان. ئەوانە تەنها ئاشتی و ئارامی دەچێژن، چونکە هەر شتێک ڕوو بدات بۆیان لەم ژیانەدا ئەوا خێر و باشە، وەکو ویست و قەدەرێکی ئیلاهی قبووڵی دەکەن. بیهێنە پێش چاوت کە تەنها باشە لە ژیانتدا هەبێت. ئەمە حاڵی ئەم جۆرە باوەڕدارانەیە. هەر وەکو پەیامبەرمان دەفەرموێت: **«عَجَبًا لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ، صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ».**

«کاروبارەکانی باوەڕداران زۆر سەرسووڕهێنەرن، چونکە لە هەموو کاروبارەکانیاندا خێر و چاکە هەیە. ئەمەیش تەنها بۆ باوەڕدارانە. کاتێک شتێکی خۆش ڕوودەدات بۆیان، سوپاسگوزارن و خێری تێدایە بۆیان. کاتێک شتێکی ناخۆش ڕوودەدات بۆیان، بەرگە دەگرێت و سەبر و ئارامی دەبێت و خێری تێدایە بۆیان.» (رواه مسلم).

کەواتە دڵی ئەم جۆرە باوەڕدارە جۆرێکە لە بەهەشت. ئەوە

بەهەشتە کە ابن التیمیە (خودا لێی ڕازی بێت و لێی خۆش بێت)، قسەی لە بارەوە کردووە و فەرموویەتی: «إن في الدنيا جنة من لم يدخلها لا يدخل جنة الآخرة.»

«بەڕاستی بەهەشتێک لەم دونیایەدا بوونی هەیە، هەر کەسێک نەچێتە ناویەوە، ناچێتە ناو بەهەشتی دونیای ئاخیرەتەوە.» لەو بەهەشتەدا ئاشتی و ئارامی شتێکی کاتی و بڕاوە نییە، بەڵکوو هەمیشەیی و هەتاهەتاییە.

زەریای دونیا

دوێنێ ڕۆیشتم بۆ کەناری زەریاکە. کاتێک دانیشتبووم و تەماشای شەپۆلە گەورەکانی کالیفۆڕنیام دەکرد، هەستم بە شتێکی نامۆ کرد. زەریاکە زۆر قەشەنگ و جوانە، بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا بکوژ و لەناوبەرە. هەمان شەپۆلی سەرنجڕاکێش کە بە شتێکی بەهاداری دەزانین لە کەناری زەریاکەوە، دەتوانێت بمانکوژێت، ئەگەر بچینە ناویەوە. ئاو کە نیعمەتێکی زۆر گرنگە و سەرچاوەی ژیانە، دەکرێت کۆتایی بە ژیانیش بهێنێت. هەمان زەریا کە کەشتیەکان هەڵدەگرێت و دەیانگوازێتەوە، دەتوانێت ئەو کەشتیانە پارچە پارچە بکات.

ژیانی ئەم دونیایەیش هاوشێوەی زەریاکەیە، دڵەکانمان وەک کەشتی وان. دەتوانین زەریاکە بەکار بهێنین بۆ پێویستییەکانی خۆمان و وەک هۆکارێک بۆ گەیشتن بە ئامانجی کۆتاییمان. بیرت بێت زەریاکە تەنها هۆکارە. هۆکارێکە بۆ پەیداکردنی خۆراکی دەریاکە. هۆکارێکە بۆ گەشتکردن. هۆکارێکە بۆ گەڕان بە دوای ئامانج و مەبەستێکی بالاتردا. شتێکە کە تەنها پێیدا تێدەپەڕین و هەرگیز بیر مەکەوە لەوەی تێیدا بمێنییتەوە. بیهێنە پێش چاوت چی دەبێت ئەگەر زەریاکە ئامانجی ئێمە بێت، نەک تەنها هۆکارێک بێت. لە کۆتاییدا نغرۆ دەبین.

هەتاکو ئاوی زەریاکە لە دەرەوەی کەشتییەکەدا بمێنێتەوە، کەشتییەکە سەرئاو دەکەوێت و لەژێر جڵەودا دەبێت. چی ڕوودەدات کاتێک ئاوەکە دەچێتە ناو کەشتییەکەوە؟ چی ڕوودەدات کاتێک دونیا تەنها ئاوێک نییە لە دەرەوەی دڵەکانماندا، کاتێک دونیا تەنها وەکو هۆکارێک نامێنێتەوە؟ چی ڕوودەدات کاتێک دونیا دەچێتە نێو دڵەکانمانەوە؟ ئەو کاتە کەشتیەکە نغرۆ دەبێت. ئەو کاتە دڵ بە بارمتە دەگیرێت و دەبێتە بەندە.

ئەو کاتە دونیا کە پێشتر لە ژێر دەستماندا بووە، دەستمان بە سەردا دەگرێت. کاتێک ئاوی زەریاکە دەچێتە نێو کەشتییەک و دەستی بەسەردا دەگرێت، ئەو کەشتییە چیدی خاوەن دەسەڵات نییە. کەشتییەکە دەکەوێتە ژێر ڕەحم و بەزەیی زەریاکەوە. بۆ ئەوەی لەسەر ئاو بمێنینەوە، پێویستە بە هەمان شێوە سەیری ئەم دونیایە بکەین کە پەروەردگاری مەزن پێمان دەفەرموێت: ﴿إِنَّ فِى خَلْقِ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱخْتِلَـٰفِ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ لَـَٔايَـٰتٍ لِّأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ ١٩٠﴾ (سورەتی ال عمران).

«بەڕاستی لە ئافراندنی ئاسمانەکان و زەویدا و هاتنی شەو و ڕۆژدا نیشانە و بەڵگەی زۆر هەن بۆ کەسانی ژیر و هۆشمەند».

ئێمە لەم دونیایەدا دەژین، ئەم دونیایە بۆ سوود و بەکارهێنانی ئێمە دروست کراوە. خۆبەدوورگرتن لە دونیا مانای ئەوە نییە کە هیچ پەیوەندییەکمان نەبێت بەم دونیایەوە. بەڵکوو پەیامبەرمان فێری کردووین وەک ئەنەس دەگێڕێتەوە: (جَاءَ ثَلَاثَةُ رَجل إِلَى بيُوت أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أخبروا كَأَنَّهُمْ تقالوها فَقَالُوا وَأَيْنَ نَحْن مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أحدهم أما أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْل أبدا وَقَالَ آخر أنا أصوم

الدَّهْر وَلَا أفطر وَقَالَ آخر أَنَـا أَعْتَـزِلُ النِّسَـاءَ فَلَا أَتَـزَوَّجُ أَبَـدًا فَجَـاءَ رَسُـولُ اللَّـهِ صَلَّى اللَّـهُ عَلَيْـهِ وَسَـلَّمَ إِلَيْهِـمْ فَقَـالَ: «أَنْتُـمُ الَّذِيـنَ قُلْتُـمْ كَذَا وَكَذَا أَمَا وَاللَّـهِ إِنِّي لَأَخْشَـاكُمْ لِلَّـهِ وَأَتْقَاكُـمْ لَـهُ لَكِنِّي أَصُـومُ وَأُفْطِـرُ وَأُصَلِّي وَأَرْقُـدُ وَأَتَـزَوَّجُ النِّسَـاءَ فَمَـنْ رَغِـبَ عَـنْ سُـنَّتِي فَلَيْـسَ مني».

«سێ کـەس هـاتـن بـۆ مـاڵـی خێزانەکـانـی پـەیامبـەری خۆشەویست بۆ پرسیارکردن لەبارەی شێوازی پەرستشی پەیامبەر. کاتێک پێیان وترا و ئەوانیش ئەو پەرستشەیان بە لاوە کەم بوو، وتیان: ئێمە لە کوێی پەیامبەرەوەین کە لە ڕابردوو و داهاتووی بەخشراوە؟ یەکێک لەوان وتی: ئیتر هەموو شەوێک تاکو بەیانی شەونوێژ دەکەم. یەکێکی تریان وتی: بە بەردەوامی بەڕۆژوو دەبم و ڕۆژووەکەم ناشکێنم. و سێیەمیان وتی: لە ئافرەتان خۆم بەدوور دەگرم و هەرگیز هاوسەرگیری ناکەم، پەیامبەر هات بۆ لایان و فەرمووی: «ئایا ئێوە ئەو کەسانەن کە واتان وتووە؟ سوێند بە پەروەرێنم لە هەمووتان زیاتر لە پەروەردگار دەترسم، بەڵام بەڕۆژوو دەبم و ڕۆژوویش دەشکێنم، نوێژ دەکەم و دەخەوم، هاوسەرگیریش دەکەم. لە من نییە ئەو کەسەی لە سوننەتی من لابدات» (متفق علیە).

پەیامبەر لەم دونیایە نەکشاوەتەوە و دەستبەرداری نەبووە تاکو لێی داببڕێت. دابڕانی پەیامبەر زۆر قووڵتر و مانادارتر بووە. دابڕانی بریتی بووە لە دابڕانی دڵ. زۆرترین پەیوەستبوونی بە پەروەردگاری مەزنەوە بووە، چونکە بەڕاستی لە وتەکانی پەروەردگاری باڵادەست تێگەیشتبوو. ﴿وَمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۚ وَإِنَّ ٱلدَّارَ ٱلْـَٔاخِرَةَ لَهِىَ ٱلْحَيَوَانُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾﴾ (سورەتی العنكبوت).

«ژیانی ئەم دونیایە چییە جگە لە ڕابواردن و کەیفخۆشی؟ بەڕاستی ژیانی ئەو دونیا و ژیانی ناو بەهەشت ژیانی حەقیقی و

ڕاستەقینەیە (شایستەی ئەوەیە ئادەمیزاد هەوڵی بۆ بدات)، ئەگەر بیانزانیایە و تێبگەیشتنایە».

خۆبەدوورگرتن و دابڕان مانای ئەوە نییە کە ناتوانین هیچ شتێکمان هەبێت لەم دونیایەدا، بەڵکوو زۆرێک لە سەحابە و هاوەڵانی پەیامبەر دەوڵەمەند بوون. دابڕان و خۆدوورگرتن بریتییە لە تەماشاکردن و تێڕامان لە دونیا بەو شێوەیەی کە هەیە: تەنها وەکو هۆکارێک. دابڕان بریتییە لەوەی دونیا لەناو دەستەکانمان دابنێین نەک دڵەکانمان. حەزرەتی عەلی بە جوانی ئەم مەبەستەی دەربڕیوە «لیس الزهد ألا تملك شيئا، و لكن الزهد ألا يملكك شيء» «زوهد و دابڕان لە دونیا بریتی نییە لەوەی خاوەنی هیچ نەبێت، بەڵکوو بریتییە لەوەی هیچ شتێک خاوەنت نەبێت.»

هاوشێوەی چوونە ناوەوەی ئاوی زەریاکە بۆ ناو کەشتییەکە، ئەو ساتەی ڕێگە دەدەین دونیا بچێتە دڵەکانمانەوە، نغرۆ دەبین. نابێت ئاوی زەریاکە بچێتە کەشتییەکەوە، بەڵکوو تەنها وەکو هۆکارێکە کە پێویستە لە دەرەوەی کەشتییەکەدا بمێنێتەوە. هەروەها نابێت دونیا بچێتە ناو دڵەکانمانەوە و داگیری بکات، بەڵکوو تەنها هۆکارێکە کە نابێت هەرگیز دەستمان بە سەردا بگرێت و داگیرمان بکات. بۆیە پەروەردگاری باڵا چەندین جار لە قورئانی پیرۆزدا ئەم دونیایە بە (المتاع) ناو دەبات. وشەی (المتاع) واتا (سەرچاوەی خۆشییە کاتییەکانی ئەم دونیایە). سەرچاوەیەک و ئامرازێک و ڕێگایەکە نەوەک ئامانج.

ئەم چەمکە پەیامبەر زۆر بە جوانی ئاماژەی پێ داوە کاتێک فەرمووی: «مَا لِي وَلِلدُّنْيَا؟ وَمَا أَنَا وَالدُّنْيَا إِلَّا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا». «چی پەیوەندییەکم بەم دونیایەوە هەیە؟

نموونـەی مـن و دونیـا وەک گەشـتیارێک وایـە کـە لەژێـر سـێبەری درەختێکدا بۆ ماوەیەکی کەموکورت دەوەستێت و دوای پشوودانێکی کاتی دەسـت بـە گەشـتەکەی دەکات و درەختەکـە بەجێ دەهێڵێت.»، (رَوَاهُ أَحْمَـدُ وَالتِرْمِـذِيُّ وَابْـن مَاجَـه).

بۆ سـاتێک تەماشـای ئـەم خواسـتنەی ئـەم گەشـتیارە بکـە، چـی ڕوودەدات کاتێـک گەشـت دەکەیـت، یاخـود دەزانیـت مانەوەکـەت کاتییە؟ کاتێک شـەوێک بەنێو شـارێکدا تێدەپەڕیت، تا چەند هۆگر و وابەستەی ئـەو شـارە دەبیت ئەگـەر بزانیت کاتییـە؟ ڕەنگە ئارەزوو بکەیت لـە مۆتێلێکی شـەش ئەسـتێرەدا بمێنیتـەوە.

ئایـا حـەز دەکەیـت لەوێـدا بژیـت؟ بێگومـان نەخێـر. وایدابنـێ بەڕێوەبەری کارەکەت دەتنێرێت بۆ شـارۆچکەیەکی نوێ بۆ کارکردن لەسـەر پڕۆژەیەکی سـنووردار و کاتی. وایدابنێ پێی نەوتوی پڕۆژەکە کەی بە کۆتا دێت، بـەڵام دەزانیت کـە دەبێت بگەڕێیتـەوە بۆ ماڵـەوە جا هـەر کات و سـاتێک بێت. چۆن دەبیت لـەو شـارۆچکەیەدا؟ ئایا بڕە پارەیەکـی زۆر لـە وەبەرهێنانـدا خـەرج دەکەیـت، یاخـود هەمـوو پارەکانـت لـە کڕینـی کەلوپـەل و ئۆتۆمبیلـی تـازەدا خـەرج دەکەیـت؟ بێ گومـان نەخێر. ئایا لـە کاتی بازاڕکردنیشـدا خواردنی زۆر و زوو لەناوچوو دەکڕیت؟ نەخێر. ڕەنگە دوودڵ بیت لە کڕینی هـەر شـتێک کـە بەشـی دوو ڕۆژ زیاتـر بـکات، چونکـە ڕەنگـە بەڕێوەبەرەکـەت ڕۆژێک بانگت بکاتـەوە و بتگەڕێنێتـەوە.

ئەمە بیرکردنـەوەی گەشـتیارێکە. ئەمـە دابڕانـی سروشـتییە کاتێـک تێدەگەیـت شـتێک کاتییـە. هـەر ئەمەیـە پەیامبەرمـان لـەم فەرمـوودە شیرین و بەپێزەدا لەبارەیـەوە دەدوێت. ئەو لە مەترسـی سـەرقاڵبوون بەم ژیانەوە تێگەیشتبوو. لە ڕاسـتیدا ئەو لە هیچ شـتێکی تر نەدەترسـا زیاتر لـە سـەرقاڵبوونمان بـەم ژیانـەوە. پەیامبـەر فەرمـووی: «**فَوَاللَّهِ**

لَا الْفَقْرُ أَخْشَى عَلَيْكُمْ، وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمْ أَنْ تُبْسَطَ عَلَيْكُمُ الدُّنْيَا كَمَا بُسِطَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، فَتَنَافَسُوهَا كَمَا تَنَافَسُوهَا، وَتُهْلِكَكُمْ كَمَا أَهْلَكَتْهُمْ».

«سوێند بە پەروەرێن لە هەژاربوونتان ناترسم، بەڵکوو دەترسم شتەکانی ئەم دونیایە زۆربن لە بەردەستاندا هاوشێوەی ئەوانەی پێش خۆتان، بۆیە پێشبڕکێی بۆ بکەن، وەک چۆن ئەوان پێشبڕکێیان بۆی دەکرد، ئینجا تێکتان بشکێنێت و لەناوتان ببات هەروەک چۆن ئەوانەی پێش ئێوەیشی لەناو برد» (مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ).

پەیامبەری نازدار سروشتی ڕاستەقینەی ئەم دونیایەی زانیوە و درکی پێ کردووە. تێگەیشتبوو لەوەی مانای چییە کاتێک لەم دونیایەدا دەبیت، بەڵام پێوەی سەرقاڵ نابیت. پەیامبەرمان بە هەمان زەریادا گەشتی کردووە کە دەبێت پێیدا گەشت بکەین، بەڵام بۆ کەشتییەکەی باش زانیویەتی لەکوێوە هاتووە و بۆ کوێ دەڕوات. کەشتییەکەی کەشتییەک بوو کە بە وشکی مایەوە. تێگەیشتبوو لەوەی هەمان ئەو زەریایەی کە لەژێر تیشکی خۆردا دەبریسکێتەوە، دەبێتە گۆڕستانی ئەو کەشتیانەی کە تێیدەچن.

دڵت بێنەوە

کەس ئارەزووی شکست ناکات. کەم کەس حەز دەکەن نغرۆ بن، بەڵام لە کاتی ململانێ لەنێو زەریای ئەم ژینەدا، هەندێک جار ئەستەم دەبێت نەهێڵیت ئەم دونیایە بچێتە نێو دڵتەوە، هەندێک جار زەریاکە دێتە ناوەوە. دونیا خۆی دەخزێنێتە نێو دڵەکانمان.

هاوشێوەی ئاوی زەریاکە کە کەشتییەکە تێکدەشکێنێت، کاتێک دونیا دەچێتە نێو دڵەکانمانەوە، دڵەکانمان پارچە پارچە دەکات. کەشتییەکە تێکدەشکێنێت. بیرم کردەوە لە شێوەی کەشتی تێکشکاو و ئەوەی بە سەرماندا دێت کاتێک دەهێڵین هەموو شتەکانی ئەم دونیایە بچنە نێو دڵەکانمانەوە. کەسێکم بینی هاوشێوەی خۆم زۆر کەوتبووە داوی خۆشەویستی ئەم ژیانەوە و دەیویست لێی تێر بێت، بۆیە زەریای ئەم دونیایە کەشتییەکەی تێکشکاند وەک چۆن کەشتییەکەی منی تێکشکاندبوو و کەوتبووە نێو ئاوەکەوە، بەڵام ئەو زۆر لە ناو ئاوەکەدا مایەوە و نەیدەزانی چۆن بێتە دەرەوە و دەست بە چییەوە بگرێت، بۆیە نقوم بوو.

ئەگەر بهێڵیت دونیا دڵت داگیر بکات وەک چۆن زەریا کەشتییەکان داگیردەکات، ئەوا تەواو دەستت بەسەردا دەگرێت. بە ڕادەیەک

نقومی قووڵایی زەریاکە دەبیت کە دەستت لە بنی زەریاکە دەدەیت. هەست دەکەیت کە لە زەلیلترین و نزمترین بارودۆخدایت. هەست بە دڵشکاوی دەکەیت و هەست دەکەیت بە تاریکایی دەورە دراویت کاتێک دەکەویتە داوی تاوانەکانت و خۆشەویستی ئەم ژیانەوە. هیچ ڕووناکییەک ناگاتە بنکی زەریاکەوە.

هەرچەندە ئەم تاریکاییە کۆتاییەکە نییە. لە بیرت بێت تاریکایی شەو پێش ڕووناکی بەری بەیان دێت. هەتاکو دڵت لێبدات، ئەوە کۆتایی و مەرگی دڵت نییە. نابێت لێرەدا بمریت. هەندێک جار بنکی زەریاکە تەنها پشوویەکە لە کاتی گەشتەکەتدا. کاتێک لەو شوێنە نزمەدایت، دوو بژاردەت لە بەردەستدایە. دەتوانیت لەوێدا بمێنیتەوە تاکو دەخنکێیت و تیادەچیت، یاخود مرواری کۆ دەکەیتەوە و دووبارە هەڵدەسیتەوە و بەهێزتر دەبیت بەهۆی مەلەوانییەکەوە دەوڵەمەندتر دەبیت بەهۆی گەوهەرەکەوە.

ئەگەر بە دوای پەروەردگاری گەردووندا بگەڕێیت و داوای یارمەتی لێ بکەیت، دەتوانێت هەڵتبسێنێتەوە و تاریکایی زەریاکە بگۆڕێت بە ڕووناکی خۆر. دەتوانێت لاوازترین خاڵت بگۆڕێت بۆ بەهێزترین خاڵ و هۆکاری گەشەسەندن و پاکبوونەوە و ڕزگاربوونت. بیرت بێت هەندێک جار گۆڕانکاری لە شکستەوە دەست پێ دەکات. بۆیە هەرگیز نەفرەت لە شکستەکان مەکە. زەوی ئەو شوێنەیە کە بە سادەیی تێیدا دەژی. بەدەستی بهێنە و فێر ببە و هەناسەی تێدا بدە. پاشان بە بەهێزی و بێفیز و وریاتر بگەڕێرەوە. هەمیشە پێویستیت بە پەروەردگارە.

بگەڕێوە کاتێک بێدەسەڵاتی و بچووکی خۆت و گەورەیی و بەدەسەڵاتی پەروەرێنت بۆ دەردەکەوێت. بزانە ئەگەر ئەو ڕاستییەت هەست پێ کردبێت، ئەوا زۆر شتت هەست پێ کردووە. ئەو کەسەی

بەڕاستی فریو دراوە کەسێکە کە تەنها خودی خۆی دەبینێت نەک پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات. دابڕاو کەسێکە کە هەرگیز هەستی بەوە نەکردووە کە چەندە پێویستی بە پەروەردگارە. بەهۆی پشتبەستن بە هۆکارەکانی خۆیەوە، لە یادی کردووە کە هۆکارەکان و ڕۆحی خۆی و هەموو شتێکی ئەم بوونە دروستکراوی پەروەرێنی خاوەن دەسەڵاتن.

بە دوای پەروەردگاردا بگەڕێ و داوای یارمەتی لێ بکە تاکو بتگەڕێنێتەوە، کاتێک دەتگەڕێنێتەوە، کەشتییەکەت نۆژەن دەکاتەوە. ئەو دڵەی هەستت کرد بۆ هەمیشە شکاو دەبێت جارێکی تر چاک دەکرێتەوە. ئەوەی تێکشکابوو جارێکی تر چاک دەبێتەوە. بزانە تەنها پەروەردگار دەتوانێت ئەو کارە ئەنجام بدات. بە دوای پەروەردگاردا بگەڕێ. کاتێک پەروەردگار ڕزگارت دەکات، داوای لێخۆشبوون بکە بۆ شکستەکە و هەست بە پەشیمانی بکە، بەڵام نائومێد مەبە.

وەک ابن القیم فەرموویەتی: «شەیتان کەیفخۆش بوو کاتێک حەزرەتی ئادەم لە بەهەشت دەرکرا، بەڵام نەیزانی کاتێک مەلەوانێک دەچێتە قووڵایی دەریاکەوە مرواری کۆ دەکاتەوە و جارێکی تر سەردەکەوێتەوە سەر ئاو.»

شتێکی زۆر بەپێز و سەرنجڕاکێش هەیە لەبارەی تەوبەکردن و گەڕانەوە بۆ لای پەروەردگاری باڵادەست. پێمان وتراوە تەوبەکردن پاککردنەوەی دڵە. ئەوەی جێی سەرسامییە لەبارەی پاککردنەوەوە ئەوەیە نەک تەنها پاکی دەکاتەوە، بەڵکوو ئەو شتە لە جاری پێشووی زێدەتر درەوشاوەتر دەکات. بگەڕێرەوە بۆ لای پەروەردگار و داوای لێخۆشبوون بکە و دڵ و ژیانت بە ئەوەوە پەیوەست بکە. توانات دەبێت دەوڵەمەندتر دەبیت وەک ئەوەی هەرگیز تووشی شکست نەبوویت. هەندێک جار شکست و هەڵسانەوە ژیری و

بێفیزیت پێ دەبەخشن کە ڕەنگە بێ شکستەکە بەدەستت نەهێنایە.

ابن القییم نووسیویەتی: «قد يعمل العبد الذنب فيدخل به الجنة، ويعمل الطاعة فيدخل بها النار قالوا: وكيف ذلك قال: يعمل الذنب فلا يزال نُصب عينيه، إن قام وإن قعد وإن مشى، ذكر ذنبه، فيحدث له انكساراً وتوبة، واستغفاراً، وندما، فيكون ذلك سبب نجاته، ويعمل الحسنة فلا تزال نُصب عينيه، إن قام، وإن قعد، وإن مشى، كلما ذكرها أورثته عُجبا، وكِبرا، ومِنَّةً، فتكون سببَ هلاكه.»

«لەوەیە بەندەیەک تاوانێک ئەنجام بدات کە لە ڕێیەوە بچێتە ناو بەهەشتەوە، بەندەیەکی تر کارێکی خێر و چاکە دەکات و پێی دەچێتە دۆزەخەوە.... پرسیاری لێ کرا: ئەوە چۆن دەبێت؟ فەرمووی: ئەوەی تاوانەکە ئەنجام دەدات بەردەوام بیر لە تاوانەکە دەکاتەوە و ترسی لێ دەنیشێت و لێی پەشیمان دەبێتەوە، بە هۆیەوە گریان و نالەی دێت، هەست بە شەرمەزاری دەکات لە ئاستی پەروەردگاردا بەهۆی تاوانەکەیەوە. لە بەردەم پەروەردگاردا بە دڵێکی شکاو و سەرێکی نزم و شۆڕەوە دەوەستێت بەهۆی شەرمەزارییەوە. بۆیە ئەم تاوانە زۆر بەسوودترە بۆی لە ئەنجامدانی چەندین فەرمانی پەروەردگار، چونکە دەبێتە هۆی شەرمەزاری و خشوع، دەبێتە هۆی خۆشبەختی و سەرکەوتنی بەندەکە بە ڕادەیەک کە تاوانەکە دەبێتە هۆکارێک بۆ چوونە بەهەشت. هەروەها ئەو کەسەی کە کارە خێر و چاکەکەی ئەنجام داوە وا بیر دەکاتەوە کە بەهۆی چاکە و باشی خۆیەوەیەتی و بە ڕەحمێکی ئیلاهی نازانێت. بۆیە لەخۆبایی و سەرسام دەبێت بە خۆی و دەڵێت ئەمە و ئەوەم بەدەست هێناوە. بۆیە خۆبەزلزانی و شانازیکردن بە خۆی و لەخۆباییبوون تێیدا پەرە دەسێنێت کە دەبنە هۆی لەناوچوونی».

پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا بیرمان دەهێنێتەوە کە هەرگیز هیوا لەدەست نەدەین، دەفەرموێت: ﴿قُلۡ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسۡرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ لَا تَقۡنَطُواْ مِن رَّحۡمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغۡفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ٥٣﴾ (سورەتی الزمر).

«ئەی پەیامبەر پێیان بڵێ: پەروەردگار دەفەرموێت ئەی بەندەکانم، ئەوانەی کە زوڵم و ستەمتان لە خۆتان کردووە بەهۆی ئەنجامدانی تاوانی زۆرەوە، نەکەن هەرگیز لە ڕەحم و بەزەیی پەروەردگار نائومێد بن، بەڕاستی پەروەردگار لە هەموو تاوانەکان خۆش دەبێت. پەروەردگار هەر خۆی بەخشندە و میهرەبانە.»

ئەمەیش ئاگادارکردنەوەیەکە بۆ هەموو ئەو کەسانەی کە زوڵم و ستەم لە خۆیان دەکەن و بوونەتە بەندەی خۆیان، خۆیان لە زیندانی نەفس و ئارەزووەکانیاندا کۆت و بەند کردووە. ئاگادارکردنەوەیەکە بۆ هەموو ئەوانەی کە کەوتوونەتە زەریای دونیاوە و لە قوڵایی زەریاکەدا نقووم بوونە و کەوتوونەتە داوی شەپۆلەکانیەوە. هەڵسەوە! هەڵسەوە بۆ ناو هەوا سازگارەکە و جیهانی ڕاستەقینەی سەرەوەی زیندانی زەریاکە.

هەڵسەوە و خۆت ڕزگار بکە. هەڵسەوە و بگەڕێوە بۆ ژیان. مەرگی ڕۆحت لە دوای خۆتەوە جێبهێڵە. دڵت هێشتا زیندووە و دەکرێت بەهێزتر و پاکتر بێت لە پێشووتر. ئایا تۆبەکردن دڵەکەتی خاوێنتر و جوانتر نەکردووە؟ ئەو پەردەیە لابەرە کە بەهۆی تاوانەکانتەوە دروستت کردووە. پەردەی نێوان خۆت و ژیان، خۆت و ڕزگاریت، خۆت و ڕووناکی، خۆت و پەروەردگاری مەزن. پەردەکە لابەرە و جارێکی تر هەڵسەوە. بگەڕێوە بۆماڵەوە. بزانە کاتێک هەموو دەرگاکان بە ڕووتدا دادەخرێن، دەرگایەک هەیە هەمیشە ئاوەڵایە بۆت، بە دوای ئەو دەرگایەدا بگەڕێ، بە دوای

پەروەردگاردا بگەڕێ، چونکە هەر خۆی ڕێنماییت دەکات کە لە شەپۆلەکانی زەریا دڕندەکەدا ڕزگارت بێت و شادبیتەوە بە ڕەحم و بەزەیی خۆر.

ئەم ژیانە ناتوانێت تێکتبشکێنێت و لەناوت بەرێت، مەگەر خۆت ڕێگەی بدەیت. ئەم ژیانە ناتوانێت دەستت بەسەردا بگرێت، مەگەر خۆت کلیلەکانی دڵتی ڕادەست بکەیت. بۆیە ئەگەر ئەو کلیلانەت بۆ ساتێک ڕادەستی دونیا کردووە، وەریبگرەوە. ئەوە کۆتایی دونیا نییە. نابێت لێرەدا بمریت. دڵت بێنەوە و ڕادەستی خاوەنی ڕاستەقینەی خۆی بکە، کە پەروەردگاری خاوەن دەسەڵاتە.

خۆشەویستی

هەوڵ بدە هۆگربوون و خۆشەویستی تێکەڵ نەکەیت. هۆگربوون بریتییە لە ترس و پەیوەستبوون و زیاتر خۆشەویستی خود دەگرێتەوە نەک خۆشەویستی بەرامبەر. خۆشەویستی بێ هۆگربوون پاکترین جۆری خۆشەویستییە، چونکە پەیوەست نییە بەوەی کەسانی تر چیت پێ دەبەخشن لەبەر ئەوەی خاڵیت. پەیوەستە بەوەی دەتوانیت چی ببەخشیت بە بەرامبەر، چونکە خۆت لێوانلێویت.

ڕزگاربوون لە خراپترین زیندان

کاتێک سارا چاوی بە ئەحمەد کەوت، هەستی کرد ئەحمەد هەموو ئەو شتە بووە کە بەردەوام خەوی پێوە بینیوە. بینینی ئەحمەد وەک تەماشاکردنی خۆرهەڵاتن وابوو لە ناوەڕاستی شەپۆلی بەفردا. گەرمییەکەی ئەحمەد، ساردییەکەی ژیانی سارای خامۆش کرد. دوای ماوەیەکی کەم ئەم پەسەندکردن و خۆشویستنە گۆڕدرا بۆ پەرستن. سارا دەرکی بەوە نەکرد کە بۆتە زیندانییەک. سارا بووە زیندانی ئارەزووەکانی و شێت و شەیدای ئەو شتە بوو کە عاشقی ببوو.

کاتێک تەماشای هەر لایەکی دەکرد جگە لە ئەحمەد هیچی تری نەدەبینی، گەورەترین ترسی سارا لە ژیاندا بریتی بوو لە خەمبارکردنی ئەحمەد، ئەحمەد هەموو شتێک بوو بە لای ساراوە. بە ڕادەیەک بەختەوەری و دڵخۆشی هیچ مانایەکی نەبوو بەبێ بوونی ئەحمەد. جێهێشتنی ئەحمەد وەک هەڵکەندن و دابڕینی ڕۆحی سارا وابوو لە هەموو شتەکان. ڕووخساری ئەحمەد تاکە شتێک بوو کە تەواوی دڵی سارای داگیر کردبوو، ئەحمەد لە هەموو شتێک نزیکتر بوو بۆی. ئەحمەد وەک خوێنی ناو خوێنهێنەرەکانی سارای لێ هاتبوو. بۆ ساتێکیش بەرگەی دووری ئەحمەدی نەدەگرت، چونکە بەبێ ئەحمەد

هیچ دڵخۆشییەک بوونی نەبوو. سارا هەستی کرد عاشق بووە.

سارا نارەحەتی و نەهامەتی زۆری لە ژیاندا چەشتبوو. باوکی جێیهێشتبوو کاتێک سارا کیژۆڵەیەکی بچووک بوو، کاتێک سارا تەمەنی بویە شانزە ساڵان لە ماڵ هەڵهات و کەوتە داوی دەرمانە بێهۆشکەرەکان و کحولەوە، تەنانەت کەوتە نێو زیندانەوە. لەگەڵ ئەوەیشدا ئەم هەموو ئازارە هاوشێوەی ئەو ئازارە نەبوو کە بە دەستەکانی خۆی بەسەر خۆیدا هێنابووی. سارا کۆتوبەندی هەوا و ئارەزووەکانی خۆی بوو. ابن التيميە (خودا لێی ڕازی بێت)، لە بارەی ئەم کۆتوبەندەوە فەرموویەتی: «المحبوس من حبس قلبه عن ربه تعالى والمأسور من أسره هواه .»

«ئەو کەسەی کە بەڕاستی کۆتوبەندە، کەسێکە کە دڵی لە ڕووی پەروەردگاردا داخستووە و هەوا و ئارەزووەکانی کردوویانەتە بەندە.» (ابن القيم –الوابل الصيب من الكلم الطيب– لاپەڕە ٦٩).

ئازار و نارەحەتییەکانی پەرستنی ئەحمەد لە لایەن ساراوە زۆر زیاترە لە هەموو ئازار و نارەحەتییەکانی پێشووی. خۆشەویستییەکەی چەشتبوو، بەڵام تێری لێی نەخوارد. سارا بە نائومێدییەوە شوێن سەرابێک کەوتبوو هاوشێوەی پیاوێکی تینوو لە ناوەڕاستی بیابانێکدا. خراپترین شت ڕوویدا لە ئەنجامی دانانی شتێکی تر لە شوێنێکدا کە پێویستە تەنها پەروەردگاری تێدا بێت.

چیرۆکی سارا زۆر قووڵە و ماناداره، چونکە باس لە حەقیقەتێکی گرنگی ئەم ژیانە دەکات. ئێمەی مرۆڤ فیترەتێکی تایبەتمان هەیە، ئەو فیترەتە بریتییە لە هەستکردن بە یەکتایی پەروەردگار و پەیڕەوکردنی ئەم حەقیقەتە لە ژیانماندا. بۆیە هیچ بەڵا و لەدەستدان و شتێک نییە بە ئازارتر بێت لە بە هاوتادانانی شتێک بۆ پەروەردگار لە ژیان و دڵەکانماندا. هاوبەشی بڕیاردان، (شیرک) بۆ پەروەردگار لە هەر ئاستێکدا بێت ڕۆحی

مرۆڤ تێکدەشکێنێت، هیچ تراژیدیایەکی تری ئەم دونیایە هاوشێوەی شیرک سەخت و بەئازار نییە، ئەگەر ڕۆح شتێکی تری خۆش بوویت، یاخود ملکەچی ببێت لە کاتێکدا دەبێت تەنها پەروەردگارمان خۆش بوێت و ملکەچی ببین، ئەوا ڕۆحت دەخزێنیتە ئاستێکەوە کە بە هیچ شێوەیەک نابێت لەو ئاستەدا بێت. بۆ بینینی ئەم حەقیقەتە تەنها تەماشا بکە چی بەسەر کەسێکدا دێت کاتێک ئەو شتەی کە دەیپەرستن لەدەستی دەدەن. لە بەرواری (٢٢/ تەمموزی/٢٠١٠)دا، (ذە تایمز ئەڤ ئینديا)، ڕایگەیاند ژنێکی تەمەن چل ساڵان لە ماڵەکەیدا خۆی کوشتووە، بەنزینی بە خۆیدا کردووە و خۆی سووتاندوە. پۆلیس ڕایگەیاند ئافرەتەکە خۆی کوشتووە، چونکە منداڵی نەدەبوو دوای هاوسەرگیریکردنی بۆ ماوەی نۆزدە ساڵ. چەند ڕۆژێک پێش ئەم ڕووداوە لە بەرواری (١٦/ تەمموزی/٢٠١٠)دا، پۆلیس ڕایگەیاند پیاوێکی تەمەن بیستودوو ساڵان خۆی کوشتووە دوای ئەوەی خۆشەویستەکەی جێیهێشتووە.

ڕەنگە زۆر کەس بەزەییان بەم جۆرە کەسانەدا بێتەوە، ڕەنگە زۆرێک دڵشکاو بن لەم حاڵەتەدا. ئەگەر بوونی منداڵێک، یاخود کەسێکی تایبەت لە ژیانماندا تاکە هۆکاری بوونمان بێت، ئەوە هەڵەیەکی گەورەیە. ئەگەر شتێکی کاتی و لەناوچوو ببێتە بنچینەی ژیانمان و هۆکاری بوونمان، ئەوا بە دڵنیاییەوە تێدا دەچین و دڵشکاو دەبین. ئەو شتە ناکامڵانەی دەیکەینە بنچینەی بوونمان لەناو دەچن و نائومێدمان دەکەن، یاخود دەمرن.

لەناوچوون و دڵشکانمان ڕوودەدات بە لەناوچوون و لەدەستچوونیان. چی ڕوودەدات ئەگەر لە کاتی سەرکەوتن بەسەر شاخێکدا خۆت بە لقەدارێکەوە بگریت تاکو ڕاتبگرێت؟ یاسای فیزیا پێمان دەڵێت ئەو لقەدارە بۆ ئەوە دروست نەبووە ئەو قورساییە ڕابگرێت، بۆیە دەشکێت. هەروەها یاسای ڕاکێشانی زەوی پێمان دەڵێت دوای شکانی لقەدارەکە، بە دڵنیاییەوە دەکەویت و بەردەبیتەوە، ئەمە شتێکی تیۆری نییە، بەڵکوو

حەقیقەتێکی جیهانی فیزیایە.

ئەم حەقیقەتەیش لە جیهانی ڕۆحیدا بوونی هەیە، پەروەردگار لەمبارەیەوە لە قورئانی پیرۆزدا پێمان دەفەرموێت: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَٱسْتَمِعُواْ لَهُۥٓۚ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَن يَخْلُقُواْ ذُبَابًا وَلَوِ ٱجْتَمَعُواْ لَهُۥۖ وَإِن يَسْلُبْهُمُ ٱلذُّبَابُ شَيْـًٔا لَّا يَسْتَنقِذُوهُ مِنْهُۚ ضَعُفَ ٱلطَّالِبُ وَٱلْمَطْلُوبُ ٧٣﴾ (سورەتی الحج).

«ئەی خەڵکینە نموونەیەک هێنراوەتەوە جوان گوێی بۆ بگرن: بەڕاستی ئەوانەی کە هانا و هاواریان لێدەکەن لەجیاتی پەروەردگار هەرگیز ناتوانن تاکە مێشێک دروست بکەن، هەرچەندە بۆ ئەو کارە کۆ ببنەوە، یاخود ئەگەر مێشێک شتێکیان لێ بفڕێنێت، ناتوانن لێی بسەننەوە. داواکار و داوالێکراو هەردووکیان لاواز و بێدەسەڵاتن».

پەیامی ئەم ئایەتە زۆر قووڵ و پڕ مانایە. هەر کاتێک شوێن شتێکی لاواز بکەویت و پشتی پێ ببەستیت (هەموو شتێک جگە لە پەروەردگار)، ئەوا تۆیش لاواز دەبیت. تەنانەت ئەگەر بەو شتە بگەیت کە ویستوتە ئەوا کافی و بەس نییە. دوای ماوەیەکی کەم بەشوێن شتێکی تردا دەگەڕێیت. هەرگیز بە ڕاستی تێر و ڕازی نابیت. بۆیە لەم ژیانەدا دەژین کە پڕە لە کاری مەمەڵەکردن و ئاڵوگۆڕکردن. تەلەفون و ئۆتۆمبیل و کۆمپیتەر و ژن و پیاوەکەت هەمیشە بە دانەیەکی باشتر و تازەتر دەگۆڕیتەوە.

لەگەڵ ئەوەیشدا دەتوانیت لەو بەندایەتییە ڕزگار بیت. کاتێک ئەو شتەی هەموو قورسایی خۆتت خستۆتە سەر نەلەرزاو و نەشکاو و هەمیشەیی بێت، ئەوا ناکەویت و ناشکێیت. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا ئەم حەقیقەتە بەم شێوەیە بەیان دەکات: ﴿لَآ إِكْرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشْدُ مِنَ ٱلْغَيِّۚ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦﴾ (سورەتی البقرە).

«هیچ زۆرلێکردن و ناچارکردنێک لە وەرگرتنی بیروباوەڕی ئیسلامدا نییە، چونکە بەڕاستی ڕێبازی چاک و دروست ڕوون و ئاشکرا بووە و جیا بۆتەوە لە گومڕایی و سەرکەشی، جا ئەوەی باوەڕی نەبێت بە تاغوت (ڕێگە و ڕێبازی لادان) و باوەڕی دامەزراو بێت بە پەروەردگار، بێگومان ئەو کەسە دەستی گرتووە بە بەهێزترین هۆکاری ڕزگارییەوە، شوێن دامەزراوترین بیروباوەڕ کەوتووە کە هیچ هەڵوەشانەوە و لەناوچوونێکی بۆ نییە، پەروەردێنی مەزن بیسەر و زانایە.»

بەهێز دەبیت کاتێک دەست بە شتێکی بەهێزەوە دەگریت، لەگەڵ ئەو هێزەدا ڕزگاریی ڕاستەقینە بەدەست دەهێنیت. ئەو ڕزگارییە کە ابن التیمیە، (ڕەحمەتی خوای لێبێت)، باسی کردووە: «ما يصنع أعدائي بي، أنا جنتي في قلبي،وبستاني في صدري، أين رحت فهي معي لا تفارقني، أنا حبسي خلوة، وقتلي شهادة، وإخراجي من بلدي سياحة.»

«دوژمنەکانم دەتوانن چیم بەرامبەر بکەن؟ لە سینەمدا بەهەشت و باخ هەیە. ئەگەر گەشت بکەم، لەگەڵمدان و هەرگیز جێمناهێڵن. زیندانی بۆ من دەرفەتێکە تاکو تەنها بم لەگەڵ پەروەردێنی خۆمدا. ئەگەر بکوژرێم شەهیدم و ئەگەر دوور بخرێمەوە لە نیشتمانەکەم ئەوا گەشتێکی ڕۆحی ئەنجام دەدەم.» (ابن القیيم –الوابل الصيب من الكلم الطيب - لاپەڕە ٦٩).

ئیبن التیمیە باسی ڕزگاربوون لە زیندانی ئەم دونیایە دەکات بە پەرستنی ئەو شتەی کە بێخەوش و بێ کۆتایە. باسی ئەو باوەڕدارە دەکات کە دڵی ئازادە. دڵێک کە ئازادە لە کۆتوبەندی ئەم ژیانە و ئەو شتانەی تێیدایە.

دڵێک کە تێدەگات تەنها یەک تراژیدیای ڕاستەقینە هەیە کە لەدەستدانی یەکتاپەرستییە، (التوحيد- شەریعەتی یەکتایی خودا)، تاکە بەڵای سەخت بریتییە لە پەرستنی هەر کەس و شتێکی تر جگە لە پەروەردگاری

گەورە کە شایستەی پەرستنە. دڵێک کە تێدەگات تاکە زیندانی حەقیقی بریتییە لە زیندانی دانانی شتێکی تر لە جێی پەروەردگار. جا ئایا ئەو شتە نەفس، هەوا و ئارەزوو، سامان، پیشە، هاوسەر، منداڵ، یاخود خۆشویستنی ژیان بێت، ئەو خوداوەندە هەڵەیە کۆت و بەندت دەکات ئەگەر بیکەیتە ئامانج و مەبەستی کۆتاییت. ئازاری ئەو کۆت و بەندە قووڵتر و سەختتر و درێژخایەنتر دەبێت لە هەر ئازارێکی تر کە بەهۆی تراژیدیاکانی تری ژیانەوە دروست دەبێت.

ئەزموونی پەیامبەر یونس زۆر گرنگە تاکو چاوی لێ بکرێت، کاتێک کەوتە ناو سکی نەهەنگەکەوە، تەنها یەک ڕێگای ڕزگاربوونی هەبوو: گەڕانەوەی تەواوەتی بۆ لای خودای گەورە و هەستکردن بە تاکی خودا و لاوازیی مرۆڤ. نزاکەی پەیامبەر یونس بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش ئەم حەقیقەتە ئاماژە پێ دەدات: ﴿أَن لَّآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنتَ سُبۡحَٰنَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٨٧﴾ (سورەتی الانبیاء).

«هیچ خودایەک بوونی نییە جگە لە تۆ یا اللە، گەورەیی هەر بۆ تۆیە، من لە هەڵەکاران و تاوانباران بووم.»

زۆرێک لە ئێمە کەوتووینەتە داوی سکی نەهەنگی پەرستنی هەوا و ئارەزووەکانمان و شتەکانی تری ئەم ژیانەوە. بووینەتە بەندەی نەفسی خۆمان. ئەو زیندانییە لە ئەنجامی دانانی هەر شتێکی ترەوەیە جگە لە پەروەردگار لەناو دڵەکانماندا. بە ئەنجامدانی ئەم کارە خراپترین و پڕئازارترین زیندان دروست دەکەین بۆ خۆمان، چونکە زیندانی دونیایی تەنها دەتوانێت ئەو شتە کاتی و پڕ کەموکوڕیانە بباتەوە، بەڵام زیندانی ڕۆحی دەتوانێت ئەو شتە بباتەوە کە هەمیشەیی و تەواو و بێ کەموکوڕییە کە بریتییە لە پەروەردگار و پەیوەندیمان بە پەروەردگارەوە.

ئایا ئەمە خۆشەویستییە کە هەستی پێ دەکەم؟

ئەفلاتوون دەڵێت: «خۆشەویستی نەخۆشییەکی ترسناکی ئەقڵییە»، ئەوەی کەوتبێتە داوی خۆشەویستییەوە تاڕادەیەک ڕاستی ئەم وتەیەی بۆ دەردەکەوێت، بەڵام هەڵەیەکی بەرچاو لەم وتەیەدا هەیە. خۆشەویستی نەخۆشی ئەقڵی نییە، بەڵکوو هەوا و ئارەزوو نەخۆشی ئەقڵییە.

ئەگەر خۆشویستن مانای ئەوە بێت ژیانمان پارچە پارچە ببێت و بە تەواوی دڵشکاو و دڵتەنگ و هۆگر بین و بە سەختی بجووڵێین و هەموو شتێک بکەینە قوربانی، ئەوە خۆشەویستی نییە. بە پێچەوانەی ئەوەی فێر کراوین, خۆشەویستی ڕاستەقینە وەک ئالودەبوویەکی مادە بێهۆشکەرەکانمان لێ ناکات. ئەوەی لەنێو فیلم و زنجیرە فیلمەکاندا دەیبینین ئالوودەبوونە نەک خۆشەویستی، بەڵام ناوێکی تری لێ نراوە. ئەوە هەوا و ئارەزووە کە لە قورئاندا ئاماژەی پێ دراوە واتا (ئارەزوو و چێژی بێبەها و بێسوود). خودای گەورە وەک گومڕاترین و لاڕێترین کەس وەسفی ئەو کەسانە دەکات کە کوێرانە شوێنی ئەم هەوا و ئارەزووانە دەکەون ﴿فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُواْ لَكَ فَٱعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَآءَهُمْۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ

هَوَىٰهُ بِغَيۡرِ هُدٗى مِّنَ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٠﴾
(سورەتی القصص).

«ئەگەر وەڵامیان نەدایتەوە و بەدەم بانگەوازەکەتەوە نەهاتن، ئەوا شوێنی هەوا و ئارەزووەکانیان دەکەون. کێ گومڕاترە لەو کەسەی کە شوێنی هەوا و ئارەزووەکانی خۆی دەکەوێت دوور لە هیدایەت و ڕێنمویی پەروەردگاری مەزن، بێگومان پەروەردگار هیدایەتی قەومی ستەمکار نادات.»

بە ملکەچبوونمان بۆ هەوا و ئارەزووەکانمان و فەرامۆشکردنی ڕێنماییەکانی خودای گەورە، بڕیارمان داوە هەوا و ئارەزووەکانمان بپەرستین. ئەگەر خۆشەویستیمان بۆ ئەو شتەی ئارەزووی دەکەین زیاتر و بەهێزتر بێت لە خۆشەویستیمان بۆ پەروەردگار، ئەو شتەی ئارەزووی دەکەین بە پەروەردگارمان دادەنێین. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادٗا يُحِبُّونَهُمۡ كَحُبِّ ٱللَّهِۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَشَدُّ حُبّٗا لِّلَّهِۗ ﴿١٦٥﴾﴾ (سورەتی البقرە).

«هێشتا کەسانێک هەن لەجیاتی ئەوەی پەروەردگار بپەرستن، شتانی تر دادەتاشن بۆ خۆیان (شوێن ڕێنموییەکانی پەروەردگار ناکەون) و خۆشەویستی و سۆزیان دەدەن بەو بت و بەرنامە و توولەڕێگایانە و خۆشیان دەوێن وەک چۆن پەروەردگاریان خۆش دەوێت، بەڵام ئەوانەی ئیمانیان هێناوە زۆر زیاتر پەروەردگاریان خۆش دەوێت».

ئەگەر خۆشویستنی شتێک وامان لێ بکات دەستبەرداری خێزان، شەرەف، ڕێز، جەستە، پیرۆزی، ئارامی، دین و تەنانەت پەروەردێنمان کە دروستی کردووین ببین، بزانە لە خۆشەویستیدا نین، بەڵکوو بەندەین.

پەروەردگار بەم شێوەیە باسی ئەم جۆرە کەسانە دەکات:
﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾﴾ (سورەتی الجاثیە).

«هەواڵم بدەرێ ئایا چاوتان بەو کەسانە کەوتووە کە حەز و ئارەزووی خۆیان کردووە بە خودای خۆیان؟ خودای گەورە باشیان دەناسێت و بە گومڕایی دەیانهێڵێتەوە و مۆری هێناوە بەسەر گوێ و دڵیاندا و بان چاو و بیناییانی داپۆشیوە. جا کێ هەیە ڕێنماییان بکات جگە لە خودا؟ ئایا بیر ناکەنەوە و تێنافکرن.»

تەنها بیر لەو نارەحەتییە بکەرەوە کاتێک بینایی و بیستن و دڵی کەسێک مۆری لێ دەدرێت و دادەخرێت. هەوا و ئارەزوو چێژ نییە، بەڵکوو زیندانە، کۆیلەبوونی ئەقڵ و جەستە و ڕۆحە، ئالودەبوون و پەرستنە. لە ئەدەبدا نموونەی زۆر جوان لەبارەی ئەم ڕاستییەوە هەیە. لە پێشبینییە مەزنەکانی (چارلز دیکنز)دا، (پیپ) نموونەی ئەم باسەیە. لە وەسفکردنی هۆگرییەکەی بۆ (ئێستێلا)دا دەڵێت: «بەهۆی خەم و ئازارە بەردەوامەکەمەوە تێدەگەم خۆشەویستییەکەم بۆ ئەو دژە لەگەڵ ئاوەز، بەڵێن، ئارامی، ئومێد، دڵخۆشی و هەموو نائومێدییەکانی تر.»

خاتوو (هاڤیشام) زیاتر ئەمە ڕوون دەکاتەوە و دەڵێت: «پێت دەڵێم خۆشەویستی ڕاستەقینە چییە. خۆتەرخانکردنێکی کوێرانە و شەرمەزارییەکی دڵنیایی و ملکەچی و متمانە و باوەڕە دژی خۆت و تەواوی جیهان، دەستبەرداربوونی تەواوی دڵ و ڕۆحتە بۆ خۆشەویستەکەت -وەک ئەوەی من ئەنجامم دا.»

ئەوەی خاتوو (هاڤیشام) لێرەدا باسی دەکات ڕاستییە، بەڵام ئەوە خۆشەویستی ڕاستەقینە نییە، بەڵکوو ئەوە هەوا و ئارەزووە.

خۆشەویستی ڕاستەقینە کە پەروەردگار مەبەستێتی نەخۆشی و ئالودەبوون نییە، بەڵکوو ڕەحم و بەزەییە. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾ (سورەتی الروم).

"یەکێک لە نیشانە و بەڵگەکانی خودای گەورە ئەوەیە کە لە خودی خۆتان هاوسەری بۆ دروست کردوون بۆ ئەوەی ئارام بگرن لە لایدا و لەنێوانتاندا خۆشەویستی و سۆز و میهرەبانی فەراهەم هێناوە. بەڕاستی نیشانە و بەڵگەی بەهێز هەیە لەمەدا بۆ ئەو کەسانەی بیر دەکەنەوە و تێدەفکرن."

خۆشەویستی ڕاستەقینە ئارامی دێنێت بۆ ڕۆحی مرۆڤەکان، نەک ئازار و نارەحەتی. خۆشەویستی ڕاستەقینە ڕێت دەدات لە ئارامیدا بیت لەگەڵ خودی خۆت و پەروەردگاری خاوەن دەسەڵاتدا. پەروەردگاری مەزن دەفەرموێت: ﴿لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا﴾ تاکو لەگەڵیاندا هەست بە ئارامی بکەن.

هەوا و ئارەزوو پێچەوانەی ئەمەن. هەوا و ئارەزووەکان دڵتەنگ و خەمبارت دەکەن. هاوشێوەی مادده بێهۆشکەرەکان بەردەوام ئارەزووی دەکەیت، بەڵام هەرگیز تێرنابیت. تاکو حاڵەتی لەناوچوون بە شوێنیدا ڕادەکەیت، بەڵام هەرگیز پێی ناگەیت. هەرچەندە تەواو خۆت ملکەچی دەکەیت، هەرگیز دڵخۆشیت پێ نابەخشێت.

ئاسوودەیی تەواوەتی ئامانجی هەموو کەسێکە، بۆیە زۆر جار سەختە خۆشەویستی بەدەست بهێنیت لە هەوا و ئارەزووەکانەوە. ڕێگای ڕزگاربوونمان بریتییە لە پرسیارکردن لە خۆمان: ئایا نزیکبوونەوە لەو کەسەی کە خۆشم دەوێت نزیکم دەکاتەوە، یاخود دوورم دەکاتەوە لە پەروەردگار؟

واتا ئایا ئـەم کەسـە شـوێنی پەروەرێنـی گرتۆتـەوە لـە دڵمدا؟ خۆشەویستی پاک و ڕاستەقینە هەرگیز پێچەوانە و دژ نییە لەگەڵ خۆشویستنی پـەروەردگاری خـاوەن دەسـەڵات، بەڵکوو بەهێزتـری دەکات. خۆشەویستی ڕاستەقینە کاتێک ڕێپێدراو و گونجاوە لـەو سنوورانە لانەدات کە پەروەردگار ڕێگەی داوە. ئەگەر لەو سنوورانەی پەروەردگار لایدا، ئـەوە جگـە لـە هـەوا و ئـارەزوو، هیـچ شـتێکی تر نییە کە دەبێت ملکەچی بین، یاخـود ڕەتـی بکەینـەوە. دەبێت ببینە بەندەی پەروەردگارمـان، یاخـود بەنـدەی هـەوا و ئارەزووەکانمـان. ملکەچبوونـی هەردووکیـان شـتێکی مەحـاڵ و ئەسـتەمە.

تەنها بە جەنگان دژی چێژە خراپ و حەرامەکان دەتوانین چێژی ڕاستەقینە بەدەسـت بهێنیـن. بۆیـە جەنـگان دژی ئارەزووەکانمـان شتێکی پێویسـتە لەپێنـاو بەدەسـتهێنانی بەهەشـتدا. پـەروەردگار دەفەرموێت: (وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِىَ ٱلْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾ (سـورەتی النازعـات).

«ئەوانـەی لـە پێگـەی پـەروەردگار دەترسـن و نەفسیان پاراستووە لـە هـەوا و ئارەزووەکانیـان، بەهەشـت دەبێتـە پەناگـە و جێگـەی مانەوەیـان.»

خۆشەویستی لە هەوادا

خۆشەویستی لە هەوادا، یاخود ئەمە ئەو شتەیە کە ڕاگەیاندنکاران دەیانەوێت لە مانگی شوباتدا بەو شێوەیە بیر بکەیتەوە. هەرچەندە شتێکی سەرنجڕاکێشە کە زوو زوو خۆشەویستی دەرببڕیت، بەڵام ڕۆژی ڤالانتاین ساڵی جارێک دێت، هیچ بژاردەیەکت بۆ ناهێڵێتەوە جگە لەوەی یادی بکەیتەوە، یاخود دەبێت بێدڵ و دڵڕەق دەرکەویت.

جەژنی گوڵفرۆش و چکلێت و شیرینیفرۆشەکان لە مانگی شوباتدایە. لە ناوجەرگەی بازرگانیکردن بەم هەستانەوە سەخت دەبێت بیر لەو کەسانە بکەینەوە کە خۆشمان دەوێن. کاتێک ئەوە دەکەین، ڕووبەڕووی هەندێک پرسیار دەبینەوە. هەندێک لەو پرسیارانەم بیر کەوتەوە کاتێک بیرم لە شتێک کردەوە کە هاوڕێیەکم پێی وتبووم. باسی ئەوەی دەکرد هەستێکی چۆنە کاتێک لەگەڵ ئەو کەسەدا دەبێت کە خۆشی دەوێت. بە وتەی خۆی هەموو دونیا لە بەرچاوت ون دەبێت کاتێک پێکەوە دەبن. تاکو زیاتر بیرم لە وتەکەی بکردایەتەوە، زیاتر پرسیارم لا دروست دەبوو.

ئێمەی مرۆڤ وا خوڵقاوین هەست بە خۆشەویستی و هۆگری بکەین بەرامبەر کەسانی دی. ئەوە بەشێکە لە سروشت و فیترەتی ئێمە. کاتێک هەستمان بەم شێوەیە بێت بۆ کەسێکی تر، ڕۆژی پێنج جار چاوپێکەوتن لەگەڵ پەروەرێندا ئەنجام دەدەین، ئایا چەند جار هەستمان کردووە کە هەموو دونیا لە بەرچاومان ون بووە لە کاتی ئامادەبوونی پەروەرێندا؟ ئایا دەتوانین بڵێین: خۆشەویستیمان بۆ پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات زیاترە لە خۆشەویستیمان بۆ هەر کەس و شتێکی دی؟

زۆر جار بیر دەکەینەوە پەروەردگار تەنها بە بەڵا و ناڕەحەتی تاقیمان دەکاتەوە، بەڵام ئەوە ڕاست نییە. پەروەردگار بە نیعمەت و خۆشیش تاقیمان دەکاتەوە. بە پاداشت و بەخشین و ئەو شتانەی کە خۆشمان دەوێت تاقیمان دەکاتەوە. زۆر جار زۆربەمان شکست دەهێنین لە تاقیکردنەوەمان بەو بەخشین و شتانەی کە خۆشمان دەوێن. شکست دەهێنین، چونکە پەروەرێن پێمان دەبەخشێت، بەڵام دەیانکەین بە پەروەردگاری خۆمان و دەیخەینە نێو دڵەکانمان.

کاتێک پەروەردگار پارە و سامانمان پێ دەبەخشێت، پشت بە پارە و سامانەکە دەبەستین نەک پەروەردگار خۆی. بیرمان دەچێتەوە پارەکە سەرچاوەی پاڵپشتییەکەمان نییە، بەڵکوو ئەو کەسە سەرچاوەکەیە کە پارە و سامانەکەی پێ بەخشیون. حەز دەکەین ئارەق بفرۆشین تاکو پارەکانمان لەدەست نەدەین، یاخود قەرز دەدەین و سوو وەردەگرین لەپێناو سەلامەتی و پارێزراوی پارەکانماندا. بە ئەنجامدانی ئەو کارە، بێفەرمانی بەخشەرەکە دەکەین لەپێناو پاراستنی بەخششەکە.

کاتێک پەروەرێن کەسێکی خۆشەویستمان پێ دەبەخشێت، بیرمان دەچێتەوە پەروەرێن خۆی سەرچاوەی بەخشینەکەیە، پاشان دەست

دەکەین بە خۆشویستنی کەسەکە لەبری ئەوەی پەروەردگارمان خۆش بوێت. ئەو کەسە دەبێتە هەموو شتێک بۆمان، هەموو بیر و خەیاڵ و پلان و ترس و ئومێدێکمان پەیوەست دەکەین بەو کەسەوە. ئەگەر ئەو کەسە هاوسەرمان نەبێت، هەندێک جار حەز دەکەین بکەوینە نێو حەرام و تاوانەوە تەنها بۆ ئەوەی لەگەڵیدا بین، ئەگەر بەجێمان بهێڵن، هەموو جیهانەکەمان لەناو دەچێت. کەواتە ڕووی پەرستشمان گۆڕیوە لە سەرچاوەی بەخشینەکەوە بۆ بەخششەکە خۆی. پەروەردگار بەمجۆرە کەسانە دەفەرموێت: ﴿وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۝١٦٥﴾ (سورەتی البقرە). «لەنێو خەڵکیدا کەسانێک هەن کە هاوبەشی بۆ خودا بڕیار دەدەن، ئەو کەسانەیان خۆش دەوێت لەبری ئەوەی خودایان خۆش بوێت، بەڵام ئەوانەی باوەڕدارن خۆشەویستییەکی بەهێزیان هەیە بۆ پەروەردگاریان».

پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا بەهۆی ئەم فیترەتی لەدەستدانی بینابییە دوای ئەوەی چاکەمان لەگەڵدا دەکات دەفەرموێت: ﴿قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ۝٢٤﴾ (سورەتی التوبە).

«ئەی موحەمەد پێیان بڵێ ئەگەر باووباپیرانتان و براکانتان و هاوسەرانتان و عەشیرەت و هۆزتان و ماڵ و سامانێک کە بەدەستتان هێناوە، یاخود بازرگانییەک کە دەترسن شکان و بێبازاڕی ڕووی تێبکات و خانووبەرە و کۆشک و تەلارێک کە حەز ناکەن لەناو بچێت و دڵخۆشن پێی، لاتان خۆشەویستتر و نازدارتر بێت لە پەروەردگار

و پەیامبەرەکەی و جیهاد و تێکۆشان لەپێناو ڕێبازی پەروەردگاردا، چاوەڕێ بکەن تاکو پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات فەرمانەکانی جێبەجێ دەکات، (تۆڵەتان لێ دەسێنێتەوە). پەروەردگاری باڵا هیدایەت و ڕێنمایی قەومی یاخی و گومڕا ناکات».

زۆر گرنگە تێبینی ئەوە بکەیت هەموو ئەو شتانەی لە ئایەتەکەی سەرەوەدا ئاماژەی پێ دراوە حەڵاڵ و ڕێپێدراون و لەڕاستیدا بەخششن. هەندێک لەو بەخشینانە نیشانە و بەڵگەن لە لایەن پەروەردگارەوە. لە لایەکی ترەوە پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾﴾ (سورەتی الروم).

«یەکێک لە نیشانە و بەڵگەکانی خودای گەورە ئەوەیە کە لە خودی خۆتان هاوسەری بۆ دروست کردوون بۆ ئەوەی ئارام بگرن لە لایدا و لە نێوانتاندا خۆشەویستی و سۆز و میهرەبانی فەراهەم هێناوە. بەڕاستی نیشانە و بەڵگەی بەهێز هەیە لەمەدا بۆ ئەو کەسانەی بیر دەکەنەوە و تێدەفکرن».

لە لایەکی ترەوە پەروەردگار ئاگادارمان دەکاتەوە و دەفەرموێت: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّ مِنْ أَزْوَٰجِكُمْ وَأَوْلَٰدِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَٱحْذَرُوهُمْ ۚ ﴿١٤﴾﴾ (سورەتی التغابن).

«ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، هەندێک لە هاوسەرانتان، یاخود ڕۆڵە و نەوەکانتان دوژمنتانن، بۆیە ئاگادار بن و خۆتان بپارێزن لێیان.» ئاگادارکردنەوەکە لەم ئایەتەدا گرنگە.

ئەم فەرمایشتە پڕ هۆشدارییەی خوای گەورە جێگەی تێڕامان و وردبینییە. لێرەدا ئاماژە بە هاوسەر و منداڵەکانمان دراوە کە خۆشەویسترین بەخششی ژیانمانن... بێگومان بە خۆشەویسترینی

کەسەکانمان تاقی دەکرێینەوە. ئەگەر سەرکەوتن لەو تاقیکردنەوەیەدا بە مانای خۆبینینەوەیە لەناو لێشاوی کارتی پیرۆزبایی و گوڵبارانکردن و دواتر بەدەستهێنانی خۆشەویستییەکی گەورەتر و بەرز و پیرۆزتر، بەڵێ، ڕێک وایە و بەو شێوەیەیە... بەڵام ئایا ئەم کارە چ کاتێک زۆر گرنگە.

هەرکاتێک، چونکە لە کۆتاییدا خۆشەویستیی لە هەوادایە و بەو خۆشەویستییە دەژین.

گەڕان بە دوای خۆشەویستیدا

ژیانم بەسەر برد لە ڕاکردن بە دوای دروستکراوەکاندا. هەمیشە بەو شێوەیە بووم کە پێی دەڵێن «نیازمەند» پێویستم بە هاوڕێ و کەسانی دی هەبوو.

هەرگیز بەرگەی نائومێدییەکانم نەدەگرت، خۆشەویستی وامان لێدەکات بە دوای دروستکراوەکاندا ڕابکەین، پێویستی بەخشین و وەرگرتنی خۆشەویستی لە ناخماندا هەیە، پەروەرێنمان ئەم پێویستییەی تێماندا خوڵقاندووە. هەموو پێویستییەکانمان لە لایەن پەروەردگارەوە خوڵقێنراوە بۆ بەدەستهێنانی مەبەست و ئامانجێک.

پێویستی بەخشین و وەرگرتنی خۆشەویستی وەکو پاڵنەرێک تێماندا خوڵقێندراوە. پاڵنەرێک کە بەرەو پەروەردگارمان دەگەڕێنێتەوە. تەماشا بکە، ئێمە لە لای پەروەردگارەوە هاتووین و دەمانەوێت بگەڕێینەوە بۆ لای ئەو لەم ژیانەدا پێش ئەوەی بگەڕێینەوە بۆ لای لە ڕۆژی دواییدا. پاڵنەری تێماندا خوڵقاندووە تاکو بمانگەڕێنێتەوە بەرەو بەهەشت و لای خۆی، بەڵام ئێمە لە ڕێگاکەدا ون دەبین.

ناتوانین نکۆڵی لە پاڵنەرەکە بکەین، بەڵام ون دەبین، چونکە

دەمانەوێت لە ڕێی شتانێکی هەڵە و لە شوێنی هەڵەوە ئەم پێویستییە پڕ بکەینەوە. پاڵنەرەکە لە لایەن پەروەردگارەوە خوڵقێندراوە تاکو بمانگەڕێنێتەوە بۆ لای خۆی، بەڵام پاڵنەرەکە بەرەو دروستکراوەکان ئاڕاستەمان دەکات، بەو شێوەیە ون دەبین.

بۆچی بە دوای کەسانی تردا ڕادەکەین؟ بۆچی بە دوای پارەدا ڕادەکەین؟ بۆچی بە دوای دەسەڵات و پلەدا ڕادەکەین؟ بە دوای ئەم شتانەدا ڕادەکەین، چونکە خۆشەویستی و ڕێزمان دەوێت. بڕوامان وایە لە ڕێی بەدەستهێنانی ئەم شتانەوە دەتوانین خۆشەویستی و ڕێز بەدەست بهێنین.

یاسایەکی سەرنجڕاکێش هەیە ئەم جیهانە بەڕێوە دەبات، یاسایەکی زۆر سادەیە، بەداخەوە زۆرێکمان بە هەڵە لەم یاسایە تێگەیشتووین. بەڵێ! هەمووان هەمان پاڵنەرمان تێدا خوڵقێندراوە، بەڵام مرۆڤ هەمیشە پەلەیە. هەمیشە شتانێکی ڕاستەوخۆ بەسەر دواخراودا، بینراو بەسەر نەبینراودا و جەستەیی بەسەر ڕۆحیدا پەسەند دەکەین. سەرەتا بەرەو ئەو شتانە ڕادەکەین کە دەتوانین بیبینین و هەستی پێ بکەین و دەستی لێ بدەین. سەرەتا بەرەو ئەو شتانە ڕادەکەین کە هەست دەکەین نزیکترە، چونکە مرۆڤ هەمیشە بێئارام و لاوازە کاتێک نیازمەند و پەیوەستە. بەرەو ئەو شتانە دەڕۆین کە نزیکترین و ئاسانترین و خێراترینە، بۆیە بەرەو دروستکراوەکان دەڕۆین.

وادەزانین تاکو زیاتر بە دوای ئەم ژیانەدا ڕابکەین، زیاتر بە دوای خۆشەویستی خەڵکی و سەروەت و جوانی و پلە و پۆستدا ڕادەکەین و خۆشەویستی زیاتر بەدەست دەهێنین. وادەزانین تاکو زیاتر شتێکمان بوێت، زیاتر بەدەست دەهێنین. زۆر لە پەروەردگار تووڕە دەبین کاتێک بەدەستی ناهێنین. وەک ئەوەی زۆری ویستنەکەم تاڕادەیەک ئەو مافەم بداتێ کە بەدەستی بهێنم.

تاکو زیاتر لـەم هاوکێشـە هەڵەیـەدا ڕۆبچین، زیاتر شکست دەهێنین لە بەدەستهێنانی ئامانجەکەماندا، زیاتر هاوکێشە ڕاستەقینە و سادەکەی خۆشەویستی و ژیان لەدەست دەدەین. ئەو هاوکێشەیە ڕوون و ئاشکرایە: تاکو زیاتر دروستکراوەکانمان بوێت، ئەگەری کەمترە بەدەستی بهێنین. ئەگەر پێویستت بە خۆشەویستی بێت و بتەوێت لـە ڕێی دروستکراوەکانەوە بەدەستی بهێنیت، هەرگیز بەڕاستی و بە تەواوی بەدەستی ناهێنیت. هەرشتێکی دروستکراوەکان کە لە پێناوی بەدەستهێنانیدا ڕادەکەیت، داگیرت دەکات و هەرگیز پڕت ناکاتەوە.

تەنانەت خۆشبەختی خۆی، تاکو زیاتر بە دوایدا ڕابکەیت، زیاتر داگیرت دەکات. ئەگەر بە دوای پەروەردگاردا ڕابکەیت، خۆشبەختی بە دواتدا ڕادەکات. ئەگەر بە دوای پەروەردگاردا ڕابکەیت، سەرکەوتن بە دواتدا ڕادەکات. ئەوە سەرکەوتنی ڕاستەقینەیە لەم دونیا و لەو دونیادا. ئەگەر بەرەو پەروەرێن هەنگاو بنێیت، نیعمەت بە سەرتدا دەڕژێت. خوشکان و برایانی شیرینم! ئەمە یاسا نهێنییەکەیە کە زۆردارەکان لەپێناویدا شارەکانیان سووتاندووە و پادشاکان جیهانی بۆ گەڕاون، بەڵام هەرگیز نەیاندۆزیوەتەوە. ئەمە نهێنییەکەیە، تاکە یاسایەکە کە پێویستە بیزانیت.

لە فەرموودەیەکدا دەگێڕێتەوە: «پیاوێک هات بۆ لای پەیامبەر و وتی: ئەی پەیامبەری خودا کردارێکم فێر بکە کە بە ئەنجامدانی پەروەردگار و خەڵکی خۆشیان بوێم، پەیامبەر فەرمووی: خۆت لەم جیهانە دابڕە، پەروەردگار خۆشی دەوێیت. خۆت لەو شتانە دابڕە کە پەیوەستە بە خەڵکییەوە، خەڵکی خۆشیان دەوێیت.»، (ابن ماجە).

مەجازەکە لێرەدایە، تاکو کەمتر بە دوای پەسەندی و خۆشەویستی خەڵکیدا ڕابکەین، زیاتر پەسەندی و خۆشەویستی خەڵکی بەدەست دەهێنین. تاکو کەمتر نیازمەندی کەسانی دی بین، خەڵکی زیاتر بەدواماندا دێن و ئارەزوومەندی هاوەڵیمان دەکەن. ئەم فەرموودەیە ڕاستییەکی قووڵمان فێر دەکات. تەنها بە دەرچوون لە خولگەی دروستکراوەکان دەتوانین سەرکەوتوو بین لەگەڵ پەروەردگار و خەڵکیدا.

هەنگاونان بەرەو پەروەرێن جووڵەی دڵە. هەنگاونان بەرەو پەروەرێن هەوڵدانە بە هەموو ئەو شتانەی کە پێی بەخشیویت. هەنگاونان بەرەو پەروەرێن جووڵەیە. ناجووڵێیت ئەگەر ناچالاک بیت، شکست دێنیت. جووڵان و هەنگاونان بەرەو پەروەردگار بریتییە لەوەی ڕووی دڵتی تێبکەیت لە هەموو جووڵەیەکی ژیاندا. بریتییە لەوەی هەموو ئامانج و مەبەستێکت بەرەو پەروەردگار بێت. هەر پەروەردگار ئامانجی هەوڵدانەکەت بێت، هۆکاری هەوڵدانەکەت بێت، تاکە مەبەستی هەوڵەکەت بێت، بەڵام بەردەوام بە لە هەوڵدان. هەوڵ بدە ببیتە باشترین دایک، باوک، دراوسێ، خوێندکار، کچ، کوڕ و کارمەند.

ئەمە نەریتی پەیامبەرانمانە (خودا لێیان ڕازی بێت)، جەستەیان لە دونیادا بوون و هەوڵیان دەدا. پەیامبەرمان موحەممەد باشترین پێشەوا و باوک و مێرد و هاوڕێ بوو. بە جەستەی لەم دونیادا زۆر هەوڵی دەدا، بەڵام هەمیشە دڵی لای پەروەرێن بوو. هەر لەو کاتەوە دڵی لە جیهانی دواییدا بوو، هەرچەند جەستەی لەم دونیایەدا بوو، بەڵام دڵی هەر لە ماڵەوە بوو، (لە بەهەشت بوو).

دڵی لەنێو خەیاڵاتەکانی ئـەم دونیایـەدا دەبیینی. باڵەکانی زۆر هەوڵیان دەدا. خوێنی لێ دەچۆڕا و دەگریا و هەوڵی دەدا. جەستەی وەستا تاکو قاچەکانی شکان. جەستەی ئازار و ئەشکەنجە درا لە تائیف. خەوی لێ تۆرا و هەستی بە برسێتی و تینوێتی کرد، تووشی تـا و ئازار و لەدەستدان بوو، بـەڵام هەمیشە ڕووی دڵی بەرەو پـەروەردگار بـوو.

کاتێک لەگەڵ پەروەردگاردایت، هیچ برسێتی و تینوێتی و ئازار و لەدەستدانێک ناچێژیت. دەبوو جەستەی بە ئاراستەی جیاوازدا هـەوڵ بدات: پەیامبەرمان بـاوک و پێشـەوا و هـاوڕێ و مێرد بـوو، بەڵام دڵی تەنها ڕووەو پـەروەردگار بوو لـە هەمان ئەو کاتـەی جەستەی بەو هەموو ئاڕاستەیەدا هەوڵی دەدا. پەیامبەر ئیبراهیم بـە جوانترین شێوە فەرمووی: ﴿إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا ۖ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾﴾ (سورەتی الانعام). «بەڕاستی من ڕووی خۆم و دڵم لە پەرستندا کردۆتە ئەو زاتەی ئاسمانەکان و زەوی فەراهەم هێناوە، لەکاتێکدا ڕوو لـە هیچ شتێکی تر ناکەم، بە دڵئارامی تەواویشەوە دەڵێم: هەرگیز لە ڕیزی موشریک و هاوبەشدانەراندا نیم.»

پەیامبەر ئیبراهیم بە تـەواوی دڵی کردبوویە پەروەردگار. بۆت دەردەکەوێت تووشی نـاڕەحەتی دەبیت، ئەگەر تەنها بەشێکی دڵت ڕووەو پەروەرێن بێت. ئەو ناڕەحەتییە پەیوەستە بە ڕێژەی ملکەچبوونت بـە شتەکانی تـرەوە.

پەروەردگار لـە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٠٨﴾﴾ (سورەتی البقرە). «ئەی ئەوانەی ئیمان و باوەڕتان هێناوە هـەر هەمووتان خۆتان بخەنە ژێر سایەی

ئیسلامەوە و بە تەواوی پەیڕەوی بکەن و شوێنی هەنگاوەکانی شەیتان مەکەون، چونکە بەڕاستی ئەو دوژمنی ئاشکراتانە.»

ئازار لە نیمچە ملکەچیدا هەیە. لە ڕاستیدا ئازارێک هەیە لەو دەمەی ناچیتە تاکە ئارامی و سەلامەتییەوە بە تەواوی و بە هەموو دڵتەوە. ئازار لە نیمچە سوجدەدا هەیە. ئازار هەیە لە دانانی دڵت لە دەستی کەسانی تردا. ئەو ئازارە بەردەوام دەبێت تاکو ئەو کاتەی تەواوی دڵت بەرەو یەک ئاڕاستە دەبەیت. تاکو تەواوی دڵت بەرەو پەروەردگار دەبەیت. ئەو دەبێتە تاکە ئامانجی ڕاستەقینەی هەوڵدانەکانت.

کاتێک ڕۆژانە بە لایەنی کەمەوە (١٧) جار دەڵێین: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥﴾ (سورەتی الفاتحە).

«بە تەنها تۆ دەپەرستین و داوای یارمەتی تەنها لە تۆ دەکەین»، پەروەردگار تاکە ئامانجمانە. هیچ کەسێک بە پەروەردگار ناگات بەبێ یارمەتی پەروەردگار خۆی. لا حول و لا قوە الا باللە، «هیچ گۆڕان و هێزێک نییە جگە لەوەی لە لایەن پەروەردگارەوە نەبێت.»

ئەو کەسەی بەم شێوەیە دڵی بە تەواوی ڕووەو پەروەردگار دەکات، دەگات بە ڕزگاری ڕاستەقینە. ئەو کەسە چیدی لە لایەن دروستکراوەکانەوە ئازار نادرێت. ئاگر نەیتوانی پەیامبەر ئیبراهیم بسووتێنێت. ئاگری دروستکراو ناتوانێت ئازاری ئەو کەسانە بدات کە دڵیان ڕووەو پەروەردگارە.

ئاگری دارایی، جەستەیی، هەستی، کۆمەڵایەتی و دەروونی ناتوانێت ئازاری ئەو کەسانە بدات کە دڵیان ڕووەو پەروەردگارە. لە ڕووکاری دەرەوەدا ڕەنگە ئازاری پێگەیشتبێت، بەڵام لە ڕاستیدا ئەم جۆرە کەسانە هەرگیز ئازار ناچێژن. ڕاستی ئەم حاڵەتە زیانبەخش نییە، بەڵکوو چاکە، هەروەک چۆن پەیامبەرمان فێرمان

دەکات: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ، صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ».

«ژیانی باوەڕدار سەیرە! لە هەموو شتێکدا خێری تێدایە بۆی، ئەمەیش تەنها بۆ باوەڕدار وایە. ئەگەر تووشی بەڵایەک ببێت ئارام دەگرێت و لەمەیشدا خێر هەیە بۆی.» (رواه مسلم).

ئەمەیش تەنها بۆ باوەڕدار وایە. تەنها بۆ ئەو کەسانەی کە ڕووی تەواوی دڵیان کردۆتە یەک ئاراستە. لە بیرت بێت پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱدۡخُلُواْ فِي ٱلسِّلۡمِ كَآفَّةٗ وَلَا تَتَّبِعُواْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيۡطَٰنِۚ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ٢٠٨﴾ (سورەتی البقرە).

«ئەی ئەوانەی ئیمان و باوەڕتان هێناوە، هەر هەمووتان خۆتان بخەنە ژێر سایەی ئیسلامەوە و بە تەواوی پەیڕەوی بکەن و شوێنی هەنگاوەکانی شەیتان مەکەون، چونکە بەڕاستی ئەو دوژمنی ئاشکراتانە». بچۆرە ئارامی و سەلامەتی تەواوەوە.

سەلامەتی تەواو بۆ ئەو کەسانەیە کە بە تەواوی دەچنە ئەو حاڵەتەوە. لە یادت بێت دڵ ئەندامێکی جێگیر نییە. دڵ واتا گۆڕان (وشە عەرەبییەکەی بریتییە لە «القلب» کە لە ڕەگەکەیەوە سەرچاوەی گرتووە بە مانای «هەڵگەڕانەوە» دێت. دڵ هەڵدەگەڕێتەوە، بۆیە ئامانجمان لە ژیاندا دەبێت ئاگادارکردنەوەی دڵ و گەڕانەوەی بێت بۆ لای پەروەردگار. بەردەوام داوای یارمەتی لە پەروەرێن دەکەین، وەک پەیامبەرمان بەردەوام نزای دەکرد.

«يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك»، «ئەی هەڵسوڕێنەری دڵەکان دڵمان لەسەر دینەکەت ڕاگرە و جێگیری بکە.»

ئەم بەردەوام گەڕانەوەیەیش تۆبەکردنە. بەردەوام بگەڕێوە لای

پەروەرێن، تەنها ئەوانەی واز لەم ململانێیە دێنن دەدۆڕێن. تەنها ئەوانەی کە بەهۆی لەخۆڕازیبوون، یاخود نائومێدییەوە دەست هەڵدەگرن لە ململانێی گەڕاندنەوەی دڵ بەرەو ئامانجی سەرەکی لەم دونیا و دونیای دواییدا شکست دێنن و دەدۆڕێن.

هەمووومان خۆشەویستیمان دەوێت لە لایەن پەروەردگار و خەڵکییەوە. هەمووومان بە دوای شتێکدا ڕادەکەین. وەلێ تاکو زیاتر بە دوای دروستکراوەکاندا ڕابکەین، زیاتر لێمان دوور دەکەونەوە. کاتێک دەوەستین و دەستبەرداریان دەبین و ڕوو وەردەگێڕین و دڵمان ڕووەو پەروەردگار دەکەین، دروستکراوەکان بە دواماندا دێن. ئەمەیش یاسایەکی زۆر سادەیە: ئەگەر بە دوای دروستکراوەکاندا ڕابکەیت، پەروەردگار و دروستکراوەکان لەدەست دەدەیت. ڕووەو پەروەردگار بڕۆ، پەروەردگار و دروستکراوەکان بەدەست دەهێنیت.

پەروەردگار (الودود)ە (سەرچاوەی خۆشەویستی).

بۆیە خۆشەویستی لە پەروەردگارەوە سەرچاوە دەگرێت نەک خەڵکی. هەروەک چۆن (چارلز ف. هانێل)ی نووسەر دەڵێت: «بۆ ئەوەی خۆشەویستیت دەست بکەوێت دەبێت خۆت پڕ بکەیت لە خۆشەویستی تاکو هاوشێوەی موگناتیسێکت لێ دێت».

کاتێک خۆت بە سەرچاوەی خۆشەویستییەکە (الودود) پڕ دەکەیت، دەبیتە موگناتیسی خۆشەویستی. پەروەردگار لە فەرموودەیەکی قودسیدا دەفەرموێت: **(إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلاَنًا فَأَحْبِبْهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلاَنًا فَأَحِبُّوهُ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الأَرْضِ).**

«کاتێک پەروەردگار بەندەیەکی خۆی خۆش بووێت، بانگی جبریل دەکات و پێی دەفەرموێت: «من فڵان و فڵانم خۆش دەوێت،

بۆیە تۆیش خۆشیانت بوێت.» پەیامبەرمان فەرمووی: «جبریل ئەو بەندانەی خۆش دەوێت. پاشان جبریل لە بەهەشتدا بانگ دەکات و دەفەرموێت، پەروەردگار فلان و فلانی خۆش دەوێت، ئێوەیش خۆشتان بووێن. تەواوی دانیشتووانی بەهەشت ئەو کەسانەیان خۆش دەوێت.» پاشان پەیامبەر فەرمووی «بۆیە ئەو کەسانەیش لەسەر زەویدا خۆش دەویسترێن»، (رواه البخاری و غیره).

هەمووان ڕادەکەین، بەڵام کەمێکمان بەرەو ئاڕاستە ڕاست و دروستەکە ڕادەکەین. هەمان ئامانجمان هەیە، بەڵام بۆ گەیشتنمان بەوێ دەبێت بووەستین و بزانین ئایا بەرەو سەرچاوەکە ڕادەکەین، یاخود تەنها بەرەو تیشکدانەوەکەی دەڕۆین.

ئەمە خۆشەویستییە

هەندێک کەس تەواوی ژیانیان لە گەڕان و هەندێک جار بەخشین و وەرگرتن و شوێنکەوتن بەسەر دەبەن، بەڵام زۆربەی کات تەنها چاوەڕێن. وادەزانن خۆشەویستی شوێنێکە بۆی دەڕۆن: وێستگەی کۆتاییە لەسەر ڕێیەکی دوورودرێژدا. ناتوانن چاوەڕێ بکەن ڕێگاکە بە کۆتا بێت و بگەنە وێستگەی کۆتایی.

ئەو دڵانەن کاریگەر دەبن بە جووڵەی دڵەکان. کەسانی ڕۆمانسی بێهیوان، ئارەزوومەندانی چیرۆکی خۆشەویستی، یاخود هەر دەستەواژەیەکی دڵسۆزانەی خۆتەرخانکردنێکی ڕاستەقینەن. گەڕانەکەیان بریتییە لە وابەستەبوونێک کە تەواوی تەمەن دەگرێتەوە، بەڵام ئەم گەڕانە تراژیدیایە، زیانی خۆی هەیە. ڕێگای پێشبینییەکان و کەوتنە داوی خۆشەویستی خودی خۆشەویستییەوە زۆر بەئازارە، بەڵام وانە و پەندی خۆی تێدایە. وانە و پەندەکان لەبارەی سروشتی خۆشەویستی و ئەم جیهانە و خەڵکی و دڵەکان زۆر جار ئەم ڕێگا پڕ ئازارە دادەڕێژن. بەگشتی ئەم ڕێگا پڕ ئازارە وانە و پەندی تێدایە لەبارەی ئافرێنەری خۆشەویستییەوە.

ئەوانەی ئەم ڕێگایە دەگرنە بەر زۆر جار دەگەنە ئەو ڕاستییەی

خۆشەویستی مرۆڤ کە بە شوێنیدا وێڵن وێستگەی کۆتایی نییە. هەندێک جۆری خۆشەویستی مرۆڤ دەکرێت خەڵاتێک بێت. دەکرێت خۆشەویستی هۆکارێک بێت، بەڵام تووشی شکست دێیت کاتێک ئەو هۆکارە وەکو ئامانج و مەبەستی کۆتایی تەماشا دەکەیت. پاشان تەواوی ژیانت لە شتێکی هەڵەدا بەسەر دەبەیت. ئارەزوو دەکەیت ئامانج و مەبەستە سەرەکییەکە بکەیتە قوربانی لەپێناو هۆکارەکەدا. تەواوی ژیانت بەسەر دەبەیت بۆ گەیشتن بە وێستگەی کامڵی و بێ کەموکوڕیی دونیایی کە هەرگیز بوونی نییە و نابێت.

ئەو کەسەی بەشوێن سەرابێکدا ڕادەکات هەرگیز پێی ناگات، بەڵام لە ڕاکردن بەردەوام دەبێت. تۆیش هاوشێوەی ئەو کەسە بەردەوامیت لە ڕاکردن، ئارەزوو دەکەیت خەوت بزڕێت و بگریت و خوێنت لێ بڕژێت و بەشە بەهادارەکانی خۆت و تەنانەت شەرەفی خۆت لەپێناویدا بکەیتە قوربانی. هەرگیز بەو شتە ناگەیت کە لەم ژیانەدا بە شوێنیدا وێڵیت، چونکە ئەو شتەی بە شوێنیدا وێڵیت وێستگەیەکی دونیایی نییە. ئەو کامڵی و بێکەموکوڕییەی بەدوایدا وێڵیت ناتوانرێت لەم جیهانی ماددەگەرییەدا بدۆزرێتەوە. دەکرێت تەنها لە پەروەرێن و ڕێگەی بەرەو پەروەرێندا بدۆزرێتەوە.

دیمەنی خۆشەویستی مرۆڤ کە بە شوێنیدا وێڵیت، خەیاڵێکە لە بیابانی ژیاندا. ئەگەر بە شوێنیدا بگەڕێیت، دەبێت بەردەوام بیت لە گەڕان. گرنگ نییە چەندە نزیک بیت لە سەرابەکەوە، هەرگیز پێی ناگەیت. هیچ وێنەیەک بەدەست ناهێنیت. ناتوانیت ڕێگری لە خەیالاتی ئەقڵی خۆت بگریت.

تەواوی ژیانت تەرخان دەکەیت بۆ گەیشتن بەم شوێنە، چونکە لە چیرۆکە خەیاڵییەکاندا ئەوە کۆتایی چیرۆکەکەیە. چیرۆکەکە کۆتایی دێت بە دۆزینەوە و یەکگرتنەوە و هاوسەرگیری لەگەڵ

نیوەکەی تری ژیانتدا. وێستگەی کۆتایی بە یەکگرتنی ڕۆحەکان بەدەست دەهێنرێت. هەموو کەسانی دەوروبەرت وات لێ دەکەن بیر بکەیتەوە ئەوە کۆتایی ڕێگەکەت بێت: ئەو شوێنەی کە چاوت بە هاوبەشی ژیانت و نیوەکەی تری ژیانت دەکەوێت، لەو شوێن و ساتەی کە هاوسەرگیری دەکەیت. تەنها دوای ئەوە پێت دەڵێن کامڵ و تەواو دەبیت. ئەمەیش بە دڵنیاییەوە درۆیەکی شاخدارە، چونکە کامڵی و تەواوی لە هیچ شتێکی تردا بەدی ناکرێت جگە لە پەروەردگاردا.

ئەو وانەیەی لە منداڵییەوە فێری بوویت لە ڕێی چیرۆکەکان، گۆرانییەکان، فلیمەکان، ڕیکلامەکانەوە ئەوەیە کە کامڵ و تەواو نیت. ئەگەر خودانەخواستە یەکێک بیت لەوانەی هاوسەرگیرییان نەکردووە، یاخود تەڵاق دراون، ئەوا بە خەوشدار و ناکامڵ ئەژمار دەکرێیت.

ئەو وانەیەی لێرەدا فێری دەبیت ئەوەیە چیرۆکەکە بە هاوسەرگیری کۆتایی دێت و دواتر بەهەشت دەست پێ دەکات. لەو ساتە بەدواوە پارێزراو و کامڵ دەبیت، هەموو شتێکی تێکشکاو و لەناوچوو چاک دەبێتەوە، بەڵام ئەوە کۆتایی چیرۆکەکە نییە، بەڵکوو چیرۆکەکە لەوێوە دەست پێ دەکات. لەو ساتەوە بنیاتنانەکە دەست پێ دەکات: بنیاتنانی ژیانێک، بنیاتنانی کەسایەتیت، بنیاتنانی سەبرگرتن و خۆڕاگری، بنیاتنانی خۆنەویستی و بنیاتنانی خۆشەویستی، بنیاتنانی ڕێگەکەت بۆ گەڕانەوە بۆ لای پەروەردگاری خاوەن ئاسمانەکان و زەوی.

ئەگەر هاوسەرەکەت ببێتە تاکە ئامانجی ژیانت، ئەوا ململانێکەت تازە دەستی پێ کردووە. هاوسەرەکەت دەبێتە گەورەترین تاقیکردنەوەت. ئەوەیش ئازارت دەدات تا ئەو کاتەی هاوسەرەکەت

لە دڵتدا دەردەهێنێت، چونکە پێویستە تەنها خودای گەورەی تێدابێت.
واتا هاوسەرەکەت دەبێتە هۆکاری ئەم ئازارە تاکو فێر دەبێت هەندێک شوێن لە دڵی مرۆڤدا هەن کە تەنها لە لایەن پەروەرێنی مەزنەوە دروست کراوە و بۆ ئەو دروست کراوە.

هەندێکی تر لەو وانانەی بە درێژایی ئەم ڕێگایە فێری دەبێت دوای لەدەستدان و بەدەستهێنان و شکست و سەرکەوتن و چەندین هەڵە، ئەوەیە کە دوو جۆر خۆشەویستی بوونی هەیە: هەندێک کەست خۆش دەوێت بەهۆی ئەو شتانەوە کە لێیانەوە دەستت دەکەوێت: ئەو شتانەی پێتی دەبەخشن و ئەو هەستەی بۆتی دروست دەکەن. ئەمەیش زۆرترین پشکی خۆشەویستی دەگرێتەوە، دەبێتە هۆی ئەوەی ئەم جۆرە خۆشەویستییە ناجێگیر بێت. توانای بەخشینی کەسەکان کاتی و گۆڕاوە. هەروەها کاردانەوەت بۆ ئەو شتانەی پێتدەبەخشرێت کاتی و گۆڕاوە. ئەگەر بەشوێن هەستێکدا ڕابکەیت، دەبێت هەمیشە بەردەوام بیت لە ڕاکردن. هیچ هەستێک بەردەوام و هەمیشەیی نییە.
ئەگەر خۆشەویستی پەیوەست بێت بەم هەستەوە، ئەو خۆشەویستییەیش کاتی و گۆڕاو دەبێت. هاوشێوەی هەموو شتەکانی ئەم دونیایە تاکو زیاتر بە شوێنیدا ڕابکەیت، زیاتر لێت دوور دەکەوێتەوە.
کاتێک ئەو کەسانەی خۆشت دەوێن دێنە نێو ژیانتەوە، نەک بەهۆی ئەو شتانەی پێتدەبەخشن، بەڵکوو بەهۆی خودی خۆیانەوە. ئەو جوانییەی لەو کەسانەدا دەیبینیت ڕەنگدانەوەی بەدیهێنەرەکەیە، بۆیە خۆشت دەوێن. دواتر خۆشەویستییەکە پەیوەست نییە بەوەی کە بەدەستی دەهێنێت، بەڵکوو پەیوەستە بەو شتانەی

دەیبەخشیت. ئەوە خۆشەویستی سادە و خۆنەویستانەیە. ئەم جۆرە خۆشەویستییە دەگمەنترین و کەمترین جۆی خۆشەویستییە. ئەگەر پەیوەست بێت بە خۆشەویستی پەروەرێنەوە نەک ململانێ بکات لەگەڵ خۆشەویستی پەروەرێندا، ئەوا زۆرترین کەیف و خۆشی دەهێنێت. خۆشویستن بە هەر شێوەیەکی تر بێت و پەیوەست بێت بە پێویستی و وابەستەبوون و چاوەڕوانیکردن هۆکاری خەمباری و نائومێدین.

هەموو ئەوانەی ژیانیان لە گەڕاندا بەسەر بردووە پێویستە بزانن پاکی و پوختی هەر شتێک لە سەرچاوەکەیەوە سەر هەڵ دەدات. ئەگەر بە دوای خۆشەویستیدا بگەڕێیت، لە ڕێی پەروەردگارەوە بە شوێنیدا بگەڕێ. هەموو جۆگەلەکانی تر کە پەیوەست نین بە خۆشەویستی ئیلاهییەوە ئەو کەسە ژەهراوی دەکات کە لێی دەخواتەوە. ئەو کەسەی دەیخواتەوە بەردەوام دەبێت لە خواردنەوەی تاکو ژەهرەکە دەیکوژێت. زیاتر بەردەوام دەبێت تاکو لە ناخەوە دەمرێت، پاشان دەوەستێت و سەرچاوەی ئاوە سازگار و خاوێنەکە دەدۆزێتەوە.

کاتێک هەموو شتەکان بە جوانی و قەشەنگی دەبینیت وەک تاکە ڕەنگدانەوەی جوانی ئیلاهی، فێر دەبیت بە شێوەیەکی دروست کەسەکانت خۆش بوێت: تەنها لەپێناو پەروەردگاردا هەموو کەسێک و شتێکت خۆش بوێت. سەرچاوەی ئەم جۆرە خۆشەویستییە بریتییە لە پەروەردگار. بۆیە ئەو شتەی خووت پێوە گرتووە، چیدی هەستێکی ناجێگیر نییە. ئەوەی بە دوایدا ڕادەکەیت، چیدی سەرکەوتنێکی کاتی نییە. تەنها و تەنها بەشوێن پەروەردگاردا دەگەڕێیت و خۆشت دەوێت و پشتی پێ دەبەستیت، تەنها ئەو جێگیر و بەردەوامە. دوای ئەمە هەموو شتەکان لەپێناو پەروەردگاردا

دەبێت. هەمـوو شـتەکان کـە دەیبەخشـیت و وەریدەگریـت، خۆشـت دەوێ و خۆشـت نـاوێ پەیوەسـت دەبێت بـە پـەروەردگارەوە نـەک نەفسـی خۆتـەوە. هەمـوو کارێکـت لەپێنـاوی پـەروەردگاردا دەبێـت، نـەوەک نەفسـی خـۆت.

واتا ئەو شتەت خۆش دەوێت و حـەزت لێ دەبێت کە پەروەردگار خۆشـی دەوێـت و حـەزی لێیـە، ئـەو شـتەت خـۆش ناوێـت کـە ئـەو خۆشی ناوێت. دەبەخشـیت کاتێـک دەکەویتـە خۆشەویسـتییەوە، نـەک لەبـەر ئـەوەی لـە بەرامبـەردا بەدەسـتی بهێنیتـەوە. خۆشـت دەوێـت و دەبەخشـیت، بـەڵام تەنهـا بـە پـەروەردگاری باڵادەسـت ڕازی و قایـل دەبیـت. ئـەوەی پـەروەردگار ڕازی بـکات، دەوڵەمەندتریـن و بەخشـندەترینی هەمـوو خۆشەویسـتەکانە. خۆشەویسـتییەکەت لـە لایـەن پـەروەردگار و لەپێنـاو ئـەو و بەهـۆی ئـەوەوە دەبێـت. ئـەوە ڕزگاربوونـی خـودە لـە بەندایەتـی هـەر شـتێکی دروسـتکراو و بەدیهێنـراو . ئـەوە ئـازادی و خۆشـبەختییە، ئـەوە خۆشەویسـتییە.

کەوتنە داوی خۆشەویستی شتە ڕاستەقینەکە

هەرگیز ئاسان نییە دەستبەرداری شتێک ببیت، وایە؟ زۆربەمان هاوڕاین لەسەر ئەوەی چەند شتێکی کەم هەیە سەختتر بێت لەوەی دەستبەرداری ئەو شتە ببین کە خۆشمان دەوێت، بەڵام هەندێک جار دەبێت دەستبەرداریان ببین. هەندێک جار هەندێ شتمان خۆش دەوێت کە ناتوانین بەدەستیان بهێنین. هەندێک جار هەندێ شتمان دەوێت کە باش و خێر نین بۆمان، هەندێک جار ئەو شتانەمان خۆش دەوێت کە پەروەردگار خۆشی ناوێت. سەختە دەستبەرداربوونی ئەم شتانە، دەستبەرداربوونی شتێک کە دڵ پێی خۆشە، یەکێکە لە سەختترین جەنگەکان کە پێویستە ئەنجامی بدەین.

چی دەبێت ئەگەر ئەم جۆرە جەنگە نەبێت؟ چی دەبێت ئەگەر هێندە سەخت نەبێت؟ ئایا ڕێگایەکی ئاسان هەیە بۆ دەستبەرداربوونی هۆگربوون و وابەستەبوونێک؟ بەڵێ! ڕێگایەکی ئاسان هەیە، ئەویش دۆزینەوەی شتێکی باشترە.

دەوترێت ناتوانیت دەستبەرداری کەسێک، یاخود شتێک ببیت تاکو کەسێک، یاخود شتێکی باشتر نەدۆزیتەوە. ئێمەی مرۆڤ بە باشی ناتوانین لەگەڵ خاڵیبووندا هەڵبکەین. هەموو شوێنێکی بەتاڵ و خاڵی

پێویستە ڕاستەوخۆ پڕ بکرێتەوە. قوربانییەکە ناچار دەکات ئەو شوێنە پڕ بکاتەوە. چرکەساتێک بە بوونی کەلێنێک دەبێتە هۆی ئازارێکی بەتین. بۆیە لە سەرقاڵبوونێکەوە ڕادەکەین بۆ سەرقاڵبوونێکی تر، لە هۆگربوونێکەوە ڕادەکەین بۆ هۆگربوونێکی تر.

لە گەڕان بۆ ئازادکردنی دڵەکان، زیاتر لە بارەی دابڕان لە وابەستەبوونە هەڵەکانەوە دەدوێین، بەڵام هەمیشە پرسیارێک هەیە لەبارەی ئەوەی چۆن ئەو کارە ئەنجام بدەین؟ کاتێک وابەستەبوونێکی هەڵەمان دەبێت، چۆن خۆمان لێی ڕزگار بکەین؟ زۆربەی جار زۆر سەخت دەبێت، ئالوودەی شتەکان دەبین و ناتوانین دەستبەرداریان بین. تەنانەت کاتێک کە ئازارمان دەدەن و ژیانمان تێکدەدەن و پەیوەندییەکانمان لەگەڵ پەروەردگاری مەزندا دەپچڕێنێت. تەنانەت کاتێک کە زۆر بۆمان خراپن، ناتوانین بە ئاسانی دەستبەرداریان ببین. زۆر وابەستەیان بووین و زۆر خۆشمان دەوێن، بەڵام بە شێوازێکی هەڵە. شتێک لە ناخماندا پڕ دەکەنەوە و وا هەست دەکەین پێویستمانە. هەست دەکەین ناتوانین بێ ئەوان بژین. کاتێک دەجەنگین بۆ دەستبەرداربوونیان، زۆرجار واز لە جەنگەکە دەهێنین، چونکە زۆر سەخت و گرانە.

بۆچی ئەمە ڕوودەدات؟ بۆچی تووشی سەختی و ناڕەحەتی دەبین لە کاتی کردنە قوربانی ئەو شتانەی خۆشمان دەوێن لەپێناو خۆشەویستی پەروەردگاردا؟ بۆچی ناتوانین دەستبەرداری شتەکان بین؟ بڕوام وایە زۆر دەجەنگین لەپێناو دەستبەرداربوونی ئەو شتانەی خۆشمان دەوێن، چونکە هیچ شتێکمان نەدۆزیوەتەوە کە خۆشترمان بوێت تاکو شوێنی بگرێتەوە.

کاتێک منداڵێک حەزی بە ئۆتۆمبیلێکی منداڵانە دەبێت، ئەو حەزلێبونە داگیری دەکات. چی دەبێت ئەگەر نەتوانێت ئەو ئۆتۆمبیلە بەدەست بهێنێت؟ چی دەبێت ئەگەر هەموو ڕۆژێک بە بەردەم

دوکانەکەدا تێپەڕێت و ئەو ئۆتۆمبیلە ببینێت کە ناتوانێت بەدەستی بهێنێت؟ هەر کاتێک بەو شوێنەدا تێپەڕێت هەست بە ئازار دەکات. ڕەنگە هەندێک جار بجەنگێت تاکو ئۆتۆمبیلەکە نەدزێت. چی دەبێت ئەگەر منداڵەکە تەماشای ئەو دیوی پەنجەرەی دوکانەکە بکات و ئۆتۆمبیلێکی ڕاستەقینە ببینێت؟ چی دەبێت ئەگەر ئۆتۆمبیلێکی جۆری فێراری ببینێت؟ ئایا ئەو کاتەیش ئارەزووی لە ئۆتۆمبیلە منداڵانەکە دەبێت؟ ئایا دەبێت هێشتا بجەنگێت بۆ ئەوەی نەیدزێت؟ یاخود دەتوانێت بە بەردەم ئۆتۆمبیلە منداڵانەکەدا تێپەڕێت و ئەو جیاوازییە لە گەورەییدا جەنگەکە کپ دەکاتەوە؟

خۆشەویستی و پارە و پۆست و ئەم ژیانەمان دەوێت و حەزمان لە منداڵە و زۆر پەیوەست دەبین بەم جۆرە خۆشەویستیانەوە. کاتێک ناتوانین ئەم شتانە بەدەست بهێنین وەک ئەو منداڵەی بەردەم دوکانەکەمان لێ دێت و هەوڵ دەدەین کە نەیاندزین. هەوڵ دەدەین کاری حەرام ئەنجام نەدەین بەهۆی ئەو شتانەی کە خۆشمان دەوێن.

هەوڵ دەدەین دەستبەرداری پەیوەندی حەرام و مامەڵەی بازرگانی و کاروبارەکان و پۆشاکەکانمان ببین. هەوڵ دەدەین دەستبەرداری خۆشەویستی ئەم ژیانە ببین. ئێمە ئەو بەندە و خزمەتکارەین کە هەوڵ دەدەین دەستبەرداری بووکەڵەکە ببین، چونکە ئەوە هەموو شتێکە کە دەیبینین.

تەواوی ئەم ژیانە و شتەکانی ناوی هاوشێوەی ئەو ئۆتۆمبیلە منداڵانەیەیە. ناتوانین دەستبەرداریان ببین، چونکە شتێکی باشتر و چاکترمان نەدۆزیوەتەوە، شتە ڕاستەقینەکەمان نەبینیوە، ڤێرژنە ڕاستەقینە و مۆدێلە ڕاستەقینەکەمان نەبینیوە. پەروەردگار دەفەرموێت: (وَمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ ۚ وَإِنَّ ٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ لَهِىَ ٱلْحَيَوَانُ ۚ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾)، (سورة العنکبوت).

«ژیانی ئەم دونیایە چییە جگە لە ڕابواردن و کەیفخۆشی؟ بەڕاستی ژیانی ئەو دونیا و ژیانی ناو بەهەشت ژیانی حەقیقی و ڕاستەقینەیە (شایستەی ئەوەیە ئادەمیزاد هەوڵی بۆ بدات)، ئەگەر بیانزانیایە و تێبگەیشتنایە».

پەروەردگار لە باسکردنی ئەم ژیانەدا وشەی (الحیاە) بەکار دێنێت، بەڵام لە باسکردنی ژیانی دواییدا وشەی (الحیوان) بەکار دێنێت. ژیانی دوایی ژیانێکی ڕاستەقینەیە. پەروەردگار کۆتایی بە ئایەتەکە دێنێت بە دەستەواژەی (ئەگەر بەڕاستی بیانزانیایە). ئەگەر ژیانی ڕاستەقینەمان ببینیایە، ئەوا دەستبەرداری خۆشەویستییە زۆرەکەمان بۆ ئەم ژیانە کەم و ساختەیە دەبووین. پەروەردگار لە ئایەتێکی تردا دەفەرموێت: ﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ۝١٦ وَٱلْـَٔاخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ۝١٧﴾ (سورەتی الاعلی).

«ئێوە ڕێبازی ڕزگاری ناگرنە بەر، بەڵکوو زیاتر ژیانی ئەم دونیایەتان مەبەستە و لاتان پەسەندە (١٦) لە کاتێکدا ژیانی دواتر و بەدەستهێنانی بەهەشت باشتر و نەبڕاوەیە (١٧)».

ژیانی ڕاستەقینە باشترە لە ڕووی جۆرێتییەوە (خیر) و باشترە لە ڕووی چەندێتییەوە (ابقی). گرنگ نییە ئەو شتەی لەم دونیادا خۆشمان دەوێت چەندە باش و گەورە بێت، هەمیشە کەموکوڕی تێدایە لە ڕووی جۆرێتی (ناکامڵە) و چەندێتییەوە (کاتییە). مانای ئەوە نییە کە نەتوانین لەم ژیانەدا شتانێک بەدەست بهێنین، یاخود شتانێکمان خۆش بوێت. ئێمەی باوەڕدار پێمان وتراوە داوای شتی خێر و چاکە بکەین لە ژیانی ئەم دونیا و ئەو دونیادا، **(ربنا اتینا في الدنیا الحسنة و في الاخرة الحسنة)**.

بەڵام ئەمە هاوشێوەی ئۆتۆمبیلە منداڵانەکە و ئۆتۆمبیلە ڕاستەقینەکەیە. هەست بە جیاوازییەکە دەکەین کاتێک دەتوانین

ئۆتۆمبیلە منداڵانەکەمان هەبێت. بە تەواوی دەرک بەوە دەکەین کە جۆرێکی خراپتر و نزمتر هەیە (الدنیا) کە لە وشەی (الدانیة)وە هاتووە، بە مانای (نزمتر دێت) و جۆرە ڕاستەقینەکەیش هەیە کە ژیانی دواییە.

ئایا ئەم تێگەیشتنە سوودی چییە بۆ ئەم ژیانە؟ ئەم تێگەیشتنە شوێنکەوتنی حەڵاڵ و خۆگرتنەوە لە حەرام ئاسانتر دەکات، تاکو زیاتر شتە ڕاستەقینەکە ببینین، زیاتر و ئاسانتر دەتوانین دەستبەرداری شتە ساختە و ناڕاستەقینەکە ببین کاتێک پێویست بکات.

مانای ئەوە نییە بە تەواوی دەستبەرداری شتە ناڕاستەقینەکان ببین، بەڵکوو وا دەکات پەیوەندیمان لەگەڵ شتە دونیاییەکاندا ئاسایی بێت، هیچ سەخت نەبێت کاتێک داوامان لێ دەکرێت دەستبەرداری ببین لەپێناو شتە ڕاستەقینەکەدا. کاتێک داوامان لێ دەکرێت واز لەو شتە قەدەغەکراوە بهێنین کە دەمانەوێت، ئەوە لامان ئاسان دەبێت. ئەگەر داوامان لێ بکرێت توند و بەردەوام بین لەسەر ئەرکێک کە نامانەوێت، لامان ئاسان دەبێت. وەک منداڵێکمان لێ دێت کە حەز دەکات یاری بووکەڵەکەی هەبێت کاتێک داوای لێ بکرێت لەنێوان بووکەڵەکە و شتە ڕاستەقینەکەدا یەکێکیان هەڵبژێرێت.

بۆ نموونە زۆرێک لە هاوەڵانی پەیامبەرمان سەروەت و سامانیان هەبووە، بەڵام کاتێک بارودۆخێک هاتۆتە پێشەوە بە ئاسانی دەستبەرداری نیوەی، یاخود تەواوی سەروەت و سامانەکانیان بوون لەپێناوی پەروەردگاردا.

مەبەستی ئەم گۆڕانە کاریگەری دەکاتە سەر ئەوەی ئایا بۆ یارمەتی هەوڵ دەدەین، یاخود بۆ پەسەندکردن. ئەگەر زۆر پێویستمان بە شتێک بێت، دەڕۆین و داوا لە خزمەتکارەکە دەکەین، ئەمە لە کاتێکدا کە پادشاکە نەبینین یاخود نەیناسین، بەڵام ئەگەر بە نیازی ببینینی

پادشاکە بین و چاومان بە خزمەتکارەکە کەوت، ڕەنگە سڵاوێک لە خزمەتکارەکە بکەین و بەخشندە بین لەگەڵیدا و تەنانەت خۆشمان بوێت. کاتی خۆمان بەفیڕۆ نادەین بۆ ئەوەی خزمەتکارەکە سەرسام بکەین بە خۆمانەوە لەکاتێکدا پادشایەک هەیە. هەرگیز کاتی خۆمان بەفیڕۆ نادەین تاکو باسی پێداویستییەکانمان بۆ خزمەتکارەکە بکەین لەکاتێکدا پادشاکە هەموو شتێکی بەدەستە. تەنانەت ئەگەر پادشاکە هەندێک دەسەڵاتیشی بەخشیبێت بە خزمەتکارەکە، زۆر باش دەزانین تەنها پادشاکە خاوەنی دەسەڵاتی ڕەهایە. کاتێک ئەم زانیاریانەمان دەبێت کە پادشاکە بناسین و بیبینین. ئەم زانیاریانەیش کاریگەری دەکاتە سەر شێوازی ڕەفتارکردنمان لەگەڵ خزمەتکارەکەدا.

بینینی شتە ڕاستەقینەکە کاریگەری دەکاتە سەر شێوازی خۆشەویستیمان. ابن التیمیە فەرموویەتی: «ومن أعظم أسباب هذا البلاء، يعني العشق، إعراض القلب عن الله؛ فإن القلب إذا ذاق طعم عبادة الله، والإخلاص له لم يكن عنده شيء قط أحلى من ذلك، ولا ألذ، ولا أمتع، ولا أطيب. والإنسان لا يترك محبوباً إلا بمحبوب آخر يكون أحبَّ إليه منه، أو خوفاً من مكروه؛ فالحب الفاسد إنما ينصرف عن القلب بالحب الصالح، أو بالخوف من الضر.»

«ئەگەر دڵت بەندەی کەسێک بێت کە شایستە نەبێت. یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی ئەم حاڵەتە بریتییە لە دوورکەوتنەوەی دڵ لە پەروەردگار. کاتێک دڵ پەرستشی پەروەردگاری چەشت و دڵسۆز بوو بۆ پەروەرێنەکەی، هیچ شتێک لە پەرستشی پەروەردگار چێژبەخشتر نابێت لە لای. هیچ کەسێک خۆشەویستەکەی جێناهێڵێت مەگەر لەپێناو کەسێکدا بێت کە خۆشەویستتر بێت لە لای، یاخود لە ترسی شتێکی تردا بێت. دڵ دەستبەرداری خۆشەویستی ساختە و بێمانا دەبێت لەپێناو خۆشەویستی ڕاستەقینەدا، یاخود لە ترسی زیان

و حەرامدا.»

یەکێک لە گرفتە گەورەکانی ئێمە وەکو ئومەتی ئیسلام ئەوەیە کە پەیامبەرمان لە فەرموودەیەکدا پێمان دەفەرموێت: «الوهن»، (خۆشەویستی دونیا و ڕقلێبوونەوە لە مەرگ). دونیامان خۆش دەوێت، هەرکاتێک کەسێک، یاخود شتێکت خۆش بوێت، ئەستەم دەبێت بەسەر ئەو خۆشەویستییەدا زاڵ ببیت، یاخود لێی جودا ببیتەوە، تاکو دەکەویتە خۆشەویستی کەسێک، یاخود شتێکی باشترەوە. زۆر ئەستەم دەبێت خۆشەویستی ئەم دونیایە لە دڵەکانماندا دەربکەین، مەگەر شتێکی باشتر و بەهادارتر بدۆزینەوە بۆ شوێنگرتنەوەی.

کاتێک خۆشەویستییەکی بەهێزتر و باشترمان دۆزییەوە، ئاسان دەبێت دەستبەرداری خۆشەویستییەکەی تر ببین. کاتێک خۆشەویستی پەروەرێن و پەیامبەرەکەی و بەهەشتەکەی هەست پێ دەکرێت، دەتوانین بەسەر هەموو خۆشەویستییەکانی تردا زاڵ ببین. تاکو زیاتر ئەو خۆشەویستییە هەست پێ بکرێت، زیاتر دڵەکانمان داگیر دەکات. ئاسانتر دەبێت ئەگەر وتەکەی پەیامبەر ئیبراهیم پەیڕەو بکەین، ﴿قُلۡ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحۡيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٦٢﴾ (سورەتی الانعام).

«ئەی پەیامبەر بە ئیمانداران بڵێ کە بەڕاستی نوێژ و حەج و ژیان و مردنم هەمووی لەپێناوی پەروەرێندایە کە پەروەرێنی هەموو جیهانەکانە.»

کەواتە دەستبەرداربوونی کەسەکان و شتەکان پەیوەستە بە خۆشەویستییەوە. خۆشویستنی کەسێک، یاخود شتێکی باشتر، خۆشویستنی شتە ڕاستەقینەکە و بینینی بەهەشت. ئەو کاتە واز دێنین لەوەی لە خانووە منداڵانەکەدا یاری بکەین.

هاوسەرگیری سەرکەوتوو: پەیوەندییە لەبیرکراوەکە

تێبینی: ئەم بابەتە باس لە کەمترین ئاستی ڕێزگرتنی نێوان ژن و مێرد دەکات. دەستەواژەی ڕێزگرتن هیچ مانای قبووڵکردنی چەوساندنەوەی جەستەیی و هەستی و دەروونی ناگرێتەوە. مانای سەبر و ئارامگرتن نییە بۆ قبووڵکردنی چەوساندنەوەی خۆت و خێزانەکەت. پەروەردگار دەفەرموێت: "پەروەردگار نادادپەروەری خۆشناوێت و نابێت ئێوەیش نادادپەروەریتان خۆش بووێت."

پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿وَمِنْ ءَايَـٰتِهِۦٓ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَٰجًا لِّتَسْكُنُوٓا۟ إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَـٰتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝٢١﴾ (سورەتی الروم).

«یەکێک لە نیشانە و بەڵگەکانی خودای گەورە ئەوەیە کە لە خودی خۆتان هاوسەری بۆ دروست کردوون بۆ ئەوەی هەست بە سوکنایی و ئارامی بکەن لە لایدا و لە نێوانتاندا خۆشەویستی و سۆز و میهرەبانی فەراهەم هێناوە. بەڕاستی نیشانە و بەڵگەی بەهێز هەیە لەمەدا بۆ ئەو کەسانەی بیر دەکەنەوە و تێدەفکرن.»

هەمووومان ئەم ئایەتەمان چەندین جار خوێندۆتەوە لە کاتی ڕاگەیاندنی هاوسەرگیرییەکاندا، بەڵام چەند کەس بەڕاستی پەیڕەوی کردووە؟ چەند ژن و مێرد ئەم خۆشەویستی و ڕەحمەی پەروەردگارمان باسی دەکات لە ژیانیاندا بەرجەستە دەکەن؟ گرفتەکە چییە کاتێک زۆرێک لە پەیوەندی هاوسەرگیری بە جیابوونەوە و تەڵاق کۆتایی دێت؟

بە پێی وتەی دکتۆر (ئێمیرسۆن ئێگریچس)ـی نووسەری پەرتووکی (خۆشەویستی و ڕێز)، وەڵامەکە ئاسانە، خۆشەویستی ئەو شتەیە کە ئافرەت زۆرترین ئارەزووی لێیە، ڕێزگرتن ئەو شتەیە کە پیاو زۆر پێویستیەتی.

(ئێمیرسۆن) لە پەرتووکەکەدا ڕوونی دەکاتەوە، توێژینەوەکان ئاشکرایان کردووە کە پێویستیی سەرەکی پیاو بریتییە لە ڕێزگرتن، لە کاتێکدا پێویستیی سەرەکی ئافرەت بریتییە لە خۆشەویستی. باسی «پەیوەندی شێتانە» دەکات کە بریتییە لە ناکۆکی و دەمەقاڵێی نێوان ژن و مێرد، ئەم پەیوەندییە ڕوودەدات کاتێک ژن ڕێزی مێردەکەی ناگرێت و مێرد خۆشەویستی بۆ ژنەکەی دەرنابڕێت. هەروەها ڕوونی دەکاتەوە ڕێزگرتن و خۆشەویستی نێوان ژن و مێرد چەندە گرنگن و تەواوکەری یەکترن. بە مانایەکی تر، کاتێک ژنەکە هەست دەکات مێردەکەی خۆشەویستی دەرنابڕێت و هەست و سۆزی نابێت بۆی، ئەویش کاردانەوەی دەبێت و ڕێز لە مێردەکەی ناگرێت، ئەمەیش دەبێتە هۆی ئەوەی مێردەکە ساردوسڕ بێت بەرامبەر ژنەکەی و کەمتر خۆشی بوێت، یاخود هیچ خۆشەویستی نەبێت بۆی.

(ئێمیرسۆن) باسی چارەسەری ئەم «پەیوەندی شێتانەیە»

دەکات: بریتییە لەوەی ژنەکە ڕێزی مێردەکەی بگرێت، مێردەکەیش خۆشەویستی بۆ ژنەکەی دەرببڕێت. واتا نابێت ژنەکە بڵێت کە دەبێت سەرەتا مێردەکەی خۆشی بوویت پاشان ئەم ڕێزی لێ دەگرێت. وتنی ئەمە دەبێتە هۆی ڕەفتاری زیاتری دوور لە خۆشەویستی. نابێت مێردەکەیش بڵێت کە پێویستە سەرەتا ژنەکەی ڕێزی لێ بگرێت ئینجا ئەم خۆشەویستی بۆ دەردەبڕێت. وتنی ئەمە دەبێتە هۆی ڕەفتاری بێڕێزانەتر، واتا خۆشەویستی و ڕێزگرتنەکە دەبێت بێبەرامبەر و مەرج بێت.

کاتێک لەم چەمکی «خۆشەویستی و ڕێز»ـە تێفکرام، هەستم بەوە کرد کە بە ڕوانین لە قورئان و وتەکانی پەیامبەر هیچ دوو چەمکێکی تر نییە کە هێندە جەختی لەسەر کرابێتەوە لەبارەی پەیوەندی هاوسەرێتییەوە.

پەیامبەرمان بە پیاوان دەفەرموێت: «اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ، فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ، إِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا»

«زۆر باش ئاگاداری خێزانەکانتان بن، چونکە لە پەراسوو دروست کراون، چەماوەترین بەشی بریتییە لە بەشی سەرەوەی، دەشکێت، ئەگەر بتەوێت پاڵەپەستۆی لەسەر بکەیت و ڕاستی بکەیتەوە. بە چەماوەیی دەمێنێتەوە ئەگەر بە تەنها جێی بهێڵیت، بۆیە باش ئاگاداری خێزانەکانتان بن.» (متفق علیە).

هەروەها پەیامبەرمان زیاتر جەخت لەمە دەکاتەوە و دەفەرموێت: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ».

«باشترین باوەڕدار لە ڕووی باوەڕەوە ئەو کەسەیە کە باشترین ڕەفتاری هەیە. باشترینتان ئەو کەسانەن کە بە باشترین شێوە ڕەفتار لەگەڵ خێزانەکانیاندا دەکەن.» (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ).

هەروەها فەرموویەتی: «لَا يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ».

«با هیچ پیاوێکی ئیماندار هاوسەرە ئیماندارەکەی نەبوغزێنێ، چونکە ئەگەر ڕەوشتێکی ئەوی بەدڵ نەبێت، شتێکی تری هەر بەدڵی دەبێت»، (رواه مسلم).

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِۚ فَإِن كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰٓ أَن تَكْرَهُوا۟ شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ ٱللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ١٩﴾ (سورەتی النساء).

«بە میهرەبانییەوە لەگەڵیاندا بژین، چونکە ئەگەر ڕقتان لێیان بێت، ڕەنگە ڕقتان لە شتێک بێت کە پەروەردگار خێری تێبکات بۆتان.»

لەم وتە زێڕینانەدا پیاوان ئامۆژگاری کراون بەوەی میهربان و بەسۆز بن بەرامبەر ژنەکانیان. هەروەها هانیان دەدەن بەوەی چاوپۆشی لە کەموکوڕی ژنەکانیان بکەن کاتێک میهرەبانی و سۆزیان بۆ دەردەبڕن. لە لایەکی ترەوە کاتێک ئاماژە بە ژنەکە دەدەرێت، بابەتەکە جیاوازە. بۆچی هێندە جەخت نەکراوەتەوە لە ئافرەتان تاکو میهرەبان و بەسۆز بن بۆ مێردەکانیان؟ ڕەنگە لەبەر ئەوە بێت کە ئافرەتان بە سروشتی و فیتری خاوەن سۆز و خۆشەویستین. کەم پیاو هەیە سکاڵای ئەوە بکات ژنەکەی خۆشی ناوێت، بەڵام زۆرێک هەن سکاڵای ئەوە دەکەن ژنەکانیان ڕێزیان ناگرن. ئەمە لە قورئان و سوونەتدا زۆرترین جەختی لێ کراوەتەوە لەبارەی ژنانەوە.

ڕێزگرتن بە چەند شێوەیەک دەبێت، یەکێک لە گرنگترین شێوەکانی ڕێزگرتن بریتییە لە ڕێزگرتنی ئارەزووەکانی کەسێک. کاتێک کەسێک دەڵێت: «ڕێز لە ئامۆژگارییەکەت دەگرم.» مانای ئەوەیە کە «شوێنی ئامۆژگارییەکەت دەکەوم.» ڕێزگرتن لە سەرکردەیەک مانای ئەنجامدانی ئەو شتەیە کە دەیڵێت. ڕێزگرتنی

دایک و باوکان مانای ئەوەیە دژی ئارەزووەکانیان نەوەستینەوە. هەروەها ڕێزگرتن لە مێرد مانای ڕێزگرتنە لە ئارەزووەکانی.

پەیامبەر فەرموویەتی: «إذا صلت المرأة خمسها وصامت شهرها وحفظت فرجها وأطاعت زوجها قيل لها ادخلي الجنة من أي أبواب الجنة شئت.»

«ئەگەر ئافرەت پێنج نوێژە فەرزەکە ئەنجام بدات و مانگی ڕەمەزان بەڕۆژوو بێت و پارێزگاری لە جەستە و داوێنی بکات و بەگوێی مێردەکەی بکات، پێی دەوترێت: (بچۆرە ناو بەهەشتەوە لەو دەرگایەوە کە دەتەوێت.)»، (الترمزی).

بۆچی ئێمەی ئافرەتان فەرمانمان پێ کراوە ڕێز لە ویست و ئارەزووی مێردەکانمان بگرین؟ چونکە پیاوان بەرپرسیارێتییەکی زیاتریان لەسەر شانە. پەروەردگاری مەزن دەفەرموێت: ﴿ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعۡضَهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ وَبِمَآ أَنفَقُواْ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡۚ ٣٤﴾ (سورەتی النساء).

«پیاوان پارێزەر و قەڵغان و بژێوپەیداکەرن بۆ هاوسەرەکانیان، چونکە خودای گەورە هێزی زۆری پێداون و هۆکارەکانی بژێویان بۆ پەیدا دەکەن و پیاوان لە ماڵ و سامانەکانیان خەرج دەکەن.»

بەڵام ئایا ئەم ڕێزگرتنە بێمەرجەمان بەرامبەر مێردەکانمان ئێمەی ئافرەت ناخاتە بارێکی لاواز و ملکەچییەوە؟ ئایا خۆمان ناخەینە بارێکەوە کە سوودمان لێ وەربگرن و خراپ بەکارمان بهێنن؟ بە تەواوی پێچەوانەکەی ڕاستە. قورئان و پەیامبەر و توێژینەوەکانی سەردەم سەلماندویانە کە پێچەوانەکەی دروستە. تاکو ژن ڕێزی زیاتر لە مێردەکەی بگرێت، ئەوا مێردەکەی خۆشەویستی و میهرەبانی زیاتری بۆ دەردەبڕێت. لەڕاستیدا تاکو بێڕێزی زیاتر بنوێنێت بەرامبەر مێردەکەی، مێردەکەی ساردوسڕتر و توندتر و بێسۆزتر دەبێت.

بە هەمان شێوە ڕەنگە پیاوان بپرسن بۆچی دەبێت میهرەبانی و خۆشەویستی دەرببڕن بەرامبەر ژنەکانیان لە کاتێکدا ئەوان ڕێزیان ناگرن؟ بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە پێویستە تەماشای نموونەی عومەری کوڕی خەتاب بکەین. کاتێک پیاوێک هات بۆ لای حەزرەتی عومەر لە سەردەمی خەلیفایەتیدا بۆ ئەوەی سکاڵا لە ژنەکەی بکات، گوێی لە ژنەکەی خەلیفە عومەر بوو بەسەر خەلیفە عومەردا هاواری دەکرد، پیاوەکە ڕووی وەرگێڕا تاکو بڕوات، خەلیفە عومەر بانگی پیاوەکەی کرد.

پیاوەکە بە خەلیفە عومەری وت، کە هاتبوو سکاڵا بکات لە بارەی هەمان کێشە کە خەلیفە هەیەتی. خەلیفە عومەر وەڵامی دایەوە کە ژنەکەی بەرگەی دەگرێت، جلەکانی دەشوات، ماڵ خاوێن دەکاتەوە، ئارامی دەکاتەوە و چاودێریی منداڵەکانی بۆ دەکات. ئەگەر ژنەکەی ئامادە بێت ئەو هەموو کارەی بۆ ئەنجام بدات، چۆن ئەم بەرگەی ناگرێت کاتێک دەنگی بەسەردا بەرز دەکاتەوە؟

ئەم چیرۆکە نموونەیەکی زۆر جوان پیشانی هەمووان دەدات، نەک تەنها پیاوان. ئەم چیرۆکە زۆر پڕ مانایە کە ئارامگرتن و بەرگەگرتنی کێشەکان ڕوون دەکاتەوە و زۆر گرنگە بۆ هاوسەرگیرییەکی سەرکەوتوو. لەگەڵ ئەوەیشدا بیر لەو پاداشتە بکەرەوە کە لە ڕۆژی دواییدا دەدرێت بەو کەسانەی ئارامگرن. پەروەردگار دەفەرموێت ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝١٠﴾ (سورەتی الزمر).

«بەڕاستی تەنها ئارامگران پاداشتی بێسنوور و بێئەندازە دەدرێنەوە.»

نارەحەتییەکان

هەمیشە داوا لە پەروەردگارمان دەکەین چارەسەری نارەحەتییەکانمان بکات، بێئاگاین لەوەی نارەحەتییەکانمان ئەو شتانەن کە چارەسەرمان دەکەن.

تاکە پەناگە لە کاتی زریاندا

هەرگیز ئاسان نییە ڕابوەستیت کاتێک زریان ڕوودەدات. کاتێک باران دەبارێت و هەورەتریشقە بەدوایدا دێت. پەڵە هەوری ڕەش شوێنی خۆرەکە دەگرێتەوە، تاکە شتێک بیبینی بریتییە لە شەپۆلەکانی زەریاکە کە دەورت دەدەن. چیدی ناتوانیت ڕێگەکەت بدۆزیتەوە و هاوکاری بەدەست بهێنیت.

دەست دەکەیت بە بانگکردنی پاسەوانی کەنارەکە، بەڵام هیچ وەڵامێک نابێت. هەوڵ دەدەیت ئاڕاستەی بەلەمەکە بگۆڕیت، بەڵام سوودی نییە. چاو دەگێڕیت بۆ بەلەمی فریاگوزاری، بەڵام ڕۆیشتووە و لەو شوێنە نییە. دەتەوێت چاکەتێکی سەلامەتی بەکار بهێنیت، بەڵام دڕاوە و بێسوودە. دوای ئەوەی هەموو هۆکارەکانت تاقی کردەوە، سەر بەرز دەکەیتەوە و داوا لە پەروەردگار دەکەیت. لەگەڵ ئەوەیشدا شتێکی زۆر تایبەت هەیە لە بارەی ئەم چرکەساتەوە. لەم نمونەیەدا هەست بە یەکتاپەرستی (تەوحیدی) ڕاستەقینە دەکەیت.

لە کەناری دەریاکەدا ڕەنگە داوات لە پەروەردگار کردبێت، بەڵام دواتر چەندین شتی ترت بۆی کردۆتە هاوبەش. ڕەنگە پشتت بە پەروەردگار بەستبێت، بەڵام پشتت بەو بەستووە لەگەڵ چەندین

شتی تردا. لەم چرکەساتەدا هەموو شتەکانی تر و دەرگاکانی تر بە ڕووتدا داخراون. هیچ شتێکی تر نییە داوای هاوکاری لێ بکەیت، هیچ شتێکی تر نییە پشتی پێ ببەستیت جگە لە پەروەردگار.

ئەمەیش باسەکەیە ئایا تا ئێستا پرسیوتە بۆچی کاتێک زۆر لە تەنگانەدایت هەموو دەرگاکان کە ڕووی تێدەکەیت بە داخراوی دەمێنێنەوە؟ لە دەرگایەک دەدەیت، بەڵام بە ڕووتدا دادەخرێت. ڕوو لە دەرگایەکی تر دەکەیت، ئەویش داخراوە. لەم دەرگاوە دەڕۆیت بۆ ئەو دەرگا و لە دەرگا دەدەیت، بەڵام هیچی ناکرێتەوە. تەنانەت ئەو دەرگایانەی کە پێشتر پشتت پێ دەبەستن لەناکاو دادەخرێن، بۆچی؟ بۆچی ئەوە ڕوو دەدات؟ ئێمەی مرۆڤ چەند تایبەتمەندییەکی دیاریکراومان هەیە کە پەروەردگارمان خۆی باش دەیزانێت.

بەردەوام پێویستیمان بە کەسان و شتانی ترە. لاواز نین، بەڵام زۆر پەلە و بێئارامین. کاتێک لە کێشەداین، ناچار دەکرێین بە دوای یارمەتیدا بگەڕێین، ئەوە شێوازی خوڵقاندنی ئێمەیە. بۆچی بە شوێن پەناگەدا دەگەڕێین ئەگەر خۆرەتاو و خۆش بێت؟ چی دەبێت کاتێک کەسێک بە دوای پەناگەدا دەگەڕێت؟ کاتێک کە زریانەکە هەڵی کردبێت. بۆیە پەروەردگار زریانەکە دەهێنێت. وادەکات پێویستمان پێی بێت لە ڕێی باردۆخێکی خوڵقێنراوەوە تاکو ناچار بین بە دوای پەناگەدا بگەڕێین. کاتێک بە دوای یارمەتیدا دەگەڕێین بەهۆی نائارامی و پەلەییمانەوە،

لەو شتانەدا بەدوایدا دەگەڕێین کە لێمانەوە نزیکن و ئاسانن. لەو شتانە دەگەڕێین کە دەتوانین بیبینین و بیبیستین و دەستی لێ بدەین. بە دوای ڕێگایەکی کورتتردا دەگەڕێین، داوای یارمەتی لە خوڵقێنراوەکان دەکەین، تەنانەت بە خۆیشمانەوە. بەدوای یارمەتیدا دەگەڕێین لەو شتەی کە نزیکترینە لێمانەوە، ئایا ئەم ژیانی دونیایە

بە تەواوی بەو شێوەیە نییە؟ چی شتێک نزیک دیارە؟ وشەی (دونیا) خۆی مانای (ئەو شتەی نزمترە) دێت. دونیا ئەو شتەیە کە نزیکترینە، بەڵام ئەوە تەنها خەیاڵێکە. شتێکی نزیکتر هەیە، بۆ ساتێک بیر لە نزیکترین شت لە خۆتەوە بکەرەوە. ئەگەر ئەم پرسیارە بکرێت زۆرێک دەڵێن دڵ و خودی خۆمان نزیکترین، بەڵام پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِۦ نَفْسُهُۥ ۖ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ ﴿١٦﴾﴾ (سورەتی ق).

«سوێند بە پەروەرێن بێگومان ئێمە مرۆڤمان خوڵقاند و دەزانین چی بە دڵ و دەروونیدا دێت. ئێمە لە شاڕەگی دڵی لێی نزیکترین.»

لەم ئایەتەدا پەروەردگار دەزانێت ململانێکانمان چییە. ئارامییەک هەیە لەوەی کەسێک لەبارەی ململانێکانمانەوە بزانێت. دەزانێت نەفسی خۆمان چی بە خۆمان دەڵێت. بەڵام پەروەردگار نزیکترە لە خۆمان و ئەوەی داوای هاوکاری لێ دەکەین. پەروەردگارمان نزیکترە لە مولوولە خوێنەکانمان.

بۆچی مولوولەی خوێن؟ چی شتێکی گرنگ هەیە لەبارەی ئەم بەشەی جەستەمانەوە؟ مولوولە خوێنەکان گرنگترین خوێنهێنەرن بۆ دڵ. ئەگەر مولوولەکانی خوێنێکی بنەڕەتی بریندار بێت، ڕاستەوخۆ دەمرین. بە کورتییەکەی ژیانمان پەیوەستە بە مولوولە خوێنەکانمانەوە، بەڵام پەروەردگار نزیکترە لە مولوولە خوێنەکانمان. پەروەردگار لە ژیانمان نزیکترە لێمانەوە، لە خودی خۆمان و نەفسمان نزیکترە. پەروەردگار لە گرنگترین ڕێڕەوی دڵەکانمان نزیکترە. لە ئایەتێکی تردا دەفەرموێت: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱسْتَجِيبُوا۟ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَقَلْبِهِۦ وَأَنَّهُۥٓ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾﴾ (سورەتی الانفال).

«ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، بە دەم بانگەوازەکەی پەروەردگار و پەیامبەرەوە بچن، کاتێک بانگتان دەکات بۆ بەرنامە و ڕێبازێک کە دەتانژێنێتەوە و ژیان بەخشە، چاک بزانن پەروەردگار دەتوانێت دەسەڵاتی بکەوێتە نێوان مرۆڤ و ئاواتەکانی دڵییەوە. بیرتان نەچێت بەڕاستی هەر بۆ لای ئەویش کۆ دەکرێنەوە.»

پەروەرێن دەزانێت و زانایە بەوەی نەفس و دڵمان هەیە و دەزانێت ئەم شتانە هانمان دەدەن. لەگەڵ ئەوەیشدا پەروەردگار دەفەرموێ کە ئەو نزیکترە لە نەفس و دڵیشمان. کاتێک داوای یارمەتی لە شتێکی تر دەکەین جگە لە پەروەرێن، نەک تەنها داوای یارمەتی لە شتێکی لاوازتر دەکەین، بەڵکوو داوای یارمەتی لە شتێکی نزیکتر دەکەین بەڵام دوورترە لێمانەوە.

ئەمە سروشتی ئێمەی مرۆڤە کە پەروەردگاری مەزن و باڵادەست باشتر زانایە پێی، هەر خۆی پارێزگاریمان لێ دەکات و دەمانهێنێتەوە سەر ڕێ بەهۆی داخستنی هەموو دەرگاکان لە کاتی زریانەکەدا.

پەروەردگار دەزانێت لە پشتی هەر دەرگایەکی داخراودا، خزانێک هەیە، دەکەوین ئەگەر بچینە ژوورەوە. بە ڕەحم و بەزەیی خۆی ئەو دەرگا هەڵانە بە ڕووماندا دادەخات، لە ڕەحم و بەزەیی خۆیدا زریانێک دەهێنێت تاکو داوای یارمەتی لێ بکەین، کاتێک دەزانێت وەڵامێکی هەڵەمان دەبێت، چەند بژاردەیەکمان دەداتێ لەگەڵ یەک بژاردە بۆ هەڵبژاردنی وەڵامە ڕاستەکە. نارەحەتییەکان خۆیان ئاسانن، بە لابردنی هەموو پاڵپشتییەکان و بژاردەکان، پەروەردگار تاقیکردنەوەکەمان ئاسان دەکات. هەرگیز ئاسان نییە بوەستیت کاتێک زریانەکە ڕوودەدات. لە ڕێی هەڵکردنی با و زریانەوە پەروەردگار دەمانخاتە سەر ئەژنۆ: هەمان شێوازی وەستان بۆ نوێژ.

بینینی ماڵی خۆت لە بەهەشتدا:
لە گەڕان بۆیارمەتی ئیلاهی

چیرۆکێک دەزانم، بەڵام تەنها چیرۆکی ڕووت و خورافی نییە. باس لە ئافرەتێک دەکات کە دەستبەرداری خۆشیی ئەم دونیایە بوو لەپێناو شتێکی باڵاتردا. ئافرەتێک بوو هەرگیز ڕێگەی بە خۆی نەدا باردودۆخ بە ئازارەکانی سنوورداری بکەن. بیروباوەڕێکی زۆر پتەوی هەبوو و ئامادە بوو لەپێناویدا بمرێت. ئەو شاژنێک بوو، بەڵام بە کۆشک و تاج فریوی نەخوارد. فریوی نەخوارد بە کۆشکەکەی ئەم دونیای، بەڵکوو تەماشای کۆشکەکەی دونیای ئاخیرەتی دەکرد. ئەمە بۆ ئاسیای خێزانی فیرعەون تەنها ئارەزوویەک نەبوو، بەڵکوو بە چاوی سەر کۆشکەکەی لەو دونیادا بینی. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى ٱلْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِى مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ١١﴾ (سورەتی التحریم).

«پەروەردگار نموونەی هێناوەتەوە بە هاوسەرەکەی فیرعەون بۆ ئەوانەی باوەڕدارن، کاتێک خێزانەکەی فیرعەون وتی: پەروەردگار لە لای خۆت لە بەهەشتدا ماڵێکم بۆ دروست بکە و لە فیرعەون و کارە

خراپەکانی و قەومی زاڵمان ڕزگارم بکە»، چەندین جار گوێبیستی چیرۆکەکەی ئاسیا بووم، هەموو جارێک کاریگەری دەکردە سەرم، بەڵام دوایین جار زۆر کاریگەری تێکردم و هەژاندمی.

چەند مانگێک لەمەوبەر تووشی تاقیکردنەوەیەکی سەخت بووم. بەڕاستی شتێکی بەهادارە کاتێک ڕۆحێکی ئیماندار و فریشتەئاسات دەبێت وەک هاوڕێکەت. کاتێک لە ناڕەحەتیدایت، تەنها نامەیەک، پۆستێکی فەیسبووک و ئیمێڵێک بۆ سوهەیب وێب لیستسێرڤ بەسە تاکو دەستەیەک ڕۆحی پاک و جوان نزات بۆ بکەن، سبحان الله.

منیش داوای گەورەترین خەڵاتم کرد کە هەمووان دەتوانن پێشکەشی یەکتری بکەن. داوای نزای دڵسۆزانەم کرد، بەڵام ئەوەی بە دەستم گەیشت تەواو سەرسامی کردم. هەرگیز ئەو خەڵاتەی پەروەردگار لە یاد ناکەم، خەڵکی لە شەونوێژدا نزایان بۆ دەکردم، لە کاتی وەستان بەرامبەر کەعبە، لە سەفەر و تەنانەت لە ساتی منداڵبووندا چەندین نزام پێ گەیشت، یەکێکیان زۆر کاری تێ کردم، تەنها نامەیەکی ئاسایی بوو کە نوسرابوو: «پەروەردگارماڵی خۆتت لە بەهەشتدا پیشان بدات، تاکو هەموو ناڕەحەتییەکان لەسەر شانت ئاسان بن.»

خوێندمەوە و زۆر کاری تێکردم. پاشان چیرۆکی ئاسیام بیر هاتەوە، هەستم بە شتێکی سەرنجڕاکێش کرد. ئاسیا لەژێر سەختترین و بەئازارترین سزادا بوو کە تاکو ئێستا خەیاڵ کرابێت. فیرعەون زۆردارترین کەسی سەر زەوی بوو، ئەو تەنها فەرمانڕەوایەک نەبوو بەسەر ئاسیاوە، بەڵکوو مێردی ئاسیابوو، لە ساتەکانی کۆتایی ژیانیدا، فیرعەون توندترین سزای دا، بەڵام شتێکی سەیر ڕوویدا، ئاسیا خەندەیەکی کرد.

ئاسیا بە ناڕەحەتترین ساتدا تێدەپەڕی، بەڵام خەندەی دەکرد، چۆن ئەوە دەگونجێت؟ چۆن دەکرێت سزا بدرێت، بەڵام زەردەخەنە بکات؟ کاتێک تووشی جەنجاڵی ڕێگەوبان دەبیت، یاخود کەسێک بە شێوەیەکی سەیر تەماشامان دەکات، ناتوانیت بەرگەی بگریت، چۆن پەیامبەر ئیبراهیم (سەلامی خوای لەسەربێت) تووشی گەورەترین کارەسات بوو، بەڵام ئاگرەکە سارد بوویەوە بۆی. بۆچی هەندێ کەس هیچ شتێکیان نییە، بەڵام هەرگیز سکاڵا ناکەن، بەڵام ئەوانی تر خاوەنی هەموو شتێکن و بەردەوام سکاڵا دەکەن؟ چۆن دەکرێت زیاتر ئارام بین لە کاتی ململانێ سەختەکانی ژیان بە بەراورد بە کێشە بچووکەکانی ڕۆژانە؟

دەزانم کارەساتەکان ناڕەحەتن، چونکە هەندێ شت بە شێوەیەکی سروشتی سەختە بەرگەگرتنی. هەستم دەکرد لیستێکی سەرەکی هەیە بۆ ناڕەحەتییەکان. بۆ نموونە مردنی کەسێکی خۆشەویستت هەمیشە سەختترە بە بەراورد بە جەنجاڵی ڕێگەوبان. تەواو ڕوون و ئاشکرایە، بەڵام هەڵەشە. کارەساتەکان سەخت نین بۆ بەرگەگرتن تەنها لەبەر ئەوەی کارەساتەکان خۆیان ناڕەحەتن. پێوانەکردنی سەختی یاخود ئاسانی ناڕەحەتییەکان جیاوازن و بە پێوانەیەکی نادیار پێوانەدەکرێن. هەرشتێک لەم ژیانەدا تووشی دەبم ئاسان، یاخود ناڕەحەت نییە لەبەر ئەوەی خۆی ئاسانە، یاخود سەخت.

سەختی و ئاسانی گرفتەکان و ناڕەحەتییەکان تەنها پەیوەستە بە ڕێژەی یارمەتی خوداییەوە. هیچ شتێک ئاسان نییە مەگەر پەروەردگار ئاسانی بکات بۆم. هیچ جەنجاڵییەکی ڕێگەوبان و بڕینی کاغەز سەخت نییە، هیچ شتێک سەخت نییە ئەگەر پەروەردگار ئاسانی بکات بۆم، بۆ نموونە نەخۆشی، مردن، خستنە ناو ئاگر و سزادان لە لایەن زۆردارێکەوە.

(ابن عطاء الله السکندەری) فەرموویەتی: «لا یتوقف و یحبس أمر طلبته بربك، و لا ستیسر و یسهل أمر طلبته بنفسك.»

«هیچ شتێک سەخت نییە ئەگەر لە خوداوە داوا بکەیت، هیچ شتێک ئاسان نییە ئەگەر لە چاوی خۆتەوە داوای بکەیت.»

پەیامبەر ئیبراهیم هەڵدرایە نێو ئاگرەوە، پشتیوان بە پەروەرێن کەسمان تووشی ئەم جۆرە تاقیکردنەوەیە نابین لەم ژیانەدا، بەڵام هیچ کەسێک نییە لەم ژیانەدا نەکەوێتە نێو ئاگری هەستی و دەروونی و کۆمەڵایەتییەوە، وا بیر مەکەوە کە پەروەردگار ناتوانێت ئەم جۆرە ئاگرانە سارد بکاتەوە بۆمان.

ئاسیا سزای جەستەیی دەدرا، بەڵام پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات کۆشکەکەی لە بەهەشتدا پیشان دا، بۆیە زەردەخەنەیەکی کرد. چاوەکانمان لەم ژیانەدا بەهەشت نابینن، بەڵام ئەگەر پەروەردگار ویستی لەسەر بێت، بە چاوی دڵ بەهەشت دەبینین. ئەو نارەحەتییە ئاسان دەبێت بۆمان، ڕەنگە ئێمەیش بتوانین لەو ساتانەدا خەندە بکەین. کێشەکە لە تاقیکردنەوەکەدا نییە، لە برسێتی یاخود سەرماکەدا نییە، کێشەکە لەوەدایە ئایا ئەو یارمەتییەمان دەست دەکەوێت لە کاتی برسێتی و سەرماکەدا؟ ئەگەر یارمەتییەکە بەدەست بهێنین، ئەوا برسێتی و سەرمامان تووش نابێت و ئازاریان نابێت. کێشەکە لەوەدایە برسی ببینین و خواردنمان نەبێت، کێشەکە کاتێکە شەپۆلی بەفر بێت و پەناگەیەکمان نەبێت.

پەروەردگار تووشی بەڵامان دەکات تاکو پاک ببینەوە و بەهێز بین و بگەڕێینەوە بۆ لای پەروەردگار. دڵنیابە پەروەردگاری باڵا لە کاتی برسێتی و تینوویەتی و سەرمادا، خواردن و ئاو و پەناگەمان پێ دەدات. پەروەرێنمان تاقیمان دەکاتەوە، بەڵام ئارامگرتن و قەناعەتمان پێ دەبەخشێت تاکو بەرگەی بگرین.

پەروەردگار حەزرەتی ئادەمی نارده سەر زەوی تاکو ڕووبەڕووی بەڵا و کارەساتەکان ببێتـەوە، هەروەها بەڵێنی هاوکاری و پاڵپشتی خۆی پێ دا. پـەروەردگاری مـەزن دەفەرموێت: ﴿قَالَ ٱهۡبِطَا مِنۡهَا جَمِيعَۢاۖ بَعۡضُكُمۡ لِبَعۡضٍ عَدُوّٞۖ فَإِمَّا يَأۡتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدٗى فَمَنِ ٱتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشۡقَىٰ ١٢٣﴾ (سـورەتی طـه).

«پەروەردگار فەرمانی دا و وتی: ئیتر هەردووکتان لە بەهەشت دابەزن، هەندێکتان دەبنە دوژمنی هەندێکتان، جا ئەگەر هیدایەت و ڕێنموویی من بۆ ئێوە هات، ئەوەی شوێنی بەرنامەکەم بکەوێت، نە گومڕا دەبێت، نە ناخۆشی و ناڕەحەتی و ناسۆری دێتە ڕێی.»

یەکێک لە نزا بەچێژەکان لە لام نزاکەی پەیامبەری ئیسلامە لە تائیف، پەیامبەر خوێناوی بوو و هەموو جەستەی بە برین داپۆشرابوو، داوای یارمەتی لە پەروەردگار کرد: "**أَعُوذُ بِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَشْرَقَتْ لَهُ الظُّلُمَاتُ وَصَلُحَ عَلَيْهِ أَمْرُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ**".

«پەنادەگرم بە نووری خۆت کە هەموو تاریکییەکان لەناو دەبات و هەموو کاروبارەکانی ئەم دونیایە و دونیای دوایی بەهۆوە ڕێک دەخرێت».

لە ڕاستیدا پەروەردگار ئەو کەسانە تاقی دەکاتەوە کە خۆشی دەوێن و بە گوێرەی ئاستی باوەڕەکەمان تاقیمان دەکاتەوە. هەروەها هاوکاری و پاڵپشتی خۆیشی دەنێرێت بۆمان تاکو تاقیکردنەوەکە لە سەرمان ئاسان بکات و ئاگرەکە سارد بکاتەوە. پەروەردگار یارمەتیمان دەدات و پریشکی نوور و بەهەشتەکەی دەتوانێت خەندە بخاتە سەر ڕووخسارمان تەنانەت کاتێک کە لە ناوەڕاستی بڵێسە و گڕی بەڵاکەداین.

کەسانی دی ئازارمان دەدەن:
چۆن بەرگە بگرین و چاک ببینەوە؟

کاتێک گەورە دەبووم، جیهان شوێنێکی کامڵ و بێ کەموکوڕی بوو، بەڵام کێشەکە لەوەدا بوو کە بەو شێوەیە نەبوو. لەو بڕوایەدا بووم هەموو شتەکان دادپەروەرانە دەبن. مانای ئەوە بوو کەس هەڵەی بەرامبەر ناکرێت، ئەگەر هەڵەیەک بکرێت، پێویستە دادپەروەری پەیڕەو بکرێت. زۆر جەنگام تاکو شتەکان بەو شێوەیە بن کە باوەڕم پێی هەبوو، شتێکی بنچینەیم لە بارەی ئەم ژیانەوە لە بیر کرد، ئەوەی لە منداڵیمدا تێنەدەگەیشتم لەوەی ئەم جیهانە لە بنەڕەتدا ناتەواو و کەموکوڕە.

ئێمەی مرۆڤ لە بنەڕەتدا ناتەواو و ناکامڵین، بۆیە هەمیشە هەڵە دەکەین. ئەم هەڵانەیشمان ئەوانی دی ئازار دەدات جا پێی بزانین یاخود نا، بە مەبەست بێت، یاخود بێ مەبەست. جیهان هەمیشە دادپەروەر نییە، مانای ئەوە نییە لە جەنگان دژی نادادپەروەری بوەستین، یاخود دەستبەرداری ڕاستییەکان بین. بە دڵنیاییەوە بەو شێوەیە نییە. واتا نابێت خۆمان وابەستەی ئەم جیهانە و کەسانی دی بکەین، ئەمە کارێکی ئاسان نییە. چۆن لە جیهانێکدا بژین کە

پڕ هەڵەیە، لە جیهانێکدا کە خەڵکی نائومێدمان دەکەن، تەنانەت خێزانەکانی خۆمان دڵمان دەڕەنجێنن؟ لە هەمووی سەختتر ئەوەیە چۆن فێر بین لەو کەسانە خۆش بین کە هەڵەیان بەرامبەر کردووین؟

چۆن بە بەهێزی بمێنینەوە بەبێ ئەوەی ڕەق بین، بە نەرمی بمێنینەوە بێ ئەوەی لاواز بین؟ چی کاتێک وابەستە دەبین، چی کاتێک دەستبەردار دەبین؟ کەی زۆر گرنگیدان دەبێتە زۆر گرنگیدان؟ ئایا هیچ شتێک هەیە لەوە زیاتر بێت کە پێویستە خۆشمان بوێت؟ بۆ دەستکەوتنی ئەم وەڵامانە دەبێت سەرەتا لە ژیانی خۆمان دەربچین.

دەبێت سەرنج بدەین ئایا یەکەم کەسین یاخود کۆتا کەس کە هەڵەمان بەرامبەر دەکرێت، یاخود هەست بە ئازار دەکەی؟ پێویستە سەرنج لەو کەسانە بدەین کە لە پێش ئێمەوە هاتوون و لێکۆڵینەوە لە ململانێکانیان و سەرکەوتنەکانیان بکەین. دەبێت بزانین ئەو گەشەسەندنە هەرگیز بێئازار نابێت، سەرکەوتن بەرهەمی ململانێکانە. ململانێکە هەمیشە زاڵبوون و بەرگەگرتنی ئەو ئازارانە لەخۆ دەگرێت کە لە لایەن کەسانی ترەوە تووشمان دەبن. نموونە درەوشاوەکانی پەیامبەرەکانمان دەهێنینەوە تاکو بزانین ئازارەکانمان بە تەنها نین. لە یادت بێت پەیامبەر نوح بۆ ماوەی (٩٥٠ ساڵ) لە لایەن گەلەکەیەوە چەوسێندرایەوە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ۝٩ فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ۝١٠﴾ (سورەتی القمر).

«پێش ئەمانیش قەومی نوح بڕوایان بە بەندەی بەڕێزی ئێمە نەکرد و وتیان: شێتە، زۆریش پیاهەڵخشان و دژایەتی کرا (٩) ئەویش هانا و هاواری بۆ پەروەردگاری برد و وتی: پەروەرێنم بەڕاستی من شکستم خواردووە و سەرکەوتنم پێ ببەخشە (١٠)».

یاخود بیخەینەوە یادمان چۆن پەیامبەرمان موحەممەد بەردباران

کرا تاکو خوێنی لێ چۆڕا، چۆن هاوەڵان لێیان دەدرا و برسی دەکران. هەموو ئەم ئازارانە بەهۆی کەسانی ترەوە بوو. تەنانەت فریشتەکان لەم سیفەتەی مرۆڤ تێگەیشتوون پێش ئەوەی بیبینە بوون، کاتێک پەروەردگار بە فریشتەکانی فەرموو کە دەیەوێت مرۆڤ دروست بکات، یەکەمین پرسیاری فریشتەکان لەبارەی ئەم توانا بەئازارەی مرۆڤەوە بوو.

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَإِذۡ قَالَ رَبُّكَ لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٞ فِي ٱلۡأَرۡضِ خَلِيفَةٗۖ قَالُوٓاْ أَتَجۡعَلُ فِيهَا مَن يُفۡسِدُ فِيهَا وَيَسۡفِكُ ٱلدِّمَآءَ وَنَحۡنُ نُسَبِّحُ بِحَمۡدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَۖ قَالَ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ مَا لَا تَعۡلَمُونَ ٣٠﴾ (سورەتی البقره).

«پەروەردگارت بە فریشتەکانی وت: بەڕاستی دەمەوێت لە زەویدا جێنشینێک دابنێم. فریشتەکان وتیان: ئایا کەسێکی تێدا دەکەیتە جێنشین کە خراپە و تاوانی تێدا بچێنێت و خوێنڕێژی تێدا ئەنجام بدات؟ لەکاتێکدا ئێمە تەسبیحات و سوپاس و ستایشت دەکەین و قەدر و ڕێزی تۆ چاک دەزانین و بە دوورت دەگرین لەو شتانەی شایستەی تۆ نین؟ پەروەردگار فەرمووی: بێگومان ئەوەی من دەیزانم ئێوە نایزانن.»

ئەم توانایەی مرۆڤەکان بۆ ئەنجامدانی تاوانی قێزەون دژی یەک ڕاستییەکی دڵتەزێنی ئەم ژیانەیە، بەڵام زۆرێک لە ئێمە ڕەحممان پێ کراوە، زۆرێک لە ئێمە تووشی ئەم جۆرە بەڵایانە نابین کە کەسانی پێش ئێمە بەرگەیان گرتووە.

زۆرێک لە ئێمە خێزانەکانمان نابینین لەژێر ئازار و ئەشکەنجە و هەڕەشەی کوشتندا بن. هەندێک لە ئێمە تاکو ئێستا بە هیچ شێوەیەک لە لایەن کەسانی ترەوە ئازار نەدراوە. هەرچەندە زۆرێکمان پێویست ناکات بزانین لەبرسامردن یاخود بێکەسبوون چۆنە کاتێک ماڵەکانمان

ویران دەکرێن، زۆرێکمان دەزانین چۆنە کاتێک لە دڵێکی بریندارەوە هاوار دەکەیت. ئایا دەکرێت لەمە ڕزگارت ببێت؟ تاڕادەیەک بەڵێ، دەکرێت ڕزگارت ببێت.

هەرگیز ناتوانین لە هەموو ئازارەکان ڕزگارمان ببێت، بەڵام لە ڕێگای ڕێکخستنەوەی چاوەڕوانی و کاردانەوە و گرنگیدانمانەوە دەتوانین لە تێکشکانی زیاتر ڕزگارمان ببێت. بۆ نموونە بوونی متمانەی تەواو و پشتبەستن و هیوامان بە کەسانی تر کارێکی تەواو گەمژانەیە. پێویستە لە بیرمان بێت مرۆڤەکان شایستەی هەڵەکردنن، بۆیە دەبێت متمانە و پشتبەستن و هیوای تەواومان تەنها بە پەروەردگار بێت. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ٢٥٦﴾ (سورەتی البقره).

«هیچ زۆرلێکردن و ناچارکردنێک لە وەرگرتنی بیروباوەڕی ئیسلامدا نییە، چونکە بەڕاستی ڕێبازی چاک و دروست ڕوون و ئاشکرا بووە و جیابۆتەوە لە گومڕایی و سەرکەشی، جا ئەوەی باوەڕی نەبێت بە تاغوت (ڕێگە و ڕێبازی لادان) و باوەڕی دامەزراو بێت بە پەروەردگار، بێگومان ئەو کەسە دەستی گرتووە بە بەهێزترین هۆکاری ڕزگارییەوە، شوێن دامەزراوترین بیروباوەڕ کەوتووە کە هیچ هەڵوەشانەوە و لەناوچوونێکی بۆ نییە، پەروەرێنی مەزن بیسەر و زانایە.»

بە زانینی ئەوەی پەروەردگار تاکە پاڵپشتییەکە کە هەرگیز ناشکێت، ڕزگارمان دەبێت لە نائومێدی زیاتر. مانای ئەوە نییە کە نابێت کەسمان خۆش بوێت، یاخود کەم خۆشمان بوێت، بەڵکوو شێوازی خۆشەویستییەکە گرنگە. نابێت خۆشەویستی تەواومان

بدەین بە هیچ کەس و شتێک جگە لە پەروەردگار. نابێت هیچ کەس و شتێک لە دڵەکانماندا گرنگتر و بایەخدارتر بێت لە پەروەردگار. نابێت بە هیچ شێوەیەک خۆشەویستیمان بۆ کەسانێک و شتانێک هەبێت جگە لە پەروەردگار بە ڕادەیەک کە نەتوانین بێ ئەو هەڵبکەین و بژین. ئەمە خۆشەویستی نییە، بەڵکوو پەرستنە و هیچ ئەنجامێکی نابێت جگە لە ئازار.

چی دەبێت کاتێک هەموو ئەوانەمان ئەنجام دا و هێشتا لە لایەن کەسانی ترەوە ئازار دراین و خراپەمان بەرامبەر کرا وەک ئەوەی هەمیشە ڕوو دەدات؟ چۆن دەتوانین ناڕەحەتترین کار ئەنجام بدەین؟ چۆن دەتوانین فێری لێبوردن ببین؟ چۆن دەتوانین برینەکانمان سارێژ بکەین و بەردەوام بین لە باشبوون بەرامبەر خەڵکی تەنانەت ئەگەر ئەوان باش نەبن بۆمان؟

چیرۆکی خەلیفە ئەبوبەکری صدیق نموونەیەکی جوانی ئەمە دەردەخات. دوای ئەوەی عائیشەی کچی بە ناشرینترین شێوە بوختانی بۆ کرا، ئەبوبەکری صدیق ئەو کەسەی دۆزییەوە کە سەرچاوەی بوختانەکە بوو، ئەو کەسە (مسطح)ی ئامۆزای ئەبوبەکر بوو، ئەبوبەکر بەردەوام یارمەتی دارایی پێشکەش دەکرد. وەک سیفەتی سروشتی هەر مرۆڤێکی تر، ئەبوبەکر هاوکارییە داراییەکەی بۆ (مسطح) ڕاگرت کە پێشتر پێی دەبەخشی. دوای ماوەیەک پەروەردگار ئەم ئایەتەی ناردە خوارەوە ﴿وَلَا يَأْتَلِ أُوْلُواْ ٱلْفَضْلِ مِنكُمْ وَٱلسَّعَةِ أَن يُؤْتُوٓاْ أُوْلِي ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينَ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُواْ وَلْيَصْفَحُوٓاْ ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾ (سورەتی النور).

«با سوێند نەخۆن ئەوانەتان کە خاوەنی چاکە و سەروەت و سامانن کە چاکە نەکەن بەرامبەر خزمان و هەژاران و کۆچبەرانی ڕێگەی پەروەردگار، با لێبووردە بن و چاوپۆشی بکەن، ئایا حەز

ناکەن پەروەردگار لێتان ببورێت، پەروەردگار هەمیشە لێخۆشبوو و میهرەبانە.»

کاتێک ئەبوبەکر ئەم ئایەتەی بیست بڕیاری دا هەوڵ بۆ لێخۆشبونی ئیلاهی بدات، بۆیە نەک تەنها لە بەخشینی پارە بە پیاوەکە بەردەوام بوو، بەڵکوو زیاتر لە پێشووتری پێ دەبەخشی. ئەم جۆرەی بەخشین لە ناخی دڵی باوەڕداردایە. پەروەردگاری خاوەن دەسەڵات لە ستایشی ئەم جۆرە باوەڕدارەدا دەفەرموێت: ﴿وَٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُواْ هُمۡ يَغۡفِرُونَ ٣٧﴾ (سورەتی الشوری).

«ئەوانەی خۆیان لە تاوانی گەورە و ناشرین دەپارێزن، کاتێک کە تووڕە دەبن لەسەر هەڵەیەک کە بەرامبەریان دەکرێت، هەر ئەمان چاوپۆشی دەکەن و لێدەبوورن.»

توانای بەخشین پێویستە بەهۆی هۆشیاریمان لە هەڵەکان و کەموکوڕییەکانمانەوە بەرامبەر کەسانی تر بێت. زۆربەمان دەبێت بزانین ڕۆژانە هەڵە بەرامبەر پەروەرێنمان دەکەین کاتێک تاوان ئەنجام دەدەین. ئێمە چین بە بەراورد بە پەروەردگاری مەزن؟ پەروەرێنی خاوەن گەردوون شەو و ڕۆژ دەمانبەخشێت. ئێمە کێین تاکو کەسانی تر نەبەخشین؟ ئەگەر بمانەوێت پەروەردگار بمانبەخشێت، چۆن دەتوانین کەسانی تر نەبەخشین؟ بەم هۆیەوە پەیامبەر موحەمەد(ﷺ) فێرمان دەکات: «مَنْ لَا يَرْحَمِ النَّاسَ، لَا يَرْحَمْهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ».

«ئەوانەی ڕەحم و بەزەییان نییە بەرامبەر کەسانی تر، ئەوا پەروەرێنیش ڕەحم و بەزەییان پێ ناکات.» (رواه مسلم).

ئەم هیوابوونە بە ڕەحمی پەروەردگار پێویستە ئارەزووی بەخشین و چوونە ناو تاکە جیهانی کامڵ و بێ کەموکوڕیمان لە لا زیاد بکات.

خەونی ژیان

ئەوەی بینیم تەنها خەوێک بوو. بۆ ساتێک دایگرتم. ئەو ئازارەی لە خەوە ناخۆشەکەمدا هەستی پێ دەکەم تەنها خەیاڵە. کاتییە هاوشێوەی چاوترووکاندنێک، بەڵام بۆچی خەو دەبینم؟ بۆچی لە خەوەکەمدا هەست بە لەدەستدان و ترس و خەمباری دەکەم؟

بە شێوەیەکی گشتی پرسیارێکە کە بە درێژایی کات پرسیار کراوە؟ بۆ زۆربەی خەڵکی وەڵامەکە ڕێچکەی بۆ دیاری کردوون -بەرەو باوەڕبوون یاخود دوورکەوتنەوە لێی. باوەڕبوون بە پەروەردگار، بە مەبەستەکانی ژیان، بە فەرمانێکی باڵا، یاخود وێستگەی کۆتایی، زۆر جار وەڵامی پرسیارەکە ئەمانەی دیاری کردووە. پرسیارکردن لەم بارەیەوە بریتییە لە پرسیارکردن لە بارەی ژیانەوە بە گشتی.

بۆچی ئازار دەچێژین؟ بۆچی شتی خراپ بەسەر کەسانی باشدا دێت؟ چۆن دەکرێت پەروەردگارێک هەبێت لەکاتێکدا منداڵانی بێتاوان لە برسا دەمرن و تاوانباران بە ئازادی دەگەڕێن؟ چۆن دەکرێت پەروەردگارێکی پڕسۆز و بەهێز هەبێت و ڕێگە بدات ئەم نەهامەتیانە ڕووبدەن؟

ئەگەر بەڕاستی پەروەردگارێکی دادپەروەر و باش هەبێت بۆچی تەنها شتانی باش بۆ کەسانی باش، شتانی خراپ بۆ کەسانی خراپ

ڕوونادەن؟ لە ڕاستیدا چونکە پەروەردگار دادپەروەرترین و بەسۆزترینە.
هیچ کەموکوڕییەک لە زانیاری و تێگەیشتنی پەروەرێندا نییە. کێشەکە لەوەدایە ئێمە کەموکوڕییمان هەیە لە تێگەیشتن و زانیارییەکانماندا.

بۆ تێگەیشتن لەم وتەیە «تەنها شتانی باش بۆ کەسانی باش و شتانی خراپ بۆ کەسانی خراپ ڕوودەدەن.» پێویستە سەرەتا پێناسەی «باش» و «خراپ» بکەین.

چەندین پێناسەی «باش» و «خراپ» هەن، چونکە کەسانی جیاواز و تێگەیشتنێکی گشتی و باو هەیە. بۆ نموونە زۆربەی خەڵکی هاوڕان لەسەر ئەوەی سەرکەوتن لە بەدەستهێنانی مەبەست و ئامانجەکانمان شتێکی باشە. لە لایەکی ترەوە شکستهێنانمان لە بەدەستهێنانی مەبەست و ئامانجەکەمان شتێکی خراپە. ئەگەر ئامانجەکەم بریتی بێت لە زیادبوونی کێشم لەبەر ئەوەی زۆر لاوازم، ئەوا زیادبوونی کێش شتێکی باشە.

ئەگەر ئامانجەکەم بریتی بێت لە داگرتنی کێشم لەبەر ئەوەی کێشم زیادە، ئەوا زیادبوونی کێش شتێکی خراپ دەبێت. هەمان شت دەکرێت باش یاخود خراپ بێت بە گوێرەی مەبەستەکەم. کەواتە «باش» بە لای منەوە بریتییە لە بەدەستهێنانی ئامانجە تایبەتەکەم، بەڵام ئامانجەکەم چییە؟

ئەم پرسیارە ئاڕاستەمان دەکات بەرەو پرسیارە گرنگەکەی ئامانج و مەبەستی بوون، دوو تێڕوانینی جیاواز هەن لەبارەی مەبەستی ئەم ژیانەوە. تێڕوانینی یەکەم ئەوەیە کە ئەم ژیانە وێستگەی کۆتایی و ئامانجی کۆتاییە. تێڕوانینی دووەم لە بارەی ئەم ژیانەوە ئەوەیە ئەم ژیانە بریتییە لە پردێک، هۆکارێک کە هیچ شتێک نییە جگە لە دیمەنێکی ڕاستەقینەی بێکۆتایی پەروەردگار.

بە لای کەسانی گرووپی یەکەمەوە ئەم ژیانە هەموو شتێکە. کۆتاییەکە

هەموو کارەکان پەیوەستە پێوەی. بە لای کەسانی گرووپی دووەمەوە ئەم ژیانە هیچە، بۆچی؟ چونکە بە بەراورد بە ژمارەی بێکۆتا، تەنانەت گەورەترین ژمارە دەبێتە هیچ، ئەم ژیانە هیچ نییە جگە لە خەوێک.

ئەم دوو تێڕوانینە جیاوازە کاریگەری دەکاتە سەر وەڵامی مەبەست و ئامانجی ئەم ژیانە. ئەگەر کەسێک باوەڕی وابێت ئەم ژیانە ژیانی ڕاستەقینە، وێستگەی کۆتایی و ئامانجەکەیە، مەبەستی ژیان بریتی دەبێت لە چێژوەرگرتن و خۆشی زیاتر لەم ژیانەدا. بەم شێوەیە شتە «خراپەکان» بەسەر کەسانی «باشدا» دێن لە هەموو ساتێکدا. بەم شێوەیە خەڵکی دەگەنە ئەو باوەڕەی هیچ دادپەروەرییەک بوونی نییە، بۆیە دەبێت هیچ پەروەردگارێک بوونی نەبێت، یاخود ئەوەی پەروەردگار دادپەروەر نییە، (پەنا بە پەروەردگاری مەزن).

ڕێک هاوشێوەی ئەو کەسەیە کە دەڵێت پەروەردگار بوونی نییە تەنها لەبەر ئەوەی خەوێکی ناخۆشیان بینیوە، بەڵام بۆچی گرنگی بە ئەزموونی خەوەکانمان نادەین؟ هەندێک خەو تۆقێنەرن و زۆر جار بۆ کەسانی باش ڕوودەدەن. لە خەونەکانماندا تووشی ترس و ناڕەحەتی زۆر دەبین، بەڵام بۆچی گرنگ نییە؟ چونکە خەوەکانمان هیچ نین بە بەراورد بەم ژیانە.

لە تێڕوانینی دووەمدا (بە پێی ئیسلام) مەبەست لە دروستبوونی جیهان بریتی نییە لە چێژوەرگرتن و بەدەستهێنانی شتی زیاتر لە ژیانێکدا کە هیچ نییە جگە لە خەوێک. بەم تێڕوانینە مەبەستی ژیان لە لایەن پەروەردگارەوە دیاری کراوە کە دەفەرموێت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ٥٦﴾ (سورەتی الذاريات)

«جن و مرۆڤەکانم بۆ هیچ مەبەستێک دروست نەکردووە تەنها بۆ پەرستشی من نەبێت.»

گرنگە سەرنج بدەین لە پێکهاتەی ئەم ئایەتە. ئایەتەکە بە حاڵەتێکی نەرێنی دەست پێ دەکات: ﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ...﴾ «جن و مرۆڤەکانم بۆ هیچ مەبەستێک دروست نەکردووە»، لە سەرەتادا پەروەردگار هەموو مەبەستەکانی تر وەلا دەنێت، پاشان تاکە مەبەست ئاماژە پێ دەدات کە بریتییە لە ﴿إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ «تەنها بۆ پەرستشی خۆم نەبێت»، مانای ئەوەیە وەک باوەڕدارێک دەزانم کە هیچ مەبەستێک نییە لە دروستبوونی مندا جگە لە ناسین و خۆشویستن و نزیکبوونەوە لە پەروەرێنم. ئەمە تاکە هۆکارە کە بۆی دروست بووم.

ئەمەیش گرنگترین تێگەیشتنە، چونکە پێناسەی هەموو ئەو شتانە دەکات کە ئەنجامی دەدەم، یاخود باوەڕم پێی هەیە. پێناسەی هەموو شتەکانی چواردەورم و ئەو شتانەی لە ژیانمدا تووشی دەبم دەکات.

کەواتە بۆ زانینی مانای «باش» و «خراپ» بە گشتی هەر شتێک نزیکترمان بکاتەوە لە مەبەستی سەرەکیمان ئەوا شتێکی «باشە»، هەر شتێکیش دوورمان بخاتەوە لە ئامانجی سەرەکیمان ئەوا شتێکی «خراپە». بە مانایەکی تر ئەوانەی ئامانجیان بریتییە لە جیهانی ماددی، شتە ماددییەکان «باش» و «خراپ»یان دیاری دەکەن. بە لای ئەوانەوە بەدەستهێنانی سامان و پلە و ناوبانگ و موڵک شتێکی «باشە»، لەدەستدانی سامان و پلە و ناوبانگ، یاخود موڵک بە لایانەوە شتێکی «خراپە».

بەم پێیە کاتێک کەسێکی بێتاوان هەموو شتە ماددیەکانی لەدەست دەدات، ئەوا شتێکی «خراپە» بەسەر کەسێکی «باش»دا دێت. ئەمە خەیاڵاتێکە بەهۆی تێڕوانینێکی هەڵەوە دروست دەبێت. کاتێک چاویلکەکە خۆی تەڵخ و ناڕوون بێت، وێنەکەیش تەڵخ و ناڕوون دەبێت. بە تێڕوانینی دووەم هەر شتێک نزیکمان بکاتەوە لە پەروەردگار و خۆشەویستی پەروەردگار، ئەوا شتێکی «باشە»، هەر شتێک لە پەروەردگار و خۆشەویستی پەروەردگار دوورمان بخاتەوە شتێکی «خراپە».

کەواتە بردنەوەی ملیارێک دۆلار ڕەنگە گەورەترین بەڵا بێت کە تاکو ئێستا بە سەرمدا هاتبێت، ئەگەر لە پەروەردگار دوورم بخاتەوە. لە لایەکی ترەوە، لەدەستدانی پیشەکەم و هەموو سامانەکەم و تەنانەت نەخۆشکەوتنم دەکرێت گەورەترین ڕەحمەت بێت کە تاکو ئێستا پێمبەخشرابێت ئەگەر لە پەروەردگار نزیکم بکاتەوە. ئەمەیش ئەو ڕاستییەیە کە پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژەی پێ دەدات: ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾﴾ (سورەتی البقرە).

«جەنگ لە سەرتان بڕیار دراوە کە شتێکی گرانە لاتان، بەڵام لەوانەیە شتێک ڕووبدات بۆتان و ڕقتان لێی بێت، بەڵام خێری تێدابێت بۆتان. شتێکیش کە حەزتان لێیە، بەڵام خراپە بۆتان، پەروەردگار هەر خۆی زانایە و ئێوە نازانن.»

کەواتە وەک باوەڕدارێک پێوەری من چیدی بەدەستهێنان، یاخود لەدەستدانی شتە ماددییەکان نییە. پێوەری من شتێکی باڵاترە، ئەو شتەی لەم جیهانەدا هەمە، یاخود نیمە تەنها پەیوەستە بەوەی تاکو چەند لە خودا نزیکم دەکاتەوە، یاخود دوورم دەکاتەوە. ئەم ژیانە هیچ نییە جگە لە خەوێک کە بۆ ساتێکی کەم تێیدا دەژیم و پاشان بەئاگا دێمەوە. باشی و خراپی خەوەکە بە لای منەوە پەیوەستە بە باری من کاتێک بەئاگا دێم.

بە پێی پێوەری کۆتایی دادپەروەرییەکی تەواو هەیە. خودا تەنها باشە (نزیکی لە خۆی) دەبەخشێت بە کەسانی باش، خراپە (دووری لە خۆی) دەبەخشێت بە کەسانی خراپ. باشترین شت بریتییە لە نزیکبوون لە خودای گەورە لەم دونیا و ئەو دونیادا. تەنها کەسانی باش ئەم نیعمەتەیان بۆ دەبێت. بۆیە پەیامبەرمان دەفەرموێت: «عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ،

إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ، صَبَرَ فَكَانَ خَيرًا لَهُ». (رواه مسلم).

ئەم فەرموودەیە ڕوونی دەکاتەوە کە باشی و خراپی شتێک پەیوەست نییە بە ڕووکاری دەرەوەی شتەکە. باشە و خێر پەیوەستە بە ناوەڕۆکی باشی شتەکەوە وەک لەم فەرموودەیەدا ڕوون کراوەتەوە: ئارامی و سوپاسگوزاری ڕەنگدانەوەی ئارامی و نزیکبوونە لە پەروەردگاری مەزن.

لە لایەکی ترەوە گەورەترین بەڵا بریتییە لە دووربوون لە پەروەردگار لەم ژیانە و ژیانی دواییدا. تەنها کەسانی خراپ بەمە سزا دەدرێن. ئەو سەروەت و پلە و موڵک و ناوبانگەی ئەم کەسە دوورخراوانە هەیانە، تەنها خەیاڵاتە و لەو خەوە خۆشانە، یاخود ناخۆشانەی دەیبینیت گرنگتر و ڕاستەقینەتر نییە.

پەروەردگار لە بارەی ئەم خەیاڵاتانەوە دەفەرموێت: ﴿وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾﴾ (سورەتی طه).

«ئەی ئیماندار چاوەکانت مەبڕە ئەو ناز و نیعمەتەی کە هەندێک خەڵکمان لێ بەهرەوەر کردووە، کە زینەت و ڕازاوەی ژیانی دونیایە، بێگومان ڕزق و ڕۆزی پەروەردگارت لە بەهەشتدا چاکتر و بەردەوامترە.»

ژیانی هەمیشەیی ئەو ژیانەیە کە دوای بەئاگاهاتنمان دەست پێ دەکات، لەو بەئاگاهاتنەوەیەدا تێدەگەین ئەم ژیانە تەنها خەوێک بووە.

دەرگا داخراوەکان و وەهمەکان کە نابینامان دەکەن

دوێنێ کوڕە بیستودوو مانگانەکەم ویستی سەربەخۆیی خۆی پەیڕەو بکات، دوای دابەزینی لە ئۆتۆمبیلەکە، ویستی دەرگای ئۆتۆمبیلەکە دابخات هاوشێوەی کەسێکی پێگەیشتوو، بۆیە لەوێدا وەستام و چاودێریم دەکرد، هەستم کرد ئەگەر لێی بگەڕێم خۆی دەرگاکە دابخات، ڕەنگە سەری بکێشێت بە دەرگاکەدا، بۆیە دوورم خستەوە و خۆم دەرگاکەم داخست. ئەم ڕەفتارەم تەواو ئەوی نائومێد کرد و دەستی بە گریان کرد. چۆن توانیم ڕێگری شتێکی لێ بکەم کە زۆر تامەزرۆیەتی؟

کاتێک تەماشای دیمەنەکەم دەکرد، بیرێکی نامۆ بە مێشکمدا هات. هەموو ئەو ساتانەم بیر هاتەوە کە لە ژیانماندا ڕوویانداوە. کاتێک زۆر تامەزرۆی شتێکین، بەڵام پەروەردگار ناهێڵێت بەدەستی بهێنین. بیری هەموو ئەو ساتانەم کەوتەوە کە ئێمەی پێگەیشتوو تووشی هەمان نائومێدی بووینەتەوە کاتێک شتەکان بەو شێوەیە نەڕۆیشتوون کە ویستومانە. لەناکاو شتەکەم بۆ ڕوون بوویەوە. من تەنها کوڕەکەم لە دەرگای ئۆتۆمبیلەکە دوور خستەوە بۆ ئەوەی بیپارێزم، بەڵام ئەو نەیزانی و بە هەڵە لێمتێگەیشت. لە کاتی گریانەکەیدا نەیدەزانی

پارێزگاریم لەو کردووە. زۆر جار شیوەنمان کردووە لەبەر شتێک کە ڕزگاری کردوین هاوشێوەی ئەوەی کە کوڕەکەم لە نەزانی و ساویلکەییدا گریا.

کاتێک فریای فرۆکەیەک ناکەوین و درەنگ دەکەوین، کارەکەمان لەدەست دەدەین، یاخود ناتوانین هاوسەرگیری لەگەڵ ئەو کەسەدا بکەین کە دەمانەوێت، ئایا هەرگیز بیرمان کردۆتەوە کە ئەو شتە لەبەر سوود و خێری خۆمان بووە؟ پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿وَعَسَىٰٓ أَن تُحِبُّواْ شَيۡـًٔا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمۡۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ٢١٦﴾ (سورەتی البقرە).

«ڕەنگە شتێک هەبێت کە حەزتان لێیە، بەڵام خراپە بۆتان، پەروەردگار هەر خۆی زانایە و ئێوە نازانن.»

زۆر سەختە پشتەوەی شتەکان ببینین. پێویستی بە هێزێکی زۆرە تاکو پشتەوەی خەیاڵەکان ببینین، بە دوای ڕاستییەکدا بگەڕێین کە ڕەنگە لێی تێنەگەین. هەروەک چۆن کوڕەکەم تێنەدەگەیشت لەوەی چۆن ڕێگریکردنم لێی بۆ ئەنجامدانی ئەو شتەی زۆر تامەزرۆی بوو، تەنها بۆ ئاگاداربوون و پاراستنی ئەو بووە، ئێمە زۆر جار ڕاستییەکان نابینین و هەستی پێ ناکەین.

لە کۆتاییدا تەنها تەماشای دەرگا داخراوەکانی ژیانمان دەکەین و دەرگا کراوەکان لەبیر دەکەین. کاتێک ناتوانین هاوسەرگیری لەگەڵ ئەو کەسەدا بکەین کە لە خەیاڵماندایە، نەتوانینمان بۆ تەماشاکردنی دیوی پشتەوە ڕەنگە وامان لێ بکات ئەو کەسە نەبینین کە لە ڕاستیدا باشترە بۆمان. کاتێک دانامەزرێین، یاخود شتێکی گرنگ لەدەست دەدەین، سەختە هەنگاوێک بەرەو دواوە بنێین و وێنەیەکی گەورەتر ببینین.

زۆر جار پەروەردگار شتانێکمان لێ دوور دەخاتەوە بۆ ئەوەی بە

شتانێکی باشتر شوێنی پڕ بکاتەوە، تەنانەت ئەگەر شتێکی تراژیدی ڕوویدات. کەسی وا هەیە لەدەستدانی منداڵ زۆر بە ئازارتر دەزانێت لە کارەساتەکانی تر.

تەنانەت ئەم لەدەستدانەیش دەکرێت لەپێناو پاراستن و ڕزگارکردنی ئێمە بووبێت و بە شتێکی باشتر شوێنی پڕ بکرێتەوە. پەیامبەرمان دەفەرموێت:

(إِذَا مَاتَ وَلَدُ العَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلاَئِكَتِه: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي، فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ، فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ، فَيَقُولُ اللَّهُ: ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الجَنَّةِ، وَسَمُّوهُ بَيْتَ الحَمْدِ).

«ئەگەر منداڵی بەندەیەک بمرێت، پەروەردگار بە فریشتەکانی دەفەرموێت: ئایا منداڵی بەندەکەمت بردەوە؟ فریشتەکان وەڵام دەدەنەوە: بەڵێ پەروەردگارمان. پەروەردگار پێیان دەفەرموێت: ئایا جەرگی بەندەکەمتان بردەوە؟ وەڵام دەدەنەوە: بەڵێ پەروەردگارمان. پاشان پەروەردگار پێیان دەفەرموێت: بەندەکەم چی گوت؟ فریشتەکان وەڵام دەدەنەوە سوپاس و ستایشی تۆی دەکرد و وتی «**انا لله وانا اله الرجعون**»، هەموومان موڵکی پەروەردگارین و هەر بۆ لای ئەو دەگەڕێینەوە. پەروەردگار پێیان دەفەرموێت: خانوویەک لە بەهەشتدا بۆ بەندەکەم دروست بکەن و ناوی بنێن (بیت الحمد)، (خانووی سوپاسگوزاری)»، (رواه الترمذي).

کاتێک پەروەردگار شتێکی خۆشەویستمان (بۆ نموونە منداڵێک)مان لێ دەسەنێتەوە بۆ ئەوەیە بە شتێکی باشتر شوێنی پڕ بکاتەوە بۆمان. ڕەنگە بەهۆی ئەو لەدەستدانەوە بچینە ناو بەهەشتەوە، ژیانێکی هەمیشەیی لەگەڵ منداڵەکەماندا بەسەر بەرین. بە پێچەوانەی ژیانی ئەم دونیا، ژیانی دوایی ژیانێکی هەمیشەیی و نەبڕاوەیە کە تێیدا

منداڵەکەمـان هیـچ ئـازار و تـرس و نەخۆشییەکی تـووش نایـەت.

بەڵام لـەم ژیانـەدا نەخۆشییەکانمان ڕەنگە بەو شێوەیە نەبن کە دەردەکەون. ڕەنگـە پـەروەردگار بەهۆی نەخۆشییەکانمانەوە لە تاوانەکانمـان پاکمـان بکاتـەوە. کاتێک پەیامبەرمـان موحەمـەد تووشی تایەکی بـەرز بـوو، فەرمـووی: (مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا).

«هیـچ مسـوڵمانێک تووشـی ناڕەحەتییـەک نایـەت تەنانـەت بە دڕکێک، ئیلـلا بەهۆیـەوە تاوانەکانـی هەڵدەوەرێنێـت هـەروەک چۆن درەختێک گەڵاکانـی هەڵدەوەرێـت»، (رواه البخـاری).

لـە فەرموودەیەکـی تـردا پەیامبەرمـان ڕوونـی دەکاتـەوە: (مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ ، وَلاَ وَصَبٍ ، وَلاَ هَمٍّ ، وَلاَ حُزْنٍ ، وَلاَ أَذًى ، وَلاَ غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلاَّ كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ).

«هەرکاتێـک مسـوڵمانێک تووشـی ناڕەحەتییـەک، نەخۆشییەک، نیگەرانییەک، زیانێک، یاخود نائومێدییەک هات تەنانەت بەوەی دڕکێک بچەقێتە قاچی، پەروەردگار بەهۆیەوە تاوانەکانی هەڵدەوەرێنێت.»، (رواه البخاري).

بـا هـەژاری بـە نموونـە وەربگریـن. زۆربـەی ئەوانـەی سـەروەت و سامانیان نییـە، هەرگیز نەبوونـی سـەروەت و سـامان بە نیعمـەت نازانن، بەڵام نەبوونـی سـەروەت و سـامان نیعمەتێکی گـەورە بـوو بۆ ئەوانـەی لە دەوروبـەری قـاروون دەژیـان.

قـاروون پیاوێـک بـوو لـە سـەردەمی پەیامبـەر موسـادا دەژیـا، پـەروەردگار سـەروەت و سـامانێکی زۆری پـێ بەخشـیبوو، تەنانـەت کلیلەکانی گەنجینەکـەی، گەنجینەیـەک بـوون بۆ خۆیـان. پەروەردگارمـان لە قورئانـی پیـرۆزدا دەفەرموێـت: ﴿فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوۡمِهِۦ فِي زِينَتِهِۦۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا يَٰلَيۡتَ لَنَا مِثۡلَ مَآ أُوتِيَ قَٰرُونُ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٖ ٧٩﴾ (سـورەتی القصـص).

«ئینجا ڕۆژێک قاروون خۆی سازدا و بە ڕازاوەیی چووە دەرەوە بۆ ناو قەومەکەی بۆ کەشخەکردن و خۆنواندن، ئەوانەی کە ئاواتیان ژیانی ئەم دونیایە وتیان: ئای خۆزگە ئێمەیش وەک قاروون سامان و دەسەڵاتمان ببوایە، بەڕاستی خاوەنی بەختێکی باش و گەورەیە.»

بەڵام قاروون تووشی لەخۆباییبوون و ناسوپاسگوزاری و یاخیبوون بوو بەهۆی سەروەت و ساماناکەیەوە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿فَخَسَفْنَا بِهِۦ وَبِدَارِهِ ٱلْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُۥ مِن فِئَةٍ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ ٱلَّذِينَ تَمَنَّوْا۟ مَكَانَهُۥ بِٱلْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ وَيَقْدِرُ لَوْلَآ أَن مَّنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيْكَأَنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾﴾ (سورەتی القصص).

«ئەوسا کە بینیمان قاروون بە تەواوی لە سنوور دەرچووە، کتوپڕ خۆی و ماڵ و سامانیمان برد بە ناخی زەویدا، هیچ دەستە و گرۆیەکی نەبوو فریای بکەوێت و لەدەست خەشم و قینی پەروەردگار ڕزگاری بکات، بێگومان لەو کەسانەیش نەبوو کە بتوانێت خۆی ڕزگاری بێت(٨١)، ئینجا ئەوانەی دوێنێ ئاواتیان بە قاروون دەخواست، دەیانوت: ئەی هاوار، بەس نەبوو وەکو ئەو تێدانەچووین، دیارە کە پەروەردگار ڕزق و ڕۆزی زۆر دەبەخشێت بە هەر کەس بیەوێت، یاخود کەمی دەکاتەوە، بێ حیکمەت نییە، ئەگەر فەزڵ و بەهرەی پەروەردگار نەبووایە لە سەرمان، ئێمەیش بە ناخی زەویدا ڕۆدەچووین، ئای کە ڕوون و ئاشکرایە، کافر و خوانەناسان سەرفراز نابن (٨٢)».

دوای ئەوەی چارەنووسی قاروونیان بینی، خەڵکەکەی دەوروبەری قاروون سوپاسگوزار بوون کە لە سەروەت و سامانەکەی قاروون پارێزراو بوون. ڕەنگە هیچ نموونەیەکی باشتر نەبێت لە چیرۆکەکەی حەزرەتی موسا و حەزرەتی خضر کە لە (سورەتی الکهف)دا باس کراوە.

کاتێک پەیامبەر موسا لەگەڵ حەزرەتی خضردا (کە دەوترێت فریشتەیەک بووە لە شێوەی پیاوێکدا)، فێر بوو شتەکان زۆر جار بەو شێوەیە نین کە دەردەکەون، ژیری و زانایی پەروەردگار ناتوانرێت هەمیشە بە ڕووکەش دەربکەوێت. حەزرەتی خضر و پەیامبەر موسا گەیشتنە ناو شارۆچکەیەک، حەزرەتی خضر دەستی کرد بە کونکردنی بەلەمێک.

بە ڕووکەش ئەم کارە زیانگەیاندنە بە خاوەنی کەشتییەکە، بەڵام حەزرەتی خضر ڕوونی کردەوە کە لەم ڕێیەوە خەڵکەکە و کەشتییەکەیانی پاراستووە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿قَالَ هَٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ ۚ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِع عَّلَيْهِ صَبْرًا ﴿٧٨﴾ أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدتُّ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ﴿٧٩﴾﴾ (سورەتی الكهف).

«زاناکە وتی: ئیتر لێرە بەدواوە کاتی جیابوونەوەی من و تۆیە، من تاوێکی تر ئاگادارت دەکەمەوە لە حەقیقەت و دەرئەنجامی ئەو شتانەی کە نەتتوانی ئارام بگریت لە سەریان(٧٨) ئەو کەشتییەی عەیبدارم کرد، چەند هەژارێک خاوەنی بوون لە دەریادا کاریان دەکرد، منیش ویستم عەیبداری بکەم، چونکە لەو ناوەدا پادشایەک هەبوو کە هەموو کەشتییەکی چاک و ڕێکوپێکی داگیر دەکرد(٧٩)».

حەزرەتی خضر لە ڕێی کونکردنی کەشتییەکەوە خەڵکەکەی پاراست، چونکە ئەو پادشایەی کە دەستی بەسەر کەشتییەکاندا دەگرت ئەو کەشتییەی بە دڵ نەبوو. هەندێک جار لە ژیاندا ئەم جۆرە شتانە ڕوودەدەن. لەپێناو سەلامەتیماندا شتێکمان لێ دەسەندرێتەوە، یاخود بە شێوەیەک پێمان دەبەخشرێت کە نامانەوێت. بە لای ئێمەوە هاوشێوەی کورێکی بیستودوو مانگ و دەرگایەکی داخراو دەردەکەوێت.

ئازار و لەدەستدان و ڕێگای بەرەو پەروەردگار

تاکو ئێستا نائومێدییەکەم لە یادە. لە نائومێدییەکی قووڵدا کە زۆر جار لەدوای تێڕامان لە خوددا دەهات، ڕووم کردە پەروەردگارم تاکو بپاڕێمەوە. لە پەروەردگار پاڕامەوە بۆ شتێک کە ناخەملێنرێت و نافرۆشرێت، یاخود مامەڵەی پێوە ناکرێت.

نائومێد بووم بۆ درهەمێکی ڕاستەقینەتر، نائومێد بووم لەوەی ڕزگار بم لە زوڵمی نەفسی خۆم و گۆڕانم بۆ کەسێکی باشتر. دڵی خۆم دایە دەستی پەروەردگار، نزام کرد تاکو پاک ببمەوە. هەمیشە باوەڕم بەهێز و جێگیر بوو کە پەروەردگار بیسەری هەموو نزاکانە، هەرگیز پێشبینیم نەدەکرد کەی و چۆن ئەو نزایەم وەڵام دەدرێتەوە.

کەمێک پاش نزاکەم تووشی یەکێک لە ناڕەحەتترین ساتەکانی ژیانم بووم. لەو ماوەیەدا خۆم ئامادە کرد و نزام کرد بۆ ڕێنمایی و هێز، بەڵام هیچ پەیوەندییەکم بە نزاکەی پێشووەوە بەدی نەکرد.

تاکو ئەو ساتە تێپەڕی و لێی تێڕامام و تێگەیشتم چەندە گەورە بووم، لەناکاو نزاکەم بیر هاتەوە، بیرم هاتەوە ناڕەحەتییەکە خۆی لە خۆیدا وەڵامی ئەو نزایەم بوو کە زۆر نائومێدانە کردم.

وشەکانی (جلال الدینی ڕوومی) زۆر بە جوانی ڕوونی دەکەنەوە:

«عندما یضرب احدنا السجادة بقطعة من خشب فلیس قصدة ضرب السجادة انما قصدة نفض التراب عنها .نفسك ملیئة بالتراب المتراكم من حجاب ألانا وهذا التراب لا یمكن نفضة مرة واحدة .مع كل قسوة وكل ضربة ینفض التراب شیئا فشیئا عن وجة القلب.»

«کاتێک کەسێک بە دار بە فەرشێکدا دەکێشێت، مەبەستی لە لێدانی خودی فەرشەکە نییە، بەڵکوو ئامانجی پاککردنەوە و نەهێشتنی خۆڵ و تۆزەکەیە. ناخت پڕە لە تۆز و خۆڵی خودپەرستی، ئەو تۆزە بە یەکجار ناڕوات. لەگەڵ هەر توندییەک و لێدانێکدا وردە وردە ئاسەواری بەسەر دڵەوە نامێنێت، هەندێک جار لە کاتی خەودا و هەندێک جار لە کاتی بەئاگاییدا.»

زۆر جار لە ژیاندا تووشی شتانێک دەبین و هەرگیز پەیوەندی شتەکان بە یەکەوە نابینین. کاتێک تووشی ناڕەحەتییەک، یاخود ئازارێک دەبین، دەرک بەوە ناکەین ڕەنگە ئەو ناڕەحەتی، یاخود ئازارە هۆکاری ڕاستەوخۆ یاخود ئەنجامی شتێکی تر بێت. هەندێک جار شکست دەهێنین لە دەرککردن بە پەیوەندی ڕاستەوخۆی نێوان ئازارەکانی ژیانمان و پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگاردا.

ئەو ئازار و نەهامەتییە خزمەت بە چەندین ئامانج دەکات لە ژیاندا. ساتی ناڕەحەتییەکان دەکرێت وەکو ئاماژەیەک و چارەسەرێک بن بۆ پەیوەندییە پچڕاوەکەمان لەگەڵ بەدیهێنەرماندا.

ساتی ناڕەحەتییەکان باوەڕ و هێز و توانامان تاقی دەکەنەوە. لەم ساتانەدا پلەی ئیمانمان دەردەکەوێت. نەهامەتی ڕووپۆشەکانمان ڕادەماڵێ و ڕاستەقینەی پشت باوەڕەکەمان ئاشکرا دەکات. ناڕەحەتییەکان باوەڕهێنەرانی ڕاستەقینە لە ساختەکان جیا دەکاتەوە.

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿أَحَسِبَ ٱلنَّاسُ أَن يُتۡرَكُوٓاْ أَن يَقُولُوٓاْ ءَامَنَّا وَهُمۡ لَا يُفۡتَنُونَ ۝٢﴾ (سورەتی العنكبوت).

«ئایا خەڵکی وایانزانیوە کە وازیان لێ دەهێنرێت و پشتگوێ دەخرێن، ئەگەر بڵێن ئیمان و باوەڕمان هێناوە، لەکاتێکدا ئەوان تاقی نەکرێنەوە و تووشی سزا و ئازار نەکرێن؟»

نارەحەتییەکان تاقیمان دەکەنەوە. دەکرێت ڕەحمەت بن و ئاماژەیەک بن بۆ خۆشەویستی پەروەردگار. پەیامبەرمان موحەممەد دەفەرموێت: «**إِذَا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى بِعَبْدِهِ الْخَيرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا**».

«کاتێک پەروەردگار خێر و چاکەی کەسێکی بوێت، تووشی نارەحەتیی دەکات لە دونیادا.»، (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ).

هێشتا زۆربەی خەڵکی ناتوانن تێبگەن چۆن دەکرێت نەهامەتی خێر و چاکەی تێدا بێت. زۆرکەس هەست بەوە ناکەن نارەحەتییەکان لە ڕاستیدا خاوێنکەرەوەن و خەڵکی بەرەو پەروەردگار دەگەڕێننەوە. چی ڕوودەدات کاتێک کەسێکی لەخۆبایی دەکەوێتە بارودۆخێکەوە کە دەسەڵاتی بەسەردا نییە؟ چی ڕوودەدات کاتێک کەسێک بە تەنها لە زەریایەکدا لە ناوەڕاستی زریانێکدایە؟ چی ڕوودەدات کاتێک کەشتییەکی نقوومنەبوو دەبێتە چیرۆکی تایتانیک؟

ئەم نەهامەتییانە لەڕاستیدا بەئاگاهێنەرەوەن، دەتهەژێنن، بیرمان دەهێننەوە چەندە بچووک و لاوازین، پەروەردگار چەندە گەورە و بەهێزە. بەو شێوەیە لە فریوخواردن و بێئاگایی و لاڕێی بەئاگامان دێننەوە و دەمانگەڕێننەوە بۆ لای پەروەردگارمان. نارەحەتییەکان ڕووی دڵدانەوە لە چاوەکانمان ڕادەماڵن و بیرمان دەهێننەوە چین و بۆکوێ دەچین.

پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّآ أَخَذۡنَآ أَهۡلَهَا بِٱلۡبَأۡسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمۡ يَضَّرَّعُونَ ٩٤﴾ (سورەتی الاعراف).

«لە هیچ شار و وڵاتێکدا هیچ پەیامبەرێکمان نەناردووە کە خەڵکەکەی بە درۆیان زانی بێت و بە گوێیان نەکردبێت، مەگەر خەڵکی ئەو شوێنەمان بە تەنگانە و نەخۆشی گیرۆدە کردووە، بۆ ئەوەی دابچڵەکێن و تێفکرن و دەست بکەن بە نزا و پاڕانەوە و لاڵانەوە».

ئەم وانەیە ڕۆحی مرۆڤ پاک دەکاتەوە بە ڕادەیەک کە پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دڵی باوەڕداران دەداتەوە و دڵنیایان دەکاتەوە هەر ئازارێک کە تووشی دەبن بۆ بەرزکردنەوەی پلە و سوودی خۆیانە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿إِن يَمۡسَسۡكُمۡ قَرۡحٞ فَقَدۡ مَسَّ ٱلۡقَوۡمَ قَرۡحٞ مِّثۡلُهُۥۚ وَتِلۡكَ ٱلۡأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيۡنَ ٱلنَّاسِ وَلِيَعۡلَمَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَيَتَّخِذَ مِنكُمۡ شُهَدَآءَۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٤٠ وَلِيُمَحِّصَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَيَمۡحَقَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ١٤١ أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تَدۡخُلُواْ ٱلۡجَنَّةَ وَلَمَّا يَعۡلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ مِنكُمۡ وَيَعۡلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٤٢﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەگەر زام و سەختی و ناخۆشییەک تووشی ئێوە هاتووە، ئەو خەڵکەیش تووشی هەمان زام و سەختی و ناخۆشی هاتن، ئێمە ئەو ڕۆژگارانە دەستاودەست پێ دەکەین لەناو خەڵکیدا تاکو ئەوانەی باوەڕیان هێناوە پەروەردگار دەریانبخات و هەندێکتان بکات بە شایەت و بە پلەی شەهیدی بگەن، بێگومان پەروەردگار ستەمکارانی خۆش ناوێت(١٤٠)، بێگومان پەروەردگار تاقیتان

دەکاتەوە تاکو ئەوانەی ئیماندارن پاک و بێگەردیان بکات، کافرانیش نابوت و ڕیسوا بکات(١٤١)، یاخود وا گومانتان برد هەروا بە ئاسانی دەچنە بەهەشتەوە؟ کە هێشتا پەروەردگار دەرینەخستووە کامتان هەوڵ و کۆشش و جیهادی کردووە و کامتان خۆڕاگر و ئارامگر بووە! (١٤٢)».

جەنگی خاوێنکردنەوەی خود، بنچینەی ڕێگای بەرەو پەروەردگارە. ئەو ڕێگایە بە فیداکردنی خود دەست پێ دەکات و بە ئارەقی ململانێ چنراوە. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژە بەم ڕێگەیە دەدات و دەفەرموێت: ﴿وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ كُلًّا هَدَيْنَا ۚ وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ ۖ وَمِن ذُرِّيَّتِهِۦ دَاوُۥدَ وَسُلَيْمَٰنَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾﴾ (سورەتی الانعام).

«دواتر ئیسحاق و یەعقوبمان پێ بەخشی، هەریەک لەوانمان ڕێنموویی کرد، پێشتریش نوحمان ڕێنمویی کردبوو و لە نەوەکانی تری (ئیبراهیم)، داود و سلێمان و ئەیوب و یوسف و موسا و هاروون، (هاتنە دونیاوە و بوونە ڕابەر و چاوساغ بۆ خەڵکی)، بەو شێوەیە پاداشتی چاکەخوازان دەدەینەوە، (نەوەی چاک و پاک و خواناسیان پێ دەبەخشین(٨٤)».

کاردانەوەی باوەڕداران بۆ ناڕەحەتییەکان

ئێستا کاتی ناڕەحەتییە بۆ مسوڵمانان، هەندێک جار سەخت دەبێت هەست بە نائومێدی نەکەیت. زۆربەمان دەپرسین بۆچی ئەمەمان بەسەردا دێت؟ چۆن دەکرێت ئەمە ڕووبدات لە کاتێکدا هیچ هەڵەیەکمان ئەنجام نەداوە؟ چۆن دەکرێت تووشی ئەو جیاکارییە زۆرە ببین لەو وڵاتەی کە لەسەر ئازادی و سەربەستی و دادپەروەری هەمووان بنیات نراوە؟

ئەم هەموو بیرکردنەوانە سروشتین، پێویستە تەماشای پشتی ئەم ڕووداوانەوە بکەین، پێویستە بۆ ساتێک تەماشای پشتی خەیاڵاتەکە بکەین و ئەو ڕاستییەی پشتیەوە ببینین، پێویستە جارێکی تر سەرنج بدەینەوە ئەگەر بمانەوێت ڕاستی پشتی ئەم خەیاڵاتە ببینین.

ڕاستییەکە یەکێکە لە پەند و وانە زۆر دووبارەبووەکانی ناو قورئانی پیرۆز و فەرموودەکانی پەیامبەر، ڕاستییە بنچینەییەکە بریتییە لەوەی هەموو شتەکانی ئەم ژیانە تاقیکردنەوەن.

پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡمَوۡتَ وَٱلۡحَيَوٰةَ لِيَبۡلُوَكُمۡ أَيُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلٗاۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡغَفُورُ ۝٢﴾ (سورەتی الملک).

«هـەر ئـەو خـۆی مـردن و ژیانـی بـەدی هێنـاوە، تاکو تاقیتان بکاتەوە، کێتان کردەوەی چاکتر و پەسـەندترە، هـەر ئەویش زاتێکی باڵادەستە بەسـەر بێباوەڕانـدا و لێخۆشـبووە لـە ئیمانـداران(٢)».

لێرەدا پەروەردگار پێمان دەفەرموێت: مەبەست لە دروستبوونی ژیـان و مـردن بریتییـە لـە تاقیکردنـەوەی ئێمـە، بـۆ سـاتێک بیر لە هۆڕنـی فریاکەوتـن بکـەرەوە، ئایـا مەبەسـت لێـی چییـە؟ هۆرنەکە ئاماژەیـەک و ئاگادارکردنەوەیەکـە کـە شـتێکی زیانبەخـش بەڕێوەیە. تووشـی تـرس دەبیـن کاتێـک گوێمـان لێـی دەبێت، بـەڵام چی دەبێت ئەگەر بیانەوێت هۆڕنەکە تاقی بکەنەوە؟ چی دەبێت ئەگەر تەنها بۆ ئەوە بێت بزانرێت کاردانەوەمـان چۆن دەبێت؟ هۆڕنی تاقیکردنەوەکە هەمـان دەنگی هۆڕنـی فریاکەوتنەکـەی هەیـە، بـەڵام ئەمەیـان تەنها بـۆ تاقیکردنەوەیـە. هەرچەنـدە دەنـگ و شـێوە و هەسـتکردن پێـی هاوشێوەی هۆرنی فریاکەوتنی ڕاستەقینەیە، بەڵام ئەمەیان تەنها بۆ تاقیکردنەوەیە. چەندین جار لـە ڕێـی تاقیکردنەوەکـەوە ئەوەمـان بیر دەکەوێتـەوە.

ئەمەیـش هەمـان شـتە کـە پـەروەردگار لـە بـارەی ئـەم ژیانـەوە لـە قورئانـی پیـرۆزدا پێمـان دەفەرموێـت: ئـەم ژیانـە شـێوە و دەنگ و هەسـتکردن پێـی زۆر ڕاسـتەقینە دەردەکەوێـت. هەندێـک جار دەمانترسـێنێت. هەندێـک جـار دەمانگریێنێـت. هەندێـک جار وامـان لـێ دەکات هەڵبێیـن لەبـری ئـەوەی ڕێـک لـە شـوێنەکانمان بوەستین. ئـەم ژیانـە و هەمـوو شـتەکانی نـاوی تەنهـا تاقیکردنـەوەن، هیچیـان ڕاسـتەقینە نیـن، هاوشـێوەی سیسـتەمی پەخشـی لەنـاکاو ڕامـان دەهێنێـت بـۆ شـتە ڕاسـتەقینەکە، ڕاماندەهێنێـت بـۆ ئـەو ڕاسـتییەی پشـتی هۆڕنـی تاقیکردنەوەکـەوە.

چی دەبێت ئەگەر هۆڕنی تاقیکردنەوەکە هیچ جێی سەرسامی نەبێت؟

چی دەبێت ئەگەر هەمووان ئاگادار بکرێنەوە لەوەی تاقیکردنەوەیەک ئەنجام دەدرێت؟ بۆ ساتێک سەرنج لە ئاگادارکردنەوەی پەروەردگار بدە: ﴿لَتُبْلَوُنَّ فِيٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓاْ أَذًى كَثِيرًا وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾﴾ (سورەتی ال عمران).

«سوێند بێت بێگومان تاقی دەکرێنەوە لە ماڵ و دارایی و خۆیشتاندا (زیان لە ساماندا دەکەن، خۆتان تووشی ناخۆشی و ئازار دەبن)، هەروەها سوێند بێت لە خاوەنانی کتێبی پێش خۆتان و لە موشریک و هاوەڵگەرانەوە ئازارێکی زۆر دەبیستن، بەڵام ئەگەر خۆڕاگر بن و پارێزکار بن و لە پەروەردگار بترسن، بەڕاستی ئەو هەڵوێستە لە کارە پەسەند و کردەوە پایەدارەکانە (١٨٦)».

ئێستا سەرنجی ئەم ئاگادارکردنەوانە بدە کە زانیاریمان پێ دراوە لە بارەی چەندین کۆمەڵگە و نەتەوەی تر کە تووشی هەمان تاقیکردنەوە بوون، پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُواْ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ ٱلَّذِينَ خَلَوْاْ مِن قَبْلِكُم ۖ مَّسَّتْهُمُ ٱلْبَأْسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُواْ حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصْرُ ٱللَّهِ ۗ أَلَآ إِنَّ نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾﴾ (سورەتی البقرە).

«ئایا لاتان وایە هەروا بە ئاسانی دەچنە بەهەشتەوە بێ تەنگانە و ناخۆشی؟ مەگەر نموونەی ئیماندارانی پێشووتان بۆ باس نەکراوە، کە تووشی شەڕ و ناخۆشی و تەنگانە و گرانی و نەداری بوون و تەکانیان خواردووە و زۆریان بۆ هاتووە بە ڕادەیەک هەتا پەیامبەرەکەیان و ئەوانەی باوەڕیان هێناوە لەگەڵیدا، دەیانوت: کەی پەروەردگار سەرکەوتن دەبەخشێت؟ کەی پەروەردگار یارمەتی دەنێرێت؟ ئاگادار بن و دڵنیا بن بەڕاستی یارمەتی خودایی زۆر نزیکە (٢١٤)».

کەواتە نەک ئەوەی ئاگادارکردنەوەکە پێشبینیکراو بووە، بەڵکوو شتێکی نوێیش نەبووە. وادابنێ بە کۆمەڵگاکەمان ڕاگەیەندرابێت کە تایبەت نین، دوای ئەو هەموو شتە چۆن کاردانەوەمان دەبوو کاتێک ئاگادارکردنەوەکە دەهات؟ ئەگەر تەنها تاقیکردنەوەیەک بێت، ئەوا هیچ ترس و پەشۆکانێک و بێباوەڕییەک ڕوونادات، ناترسین و تەنانەت تووشی پەشۆکانیش نابین، تەنها نمایش دەکەین.

لێرەدا خاڵێکی گرنگ هەیە، ئایا نمایش بۆ کێ دەکەین؟ کێ تاقیمان دەکاتەوە؟ کێ تەماشامان دەکات؟ کەناڵەکانی سی ئێن ئێن، سی سپان، یاخود کۆماری ئەمریکا؟ نەخێر. هەموویان بەشێکن لە خەیاڵاتەکە: هەموویان بەشێکن لە تاقیکردنەوەکە، هەموویان دروستکراوی تاقیکردنەوەکەن، تەنها نمایش و کردار بۆ یەک دادوەر دەکەین، تەنها نمایش بۆ یەک ڕاستی دەکەین. کردار دەکەین، چونکە دەزانین تەماشامان دەکات و تاکە کەسە بڕیار لەسەر ئەم تاقیکردنەوەیە دەدات.

کاتێک ئەم ڕاستییەمان بۆ دەردەکەوێت، شتێکی گرنگ ڕوودەدات. کاتێک بۆمان دەردەکەوێت کە تەنها تاقیکردنەوەیەکە، پرسیارەکانمان بە تەواوی دەگۆڕێن. لەبری پرسینی چۆن دەکرێت ئەمە ڕووبدات؟ «بۆچی ئەم ژیانە هێندە نادادپەروەرە؟»

پرسیارەکانمان دەگۆڕێن بۆ «دەبێت کاردانەوەم چۆن بێت؟»، «چۆن دەبێت لەم تاقیکردنەوەیەدا دەربچم؟» «دەبێت چی لێوە فێر ببم؟» دەبێت چۆن لەم خەیاڵاتە، چۆن لە پەروەردگاری ئەو کەسەی ئازارم دەدات، ئەو کەسەی دەمچەوسێنێتەوە و تاقیکردنەوەکە بڕوانم؟»

«چۆن دەتوانین ئەم تاقیکردنەوەیە بەکار بهێنین بۆ نزیکبوونەوەمان لە وێستگەی کۆتاییمان کە پەروەردگارە؟» و «چۆن

دەتوانین ئەم تاقیکردنەوەیە بەکار بهێنین بۆ بەدەستهێنانی ئامانجی سەرەکی تاقیکردنەوەکە؟ وەکو ئامرازێک بۆ نزیکبوونەوەمان لە پەروەردگار؟ الله اکبر –پەروەردگار گەورەیە.

سەرنجڕاکێشیی تاقیکردنەوەکانی پەروەردگار لەوەدایە کە پێش هاتنیان ئاگادارمان دەکاتەوە و ڕەچەتەی تەواومان پێ دەدات بۆ زاڵبوون بەسەریاندا: ئارامگرتن و تەقوا.

پەروەردگارمان دەفەرموێت: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ ٱلْمَوْتِ ۗ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۖ فَمَن زُحْزِحَ عَنِ ٱلنَّارِ وَأُدْخِلَ ٱلْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ ۗ وَمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَآ إِلَّا مَتَـٰعُ ٱلْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾ ۞ لَتُبْلَوُنَّ فِىٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟ أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾﴾ (سورەتی ال عمران).

«هەموو کەسێک دەبێت بمرێت و مردن بچێژێت، تەنها لە ڕۆژی قیامەتدا کرێ و پاداشتتان بە تەواوی پێ دەدرێت، ئەوسا ئەوەی دوور خرایەوە لە ئاگری دۆزەخ و خرایە بەهەشتەوە، ئەوە بەڕاستی سەرفراز بووە، ژیانی ئەم دونیایە جگە لەوەی ڕابواردنێکی خەڵەتێنەرە، شتێکی تر نییە (١٨٥)، سوێند بێت بێگومان تاقی دەکرێنەوە لە ماڵ و دارایی و خۆیشتاندا، (زیان لە ساماندا دەکەن، خۆتان تووشی ناخۆشی و ئازار دەبن)، هەروەها سوێند بێت لە خاوەنانی کتێبی پێش خۆتان و لە موشریک و هاوەڵگەرانەوە ئازارێکی زۆر دەبیستن، بەڵام ئەگەر خۆڕاگر بن و پارێزکار بن و لە پەروەردگار بترسن، بەڕاستی ئەو هەڵوێستە لە کارە پەسەند و کردەوە پایەدارەکانە (١٨٦)».

پەروەردگار لە ئایەتێکی تردا جەخت لەم دوو خاڵە گرنگە دەکاتەوە بۆ بەرەنگاربوونەوەی هەر پلانێکی زیانبەخش کە دژی ئێمە دادەنرێت: ﴿إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ

يَفۡرَحُواْ بِهَاۖ وَإِن تَصۡبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لَا يَضُرُّكُمۡ كَيۡدُهُمۡ شَيۡـًٔاۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعۡمَلُونَ مُحِيطٞ ﴿١٢٠﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەگەر چاکەیەکتان تووش بوو، یاخود خێرێک ڕووی تێکردن، ئەوا پێی غەمبار دەبن و پێیان ناخۆشە، خۆ ئەگەر بەڵا و ناخۆشییەکتان بۆ پێش بێت، ئەوا پێی دڵخۆش دەبن، جا ئەگەر خۆگر بن و پارێزکار بن، پیلان و تەڵەکەی ئەوانە هیچ زیانێکتان پێ ناگەیەنێت، چونکە بەڕاستی پەروەردگار دەوری پیلان و پیلانگێڕانی داوە و ئاگادارە بە هەموو کار و کردەوە و نەخشەیەکیان (١٢٠)».

وەک بەشێک لە ڕێگای زاڵبوونمان بەسەر ئەم تاقیکردنەوانەدا، پەروەردگار ئاگادارمان دەکاتەوە لەبارەی کاردانەوەی ئەوانەی کە پێش ئێمە تاقی کراونەتەوە، ﴿ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ ٱلنَّاسَ قَدۡ جَمَعُواْ لَكُمۡ فَٱخۡشَوۡهُمۡ فَزَادَهُمۡ إِيمَٰنٗا وَقَالُواْ حَسۡبُنَا ٱللَّهُ وَنِعۡمَ ٱلۡوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَٱنقَلَبُواْ بِنِعۡمَةٖ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضۡلٖ لَّمۡ يَمۡسَسۡهُمۡ سُوٓءٞ وَٱتَّبَعُواْ رِضۡوَٰنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضۡلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾ إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ يُخَوِّفُ أَوۡلِيَآءَهُۥ فَلَا تَخَافُوهُمۡ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ﴿١٧٥﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەوانەی کە خەڵکی باوەڕ لاواز پێیان دەڵێن: بەڕاستی خەڵکی بێباوەڕ و خوانەناس خۆیان بۆ ئێوە کۆ کردۆتەوە و خۆیان مەڵاس داوە، لێیان بترسن، بەڵام ئیمانداران باوەڕیان زیاتر دامەزراو دەبێت وتیان: پەروەردگارمان بەسە کە یاریدەدەر و یارمەتیدەرێکی چاکە (١٧٣)، پاشان مسوڵمانان گەڕانەوە هاوڕێ لەگەڵ فەزڵ و ناز و نیعمەتی ئیلاهیدا، هیچ ناخۆشییەکیان بۆ پێش نەهات، چونکە شوێنی ڕەزامەندی پەروەردگار کەوتبوون، پەروەردگاریش هەر خۆی خاوەن فەزڵ و ڕێزێکی زۆرە (١٧٤)، ئەوە بەڕاستی تەنها شەیتانە یاوەرەکانی خۆی دەترسێنێت، ئێوەی ئیماندار لێیان مەترسن، بەڵکوو هەر لە من بترسن ئەگەر ئیماندارن.(١٧٥)».

لە چەند ئایەتێکی تردا دەفەرموێت: ﴿وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَٰتَلَ مَعَهُۥ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُواْ لِمَآ أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَمَا ضَعُفُواْ وَمَا ٱسْتَكَانُواْۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّآ أَن قَالُواْ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِيٓ أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَـَٔاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ ثَوَابَ ٱلدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ ٱلْءَاخِرَةِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تُطِيعُواْ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ فَتَنقَلِبُواْ خَٰسِرِينَ ﴿١٤٩﴾ بَلِ ٱللَّهُ مَوْلَىٰكُمْۖ وَهُوَ خَيْرُ ٱلنَّٰصِرِينَ ﴿١٥٠﴾﴾ (سورەتی ال عمران).

«چەندەها پەیامبەر هەبوون کە خواناس و پیاوچاکانی زۆر لەگەڵیدا بوون و دژ بە دوژمنان جەنگاون، جا ئەوانە هیچ کات سستی و بێزاری و بێتاقەتی ڕووی تێنەکردوون بەهۆی ئەوەی کە تووشیان هاتووە لەپێناو ڕێبازی پەروەردگاردا، لاواز و بێهێز و سەرشۆڕ نەبوون بۆ دوژمنان، پەروەردگار ئەو ئارامگر و خۆڕاگرانەی خۆش دەوێت (١٤٦)، ئەو کاتە گوفتاریان تەنها ئەمە بووە کە وتوویانە: پەروەردگارا لە گوناه و هەڵەکانمان ببوورە و لە زیادەڕەوی کاروبارمان خۆش بە، دامەزراومان بکە، سەرمان بخە بەسەر ئەم گەلە بێباوەڕەدا (١٤٧)، ئەوسا ئیتر پەروەردگار پاداشتی دونیای پێ بەخشین و پاداشتی چاکی قیامەتیشی بۆ مسۆگەر کردن، پەروەردگار ئەو چاکەکارانەی خۆش دەوێت(١٤٨)، ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە ئەگەر ملکەچ و گوێڕایەڵی ئەوانە بن کە کافر و بێدینن، ئەوە بەرەو دوا دەتانگێڕنەوە و پاشگەزتان دەکەنەوە و لە دین وەرتاندەگێڕن، پاشان بە دۆڕاوی دەگەڕێنەوە(١٤٩)، دڵنیا بن کە خوانەناسان یارویاوەری ئێوە نین، بەڵکوو پەروەردگار یار و یاوەرتانە، بێگومان ئەو زاتە چاکترین پشتیوان و یاریدەدەرتانە(١٥٠)».

پەروەردگار ئەم چیرۆکانەمان بۆ دەگێڕێتەوە تاکو پەند و

وانەیان لێوە فێر بین. کاردانەوەی کەسانی پێش ئێمە بریتی بووە لە «پەروەردگار بەسە بۆمان و هەر خۆی باشترین پارێزەرە»، «پەروەردگارمان، لە تاوانەکان و زیادەڕەوییەکانمان خۆش ببە، جێگیرمان بکە و لە دژی بێباوەڕان هاوکاریمان بکە.»

کاردانەوەیان بریتی نەبووە لە تەماشاکردنی تاقیکردنەوەکە، بەڵکوو تەماشای مەبەستی پشت تاقیکردنەوەکەیان دەکرد. لە خەیاڵاتەکەیان دەروانی و جەختیان لە پەروەردگار دەکردەوە. تێگەیشتبوون لەوەی پەروەردگار تەنها تاقیکردنەوەکەی ئەنجام نەداوە، بەڵکوو هەر خۆی دەتوانێت بیانپارێزێت. بۆیە پەنایان بۆ پەروەردگار دەبرد لە ڕێی تۆبەکردن و ئارامگرتن و باشکردنی ڕەفتاریان لە ڕێی تەقواوە. لە هەمووی دڵنیاتر پەروەردگار خۆی باوەڕداران دڵنیا دەکاتەوە و بەڵێنی سەرکەوتنیان پێ دەدات: ﴿وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ ٱلْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُۥ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ ٱلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَآءَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَلِيُمَحِّصَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَيَمْحَقَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟ مِنكُمْ وَيَعْلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٤٢﴾﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەی ئیمانداران کۆڵ مەدەن و سارد مەبنەوە و خەفەت مەخۆن، چونکە هەر ئێوە سەربەرز و سەرفراز و سەرکەوتووترن، ئەگەر ئیمانداری چاک و ڕاست و دروست بن(١٣٩)، ئەگەر زام و سەختی و ناخۆشییەک تووشی ئێوە هاتووە، ئەو خەڵکەیش تووشی هەمان زام و سەختی و ناخۆشی هاتن، ئێمە ئەو ڕۆژگارانە دەستاودەست پێ دەکەین لەناو خەڵکیدا تاکو ئەوانەی باوەڕیان هێناوە پەروەردگار دەریانبخات و هەندێکتان بکات بە شایەت و بە پلەی شەهیدی بگەن، بێگومان پەروەردگار ستەمکارانی خۆش

ئەم ژیانە: زیندان یاخود بەهەشت؟

لەناو فرۆکەخانەدا بووم، لە هێڵی سەلامەتی وەستابووم و چاوەڕێی بەڕێوەچوونی لێکۆڵینەوەکەم دەکرد. کیژۆڵەیەکی بچووکم بینی لەگەڵ دایکیدا بوو. کیژۆڵەکە دەگریا و ناساغ دیار بوو، دایکەکە ڕۆیشتە لای جانتاکە و هەندێک دەرمانی داپێی، نیگەران بووم بە خەمباری کیژۆڵەکە و لەناکاو هەستم کرد تەماشای کەسێک دەکەم کە کەوتۆتە نێو تەڵەوە. ئەم ڕۆحە بێتاوان و پاکە زیندانی کراوە لە لایەن جەستەیەکی دونیاییەوە کە نەخۆش دەکەوێت و هەست بە ئازار دەکات و تووشی نەهامەتی دەبێت، پاشان ئەو فەرموودەیەم هاتەوە یاد کە پەیامبەر دەفەرموێت: «الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ»، «ئەم دونیایە زیندانی باوەڕدارانە و بەهەشتی بێباوەڕان»، (رواه مسلم).

بۆ یەکەمجار بە شێوەیەکی زۆر جیاوازتر لە پێشوو لێی تێگەیشتم، بڕوام وایە زۆرێکمان بە هەڵە لەم فەرموودەیە تێگەیشتوین و لێکدانەوەی هەڵەمان بۆی کردووە، وا دەزانین مەبەستی ئەم فەرموودەیە بریتییە لەوەی کە بێباوەڕان لەم ژیانەدا چێژ و خۆشی وەردەگرن، بەڵام باوەڕداران دەبێت بە

حەرامەکان و حەڵاڵەکان سنووردار بکرێن و چاوەڕێ بکەن تاکو لە ژیانی دواییدا چێژ و خۆشی وەرگرن. ڕەنگە هەندێکمان وا بیر بکەینەوە کە مەبەست لێی ئەوەیە ئەم ژیانە نەهامەتییە بۆ باوەڕداران و نیعمەتە بۆ بێباوەڕان، بەڵام هەست ناکەم ئەوە هەموو مەبەستەکە بێت. لەناکاو هەستم کرد ڕاستیی پشتی ئەم فەرموودەیە لەو کیژۆڵەیەدا دەبینمەوە، وەک ڕۆحێکی بەندکراو دەردەکەوت، چونکە پەیوەست بوو بە جیهانێکی ترەوە، جیهانێکی باشتر کە هەرگیز نەخۆش ناکەوێت تێیدا.

چی ڕوودەدات ئەگەر بە پێچەوانەوە بێت؟ چی ڕوودەدات ئەگەر ڕۆحەکە وا هەست بکات کە لە بەهەشتدایە؟ ئایا ئەو ڕۆحە دەیەوێت لە شوێنێکی تردا بێت؟ لە شوێنێکی باشتر؟ نەخێر، بەڵکوو ئەو شوێنەیە کە دەیەوێت لێی بێت. بە لای ئەو ڕۆحەوە شوێنێکی باشتر بوونی نییە، کاتێک لە بەهەشتدایت، بیر لەوە ناکەیتەوە لە شوێنێکی باشتردا بیت، تامەزرۆی هیچی تر نابیت. ڕەزامەند و قایلیت بەو شوێنەی کە تێیدایت، ئەمە بارودۆخی بێباوەڕانە. پەروەردگارمان دەفەرموێت: ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُواْ بِٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَٱطْمَأَنُّواْ بِهَا وَٱلَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَٰتِنَا غَٰفِلُونَ ۝٧﴾ (سورەتی یونس).

«بەڕاستی ئەوانەی بەنیازی ئامادەبوونی بەر بارەگای ئێمە نین و ڕازی بوون بە ژیانی ئەم دونیایە و پێی دڵخۆش بوون و ئەوانەیش کە خۆیان غافڵ و بێئاگان لە ئاماژە و نهێنی دروستکراوەکانمان».

ئەم جیهانە کاتی و بەئازار و نائومێدکارە بۆ خۆی بەهەشتێکە بە لای ڕۆحە بێباوەڕەکانەوە. ئەم دونیایە هەموو ئەو شتەیە کە دەیزانن. بیهێنە پێش چاوت ئەو جیهانەی کە تێیدا تووشی

نەخۆشی و خوێنڕژان دەبێت و لە کۆتاییدا دەمرێت، تاکە بەهەشتێک بوایە. ئەو ئازارە بهێنە پێش چاوت.

ئەوانەی باوەڕیان وایە شوێنێکی باشتر بوونی نییە و ئەم جیهانە باشترین شوێنە زۆر نائارام دەبن کاتێک بۆیان دەردەکەوێت ئەم جیهانە کامڵ و تەواو نییە. زوو تووڕە دەبن و زوو نائومێد دەبن، چونکە وا پێشبینی دەکرا ئەم جیهانە بەهەشتێک بێت بۆ خۆی. دەرک بەوە ناکەن کە شتێکی باشتر بوونی هەیە، چونکە ئەم جیهانە هەموو ئەو شتەیە کە دەیانەوێت. ئەم جیهانە هەموو ئەو شتەیە کە هەوڵی بۆ دەدەن. هەموو توانا و وزە و دەرفەت و بەهرەکانیان کە لە لایەن پەروەردگارەوە پێیان بەخشراوە دەخەنە کار تەنها لەپێناو بەدەستهێنانی ئەم ژیانەدا، لەڕاستیدا هیچ شتێکی تر بەدەست ناهێنن جگە لەوە کە بۆیان نووسراوە.

ڕۆحیان وابەستە بووە بە جەستەیەکی دونیاییەوە، چونکە وا هەست دەکات جەستەکە تاکە بەهەشتە کە هەیەتی و دەیبێت، بۆیە بە ئاسانی دەستبەرداری نابێت. بە هەر نرخێک بێت دەیەوێت پەیوەست بێت پێوەی، دەرهێنانی ڕۆحەکە لەناو بەهەشتەکەی گەورەترین سزا و ئازارە. پەروەردگار وەسفی مەرگی بێباوەڕەکان دەکات بە بچڕاندنی ڕۆحەکە لە جەستەی، پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَٱلنَّـٰزِعَـٰتِ غَرۡقٗا ۝١﴾ (سورەتی النازعات).

«سوێند بەو فریشتانەی کە گیانی خەڵکی دەکێشن، یان بەو ئەستێرانەی کە لە قووڵایی ئاسماندا دەدرەوشێنەوە و دەسوڕێنەوە(١)».

ڕۆحەکە دەبچڕێت، چونکە نایەوێت لە جەستەکە جیا بێتەوە، باوەڕی وابووە جەستەکە بەهەشت بووە، دەرکی بەوە نەکرد کە

شتێکی زۆر گەورەتر و باشتر هەیە، بەڵام بۆ ڕۆحی باوەڕداران تەواو جیاوازە، باوەڕدار لە زیندان نەک بەهەشت، بۆچی؟ زیندانی چییە؟ زیندانی کەسێکە کە کەوتبێتە تەڵەوە.

زیندانی دوورە لە ماڵ و داهاتەکەی و هیواخوازە لە شوێنێکی باشتردا بێت. جەستە دونیاییەکەی زیندانێکە بۆ باوەڕدار نەک لەبەر ئەوەی کە ئەم ژیانە ناخۆشە بۆ ڕۆحی باوەڕداران، بەڵکوو لەبەر ئەوەی ڕۆحەکە ئارەزوو دەکات لە شوێنێکی باشتردا بێت. ئارەزوو دەکات لە بەهەشتدا بێت. گرنگ نییە ئەم ژیانە چەندە جوان و سەرنجڕاکێش بێت بە لای باوەڕدارانەوە، ئەم ژیانە زیندانێکە بە بەراورد بە ژیانە کامڵ و بێ کەموکوڕییەکەی کە چاوەڕێیان دەکات. ئەم ڕۆحە وابەستەی پەروەردگار و بەهەشتی ڕاستەقینە بووە. دەیەوێت لەوێدا بێت، بەڵام ئەم ژیانە بۆ ماوەیەک ڕێگری لە ڕۆحەکە دەکات بگەڕێتەوە بۆ بەهەشت. ئەم ژیانە بەربەستێک و زیندانێکە. هەرچەندە دڵی باوەڕدار تەنها بەهەشتی ئەم ژیانە لەخۆ دەگرێت، بەڵام ڕۆح هێشتا تەماشای پشتی دەکات. ڕۆحەکە تەماشای بەهەشتەکەی خۆی دەکات، بەڵام ئەم ڕۆحە دەبێت بۆ ماوەیەکی دیاریکراو لەنێو زیندانی جەستەدا بێت. دەبێت کاتەکەی تەواو بکات پێش ئەوەی بگەڕێتەوەناو بەهەشت. وابەستەبوونی ڕۆحی باوەڕدار بۆ جەستەکە نییە. کاتێک ماوەی سزاکە تەواو دەبێت و بە زیندانییەکە دەوترێت بگەڕێتەوە بۆ بەهەشت، هەرگیز وابەستەی زیندانەکە نابێت. پەروەردگار بە شێوەیەکی زۆر جیاواز باسی مردنی باوەڕداران دەکات و دەفەرموێت: ﴿وَٱلنَّٰشِطَٰتِ نَشۡطٗا ۝٢﴾ (سورەتی النازعات)، «سوێند بەو فریشتانەی کە گیانی ئیمانداران دەکێشن بە چالاکی و بێوچان دەسووڕێنەوە(٢)».

ڕۆحی باوەڕدار زۆر بە ئاسانی لە جەستە دەردێت. ماوەی سزاکەی کۆتایی هاتووە و دەگەڕێتەوە ناو بەهەشت. هاوشێوەی ڕۆحی بێباوەڕ نامێنێتەوە کە وا هەست دەکات لە باشترین شوێندایە. نەمتوانی بەراوردێکی زۆر باشتر لەوە بکەم کە لە لایەن پەیامبەری خۆشەویستمانەوە بەکار هێنراوە. لەڕاستیدا ئەم ژیانە زیندانێکە بۆ باوەڕداران و بەهەشتێکە بۆ بێباوەڕان، هەموومان لە لایەن هەمان بانگکەرەوە بانگ دەکرێینەوە، پرسیارەکە ئەوەیە ئایا بەو شێوەیە دەژین کە ئەگەر بانگەکە بکرێت وابەستەی زیندانەکە دەبین؟ یاخود بەو شێوەیە دەژین کە بانگەکە بانگی ڕزگاری بێت، بانگکردنێک بێت بەرەو بەهەشت.

پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگاردا

پەروەردگار تێکت دەشکێنێت تاکو دروستت بکات. داتدەبڕێت تاکو پێت ببەخشێت. ئازارەکانی ناو دڵت بۆ ئەوەیە کەمتر تامەزرۆی ئەم ژیانە بیت و زیاتر تامەزرۆی بەهەشت بیت.

گەڕان بە دوای پەروەردگاردا

تەواوی ژیانم بە دوای پەروەردگاردا گەڕاوم، بەڵام دەرکم پێی نەکرد. کاتێک لەو شتانە دەکۆڵینەوە کە لەم ژیانەدا بەدوایدا وێڵین لە هاوەڵێک و هەموو شتێکی تردا بۆمان دەردەکەوێت هەردوو باوەڕداران و بێباوەڕان بە دوای پەروەردگاردا وێڵن، پەروەردگار دیزاینەرەکەیە.

جا باوەڕدار بیت، یاخود بێباوەڕ، پەروەردگار دیزاینەری پێویستییەکان و ویستەکان و ئارەزووەکانتە. پاڵنەری ناوەکی دروست کردووە تاکو لەگەڵ ویستی سروشتیدا بگونجێت کە تەوحیدە.

ساتێک بیر لەو شتە بکەرەوە کە من و تۆ بەدوایدا وێڵین، بۆ نموونە چیت لە هاوەڵێک دەوێت؟ بە دوای چیدا ڕادەکەین و هەموو شتێک دەبەخشین لەپێناو ئەوەی بیبیستین؟

خۆم ئاگادارت دەبم.

هەموو شتێک باش دەبێت.

هەمیشە خۆشم دەوێیت، خۆشەویستیم بۆت هەرگیز کۆتایی نایات و ناگۆڕێت.

دەتوانیت پشتم پێ ببەستیت.

هەرگیز نائومێدت ناکەم.
هەرگیز ئازارت نادەم.
هەرگیز جێتناهێڵم.
هەمیشە لێرە دەبم بۆت.
سوپاست دەکەم.
دەتبینم.
لێت تێدەگەم.
دەزانم کێیت.
نزیکم لێت.
دەتبەخشم.
پێویست ناکات کامل و بێکەموکوڕی بیت.
هەرگیز بەجێت ناهێڵم.
هەرگیز خیانەتت لێ ناکەم.
پشتتم گرتووە.
خۆم گرفتەکانت چارەسەر دەکەم.
گوێم گرتووە، بەڕاستی گوێم گرتووە.
هەرگیز ناهێڵم ئازارت بدەن.
هەمیشە دەتپارێزم.
هەرگیز بە تەنها نیت.
کاتێک هەموو شتەکانی چواردەورت لەناو دەچن و دادەڕوخێن، من ڕاتدەگرم.
بەڕاستی باشترین شتم دەوێ بۆت.
لێت خۆش دەبم تەنانەت کاتێک هەڵە دەکەیت.
من هەمیشە پێت دەبەخشم، تەنانەت کاتێک کە ناتوانیت ببەخشیت.
میهرەبان دەبم و جێتناهێڵم، تەنانەت کاتێک کە دژم دەجەنگیت.

گرنگ نییە چی دەکەیت، من هەمیشە دەتبەخشم.

خۆشم دەوێیت سەرەڕای لاوازی و هەڵەکانت.

ئارامیت پێ دەبەخشم.

دڵخۆشت دەکەم.

سەقامگیرت دەکەم.

هێز و توانات پێ دەبەخشم.

چارەسەرت دەکەم.

پلە و ڕێزت پێ دەبەخشم.

هەمیشە دڵنەواییت دەکەم.

گرنگ نییە ئاماژەکە چەندە بچووکە، ئەگەر لەپێناو مندا ئەنجامی بدەیت، پێی دەزانم و پاداشتت دەکەم.

ئەگەر بگەڕێیتەوە بۆ لام، لێرە دەبم بۆت، گرنگ نییە چی ڕوویدات.

گرنگ نییە چیت بەرامبەرم کردووە، هەمیشە دەتوانم بتبەخشم.

ڕاستییەکە ئەوەیە کاتێک بۆ هاوسەرێکی باش و کارێکی باش و پارەیەکی زۆر و ناوبانگی زۆر دەگەڕێین، بۆ پەروەردگار دەگەڕێین، چونکە هیچ جێی سەرسامی نییە کە نائومێد دەبین کاتێک هاوسەر، کار، پارە و ناوبانگەکە پێویستی و بۆشاییەکانمان پڕ ناکەنەوە، تەنانەت ئەو بۆشاییەیش خۆی لە خۆیدا بۆ مەبەستێک دروست کراوە تاکو هانمان بدات پڕی بکەینەوە.

کێشەکە ئەوەیە هەوڵ دەدەین بە شتانێکی هەڵە پڕی بکەینەوە. هەموو شتێک لە ئێمەدا دروست کراوە تاکو بتوانین لە گەشتەکەماندا پڕکەرەوەیەکی ڕاستەقینە کە پەروەردگارە، بدۆزینەوە. واتا تەنانەت شەیتان و نەفس ئەگەر بە دروستی کار بکەن دەکرێت ببنە هۆکار بۆ گەیشتن بە پەروەردگار، شەیتان و نەفس دوژمنی ئێمەن. ئەوە ڕاستییە، بەڵام چۆن خۆمان لێیان بپارێزین؟

ئایا خەڵکی دەتوانن یارمەتیدەر بن؟ ئایا پارە دەتوانێت یارمەتیدەر بێت؟ ئایا هێزی جیهانی و چەک دەتوانن لە گەورەترین دوژمنەکانمان بمانپارێزن؟ تاکە پەناگە کوێیە بۆ پاراستنمان لە شەیتان و نەفسمان؟ تاکە پەناگە پەروەردگارە. وەک ئەوەیە زریانێک بنێردرێت تاکو پاڵمان بنێت بۆ تاکە پەناگەیەک کە هەیە، پاڵمان بنێت بەرەو لای پەروەردگار.

تەنانەت تاوانەکانیشت دەکرێت بەکار بێت بۆ پاڵنانت بەرەو لای پەروەردگار، کێ دەتوانێت لە تاوانەکانت خۆش بێت؟ لە کوێی تر دەتوانیت پەناگەیەک بدۆزیتەوە بۆ پاراستننت لە زریان و ترسی تاوانەکانت؟ کێی تر دەتوانێت گرنگیان پێ بدات و بیانسڕیتەوە؟ تەنانەت بیانگۆڕێت بە خێر و چاکە؟

ترسەکانت دەکرێت ببنە هۆکار، کێی تر دەتوانێت پارێزگاریت لێ بکات کاتێک دەترسیت؟ کێی تر دەتوانێت دڵنیایی و سەلامەتیت بۆ فەراهەم بکات، کاتێک لە ناوەڕاستی زەریایەکدا بە تەنها جێهێڵراویت؟ کێی تر دەتوانێت شتت بۆ دابین بکات، کاتێک هەژاریت؟ کێی تر دەتوانێت دڵخۆشت بکات کاتێک خەمباریت؟ کێی تر دەتوانێت دڵ و ژیانت چاک بکاتەوە کاتێک تێکدەشکێیت؟ کێی تر دەتوانێت ژیان بە مردوویەک ببەخشێتەوە؟ کێی تر دەتوانێت چارەسەرت بکات؟ کێی تر دەتوانێت بتپارێزێت؟ کێی تر دەتوانێت ڕێت نیشان بدات کاتێک ون دەبیت؟ کێی تر...؟

واتزانی زریان، زەریا، ترس، خەمباری، هەڵە، لەدەستدان و تێکشکانەکان هەمووی خراپ بوون بۆت، بەڵام ئەوانە تەنها هۆکار بوون. تەنها هۆکارێک بوون تاکو بە دوای پەروەردگاردا بگەڕێیت. بتگەڕێنێتەوە بەرەو کامڵی و دڵخۆشی و ژیان. بتگەڕێنێتەوە بۆ ئەو شوێنەی کە لێوەی دەستت پێ کردووە. بتگەڕێنێتەوە بۆ هەموو ئەو شتەی بەڕاستی بۆی دەگەڕێیت. بتگەڕێنێتەوە بەرەو لای پەروەردگار.

نوێژ: مەبەستە لەبیرکراوەکەی ژیان

بە درێژایی ژیان مرۆڤ چەندین گەشتی ئەنجام داوە، بەڵام گەشتێک هەیە کە کەس تاکو ئێستا ئەنجامی نەداوە جگە لە یەک کەس. گەشتەکە لەسەر گوازەرەوەیەک بووە کە هیچ مرۆڤێک تاکو ئێستا بەکاری نەهێناوە، بە ڕێگایەکدا ئەنجام دراوە کە هیچ کەسێک تاکو ئێستا نەیبینیوە، بۆ شوێنێک بووە کە هیچ دروستکراوێک پێشتر پێی نەخستۆتە ناویەوە. ئەوە گەشتی پیاوێک بوو بۆ چاوپێکەوتنی لەگەڵ پەروەردگاردا، گەشتەکەی پەیامبەرمان موحەممەد بوو بۆ بەرزترین تەبەقی بەهەشت.

ئەو گەشتە گەشتی ئیسرا و میعراج بوو، لەو گەشتەدا پەروەردگار پەیامبەری برد بۆ حەوتەمین تەبەقی بەهەشت، شوێنێک تەنانەت جبرائیلیش نەیتوانی بچێتە ناوی، هەموو پەیام و فەرمان و ڕێنماییەک لە ڕێگای جبرائیلەوە دەنێردرا بۆ پەیامبەرمان، بەڵام یەک فەرمان هەیە کە لە ڕێی جبرائیلەوە نەنێردراوە، بەڵکوو پەروەردگار خۆی ڕاستەوخۆ بە پەیامبەری فەرمووە.

فەرمانەکە زۆر گرنگ بوو کە پەروەردگار پەیامبەری بۆ لای خۆی بەرز کردەوە تاکو ڕاستەوخۆ لە بارەیەوە قسەی لەگەڵدا

بکات، ئەو فەرمانە بریتی بوو لە نوێژ، کاتێک پەیامبەرمان یەکەمین جار فەرمانی نوێژی پێ کرا، بریتی بوو لە پەنجا نوێژ لە ڕۆژێکدا.

دوای داواکردنی لە پەروەردگار بۆ کەمکردنەوە و ئاسانکردنی، فەرمانەکە لە کۆتاییدا کەمکرایەوە بۆ پێنج نوێژ لە ڕۆژێکدا، بەڵام بە پاداشتی پەنجا نوێژ.

بە تێڕامان لەم ڕووداوە، زانایان ڕوونیان کردۆتەوە کە پرۆسەی کەمکردنەوەی پەنجا نوێژ بۆ پێنج نوێژ بە مەبەست بووە، بۆ ئەوە بووە گرنگی نوێژ لە ژیانماندا دەربخات. بیهێنە پێش چاو ئەگەر ڕۆژی پەنجا نوێژمان ئەنجام بدایە، ئایا دەمانتوانی هیچ شتێکی تر ئەنجام بدەین جگە لە نوێژ؟ نەخێر، ئەوە مەبەستە سەرەکییەکەیە. چی ڕێگایەکی تر لەوە باشتر دەتوانێت مەبەستی سەرەکی ژیانمان ڕوون بکاتەوە؟

وەک ئەوەیە بوترێت نوێژ بریتییە لە ژیانی ڕاستەقینەمان: هەموو ئەو شتانەی تر کە لە ژیانماندا ئەنجامیان دەدەین تەنها چەند جووڵەیەکن. هێشتا بە شێوەیەک دەژین وەک ئەوەی پێچەوانەکەی ڕاست بێت. نوێژ شتێکە کە ڕۆژانە بە زۆر شوێنی بۆ دەکەینەوە و کاتی بۆ تەرخان دەکەین، هەر کاتێک دەرفەتمان هەبوو ئینجا ئەنجامی دەدەین. ژیانمان پەیوەست نییە بە نوێژەوە، بەڵکوو نوێژ پەیوەستە بە ژیانمانەوە. ئەگەر لە پۆلدا بین، نوێژەکانمان فەرامۆش دەکەین بۆ دوای تەواوبوونی وانەکان. ئەگەر لە مۆڵێکدا بین، ئەوا کڕینی پێویستییەکانمان گرنگتر دەبن لە نوێژەکانمان، شتێکی تەواو هەڵەیە کە تاکە مەبەستی سەرەکی ژیانمان فەرامۆش دەکەین تاکو تەماشای یارییەکی باسکە بکەین.

ئەمە سەبارەت بەو کەسانەی کە نوێژەکانیان ئەنجام دەدەن، بەڵام کەمتەرخەمن تێیدا. کەسانێک هەن نەک ئەوەی کەمتەرخەمن

تێیدا، بەڵکوو هەرگیز نوێژەکانیان ئەنجام نادەن. واز لە نوێژ دەهێنین، بەڵام هەست بەوە ناکەین کە هیچ زانایەک تاکو ئێستا نەیوتووە ئەنجامدانی زینا بێباوەڕت دەکات، هیچ زانایەک تاکو ئێستا ئەو بۆچوونەی نەبووە کە دزی و خواردنەوە و بەکارهێنانی دەرمانی بێهۆشکەر بێباوەڕت بکات، هیچ زانایەک باسی ئەوەی نەکردووە کە کوشتن بێباوەڕت بکات، بەڵام هەندێک لە زانایان لە بارەی نوێژەوە فەرموویانە ئەو کەسەی نوێژ ئەنجام نەدات لە مسوڵمانان نییە. ئەمەیش بە پشتبەستن بەم فەرموودەیەی پەیامبەرمان کە فەرموویەتی: «**الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ**».

«ئەو بەڵێنەی لەنێوان مسوڵمان و بێباوەڕدا هەیە بریتییە لە نوێژ، ئەگەر کەسێک واز لە نوێژ بهێنێت، بێباوەڕ دەبێت.» (**رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيّ وَالنَّسَائِيّ وَابْن مَاجَه**).

بیر بکەرەوە لە کردارێک کە پەیامبەر بەو شێوەیە لە بارەیەوە بدوێت. بۆ ساتێک بیر بکەرەوە شەیتان چی هەڵەیەکی ئەنجام دا؟ شەیتان باوەڕی بە پەروەردگار هەبوو، بەڵام ڕەتی کردەوە سوجدەیەک ببات. بیر بکەرەوە ڕۆژانە ئەو هەموو سوجدەیە ڕەت دەکەینەوە. بیر لە مەترسی ئەو ڕەتکردنەوەیە بکەرەوە، بیر بکەرەوە چەندە بە سانایی بیرمان لە نوێژ کردۆتەوە. نوێژ یەکەمین شتە کە لە ڕۆژی دواییدا لە بارەیەوە پرسیارمان لێ دەکرێت، بەڵام کۆتا شتە کە بە خەیاڵماندا دێت. پەیامبەر فەرموویەتی: (**إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ العَبْدُ يَوْمَ القِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلاَتُهُ، فَإِنْ صَلُحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ**).

«یەکەم شت کە لە بارەیەوە پرسیار لە خەڵکی دەکرێت لە ڕۆژی زیندووبوونەوەدا بریتییە لە نوێژ. ئەگەر بە شێوەیەکی باش

و ڕێک ئەنجامی دابێت، ئەوا سەرکەوتوو و سەرفراز دەبێت. ئەگەر کەموکوڕی زۆر تێدا کردبوو، ئەوا دۆڕاو و خەسارەتمەند دەبێت»، (رواه الترمذي).

لەو ڕۆژەدا خەڵکی بەهەشت پرسیار لە دۆزەخییەکان دەکەن: بۆچی چوونەتە ناو دۆزەخەوە؟ پەروەردگار لە قورئاندا بە دەقیقی وەڵامی دۆزەخییەکانمان پێ دەفەرموێت: ﴿مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ۝٤٢ قَالُوا۟ لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ۝٤٣﴾ (سورەتی المدثر).

«چی شتێک ئێوەی هێناوەتە نێو ئاگری دۆزەخەوە؟ دۆزەخییەکان دەڵێن: لە دەستەی نوێژخوێنان نەبووین.»

ئایا دەبێت چەند کەسمان لەوانە بین کە دەڵێن: «لە دەستەی نوێژخوێنان نەبووین، لەو کەسانە نەبووین کە نوێژەکانیان لە کاتی خۆیدا ئەنجام دەدا، یاخود لەو کەسانە نەبووین کە نوێژەکانیان کردبوویە ئامانجی لەپێشینەی ژیانیان؟» بۆچی ئەگەر لە پۆل، یان لەسەر کار بین، یاخود لە کاتی نوێژی بەیانیاندا کە خەومان لێ دەکەوێت، ئەگەر پێویستمان بە بەکارهێنانی تەوالێت بێت، کاتی بۆ تەرخان دەکەین؟ لە ڕاستیدا پرسیارەکە زۆر نالۆژیکانە دیارە، تەنانەت بیریشی لێ ناکەینەوە. تەنانەت ئەگەر گرنگترین تاقیکردنەوەی ژیانمان ئەنجام بدەین، هەر کاتێک پێویست بکات بڕۆین ئەوا دەڕۆین، بۆچی؟چونکە دەرئەنجامی نەڕۆیشتنمان هیچ بژاردەیەکمان ناخاتە بەردەم.

زۆر کەس دەڵێن کاتمان نییە نوێژەکانمان بکەین، کاتێک لەسەر کار و لە قوتابخانە و لە دەرەوەن، بەڵام چەند کەس تاکو ئێستا وتوویانە کە کاتییان نییە بۆ تەوالێت کاتێک لە دەرەوەن و لەسەر کارن و لە خوێندنگان، لەبری ئەوە حەفازەیان بەکار هێناوە؟ چەند

کەس لە ئێمە حەز ناکات لە کاتی نوێژی بەیانیاندا هەڵبسێت ئەگەر پێویستمان بە تەوالێت بێت، بەڵکوو ئەو بژاردەیە هەڵبژێرین کە جێی نوستنەکەمان تەڕ بکەین؟

ڕاستییەکە بریتییە لەوەی کە لە جێگاکەمان دەردەچین، پۆل بەجێ دەهێڵین، یاخود لە کارکردن دەوەستین بۆ ئەوەی بڕۆین بۆ تەوالێت، نەک ئەنجامدانی نوێژەکانمان.

شتەکە کۆمیدی دیارە، بەڵام ڕاستییەکە ئەوەیە کە پێویستییە جەستەییەکانمان دەخەینە پێش پێویستییە ڕۆحییەکانمانەوە. خواردن بە جەستەمان دەدەین، چونکە دەمرین ئەگەر وا نەکەین، بەڵام زۆرێک لە ئێمە ڕۆحمان برسی دەکەین، لە بیری دەکەین کە ڕۆحمان دەمرێت ئەگەر نوێژەکانمان ئەنجام نەدەین. ئەو جەستەیەی کە زۆر گرنگی پێ دەدەین کاتییە، بەڵام ئەو ڕۆحەی فەرامۆشی دەکەین هەمیشەیی و هەتاهەتاییە.

نوێژ و خراپترین جۆری دزی

تاکە ناخۆشی دۆزینەوەی ڕێگای ڕاست ئەوەیە کە ڕێگاکە ون دەکەیت. شکستی زۆر هەیە، بەڵام هیچ شکستێک هێندەی شکستهێنان لە دین و ئاییندا تراژیدی نییە. هەندێک جار خوشکێک بڕیاری داوە حیجابەکەی لابەرێت و ژیانێکی جیاواز بژی، هەندێک جار برایەکی چالاک و کارا لە کۆمەڵگادا تووشی دەستە و کۆمەڵێکی خراپ دەبێت. لە هەر یەک لەم چیرۆکانەدا برایان و خوشکانمان زۆر بە خراپی شکست دێنن.

بەداخەوە ئەم چیرۆکانە نامۆ نین. هەندێک جار ناتوانین هیچ بکەین جگە لەوەی تەماشا بکەین و بپرسین چۆن شتی وا دەبێت؟ بۆچی ئەمە ڕوویدا؟ بپرسین چۆن دەبێت کەسێک کە لەسەر ڕێگای ڕاست بووە بەو ڕادەیە لە ڕێگا ڕاستەکە لابدات؟ لەم پرسەدا زۆر جار دەرک بەوە ناکەین، ڕەنگە وەڵامەکە زۆر ئاسانتر و سادەتر بێت لەوەی بیری لێ دەکەینەوە.

خەڵکی تووشی هەموو جۆرەکانی تاوان دەبن، بەڵام تاوانێک هەیە زۆرێک لە خەڵکی تووشی دەبن. تایبەتمەندییەکی هاوبەش هەیە لە هەموو ئەو کەسانەدا کە ژیانێکی پڕ لە تاوان بەسەر

دەبەن. جا ئایا ئـەو کەسـە لەسـەر ڕێی ڕاسـت بووبێت و دواتر تووشی لادان بووبێت، یاخود ئەو کەسـە هەرگیز لەسـەر ڕێی ڕاست نەبووبێت هـەر یـەک شـتە و جیـاوازی نییـە. ئـەو کەسـە سـەرەتا نوێژەکانی واز لێ هێناوە و کەمی کردۆتەوە و فەرامۆشی کردووە پێش ئـەوەی تووشـی شکسـت و لادانەکـە ببێت.

ئەگەر کەسێک نوێژ ئەنجام بدات، بەڵام بەردەوام ژیانێکی پڕ لە تاوان بەسـەر بەرێت، ئـەو نوێژە تەنها کردارێکی جەستەییە نـەک دڵ و ڕۆح. تایبەتمەندییەکی گرنگی نوێژ کە زۆر جار فەرامۆش دەکرێت، جگە لـەوەی چاوپێکەوتنێکی پیـرۆزە لەگـەڵ پەروەردگارماندا، نوێژ باشترین پارێزەرە. پـەروەردگار دەفەرموێت: ﴿ٱتۡلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَۖ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِۗ وَلَذِكۡرُ ٱللَّهِ أَكۡبَرُۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تَصۡنَعُونَ ٤٥﴾ (سورەتی العنکبوت).

«ئەی پەیامبەر ئـەوەی بۆت ڕەوانـە دەکرێت لە قورئانی پیرۆزدا بیخوێنـەرەوە و نوێـژ بـە چاکی ئەنجـام بـدە، چونکـە بەڕاستی نوێژ بەرهەڵسـتی لـە گونـاه و تـاوان دەکات، بێگومـان یـادی پـەروەردگار لە هەموو شت گەورەتـر و بەنرخترە، پەروەردگار خۆی زانایە بە هەموو ئـەو کار و کردەوانـەی کـە ئەنجامـی دەدەن(٤٥)».

کاتێک کەسێک بڕیـار دەدات واز لـە نوێـژ بهێنێت، ئـەوا واز لـەو پارێزەرە دەهێنێت. زۆر گرنگە لـە یادت بێت وازهێنان لە نوێژ زۆر جار ڕاستەوخۆ ڕوونـادات، بەڵکوو بـە قۆنـاغ و هەنـگاوە. سـەرەتا بـەوە دەسـت پـێ دەکات کـە نوێژەکانـت لـە کاتـی خۆیدا ئەنجام نادەیت، پاشـان نوێژی فەڕزێک دەبەیت بۆ لای فەرزێکی تر. دواتر نوێژەکان فەرامۆش دەکەیت، تاکو وای لێ دێت نوێژنەکردن دەبێتە خوو و نەریتت.

لە هەمـان کاتدا شتێکی تر ڕوودەدات کە بە چاوی سـەر نابینرێت.

لەگەڵ هەر دواخستن و لەدەستدانی هەر نوێژێکدا جەنگێکی شاراوە هەڵدەگیرسێت، ئەو جەنگەیش لەگەڵ شەیتاندایە کە دوژمنی سەرسەخت و سەرەکی مرۆڤایەتییە. بە وازهێنان لە نوێژەکان، مرۆڤەکان ئەو قەڵغانە دادەنێن کە پەروەردگار پێی بەخشیون، بەبێ قەڵغان و پارێزەر دەچنە گۆڕەپانی جەنگەکەوە، ئەو کات شەیتان دەسەڵاتی تەواوی بە سەریانەوە هەیە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَمَن يَعْشُ عَن ذِكْرِ ٱلرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُۥ شَيْطَٰنًا فَهُوَ لَهُۥ قَرِينٌ ۝٣٦﴾ (سورەتی الزخرف).

«کەسێک خۆی کوێر بکات لە ئاستی قورئان و یادی پەروەردگاری میهرەباندا، ئەوە ئێمە شەیتانێک دەکەینە ملۆزمی و هەمیشە دەبێتە یار و یاوەری و لەگەڵیدا دەبێت(٣٦)».

هیچ جێی سەرسوورمان نییە کە وازهێنان لە نوێژەکان دەبێتە یەکەم هەنگاوی بەرەو ژیانێکی پڕ شکست و بێبەهایی. ئەو کەسانەی تووشی لادان هاتوون تەنها پێویستە تەماشای ئەوە بکەن لە کوێوە و بە چی هۆیەکەوە لە ڕێگا ڕاستەکە لایانداوە. بۆیان دەردەکەوێت کە بە وازهێنان لە نوێژەکان دەستی پێ کردووە، بە پێچەوانەیشەوە دروستە. ئەوانەی کە دەیانەوێت ژیانیان بگۆڕن بە گرنگیدان بە نوێژەکان و ئەنجامدانیان بە ڕێکی دەست پێ دەکەن. کاتێک نوێژەکانت دەخەیتە ئامانجی لەپێشینەت و دەیخەیتە پێش خوێندنگا، کار، ڕابواردن، کۆبوونەوە، بازاڕکردن، تەلەفزیۆن و یاری تۆپێن، ئەو کاتە دەتوانیت ژیانت بەرەو باشە بگۆڕیت.

گرفتەکە لەوەدایە کە زۆرمان فریومان خواردووە بەوەی دەمانەوێت ژیانمان بگۆڕین پێش ئەوەی دەست بە ئەنجامدانی نوێژەکانمان بکەین. ئەم بیرکردنەوەیەیش تەڵەکەیەکی ترسناکی شەیتانە، چونکە دەزانێت نوێژ وزە و ڕێنیمایی پێویست دەبەخشێت

بە خەڵکی بۆ گۆڕینی ژیانیان. ئەم جۆرە کەسانە وەک شۆفێرێک وان کە ئۆتۆمبیلەکەی خاڵییە لە سووتەمەنی و بەنزین، بەڵام سوورە لەسەر تەواوکردنی گەشتەکەی بێ ئەوەی تەنکی سووتەمەنییەکەی پڕ بکاتەوە. ئەو کەسە ناگاتە هیچ شوێنێک. بە هەمان شێوە ئەو کەسانە دوای تێپەڕینی چەندین ساڵ لە هەمان شوێندا دەمێننەوە: نوێژ نەکردن و نەگۆڕینی ژیانیان، شەیتان ڕووبەڕوویان دەبێتەوە و شکستیان پێ دێنێت.

بە وازهێنان لە نوێژەکانمان، ڕێگە بە شەیتان دەدەین بەهادارترین شتمان لێ بسەنێتەوە. ماڵ و ئۆتۆمبیلەکانمان زۆر بەهادار و گرنگن بۆمان، کە هەرگیز بێ پاراستن جێیان ناهێڵین. تەنانەت سەدان دۆلار دەدەین بە سیستەمی پاراستن و پاسەوانی تاکو ماڵ و ئۆتۆمبیلەکانمان بپارێزین، بەڵام دینەکەمان بێ بەرگری جێهێشتووەتەوە تاکو لە لایەن خراپترین دزەوە بدزرێت، دزێک کە پەیمانی بە پەروەردگار داوە ببێتە دوژمنێکی سەرسەختمان تاکو کۆتایی ئەم ژیانە. دزێک کە تەنها هەندێ کانزای نەدزیوە کە هێمایەکی مارسیدزی لەسەرە، بەڵکوو دزێکە ڕۆح و بلیتی هەمیشەیی بەهەشتمان لێ دەدزێت.

گفتوگۆیەکی پیرۆز

کاتێکی شەو هەیە کە هەموو جیهان دەگۆڕێت. لە کاتی ڕۆژدا زۆر جار ژاوەژاو دەست بە سەر تەواوی ژیانماندا دەگرێت. ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی کار و خوێندنگە و خێزان زۆربەی سەرنجمان داگیر دەکەن. جگە لە تەرخانکردنی کات بۆ پێنج نوێژە فەرزەکەی ڕۆژانە، سەختە کاتی تر بۆ تێڕامان و تەنانەت پشوودانیش تەرخان بکەین. زۆرێکمان هێندە بە خێرایی دەژین کە هەست ناکەین شتێکمان لەدەست دابێت.

کاتێکی شەو هەیە کە کار کۆتایی دێت، هاتوچۆ دەوەستێت و بێدەنگی باڵ بەسەر جیهاندا دەکێشێت. لەو کاتەدا جیهانی دەوروبەرمان هەموو نوستوون، بەڵام کەسێک هەیە بەئاگایە و چاوەڕێمانە تاکو هانای بۆ بەرین. فەرموودەیەکی قودسی دەفەرموێت: «يَنْـزِلُ رَبُّنَـا تَبَـارَكَ وَتَعَـالَى كُلَّ لَيْلَـةٍ إِلَى السَّـمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْـلِ الآخِـرُ، يَقُـولُ: مَنْ يَدْعُـونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ مَنْ يَسْـأَلُنِي فَأُعْطِيَـهُ؟ مَـنْ يَسْـتَغْفِرُنِي فَأَغْفِـرَ لَـهُ».

«پەروەردگارمان لە سێیەکی شەودا دادەبەزێتە یەکەمین قاتی بەهەشت و دەفەرموێت: کەسێک هەیە هانام بۆ بهێنێت تاکو بتوانم وەڵامی

بدەمەوە؟ کەسێک هەیە داوام لێ بکات تاکو پێی ببەخشم؟ کەسێک هەیە داوای لێخۆشبوونم لێ بکات تاکو لێی خۆش ببم؟»، (مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ).

چی ڕوودەدات ئەگـەر پادشـایەک بێتـە بـەردەرگای ماڵەکەمان و هەمـوو شـتێکمان پێشـکەش بـکات کـە دەمانەوێت؟ ڕەنگـە بڵێیت تەنانـەت کەسـانی گەمژەیـش زەنگـی ئاگادارکردنەوەکانیـان دەنێنـەوە بۆ ئـەو جـۆرە چاوپێکەوتنـە. ئەگـەر پێمـان بوترێـت یـەک کاتژمێـر پێش کازیـوەی بەیـان چەکێکـی بانکـی بـە بـڕی ($۱۰,۰۰۰,۰۰۰) دە ملیـۆن دۆلاری لـە بەردەرگامانـدا دادەنرێـت، ئایـا بەئـاگا نایەیـن بـۆ هەڵگرتنـەوەی چەکـی بانکیەکـە؟

پەروەردگار دەفەرموێت: کە لـەو کاتـەی شـەودا، پێش بەرەبەیان، دێـت بـۆ لای بەندەکانـی، بیهێنـە پێـش چـاو کاتێـک پـەروەردگاری جیهـان گفتوگۆیەکـی پیرۆزمـان لەگەڵـدا ئەنجـام دەدات. پـەروەردگار چاوەڕێمـان دەکات تاکـو بچیـن و گفتوگـۆی لەگەڵـدا بکەیـن، بـەڵام زۆرێکمـان لـە چاوەڕوانیـدا دەیهێڵینـەوە، چونکـە لـە جێگاکەمانـدا نوستووین. پـەروەردگار دێـت بـۆ لامـان و پرسیارمان لێ دەکات کـە چـی شـتێکمان لێـی دەوێـت. پـەروەردگاری هەمـوو دروسـتکراوەکان پێمـان دەفەرموێـت: هـەر شـتێکمان بوێـت پێمـان دەبەخشـێت، کەچـی هێشـتا نوسـتووین.

ڕۆژێـک دێـت پـەردەی فریـودان هەڵدەماڵرێـت. پـەروەردگار لـە قورئانـی پیـرۆزدا دەفەرموێـت: ﴿لَّقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾﴾ (سورەتی ق).

«بە بێباوەڕان دەوترێت: سوێند بە پەروەرێن بەڕاستی تۆ لەم بەسەرهاتانە بێئـاگا بوویـت و گوێـی خۆتـت لـێ خەواندبـوو، ئیستا ئێمە پەردەمـان لەسـەر چاوەکانت لاداوە و هەمـوو شتێک وەکو خۆی دەبینیت و ئەمڕۆ چاوەکانت تیژە(۲۲)».

لەو ڕۆژەدا هەموو ڕاستییەکان دەردەکەون و ئاشکرا دەبن. لەو ڕۆژەدا تێدەگەین کە دوو ڕکات نوێژ لە هەموو شتەکانی سەر بەهەشت و زەوی خێرتر و باشترە. هەست بە گرنگی چەکی بانکییەکە دەکەین کە لە بەردەم دەرگاکەماندا هەموو شەوێک جێدەهێڵرا لە کاتێکدا ئێمە نوستبووین. ڕۆژێک دێت دەستبەرداری هەموو شتێک دەبین کە لەژێر ئاسمانەکاندایە تەنها بۆ ئەوەی بگەڕێینەوە و ئەو دوو ڕکات نوێژانە ئەنجام بدەین.

ڕۆژێک دێت دەستبەرداری هەموو ئەو شتانە دەبین کە خۆشمان ویستووە لەم ژیانەدا، هەموو شتێک کە دڵ و مێشکمانی داگیرکردووە، هەموو سەرابێک کە بەدوایدا ڕامانکردووە، تەنها بۆ ئەوەی گفتوگۆیەک لەگەڵ پەروەردگاردا ئەنجام بدەین، بەڵام لەو ڕۆژەدا هەندێک کەس هەن کە پەروەردگار ڕوویان لێ وەردەگێڕێت و فەرامۆشیان دەکات، هەروەک چۆن ئەوان پێشتر پەروەردگاریان فەرامۆش کردبوو.

پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا (سورەتی طه)دا دەفەرموێت:
﴿قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيٓ أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا ﴿١٢٥﴾ قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ ءَايَٰتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ ٱلْيَوْمَ تُنسَىٰ ﴿١٢٦﴾﴾

«ئەو جۆرە کەسە دەڵێت: ئەی پەروەردگار بۆ بە کوێری حەشرت کردم، خۆ من کاتی خۆی چاوساغ و بینا بووم(١٢٥)، پەروەردگار لە وەڵامدا دەفەرموێت: تۆ بەو شێوەیە بوویت، کوێر بوویت لە ئاستی ئایەت و بەڵگەکانی ئێمەدا کاتێک پێتڕادەگەیەنرا، ئێمەیش ئەمڕۆ ئاوا مامەڵەی کەسێکی لەبیرکراوت لەگەڵدا دەکەین، لە سزا و ئازاردا دەهێڵرێیتەوە(١٢٦)».

هەروەها لە سورەتی (المؤمنون)، ئایەتی (٦٥)دا دەفەرموێت:

﴿لَا تَجْـَٔرُواْ ٱلْيَوْمَۖ إِنَّكُم مِّنَّا لَا تُنصَرُونَ ﴿٦٥﴾﴾ «لە قیامەتیشدا پێیان دەوترێت ئەمڕۆ ئیتر ئێوە چرکەتان لێوە نەیەت و هاوار نەکەن، چونکە بێگومان ئێوە لە لایەن ئێمەوە هیچ جۆرە پشتگیرییەکتان لێ ناکرێت(٦٥)».

دەتوانیت بۆ ساتێک لەم ئایەتانە تێبفکریت و بزانیت باسی چی دەکەن؟ باسی فەرامۆشکردن و لەبیرکردنت ناکات لە لایەن هاوڕێیەک، یاخود هاوپۆلێکی دێرینەوە، بەڵکوو باسی فەرامۆشکردن و لەبیرکردنێک دەکەن لە لایەن پەروەردگاری جیهانیانەوە. هیچ سزایەک (ئاگری دۆزەخ، یاخود ئاوی کوڵاو، یاخود هەڵکەندنی پێستی سەر...) نییە سەختتر و بەئازارتر بێت لەم سزایە.

هەروەک چۆن هیچ سزایەک نییە سەختتر و بەئازارتر بێت لەم سزایە، هیچ پاداشتێکیش نییە باشتر و خێرتر لەوەی پەیامبەر لەم فەرموودەیەدا ئاماژەی پێ داوە:

إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: تُرِيدُونَ شَيْئًا أَزِيدُكُمْ؟ فَيَقُولُونَ: أَلَمْ تُبَيِّضْ وُجُوهَنَا؟ أَلَمْ تُدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَتُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ؟ " قَالَ: «فَيُرْفَعُ الْحِجَابُ فَيَنْظُرُونَ إِلَى وَجْهِ اللَّهِ فَمَا أُعْطُوا شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَى رَبِّهِمْ» ثُمَّ تَلَا (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ).

«کاتێک ئەوانەی شایستەی بەهەشتن، دەچنە بەهەشتەوە. پەروەردگار دەفەرموێت: «ئایا هیچ شتێکی ترتان دەوێت تاکو پێتان ببەخشم؟ بەهەشتییەکان دەفەرموون: ئایا ڕووخسارت ڕووناک نەکردووینەتەوە؟ ئایا نەتخستووینەتە ناو بەهەشتەوە و لە ئاگری دۆزەخ نەتپاراستوین؟ پەروەردگار پەردەی سەر ڕووخساری ڕادەماڵێت و هەموو ئەو شتانەی کە پێیان بەخشراوە ناگات بە پیشاندانی ڕووخساری پەروەردگاری مەزن و باڵا»، (رَوَاهُ مُسلم).

لەگەڵ ئەوەیشدا پێویست ناکات چاوەڕێ بین تاکو ئەو ڕۆژە بۆ ئەوەی ئەنجامی چاوپێکەوتنەکەی ئەم کاتەی شەو لەگەڵ پەروەردگاردا بزانین. ڕاستییەکە ئەوەیە هیچ وشەیەک نییە بۆ وەسفکردنی ئارامییەکەی ئەم جیهانە لەم جۆرە گفتوگۆیەدا، تەنها ئەو کەسانە هەستی پێ دەکەن کە دەچنە ناو ئەم جۆرە گفتوگۆیەوە. کاریگەرییەکەی لەسەر ژیانی کەسەکان نەخەمڵێنراوە.

کاتێک ئەزموونی قیام (نوێژی کۆتایی شەو) دەکەیت، تەواوی ژیانت دەگۆڕێت. لەناکاو ئەو بارگرانییەی کە تێکیشکاندیت دەبێتە ڕووناکی، کێشەکان کە چارەیان نەبوو، چارەسەر دەکرێن. ئەو نزیکبوونەوەیەت لە پەروەردگار کە پێی نەدەگەیشتی دەبێتە تاکە ڕزگارکەری ژیانت.

تاریکترین کاتژمێر و هاتنی بەری بەیان

پەندێک هەیە دەڵێت «فإن ساعه أشد ظلمه هي تلك التي تسبق بزوغ الفجر»، «کاتژمێری پێش بەری بەیان تاریکترین کاتژمێرە»، هەرچەندە لە ڕووی ئەستێرەناسییەوە تاریکترین کاتژمێر لە کاتژمێرەکانی پێشتردایە، ڕاستی ناو ئەم پەندە مەجازییە، بەڵام هیچی کەم نییە لە ڕاستییەکە.

زۆر جار دەبینین بەنرخترین ساتەکان بە دوای سەختترین ساتەکاندا دێن. زۆر جار ئەو ساتەیە کە هەموو شتێک بەسەر یەکدا تێکچووە، بەڵام شتێکی زۆر لەناکاو و پێشبینینەکراو ڕزگارمان دەکات. ئایا پەیامبەر ئەیوب هەموو سەروەت و ماڵ و منداڵی لەدەست نەدا، پێش ئەوەی هەموویی بە زیادەوە بۆ بگەڕێتەوە؟

بەڵێ شەوەکە ڕاست بوو بۆ پەیامبەر ئەیوب، ڕەنگە هەمیشە ڕاست بێت بۆ زۆرێک لە ئێمەیش، بەڵام پەروەردگار ڕێگە بە شەوێکی بێ کۆتا نادات. بەهۆی میهری خۆیەوە خۆرەکەمان پێ دەبەخشێت، بەڵام هەندێک جار هەست دەکەین کە ناڕەحەتییەکانمان کۆتایی نایەن. ڕەنگە هەندێکمان هێندە لاواز ببین لە دینەکەماندا کە هەست بە دابڕان بکەین لە پەروەردگارمان، ڕەنگە بۆ هەندێکمان هێندە تاریک بێت تەنانەت هەستیشی پێ نەکەین.

بەڵام هەروەک چۆن خۆر هەڵدێت لە کۆتایی شەودا، بەرەبەیانی ئێمەیش هاتووە و دێت. بەهۆی میهری زۆری خۆیەوە پەروەردگار ڕووناکی مانگی ڕەمەزانی بۆ ناردوین بۆ لابردنی تاریکی شەو. مانگی قورئانی ناردووە تاکو بەرزمان بکاتەوە بەرەو نزیکی لە خۆیەوە و لە تەنهایی ڕزگارمان بکات.

پەروەردگار ئەم مانگە پڕ ڕەحمەتەی بۆ ناردوین تاکو ڕۆحی خاڵیمان پڕ بکاتەوە، تەنهاییمان چارە بکات، ڕۆحمان دەوڵەمەند بکات. پەروەردگار بەرەبەیانی بۆ ناردوین تاکو لە تاریکیدا نوور و ڕووناکی بدۆزینەوە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿هُوَ ٱلَّذِي يُصَلِّي عَلَيۡكُمۡ وَمَلَٰٓئِكَتُهُۥ لِيُخۡرِجَكُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۚ وَكَانَ بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَحِيمٗا ﴿٤٣﴾﴾ (سورەتی الاحزاب).

«هەر ئەو زاتە خۆی سەڵاوات و ڕەحمەتی خۆیتان بەردەوام و هەمیشە بەسەردا دەبارێنێت، هەروەها فریشتەکانیشی داوای لێخۆشبوونتان بۆ دەکەن بۆ ئەوەی لە تاریکستانەکان دەرتانبکات و ڕزگارتان بکات و بتانخاتە ناو نوور و ڕووناکی دینداریيەوە لە دونیا و بەهەشتی بەرینی لە قیامەتدا، پەروەردگار هەمیشە و بەردەوام بۆ ئیمانداران بەرەحم و میهرەبان و دلۆڤانە(٤٣)».

ئەم میهرەی پەروەردگار هەموو ئەو کەسانە دەگرێتەوە کە بە شوێنیدا وێڵن، تەنانەت بە تاوانبارترین کەس دەفەرموێت: هەرگیز نائومێد مەبە لە میهر و بەزەیی بێسنووری پەروەردگار. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿قُلۡ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسۡرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ لَا تَقۡنَطُواْ مِن رَّحۡمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغۡفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾﴾ (سورەتی الزمر).

«ئەی پەیامبەر پێیان بڵێ، پەروەردگار دەفەرموێت: ئەی بەندەکانم

کە زوڵم و ستەمتان لە خۆتان کردووە بەهۆی ئەنجامدانی تاوانی زۆرەوە، نەکەن هەرگیز لە ڕەحم و بەزەیی پەروەردگار نائومێد بن. بەڕاستی پەروەردگار لە هەموو تاوانەکان خۆش دەبێت، پەروەردگار هەر خۆی بەخشندە و میهرەبانە.»

پەروەردگار خاوەنی میهر و بەزەییە، هیچ کاتێکی تر نییە کە ئەو میهر و بەزەییەمان پێ ببەخشرێت زیاتر لەوەی لە مانگی ڕەمەزاندا پێمان دەبەخشرێت. پەیامبەرمان موحەممەد لەبارەی مانگی ڕەمەزانەوە دەفەرموێت: (أَوَّلُ شَهْرِ رَمَضَانَ رَحمَةٌ وأَوْسَطهُ مَغْفِرَةٌ وآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ).

«سەرەتاکەی ڕەحمەتە، ناوەڕاستەکەی لێخۆشبوونە، کۆتاییەکەی ڕزگاربوونە لە ئاگری دۆزەخ»، (رواه ابن ابي الدنيا).

هەر ساتێکی مانگی ڕەمەزان دەرفەتێکی زێڕینە بۆ گەڕانەوە بۆ لای پەروەردگارمان. ئەو شتانەی لە ژیاندا پێیدا تێدەپەڕین و تووشی دەبین لە ئەنجامی کارەکانی خۆمانەوەیە. ئەگەر بە کەم سەیر بکرێین، یاخود هەست بە کەمی بکەین بەهۆی تاوانەکانمانەوەیە کە نزمی کردووینەتەوە. تەنها لە ڕێگای پەروەردگارەوەیە کە دەتوانین بەرز ببینەوە. ئەگەر بەردەوام نەتوانین بۆ نوێژی بەیانیان بەئاگا بێین، یاخود بە سەختی بزانین خۆمان لە حەرام بە دوور بگرین، پێویستە لە پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگاردا ورد ببینەوە، نابێت هەرگیز فریو بخۆین، نابێت هەرگیز وا بیر بکەینەوە هەموو شتێکی ئەم جیهانە بە سەرکەوتن، شکست، بەخشین و وەرگرتن بەبێ پەروەردگار ئەنجام دەدرێت. تەنها بەهۆی پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگارەوەیە کە سەردەکەوین، یاخود شکست دێنین لە پەیوەندیمان لەگەڵ جیهان و هەموو مرۆڤایەتیدا.

بە پێچەوانەی مرۆڤەکانەوە، پەروەردگار هیچ ڕق و کینەیەک بەرامبەر بەندەکانی هەڵناگرێت، بیهێنە پێش چاو کاتێک پەڕەیەکی سپی

و خاوێنت پێ دەدرێت، یاخود هەموو ئەو شتانەی کە پەشیمانیت لە ئەنجامدانیان بە تەواوی دەسڕدرێنەوە.

ڕەمەزان ئەو دەرفەتەیە. پەیامبەرمان موحەممەد پێمان دەفەرموێت:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ».

«هەرکەسێک لە مانگی ڕەمەزاندا بەڕۆژوو بێت بە باوەڕێکی پتەوەوە و بە ئومێدی بەدەستهێنانی پاداشتی پەروەردگار بێت، هەموو تاوانەکانی ڕابردووی دەسڕدرێتەوە»، (متفق علیە).

کاتێک ئەم دەرفەتە زێڕین و بێهاوتایەمان پێ دەدرێت، چۆن بتوانین بە باشترین شێوە سوودی لێ وەرگرین؟ دوو بابەتی تێبینیکراو پێویستە لە یاد نەکەین:

«بزانە بۆچی بەڕۆژوو دەبیت»

زۆر کەس وەکو خوو و نەریت بەڕۆژوو دەبێت بەبێ ئەوەی لە مانای ڕاستەقینەی ڕۆژوو تێبگات. هەندێ کەس وەکو خەمخۆری و هاودڵییەک بۆ هەژارەکان بەڕۆژوو دەبن، هەرچەندە ئەمانە دەرئەنجامی سەرنجڕاکێشی بەڕۆژووبوونن، بەڵام مەبەستی سەرەکی ڕۆژوو نین کە لە لایەن پەروەردگارەوە ئاماژەی پێ دراوە، پەروەردگار دەفەرموێت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾﴾ (سورەتی البقرە).

«ئەی ئەو کەسانەی باوەڕتان هێناوە ڕۆژووی ڕەمەزان لە سەرتان پێویست کراوە هەر وەکو لەسەر گەلانی پێش ئێوە پێویست کرابوو، بۆ ئەوەی خواناسی و پارێزکاری بکەن(١٨٣)».

بە کۆنترۆڵکردن و دەستبەسەرداگرتنی پێویستییە جەستەییەکانمان، بەهێز دەبین و ئامادە دەبین بۆ جەنگێکی گەورەتر: کۆنترۆڵکردن و دەستبەسەرداگرتنی نەفسمان. کاتێک بەڕۆژوو دەبین، هەموو کەسێکی

برسی پەروەردگارمان بیر دێننەوە، ئەو کەسانەی قوربانییان ئەنجام داوە لە پێناویدا. بە بیرکەوتنەوەی پەروەردگار و قوربانیدان لەپێناویدا زیاتر هەست بە ئامادەیی پەروەردگار دەکەین، بەو شێوەیە تەقوامان، (ترس و بەئاگابوونمان لە پەروەردگار)، زیاد دەکەین. تەقوا ڕێمان لێ دەگرێت نان بخۆین و ئاو بخۆینەوە بەبێ ئەوەی کەس بمانبینێت و ڕاماندەهێنێت لە تاوانەکانی تر دوور بکەوینەوە کاتێک کەس چاوی لێمان نییە.

«مەهێڵە بەڕۆژووبوون تەنها برسی و تینووت بکات»

پەیامبەرمان موحەممەد دەفەرموێت: (مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ وَالْجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ).

«هەر کەسێک واز لە بوختان و کاری خراپە نەهێنێت، پەروەردگار پێویستی بە برسێتی و تووونێتی ئەو نییە»، (رواه البخاري).

هەروەها دەفەرموێت: «رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ، وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ».

«زۆر کەس بەڕۆژوو دەبن و هیچیان دەست ناکەوێت جگە لە برسێتی، زۆر کەس شەونوێژ دەکەن، هیچیان دەستناکەوێت جگە لە بەئاگابوون»، (رواه الدارمي).

کاتێک بەڕۆژوویت لە هەموو ماناکەی تێبگە. بیرت بێت بەڕۆژووبوون تەنها بریتی نییە لە دوورکەوتنەوە لە خواردن و خواردنەوە، بەڵکوو بریتییە لە هەوڵدان بۆ بوونە کەسێکی باشتر، لەو هەوڵدانەماندا دەرفەتێکمان پێ دەدرێت بۆ ڕزگاربوون لە تاریکی دووریمان لە پەروەردگار، بەڵام هاوشێوەی خۆر کە لە کۆتایی ڕۆژدا ئاوا دەبێت، مانگی ڕەمەزانیش دێت و دەڕوات و تەنها مۆرکەکەی لەسەر دڵەکانماندا جێدەهێڵێت.

ئیمڕۆکە پیاوێکمان ناشت: تێڕامان لە مردن

ئـەم بابەتـەم لەنـاو ئۆتۆمبیلەکەمـدا نووسـی، کاتێـک لـە ناشـتنی پیاوێکی چاکەخـواز دەگەڕامـەوە بـەرەو مـاڵ. پـەروەردگاری بەڕەحم و میهرەبان میهر و بەزەیی خۆی بڕژێنێت بەسـەر خۆی و خێزانەکەیدا.

ئیمـڕۆ پیاوێکمـان ناشـت، ئێسـتا وا لـە ڕێگادام، بـە ئۆتۆمبیل دەگەڕێمـەوە بـەرەو ماڵـەوە، هێشـتا مـن و ئێـوە لـەم شـەمەندەفەری ژیانـەدا ماویـن. نـەک لەبـەر ئـەوەی بـەرەو خاکێکی جیـاواز ڕێمان گرتۆتـە بـەر، نـەک لەبـەر ئـەوەی ئـەوان دەڕۆن و ئێمـە ناڕۆیـن، بەڵکوو گالیسکەکەمان لـە دواوە بەجـێ مـاوە. ئێسـتا دەگەڕێینـەوە بۆ مـاڵ، جێگا، تەلەفزیـۆن، کار، تاقیکردنـەوە، هـاوڕێ، فەیسـبووک و چاتەکانمـان.

دەگەڕێینـەوە بـەرەو ئـەو شـتانەی سـەرقاڵمان دەکـەن و فریومـان دەدەن، بـەڵام ڕاسـتییەکە ئەوەیـە کـە بـەرەو مـاڵ، جێگا، تەلەفزیـۆن و کارەکـەم ناگەڕێمـەوە. ناگەڕێمـەوە بـۆ کار، تاقیکردنـەوە، هـاوڕێ، فەیسبووک و چاتەکانم. ناگەڕێمەوە بەرەو لای ئەو شـتانەی سـەرقاڵم دەکـەن و خەیاڵاتەکانـم.

بـەرەو ئـەو شـوێنە دەگەڕێمـەوە کـە لێـوەی دەسـتم پـێ کرد.

دەگەڕێمەوە بۆ ئەو شوێنەی کە ئەو پیاوە بۆی ڕۆیشت. بەرەو هەمان جێگا دەڕۆم، بەڵام نازانم گەشتەکەم چەندێک دەخایەنێت.

بەرەو ئەو شوێنە دەڕۆم کە لێوەی دەستم پێ کرد: دەگەڕێمەوە بەرەو لای پەروەردگار، چونکە پەروەردگار (الأوَل)، (سەرەتا) و (الأخِر)، (کۆتایە). جەستەم هاوشێوەی گالیسکەیەکە کە بەرەو ئەویم دەبات. کاتێک دەگەمە ئەوێ، جەستەم لە دواوە دەمێنێتەوە. جەستەم لە خاکەوە هاتووە و دەگەڕێتەوە بۆ خاک. جەستەم تەنها قاوغێکە، هەڵگری ڕۆحەکەمە، هاوڕێیەکی کاتیمە. کاتێک دەگەڕێمەوە، لە دوای خۆم جێی دەهێڵم. دەگەڕێمەوە، چونکە ماڵی ڕاستەقینەم بەهەشتە نەک ماڵی سەر زەوی. کاتێک پەروەردگار بانگی ڕۆحە باشەکان دەکاتەوە دەفەرموێت: «ارجعی»، (بگەڕێرەوە).

ئەو ڕۆحە پاک و چاکەی کە ناشتمان لەم جیهانەمان دانەبڕاوە، بەڵکوو بە ویستی پەروەردگار گەیشتۆتە ئاستێکی باڵا و باشتر. ئەو گەڕاوەتەوە ماڵەوە (بەهەشت)، بەڵام جەستەی لەسەر زەوی بەجێهێشتووە، چونکە جەستەکە دروستکراوی ئەم جیهانەیە. جەستەکە سەر بە جیهانێکی نزمترە، جیهانێک کە دەبێت تێیدا بخۆین، بخەوین، خوێنمان لێ بێت، بگرین و بمرین، بەڵام ڕۆحەکە لە جیهانێکی باڵاترە. ڕۆحەکە تەنها یەک پێویستی هەیە: تەنها لەگەڵ پەروەردگاردا بێت.

کاتێک جەستەکە دەگری و خوێنی لێ دەڕژێت و هەست بە ئازار دەکات لەم جیهانەدا، ئەم شتانە هیچ کار ناکاتە سەر ڕۆحەکە. تەنها یەک شتێک هەیە کە دەتوانێت ڕۆحەکە لەت بکات، بریندار بکات، یاخود ئازاری بدات. تەنها یەک شتێک هەیە کە دەتوانێت ڕۆحەکە لەناو بەرێت: دابڕاندنی لە تاکە شتێک کە زۆر پێویستێتی: نزیکبوون لە شوێنی بنچینەیی و پەروەردگاری.

بۆیە نابێت بگرین و شیوەن بکەین بۆ گەیشتنی ڕۆحەکە بە مەنزەڵگای خۆی، ڕۆحەکە نەمردووە. پێویستە بۆ ئەوانە بگرین کە جەستەکانیان هێشتا زیندووە، بەڵام ڕۆحەکانیان مردووە بەهۆی دابڕانی لەو کەسەی کە خوڵقاندوویەتی و ژیانی بە بەردا کردووە، کە پەروەردگارە.

بۆیە ڕۆحە باوەڕدارەکان پێشبڕکێ دەکەن بۆ گەڕانەوە بۆ ماڵە سەرەکییەکەیان کاتێک لەم ژیانەدان. ئەی پەروەردگار شوێنێک و پەناگەیەک بۆ ڕۆحم دروست بکە کە هیچ کەس و شتێک نەتوانێت بێزاری بکات، شوێنێکی ئارام و بێدەنگ و هێمن بێت و دەستی جیهانی دەرەکی پێی نەگەیشتبێت. پەروەردگار ئەو جۆرە ڕۆحە بە (النفس المطمئنة)، ناو دەبات. پەروەردگار بانگیان دەکاتەوە و دەفەرموێت: ﴿يَـٰٓأَيَّتُهَا ٱلنَّفْسُ ٱلْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ٱرْجِعِىٓ إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾﴾ (سورەتی الفجر).

«بە ئیمانداری سەرفراز لە سەرەمەرگدا دەوترێت ئەی خاوەنی دڵ و دەروونی پڕ لە ئارامی(٢٧)، بگەڕێرەوە بۆ لای پەروەردگارت کە تۆ لەو ڕازیت و ئەویش لە تۆ ڕازییە(٢٨)».

بۆچی نزاکانمان گیرا نابن؟

پرسیار: بۆچی نزاکانمان گیرا نابن؟

وەڵام: پەروەردگار پاداشتی بە خێرت بداتەوە بۆ پرسینی ئەم پرسیارە گرنگە. پەروەردگار بەرەو ڕێی ڕاست ڕێنوێنیت بکات.

بڕوام وایە لەم جۆرە بارودۆخانەدا هۆکارەکان و ئامانجەکانمان لێ تێکدەچێت و تێکەڵیان دەکەین. بۆ نموونە کاتێک نزا دەکەین هاوسەرێکی باشمان بە قسمەت ببێت، ئایا ئەو هاوسەرگیرییە هۆکارە، یاخود ئامانج؟

بڕوام وایە زۆرێکمان وەکو ئامانجێک لێی دەڕوانین کە زۆرێک لەو خەیاڵات و نائومێدییەی لە دوای هاوسەرگیرییەکەوە پەیدا دەبێت ڕوون دەکاتەوە. هاوشێوەی هەموو شتەکانی ئەم دونیایە، هاوسەرگیری تەنها هۆکارێکە، هۆکارێکە بۆ گەیشتن بە پەروەردگار. ئەگەر نزای هاوسەرگیرییەکی باش بکەین و نزاکەمان گیرا نەبێت، ڕەنگە پەروەردگار هۆکارێکی تری بۆ بڕیار دابێت، ڕەنگە بیەوێت لە ڕێی ناڕەحەتییەوە تاقیمان بکاتەوە کە دەبێتە هۆی پاکبوونەوە و ئارامگرتن و گەیاندنمان بە ئامانجەکەمان: پەروەردگار، ڕەنگە پەروەردگار کە زانایە بە هەموو شتەکان ئەو

هاوسـەرە باشـەمان بـە قسـمەت بکات کـە نـزای بـۆ دەکەیـن، بەڵام ببێتـە هـۆی دوورکەوتنەوەمـان لـە ئامانجەکەمـان.

بڕوام وایە گرفتەکە لەوەدایە کە شتەکان بە پێچەوانەوە دەبینین. دونیـا (پیشـە باشـەکەمان، هاوسـەرە تایبەتەکەمـان، بوونـی منداڵ، خوێندنگا، پیشـە... هتـد)، ئامانجمانـە. پـەروەردگار هۆکارێکـە بـەکاری دەهێنیـن بـۆ بەدەسـتهێنانیان. ئـەو هـۆکارە بـەکار دێنیـن لـە ڕێـی نزاکردنـەوە بۆ بەدەستهێنانی ئامانجەکانمـان (هـەر شتێک کە نزای بۆ دەکەیـن)، پاشـان نائومێد دەبیـن کاتێـک هۆکارەکەمـان (پـەروەردگار) هاوکاریمـان نـاکات. دەسـتەکانمان بـەرەو ئاسـمان بـەرز دەکەینەوە و دەڵێیـن نزاکانمـان گیـرا نابـن. هۆکارەکەمـان هاوکاریمـان نـاکات.

بـەڵام پـەروەردگار هـۆکار نییـە، بەڵکـوو ئامانجەکەیـە. مەبەسـتی سـەرەکی دروسـتبوونی دونیـا بریتییـە لـە دروسـتبوونی پەیوەنـدی لەگـەڵ پـەروەردگاردا. لـە ڕێـی نزاکانمانـەوە لـە پـەروەردگار نزیـک دەبینـەوە. گرفتەکـە لەوەدایـە جەختمـان لـە شـتێکی هەڵـە کردۆتـەوە، نزای ئیسـتیخارەم زۆر خـۆش دەوێت، چونکە تەواو و بێ کەموکوڕییە و جەخـت دەکاتـەوە لـەوەی تەنهـا پـەروەردگار زانایـە بـە شـتەکان، پاشـان داوا لە پەروەردگار دەکەیـن هـەر شـتێک کـە بـاش و خێرە بە قسـمەتمان بـکات، هـەر شـتێکیش خراپـە لێمانـی دوور بخاتـەوە.

جەخـت خسـتنە سـەر دونیـا بریتـی نییـە لـەوەی کـە نـزای بۆ دەکەیـت. جەخـت کردنـەوە بریتییـە لـەوەی چـی باشـترینە لەم دونیا و دونیـای دواتـر. مانـای ئـەوە نییـە نـزا بـۆ ئـەو شـتانە نەکەیـن کە دەمانەوێت، بە پێچەوانـەوە پەروەردگار پێـی خۆشـە داوای لێ بکەین. واتـا کاتێـک داوا دەکەیـن کاری خۆمـان جێبەجـێ دەکەیـن و ئـەوەی تـری دەدەینـە دەسـتی پـەروەردگار، دڵخۆشـین بـەوەی پـەروەردگار بڕیـاری لەسـەر دەدات.

تێدەگەین پەروەردگار نزاکانی گیرا کردووین، بەڵام بەو شێوەیە نییە کە خۆمـان پێشبینی دەکەین، چونکە زانیاریمان سنووردارە و زانیاری پەروەردگار بێسنوورە. بەهۆی زانیارییە بێسنوورەکەیەوە ئەو شتانەمان پێ دەبەخشێت کە خۆی دەزانێت باشترە بۆمان تاکو ئامانجە سەرەکییەکە بەدەست بهێنین کە دڵخۆشی پەروەردگارە. و الله اعلم، (پەروەردگار خۆی باشتر زانایە بە شتەکان).

فەیسبووک: مەترسییە شاردراوەکە

لەم سەردەمەدا لە جیهانێک دەژین کە جێناوە لکاوەکانی تایبەت بە خود دەوریان تەنیوین. ئای/ فۆن، ئای/ پاد، مای/ سپەیس، یو/ توب، سەرنجدانەکە ڕوونە: سەرنجدان لە «من/ خۆم/ تۆ. پێویست ناکات لە دوور بڕوانیت بۆ بینینی هۆگربوون بە خود. ڕیکلامکاران پێویستە گرنگی بە خودپەرستی بدەن تاکو زیاتر بفرۆشن.

بۆ نموونە زۆر ڕیکلام سەرنجڕاکێشە بە لای ئەو بەشەمانەوە کە حەز بە دەسەڵات و بەرپرسیارێتی دەکات. کۆمپانیای (دایرێکت تی ڤی)، دەڵێت: تەماشای تەلەفزیۆن مەکە، تەلەفزیۆن ئاڕاستە بکە.» دوورگەی ماست دەڵێت: «تۆ فەرمانڕەوایی دەکەیت! بەخێر بێیت بۆ خاکی ماستە هەمیشەییەکان کە تێیدا خۆت بەشەکان و بژاردەکان و دیمەنەکان بەڕێوە دەبەیت.»

بەڵام تەنها ڕیکلامەکان نین کە بە لای خودپەرستیمانەوە پەسەند بن. دیاردەیەکی جیهانی هەیە کە شوێنێکی گونجاو و شیاو بۆ گەشەسەندنی ئەو خودپەرستییە دەڕەخسێنێت، ئەو دیاردەیەیش بریتییە لە فەیسبووک، ئێستا یەکەم کەسم کە دەڵێم دەکرێت فەیسبووک ئامرازێکی زۆر باش و بەهێز بێت. دەکرێت هاوشێوەی

هەموو شتەکانی تر بۆ کاری باش و چاک بەکاری بهێنین.

دەکرێت چەقۆ بۆ بڕینی ئەو خۆراکە بەکار بێت کە دەدرێت بە کەسانی برسی، یاخود بەکار بێت بۆ کوشتنی کەسێک. فەیسبووک دەکرێت هاوکار بێت لە لەدەسەڵاتلابردنی دیکتاتۆرێک. دەکرێت فەیسبووک وەک ئامرازێکی بەهێز بەکار بێت بۆ ڕێکخستن و پەیوەندیکردن و بیرهێنانەوە و یەکگرتنی کەسەکان. دەکرێت فەیسبووک بەکار بێت بۆ بەهێزکردنی پەیوەندیمان لەگەڵ پەروەردگار و یەکتردا. هەروەها دەکرێت بەکار بێت بۆ بەهێزکردنی نەفسمان.

دیاردەی فەیسبووک دیاردەیەکی زۆر سەرنجڕاکێشە. لە هەموو تاکێکماندا خودپەرستییەک هەیە. ئەو بەشەی لە ئێمەدا هەیە پێویستە کپ بکرێتەوە (ئەگەر بمانەوێت لە چارەنووسی خراپە دوور بین). زیانی خۆراکدان بە نەفسمان بریتییە لەوەی بەهێزتر ببێت. دەسەڵاتی بە سەرماندا دەبێت کاتێک بەهێز دەبێت. تەنانەت وای لێ دێت کە چیدی بەندەی پەروەردگار نەبین: دەبینە بەندەی خۆمان.

خود ئەو بەشەی ئێمەیە کە حەز بە دەسەڵات دەکات. ئەو بەشەیە کە ئارەزوو دەکات ببینرێت و بناسرێت و ستایش بکرێت و خۆشبویسترێت. فەیسبووک شوێنێکی تەواو گونجاو و شیاو بۆ ئەم مەبەستە دەڕەخسێنێت. سەکۆیەکە لە ڕێیەوە هەموو وشە و وێنە و بۆچوونەکانم دەکرێت ببینرێن و ستایش بکرێن و لایک بکرێن. لە ئەنجامدا بەدوای خوددا وێڵ دەبم.

ئەوە بە تەنها لە جیهانی ئەنتەرنێتدا نامێنێتەوە، بەڵکوو لە بیرمدا بەم شێوەیە ژیانی حەقیقیم بەڕێ دەکەم. لەناکاو بە شێوەیەک دەژیم وەک ئەوەی دەبێت هەموو ئەزموون و وێنە و بیرکردنەوەکانم ببینرێن، چونکە لە بەشی پشتەوەی مێشکمدا بیر

دەکەمەوە، «ئەمە لە ئەکاونتی فەیسبووکەکەمدا بڵاو دەکەمەوە.» ئەمەیش بارێکی سەرنجڕاکێشی بوون دروست دەکات، هەستێکی بەردەوام کە ژیانم وەکو نمایشێک بەسەر دەبەم. تەنانەت ئاگادار دەبم لەوەی تەماشا بکرێم، چونکە هەموو شتەکانم لە فەیسبووک دادەنرێت تاکو کەسانی دی ببینن و کۆمێنتی لەسەر بکەن.

لە هەمووی گرنگتر هەستێکی هەڵە دروست دەکات لە بارەی گرنگی خودەوە. هەموو جووڵەیەکی بێبەها دەکەم کە گرنگە بە لای هەمووانەوە. دواتر دەبمە جێی سەرنج، لەسەر شانۆکە دەبم. پەیامەکە بریتییە لەوەی من زۆر گرنگم. ئەنجامەکە بریتی دەبێت لە جیهانێکی خودی بەهێزتر کە من لە ناوەڕاستی نمایشەکەدام.

لە دواییدا دەردەکەوێت کە ئەم ئەنجامە تەواو پێچەوانەی حەقیقەتی بوونە. مەبەستی ئەم ژیانە بریتییە لە درککردن بە گەورەیی پەروەردگار، گرنگنەبوونی خود و پێویستیمان بە پەروەردگار. ئامانجەکە بریتییە لە دەرهێنانی خود لە ناوەندەکە و دانانی پەروەردگار لە شوێنی خود. فەیسبووک بەردەوامی دەدات بەو خەیاڵاتەی کە تەواو پێچەوانەیە.

ئەو باوەڕەم بەهێز دەکات کە بەهۆی گرنگی خودەوە هەموو جووڵەیەک، یاخود بیرکردنەوەیەکم پێویستە نمایش بکرێت. لەناکاو ئەو شتەی بۆ نانی بەیانی خواردوومە، یاخود کرپیومە دەبێتە هەواڵ و پێویستە بڵاو بکرێتەوە.

کاتێک وێنەیەک دادەنێم، چاوەڕێی ستایش و پێداهەڵدان دەکەم لە لایەن کەسانی دیکەوە، بەهۆی لایک و کۆمێنتەکانەوە وای لێ دێت جوانی ڕووخسار دەبێتە شتێک کە پێویستە دیاری بکرێت. کاتێک پۆستێک دەکەم چاوەڕێ دەبم لایک بکرێت. تەنانەت ئاگادار دەبم و کێبڕکێ دەکەم لە ژمارەی (هاوڕێکانم). (هاوڕێ لێرەدا لە

دوو کەوانەدایە، چونکە زۆربەی ٨٠٪ـی هاوڕێیانی ناو ئەکاونتی فەیسبوکەکە خۆی ناناسێت).

ئەم هۆگربوون و کێبڕکێیە بۆ بەدەستهێنانی شتە دونیاییەکان زیاتر لە قورئانی پیرۆزدا باس کراوە، پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿أَلْهَىٰكُمُ ٱلتَّكَاثُرُ ①﴾ جا ئەو کێبڕکێیە بۆ کۆکردنەوەی سەروەت و سامان بێت، یاخود هاوڕێ و لایکەکان لە فەیسبووکدا هەمان ئەنجامیان هەیە: وابەستەی دەبین.

هەروەها فەیسبووک سەرنجێکی مەترسیداری تر بەهێز دەکات ئەویش سەرنجدانە لە کەسانی دی و چی دەکەن و حەزیان لە چییە، یاخود چۆن بیر لە من دەکەنەوە. فەیسبووک دەبێتە هۆی برەودان بە بیرکردنەوە لە هەڵسەنگاندنی من لە لایەن خەڵکییەوە. زوو دەکەومە نێو خولگەی دروستکراوەکانەوە. لەناو ئەم خولگەیەدا پێناسە، ئازار، دڵخۆشی، گرنگی خود، سەرکەوتن و شکستەکانم لە لایەن دروستکراوەکانەوە هەڵدەسەنگێنرێن.

کاتێک لەناو ئەم خولگەیەدا دەژیم، لەگەڵ دروستکراوەکاندا هەڵدەسمەوە و دەکەومەوە. سەرکەوتووم کاتێک خەڵکی لەگەڵمدا دڵخۆشن. دەکەوم کاتێک دڵخۆش نین و خەمبارن. پلەی من لە لایەن خەڵکییەوە دیاری دەکرێت. وەک زیندانییەک وام، چونکە کلیلەکانی دڵخۆشی و خەمباری و نائومێدیم داوەتە خەڵکانی دی هەڵی بگرن.

کاتێک دێمە ناو خولگەی دروستکراوەکانەوە و تێیدا دەژیم لەجیاتی خولگەی پەروەردگار، دەست دەکەم بە بەکارهێنانی ئەو دراوە. بزانە دراوی خولگەی پەروەردگار بریتییە لە دڵخۆشی، یاخود خەمباری پەروەردگار، پاداشت، یاخود سزای پەروەردگار، بەڵام دراوی خولگەی دروستکراوەکان بریتییە لە ستایش یاخود ڕەخنەی

خەڵکی. تاکو زیاتر بچمە ناو ئەو خولگەیەوە، زیاتر تامەزرۆی هەبوونی دراوەکەی دەکەم، زیاتر دەترسم لەدەستی بدەم.

بۆ نموونە کاتێک یاری (مەنۆپۆلی) دەکەم زیاتر و زیاتر تامەزرۆی دراوەکەی دەبم. زۆر دڵخۆشکەرە بۆ ساتێک هەست بە دەوڵەمەندی بکەم، بەڵام کاتێک یارییەکە کۆتایی دێت، دەتوانم بە پارەی یارییەکە چی شتێک بکڕم لە جیهانی ڕاستەقینەدا؟

دراوی ستایشی مرۆڤ هاوشێوەی پارەی یاری مەنۆپۆلییە. بۆ ساتێک شتێکی خۆشە کۆی بکەیتەوە، بەڵام هیچ بەهایەکی نابێت کاتێک یارییەکە کۆتایی دێت. لە ڕاستی ژیانی ئەم دونیا بێبەهایە لەچاو ژیانی دوابیدا. هێشتا تامەزرۆی ئەم دراوە هەڵەیەم لە پەرستشەکانمدا. بەم شێوەیە دەکەومە ناو شیرکی شاردراوەوە، ڕیا. ڕیا دەرئەنجامی ژیانە لەنێو خولگەی دروستکراوەکاندا. تاکو زیاتر بکەومە ناو ئەو خولگەیەوە، زیاتر تامەزرۆی بەدەستهێنانی ستایش و پێداهەڵدان و پەسەندکردن دەبم. تاکو زیاتر بکەومە ناو ئەو خولگەیەوە، زیاتر دەترسم ڕووخسار و پلە و ستایش پەسەندکردن لەدەست بدەم.

تاکو زیاتر لە خەڵکی بترسم، زیاتر دەبمە بەندەیان. ڕزگاری ڕاستەقینە کاتێک بەدەست دێت کە جگە لە پەروەردگار لە هیچ شتێکی تر نەترسین. لە فەرموودەیەکدا دەگێڕێتەوە: **أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ وَأَحَبَّنِي النَّاسُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَازْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ».**

«پیاوێک هات بۆ لای پەیامبەرمان و وتی: ئەی پەیامبەری

خودا، کردارێکم فێر بکە بە ئەنجامدانی پەروەردگار خۆشی بوێم و خەڵکیش خۆشی بوێم»، پەیامبەر فەرمووی: "خۆت لە دونیا داببڕە پەروەردگار خۆشی دەوێی. خۆت لە خەڵکی داببڕە، خەڵکی خۆشی دەوێی"، (رواه ابن ماجه).

واتا تاکو کەمتر بە دوای پەسەندکردن و خۆشەویستی خەڵکیدا ڕابکەین، زیاتر بەدەست دەهێنین. تاکو کەمتر پێویستمان بە کەسانی دی بێت، خەڵکی زیاتر شوێنمان دەکەون و حەز بە هاوەڵیمان دەکەن. ئەم فەرموودەیە ڕاستییەکی گرنگمان فێر دەکات. تەنها بە دەرچوون لەم خولگەی دروستکراوانە دەتوانین سەرکەوتوو بین لەگەڵ پەروەردگار و خەڵکیدا.

بۆیە کاتێک فەیسبووک ئامرازێکی بەهێز دەبێت، با ببێتە ئامرازی ڕزگاربوونت، نەک ئامرازی کۆیلەبوونی خودی خۆت و هەڵسەنگاندنەکانی کەسانی دی.

تەوەکول:
دەستگرتن بەو ڕێگای ڕزگارییەی کە هەرگیز لەناو ناچێت

کۆرپەکە زۆر نائومێد بوو، چونکە تاکە سەرچاوەی خۆراکی لەدەست چوو و دیار نەما. ئەو سەرچاوەیە هەموو شتێک بوو کە کۆرپەکە دەیزانی، پاشان لەناکاو دونیا سارد بوو و کەسانی سەیر و نامۆ لە دەوروبەریدا دەرکەوتن. کۆرپە تازە لەدایکبووەکە دەگریا، هەستی کرد ژیانی کۆتایی هاتووە.

نەیدەزانی کەسێک هەیە ئاگاداریەتی و چاودێری دەکات، پلانێک هەیە و بۆی دانراوە. پارێزەرەکەی شتێکی باشتری پێ دەبەخشێت لەبری هەموو ئەو شتانەی لێی سەندراوەتەوە. ئەو خۆراکەی کە تەنها لە ڕێگای خوێنەوە دەستی دەکەوت لەمەودوا لە ڕێگای شیری دایکیەوە دەستی دەکەوێت. ئارامی باوەشی خێزانەکەی شوێنی دیواری منداڵدانی دایکی دەگرێتەوە کە پێشتر وەک تاکە پارێزەری وابوو. هێشتا کۆرپە تازە لەدایکبووەکەوە هەست دەکات کە هەموو شتێکی لەدەست داوە.

زۆرێکمان وەک ئەم کۆرپەیە واین. هەندێک جار هەست دەکەین هەموو شتێکمان لەدەست داوە، یاخود شتەکان تێکشکاون و هیچ

شتێک بەو شێوەیە نییە کە خۆزگەمان بۆی دەخواست. تەنانەت هەندێک جار هەست دەکەین بە تەنها جێهێڵراوین و هیچ شتێک بەو شێوەیە بەڕێوە ناچێت کە پلانمان بۆی دانابوو.

وەک ئەو کۆرپە تازە لەدایکبووە واین و شتەکان بەو شێوەیە نین کە دەردەکەون. تەوەکول (پشتبەستن و متمانەبوون بە پەروەردگار)، واتا زانینی ئەوەی کە پەروەردگارمان پلانێکی بۆمان داناوە. تەوەکول واتا بوونی متمانەی تەواو کە پلانی پەروەردگار باشترین پلانە. تەوەکول واتا بوونی باوەڕی تەواو بەوەی پەروەردگار ئاگادارت دەبێت تەنانەت کاتێک شتەکان مەحاڵ دەردەکەون. تەوەکول واتا وەستان لە بەردەم دەریای سووردا بەبێ ترس، هاوشێوەی پەیامبەر موسا کە سوپایەکیش لە پشتیەوە بوو، چونکە دەزانیت پەروەردگار ڕزگارت دەکات. بوونی باوەڕێکی تەواوە بەوەی کاتێک پەروەردگار پەتکی ناوکت لێ دەکاتەوە، بە شیری دایکت شوێنی پڕ دەکاتەوە.

هیچ باوەڕێک بەبێ تەوەکول بوونی نییە و نابێت. ئەگەر باوەڕێکی ڕاست و دروست بێت، دەبێت تەوەکولی لەگەڵدا بێت. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝٢﴾ (سورەتی الانفال).

(بێگومان ئیماندارانی ڕاستەقینە تەنها ئەوانەن، کە کاتێک ناوی پەروەرێن بردرا، دڵەکانیان دەترسێت و دەهەژێت. کاتێک ئایەت و فەرمانەکانی ئیمەیان بەسەردا بخوێنرێتەوە، ئیمان و باوەڕیان زیاد دەکات. لە هەموو کاروبارێکیشدا هەر پشت بە پەروەردگاری خۆیان دەبەستن(٢)».

ئەگەر کەسێک بەڕاستی لە ڕاستی و هێزی پەروەردگار تێبگات،

تێدەگات کە لە ڕاستیدا ناجێگیری ئەقڵی مرۆڤ ئەوەیە پشت بە پەروەردگار نابەستێت. «هیچ شتێک لەم گەردوونەدا ڕوونادات بەبێ فەرمانی پەروەردگار، تەنانەت گەڵایەک لە درەختەکەی ناکەوێتە خوارەوە بەبێ مۆڵەتی پەروەردگار. (فەرموودە)».

هەر پەروەردگارە هەموو شتەکانی بوون دابین دەکات. ﴿تَبَٰرَكَ ٱلَّذِي بِيَدِهِ ٱلۡمُلۡكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ۝١ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡمَوۡتَ وَٱلۡحَيَوٰةَ لِيَبۡلُوَكُمۡ أَيُّكُمۡ أَحۡسَنُ عَمَلٗاۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡغَفُورُ ۝٢﴾ (سورەتی الملک).

«گەورە و موبارەک و پیرۆز، ئەو زاتەی کە هەموو بوونەوەر و جیهانی بە دەستە، ئەو زاتەی دەسەڵاتی بەسەر هەموو شتێکدا هەیە(١) هەر ئەو خۆی مردن و ژیانی بەدی هێناوە، تاکو تاقیتان بکاتەوە، کێتان کردەوەی چاکتر و پەسەندترە، هەر ئەویش زاتێکی باڵادەستە بەسەر بێباوەڕاندا و لێخۆشبووە لە ئیمانداران(٢)»، کەواتە چۆن هەموو باوەڕ و متمانەمان بە پەروەردگار نەبێت؟ پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا بە باوەڕداران دەفەرموێت: ﴿قُل لَّن يُصِيبَنَآ إِلَّا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَنَا هُوَ مَوۡلَىٰنَاۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ۝٥١﴾ (سورةتی التوبة).

پەروەردگار ڕوونی دەکاتەوە و دەفەرموێت: ﴿وَيَرۡزُقۡهُ مِنۡ حَيۡثُ لَا يَحۡتَسِبُۚ وَمَن يَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسۡبُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَٰلِغُ أَمۡرِهِۦۚ قَدۡ جَعَلَ ٱللَّهُ لِكُلِّ شَيۡءٖ قَدۡرٗا ۝٣﴾ (سورەتی الطلاق).

«لە شوێنێکەوە ڕزق و ڕۆزی پێ دەبەخشێت کە خۆی پێی نازانێت، ئەوەی پشت بە پەروەردگار ببەستێت، ئەو زاتەی بەسە بۆ ئەوەی یاریدەدەری بێت، چونکە بەڕاستی پەروەردگار کار و فەرمانی خۆی بە ئەنجام دەگەیەنێت، بێگومان پەروەردگار بۆ هەموو شتێک نەخشە و پلانێکی دیاریکراوی بڕیار داوە(٣)».

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا ٱكْتَسَبَتْ ۗ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ إِن نَّسِينَآ أَوْ أَخْطَأْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦ ۖ وَٱعْفُ عَنَّا وَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَآ ۚ أَنتَ مَوْلَىٰنَا فَٱنصُرْنَا عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٨٦﴾﴾ (سورەتی البقرة).

خوای گەورە ئەرک ناخاتە سەر هیچ کەسێک مەگەر بە قەدەر توانایی خۆی نەبێت، هەر کارێکی چاک ئەنجام بدات قازانجی تەنها بۆ خۆیەتی و هەر خراپەیەکی کردبێت تەنها یەخەی خۆی دەگرێت و لەسەر خۆیەتی (هەر بۆیە ئیمانداران دەڵێن): پەروەردگارا؛ لێمان مەگرە ئەگەر فەرامۆشیمان بەسەردا هات یان گوناهو هەڵەیەکمان لە دەست قەوما، پەروەردگارا؛ ئەرکی سەخت و کاری گران مەدە بەسەرماندا وەکو ئەوەی داوتە بەسەر ئەوانەی پێش ئێمەدا، پەروەردگارا؛ ئەرکێک مەدە بەسەرماندا لە تواناماندا نەبێت، تووشی بەڵاو ناخۆشیەکمان مەکە تواناو هێزو هەناومان لێ ببڕێت، گوناهمان بسڕەوە و چاوپۆشی بکە لە هەڵەو تاوانەکانمان و دای پۆشە، (داواکارین) بەزەییت بێتەوە پیاماندا، ڕەحممان پێ بکە، هەر تۆ پشت و پەناو یاریدادەری ئێمەیت، جا بۆیە داوا دەکەین سەرمان بخەیت بەسەر قەومی کافرو خوانەناساندا، (ئا بەو شێوەیە پەروەردگاری مەزن فێری نزای ڕێک و پێکمان دەکات، ئومێدە کە لێشمان وەربگرێت..) کاتێک ئایەتی (٢٨٤) دابەزیووە هاوەڵانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) سەغڵەت بوون و چوون بۆ خزمەتی.. ئەویش فەرموویەتی: بڵێن گوێڕایەڵ و ملکەچین. ئینجا خوای گەورە ئایەتی (٢٨٥، ٢٨٦)ی دابەزاند بۆ دڵدانەوەیان). خوای گەورە ئەرک ناخاتە سەر هیچ کەسێک مەگەر بە قەدەر توانایی خۆی نەبێت، هەر کارێکی چاک ئەنجام بدات قازانجی تەنها بۆ خۆیەتی و هەر خراپەیەکی کردبێت تەنها یەخەی خۆی دەگرێت و لەسەر

خۆیەتی (هەر بۆیە ئیمانداران دەڵێن): پەروەردگارا؛ لێمان مەگرە ئەگەر فەرامۆشیمان بەسەردا هات یان گوناهو هەڵەیەکمان لە دەست قەوما، پەروەردگارا؛ ئەرکی سەخت و کاری گران مەدە بەسەرماندا وەکو ئەوەی داوتە بەسەر ئەوانەی پێش ئێمەدا، پەروەردگارا؛ ئەرکێک مەدە بەسەرماندا لە تواناماندا نەبێت، تووشی بەڵاو ناخۆشیەکمان مەکە تواناو هێزو هەناومان لێ ببڕێت، گوناهمان بسڕەوە و چاوپۆشی بکە لە هەڵەو تاوانەکانمان و دای پۆشە، (داواکارین) بەزەییت بێتەوە پیاماندا، ڕەحممان پێ بکە، هەر تۆ پشت و پەناو یاریدادەری ئێمەیت، جا بۆیە داوا دەکەین سەرمان بخەیت بەسەر قەومی کافرو خوانەناساندا، (ئا بەو شێوەیە پەروەردگاری مەزن فێری نزای ڕێک و پێکمان دەکات، ئومێدە کە لێشمان وەربگرێت..) کاتێک ئایەتی (٢٨٤) دابەزیووە هاوەڵانی پێغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) سەغڵەت بوون و چوون بۆ خزمەتی.. ئەویش فەرموویەتی: بڵێن گوێڕایەڵ و ملکەچین.. ئینجا خوای گەورە ئایەتی (٢٨٥، ٢٨٦)ی دابەزاند بۆ دڵدانەوەیان).

[سوڕەتی البقرة:٢٨٦] ەفسیری ئاسان

پەیامبەرمان موحەممەد فەرموویەتی: **«لَوْ أَنَّكُمْ تَوَكَّلْتُمْ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِمَاصًا، وَتَرُوحُ بِطَانًا».**

«ئەگەر تەوەکولت بە پەروەردگار هەبێت، خۆراک و ڕزقت دابین دەکات هەروەک چۆن خۆراکی باڵندەکان دابین دەکات. باڵندەکان بەیانیان بە گەدەی بەتاڵ و خاڵییەوە دەردەچن و ئێواران بە گەدەی پڕەوە دەگەڕێنەوە»، (رواه ابن ماجه).

پەروەردگار ڕزق و ڕۆزیمان بۆ دابین دەکات بە شێوەیەک کە هەرگیز پێشبینی ناکەین، هەروەک چۆن ڕزق و ڕۆزی باڵندە و کۆرپەی تازە لەدایکبوو دابین دەکات.

تەوەکول و هیواو هەوڵدان تەواوکەری یەکترن

هاجەرە خاتوون لە سەرەتادا زۆر ترسا و بانگی مێردەکەی (پەیامبەر ئیبراهیم)ـی کرد کە دەیویست بڕوات. «بۆچی لێرەدا جێمان دەهێڵیت، تاکو بمرین؟» بەڵام هیچ وەڵامێک نەبوو، دووبارە بانگی کردەوە، هیچ وەڵامێک نەبوو. جارێکی تر بانگی کردەوە: «ئایا پەروەردگار فەرمانی پێ کردوویت ئێمە بهێنیت بۆ ئێرە؟»

پەیامبەر ئیبراهیم وەڵامی دایەوە: «بەڵێ!»

دواتر هاجەرە خاتوون ترسەکەی نەما. هەرچەندە خۆی و کۆرپەکەی بە تەنها لە ناوەڕاستی بیابانێکدا بوون و هیچ ئاوێکی لێ نەبوو، دڵنیابوو لەوەی پەروەردگار بە تەنها جێیان ناهێڵێت. ئیمانی زۆر بەهێز بوو و بە هیچ شێوەیەک ئیمانی بە پەروەرێن کز و لاواز نەبوو. دوای ئەوەی پەیامبەر ئیبراهیم ڕۆیشت، حەزرەتی ئیسماعیل لە تینوێتیدا دەستی بە گریان کرد.

هەرچەندە هاجەرە خاتوون تەوەکولی تەواوەتی بە پەروەردگار هەبوو، دانەنیشت چاوەڕێی ئاو بکات لە ئاسمانەوە بۆی بێتە خوارەوە. هەرچەندە دڵی پڕ بوو لە ئیمان بە پەروەردگار، بەڵام هەموو هەوڵێکی خۆی دا.

بە خێرایی لەنێوان چیاکانی (سەفا و مەروا)دا ڕایدەکرد و بە دوای ئاودا دەگەڕا بۆ کۆرپەکەی. کاتێک دەگەیشتە سەر چیاکە و هیچی نەدەدۆزییەوە، بێتاقەت و نائومێد نەبوو. ئیمانەکەی جێگیر بوو و لە هەوڵدان بەردەوام بوو. لەڕاستیدا هاجەرە خاتوون زۆر هەوڵی دا بە شێوەیەک کە نەریتەکە بە «سعی» ناسراوە کە بە مانای (هەوڵدان) دێت.

زۆر کەس هەن جیاوازی ناکەن لەنێوان تەوەکول و وازهێنان لە هەوڵدان، بەڵام تەوەکول بە هیچ شێوەیەک بە مانای وازهێنان لە هەوڵدان نایات. بەسەرهاتی هاجەرە خاتوون یەکێکە لە جوانترین نموونەکانی ئەم وانەیە کە لە لایەن پەیامبەرمانەوە فێر کراوین. کاتێک پیاوێک هات بۆ لای پەیامبەرمان موحەممەد و پرسی ئایا تەوەکولم بە پەروەردگار هەبێت و حوشترەکەم بە نەبەستراوی جێبهێڵم؟ یاخود حوشترەکەم ببەستمەوە و پاشان تەوەکولم بە پەروەرێن هەبێت؟ پەیامبەرمان فەرمووی: «حوشترەکەت ببەستەرەوە و پاشان تەوەکولت هەبێت و پشت بە پەروەردگار ببەستە.»

تەوەکول بریتی نییە لە کردارێکی جەستەیی، بەڵکوو کرداری دڵەکانە. بۆیە کاتێک دەست و قاچ زۆر هەوڵ دەدەن، دڵ بە تەواوی پشتبەستوو بە پەروەردگارە. واتا دەرئەنجامی هەوڵدانی دەست و قاچ هەر شتێک بێت، دڵ بە تەواوی ڕازییە و دەزانێت کە ئەوە بڕیارێکی دروستی پەروەردگارە بۆ گەیشتن بەم ئاستە، پێویستە پڕئومێد بیت و بە دەست و قاچ و جەستە هەوڵ بدەیت و واز لە دڵت بهێنیت.

ئەمە بەئاگاهاتنەوەیە

زۆر سەختە وەسفکردنی ئەو هەستەی کە هەتە. بیهێنە پێش چاوت کە تەواوی ژیانت لە ئەشکەوتێکدا بەسەر دەبەیت و باوەڕت وایە ئەو ئەشکەوتە هەموو جیهانی تۆیە، دواتر هەنگاو دەنێیتە دەرەوە، بۆ یەکەمجار لە ژیانتدا ئاسمان دەبینیت. درەخت و باڵندە و خۆر دەبینیت. بۆ یەکەمجار لە ژیانتدا تێدەگەیت ئەو جیهانەی کە پێشتر دەتزانی و پێی ئاشنابوویت جیهانێکی ساختە و هەڵە بووە. بۆ یەکەمجار جیهانێکی ڕاستەقینەتر و جوانتر دەدۆزیتەوە، بیر لەم درککردنە بکەرەوە.

بۆ ساتێک هەست دەکەیت کە دەتوانیت هەموو شتێک ئەنجام بدەیت و هیچ شتێکی ناو جیهانەکەی پێشووت (ئەشکەوتەکە)، بە لاوە گرنگ نابێت. بەهێز دەبیت و تەواو بەئاگا دێیت و بۆ یەکەمجار بە تەواوی بە ئاگا دێیتەوە. هەستێکی وەسفنەکراوە. ئەو هەستە ڕۆحییە بەهۆی دۆزینەوەی ڕاستییەکەوە دروست دەبێت، ئەمە بەئاگاهاتنەوەیە.

کەسێکی تازە مسوڵمانبوو هەست بەمە دەکات. کەسێکی بە مسوڵمان لەدایکبوو کە لەم دینە لادەدات و پاشان دەگەڕێتەوە ئەم هەستەی لا دروست دەبێت.

هەر کەسێک دوور لە پەروەردگار بژی و پاشان بگەڕێتەوە سەر ئایینی پەروەردگار، ئەم هەستەی لا دروست دەبێت. ئیمامی (ابن القیم) لە پەرتووکەکەیدا بە ناوی (مدارج السالکین)، (ڕێچکەکانی ڕێبواران)، ئەم بارودۆخە ناو دەبات بە (الیقظة)، واتا (بەئاگاهاتنەوە). باسی ئەم دۆخە دەکات لە یەکەمین وێستگەی ڕێگەی بەرەو پەروەردگاردا. ئەم دۆخە هەندێک جار بە «پەرۆشیی گەڕانەوە» ناو دەبرێت. کاتێک کەسێک دەگەڕێتەوە بۆ سەر ڕێگای ڕاستی پەروەردگار زۆر جار پڕن لە وزە و جۆش کە کەسانی دی نیانە و هەستی پێ ناکەن. هۆکاری ئەم وزەیە بریتییە لە هەستی ڕۆحی و تایبەتمەندی ئەم دۆخە.

«تایبەتمەندییەکانی وێستگەی بەئاگاهاتنەوە»

پەروەردگاری مەزن پەرستشمان لەسەر ئاسان دەکات. کاتێک لەم دۆخەداین، پەرستش بە لامانەوە زۆر ئاسانتر دەبێت. کەسەکان زۆر پاڵنراو و هاندراون بە شێوەیەک زۆر بە ئاسانی هەموو شتێک دەکەنە قوربانی لەپێناو ئەو ڕاستییە تازەیەی کە بۆیان دەرکەوتووە. ئەم حەماسەت و جۆش و خرۆشە کەسەکە بەرز دەکاتەوە لە پلەی سفرەوە بۆ پلەی شەست.

وەک ئەوەیە لەسەر ستیرۆیدێکی[2] ڕۆحی بیت. ئەو هێزەی هەتە لە خودی خۆتەوە سەرچاوەی نەگرتووە، بەڵکوو یارمەتییەکە کە لە لایەن پەروەردگارتەوە پێتبەخشراوە. هەندێک کەس ڕەنگە بڵێن نابێت زوو زوو و خێرا بگۆڕێیت. بڕوا ناکەم ئەم خێرا گۆڕانە کێشەیەک دروست بکات. بڕوام وایە لەخۆباییبوون و نەبوونی

---

٢) ستیرۆید: گرووپێکی دەرمانی پزیشکییە.

پاڵپشتی کێشەیەکی زۆر گەورەیە. ئەگەر پەروەردگار خەڵاتێکت پێ ببەخشێت کە بتوانیت شتی زیاتر ئەنجام بدەیت، ئەوا هیچ لێی مەوەستە و بێ دوودڵی بەکاری بهێنە، بەڵام بۆ ئەو وزە و توانایە سوپاسگوزاری پەروەردگار بە نەک خودی خۆت.

بزانە ئەم بەرزبوونەوەیە کاتییە. ڕەنگە لە ماوەیەکی زۆر کورتدا لە پلەی سفرەوە بگەیتە پلەی شەست بەهۆی ئەو وزە و توانایەوە، بەڵام کاتێک ئەم ماوە و قۆناغە تێپەڕی، هیوا لەدەست مەدە، مەهێڵە نزم بیتەوە و لە پلەی شەستەوە بگەڕێیتەوە سەر پلەی سفر. ئەم دۆخی بەرزبوونەوەیە و پڕ جۆش و خرۆشییە هاوشێوەی هەموو دۆخەکانی ئەم ژیانە کاتییە. ئەم ژیانە هەرگیز زنجیرە نییە. ڕێگای پەروەردگاریش زنجیرە نییە، هەست نەکردن بەوەی ئەم قۆناغە هەمیشەیی نییە، دەبێتە هۆی نائومێدی کاتێک تێدەپەڕێت و نامێنێت.

«گرفتەکانی ئەم دۆخە»

دوو گرفتەکەی ئەم دۆخە پەیوەستن بە تێنەگەیشتن لە تایبەتمەندییەکانی ئەم دۆخەی کە لە سەرەوە ئاماژەمان پێ دا. هەروەها ئەم گرفتانە دوو هۆکاری سەرەکین بۆ ساردبوونەوە و لادان لە ڕێگای پەروەردگار: لەخۆباییبوون/ لەخۆڕازیبوون و نائومێدی. کەسی لەخۆبایی هەست دەکات هەموو شتێکی هەیە، بۆیە پێویست ناکات چیدی هەوڵ بدات. کەسی نائومێد بڕوای وایە کە کەسێکی زۆر گونجاو و شیاو نییە، بۆیە لە هەوڵدان دەوەستێت. دوو نەخۆشی پێچەوانەی یەکترن، بەڵام هەمان دەرئەنجامیان هەیە، ئەوەیش ساردبوونەوەیە لە پەرستش و بەردەوامبوون لەسەر ڕێگای پەروەردگار.

لەخۆباییبوون: یەکەمین گرفت پەیوەستە بە تێنەگەیشتن لەوەی

کە ئەو وزە و توانا زۆرەت لە پەرستشدا لە لایەن پەروەردگارەوەیە و پەیوەستە بە تایبەتمەندییەکی دۆخەکەوە نەک خودی کەسەکە. ئەو کەسەی لەم دۆخە تێناگات، بە هەڵە توانای زۆری کەسەکە لە پەرستش و چاکەکاریدا دەگەڕێنێتەوە بۆ توانا و لێهاتوویی خودی کەسەکە. ئەم تایبەتمەندییە هەڵەیە زۆر ترسناکە، چونکە دەبێتە هۆی لەخۆباییبوون و خۆبەچاکزانین، لەبری هەستکردن بەوەی ئەم دۆخە ئایینییە خەڵاتێکی پەروەردگارە، پەرستشکار هەست بە شانازییەکی شاراوە دەکات، بە کەم تەماشای ئەو کەسانە دەکات کە هەمان جۆش و خرۆشیان نییە.

نائومێدی: ئەم گرفتە پەیوەیستە بە تێنەگەیشتن لەوەی ئەم دۆخە ڕۆحییە هاوشێوەی هەموو دۆخەکانی تر کاتییە. مانای ئەوە نییە شکستت هێنابێت، یاخود شتێکی هەڵەت ئەنجام دابێت. زۆر کەس ئەو هەستەی دوای مانگی ڕەمەزان دەزانێت و ئەزموونی کردووە. ناجێگیری یەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی ژیان. تەنانەت ئەبوبەکر پێویست بوو فێری ئەم وانەیە ببێت. ئەبوبەکر دەگێڕێتەوە: (قُلْتُ: نَافَقَ حَنْظَلَةُ، يَا رَسُولَ اللهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «وَمَا ذَاكَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ نَكُونُ عِنْدَكَ، تُذَكِّرُنَا بِالنَّارِ وَالْجَنَّةِ، حَتَّى كَأَنَّا رَأْيُ عَيْنٍ، فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ، عَافَسْنَا الْأَزْوَاجَ وَالْأَوْلَادَ وَالضَّيْعَاتِ، نَسِينَا كَثِيرًا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنْ لَوْ تَدُومُونَ عَلَى مَا تَكُونُونَ عِنْدِي، وَفِي الذِّكْرِ، لَصَافَحَتْكُمُ الْمَلَائِكَةُ عَلَى فُرُشِكُمْ وَفِي طُرُقِكُمْ، وَلَكِنْ يَا حَنْظَلَةُ سَاعَةً وَسَاعَةً» ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)، (رواه مسلم).

«ڕۆژێکیان ئەبوبەکر و حەنزەلە هاتن بۆ لای پەیامبەر موحەممەد(ﷺ) و حەنزەلە فەرمووی: ئەی پەیامبەری خوا حەنزەلە بووە دووڕوو. پەیامبەرمان خوا لێی ڕازیبێت فەرمووی: بۆچی؟

فەرمـووی: ئـەی پەیامبـەری خـوا کاتێک لەگـەڵ تۆدایـن، بەهەشت و ئاگری دۆزەخمـان دەخەیتـەوە یاد، وەک ئـەوەی بـە چاوەکانمـان بەهەشـت و دۆزەخ ببینیـن. کاتێـک تـۆ بەجێدێڵیـن، بـە بێئاگاییەکی زۆرەوە گرنگـی بـە هاوسـەرەکانمان و منداڵەکانمـان و موڵکەکانمـان دەدەین. پاشـان پەیامبەرمـان فەرمووی: سـوێند بێت بە پەروەردگار کـە ڕۆحـی منـی بەدەسـتە، ئەگـەر بـە هەمـان بارودۆخـی لای مـن بمێننەوە و لـە یادی خـوادا بن، فریشـتەکان تەوقەتان لەگەڵدا دەکەن لەسـەر جێگا و سـەر شـەقامەکاندا، بەڵام حەنزەلە بیرت بێت هەموو کاتەکان هاوشێوەی یـەک نین، (پەیامبـەر سێ جار ئەمـەی فەرموو).

«دوای ئەوەی ئیمانمان کز و لاواز بوو»

گرنگترین بەشی ئـەم گەشتە بریتییە لـەوەی هەرگیز کۆڵ نەدەیت. بزانـە هەمـوو کات هەسـت بـە هەمـان جۆش و خرۆش ناکەیت، نـەک لەبـەر ئـەوەی شکسـتت هێنـاوە لـە شـتێکدا. کزی و لاوازی ئیمـان کە بەدوای ئـەم زیـادی ئیمانـەدا دێت بەشـێکی سروشـتیی ڕێگاکەیە.

وەک پەیامبەرمـان بۆ ئەبوبەکر ڕوون کردەوە ئەم بەرز و نزمی و زیـاد و کەمییـە بەشـێکن لـە ڕێگاکـە. ئەگـەر هەمیشـە لـە ئاسـتێکی بـەرزدا بماینایەتـەوە، ئـەوا مـرۆڤ نەدەبوویـن، بەڵکوو دەبووینـە فریشتە. دیاریکردنی سـەرکەوتن پەیوەست نییە بەوەی چی دەکەین کاتێک لـە ئاسـتێکی بەرزدایـن. پرسیارەکە ئەوەیە چی بکەین کاتێک لـە ئاسـتێکی نزمدایـن و ئیمانمـان کـز و لاوازە، بـەڵام هەسـتی پێ ناکەیـن. کلیلـی سـەرکەوتن لـەم ڕێگایـەدا بریتییـە لـەوەی کاتێـک دەگەیتـە ئاسـتێکی نـزم و ئیمانـت لاواز دەبێـت، بـەردەوام بیت و بـە شتێکی ئاسـایی بزانیـت.

تەڵەکانی شەیتان:

بیرت بێت شەیتان بە چەندین شێوەی جیاواز بۆت دێت بە پێی دۆخەکەت.

کاتێک لە ئاستێکی باڵادایت:

کاتێک لە ئاستێکی باڵادایت، هەوڵ دەدات فریوت بدات بەوەی لەخۆبایی بیت. فریوت دەدات لە ڕێی ئەوەی بە چاوێکی کەم تەماشای ئەوانی دی بکەیت. لە کۆتاییدا فریوت دەدات بەوەی زۆر لە خۆت ڕازی بیت، بە ڕادەیەک کە هەست دەکەیت چیدی پێویست ناکات کۆشش بکەیت، چونکە خۆت بە گەورە دەزانیت، وا هەست دەکەیت لە کەسانی چواردەورت باشتریت. شەیتان بەردەوام وەسوەسەت بۆ دروست دەکات و وات لێ دەکات سەیری ئەوانە بکەیت کە لە تۆ کاری کەمتر ئەنجام دەدەن بۆ پاساوهێنانەوە بۆ کەموکورییەکانی خۆت. بۆ نموونە: ئەگەر حیجاب نەپۆشیت، وات لێ دەکات بیر بکەیتەوە کە «زۆر ئافرەتی حیجابپۆش هەن چەندین کاری خراپ ئەنجام دەدەن. خۆ من ئەو کارە خراپانە ناکەم.

من چەندین کاری باش دەکەم کە حیجابەکان نایکەن»، یاخود ئەگەر لە نوێژەکانتدا کەمتەرخەمی بکەیت، وا بیر دەکەیتەوە کە «خۆ من ناچمە ئارەقخانەکان، یاخود ئارەق ناخۆمەوە». بیرت بێت پەروەردگار هەڵسەنگاندن ناکات بەپێی بەراوردکردنی کەسەکان بە کەسانی دی. هیچ گرنگ نییە کەسانی دی چی دەکەن. هەموومان لە ڕۆژی دواییدا بە تەنها دەوەستین. ئەمە تەنها ئامرازێکی شەیتانە بۆ وەستاندنمان و وازهێنانمان لە هەوڵ و کۆشش و پەرستش.

کاتێک لە ئاستێکی نزمدایت:

کاتێک لە ئاستێکی نزمدایت، شەیتان بە شێوەیەکی جیاوازتر وەسوەسەت بۆ دروست دەکات و بۆت دێت. هەوڵ دەدات لە ڕێی نائومێدکردنتەوە فریوت بدات. وات لێ دەکات باوەڕ بکەیت کە کەسێکی بێبەهایت، جا هیچ گرنگ نییە چەندە هەوڵ بدەیت. هەوڵ دەدات وا هەست بکەیت کە کەسێکی شکستخواردوویت، گرنگ نییە چی دەکەیت، هەرگیز ناگەیتەوە ئەو ئاستەی پێشووترت.

هەروەها هەوڵ دەدات بڕوا بکەیت کە کەسێکی زۆر خراپیت، بۆیە ئەستەمە پەروەردگار بتبەخشێت. لە ئەنجامدا زیاتر دادەڕوخێیت و نائومێد دەبیت. ڕەنگە پێشتر لە ئاستێکی بەرزدا بوویت، پاشان زۆر هەست بە خراپی دەکەیت، چونکە کەمتەرخەمیت لە پەرستشەکانتدا کردووە.

ڕەنگە بەهۆی لەخواترسی و چاکەکاری خۆتەوە ڕێگەت بە خەڵک نەدابێت هەڵە بکەن یاخود لاواز بن. لە کۆتاییدا تێکدەشکێیت، چونکە چیدی ڕێگە بە خۆت نادەیت هەڵەی زیاتر بکەیت و لاواز بیت. وا هەست دەکەیت کە نابێت هەڵە بکەیت، چونکە مرۆڤیت، کاتێک هەڵەیەک دەکەیت، زۆر سەرزەنشتی خۆت دەکەیت بە ڕادەیەک کە زۆر نائومێد دەبیت. بەردەوام دەبیت لەم نائومێدییە. لە ئەنجامدا تاوانی زیاتر ئەنجام دەدەیت کە زیاتر نائومێدت دەکەن.

شەیتان هەوڵ دەدات وەسوەسەت بۆ دروست بکات تاکو تۆبە نەکەیت، یاخود نوێژ نەکەیت لەبەر ئەوەی هەست دەکەیت کەسێکی دووڕوو و خراپیت. وات لێ دەکات نائومێد بیت لە ڕەحمی بێسنووری پەروەردگار. ئەمە ئەو شتەیە کە شەیتان دەیەوێت لە دڵ و زیهنتدا دروستی بکات. بە دڵنیاییەوە هەمووی درۆن. شەیتان زۆر زیرەکە

لە فریودان و خەڵەتاندندا. کاتێک تاوانێک ئەنجام دەدەیت، دەبێت زیاتر بگەڕێیتەوە بۆ لای پەروەردگار.

بۆ پاراستنی خۆت لەم نزمبوونەوەیە، بیرت بێت نزمییەکان بەشێکن لە ڕێگاکە. بیرت بێت «فطور»، (نزمی) بەشێکە لە مرۆڤبوون. کاتێک تێدەگەیت ئەمە مانای ئەوە نییە کە هەڵەت ئەنجام داوە، یاخود دووڕوویت (وەک ئەبوبەکر بیری دەکردەوە)، بەڵام بەردەوام دەبیت لە وازهێنان لە پەرستش و عیبادەت کاتێک دەگەیتە ئەو ئاستە.

کلیلی سەرکەوتن بریتییە لەوەی بەردەوام بیت لە پەرستش و عیبادەت، تەنانەت لە لاوازترین و خراپترین دۆخدا بیت. واتا گرنگ نییە هەستت چۆنە و چەندە بێهیوا و هەست بە کەمی دەکەیت، هێشتا ئەم پەرستش و کارانە ئەنجام بدە. تێدەگەیت کە کاتێک لە ئاستێکی نزمدایت، ڕێگاکە و پەرستش و پابەندییەکان سەختتر دەبن، بەڵام بەردەوام هەوڵ دەدەیت ئەنجامیان بدەیت. بۆ نموونە سادەترین شت بریتییە لە ئەنجامدانی پێنج نوێژە فەرزەکە لە کاتی خۆیاندا. نابێت هەرگیز واز بهێنیت، گرنگ نییە هەستت چۆن بێت. پێویستە وەک هەناسەدان لەو نوێژە فەرزانە بڕوانیت. تەنها بهێنە پێش چاوت چی ڕوودەدات ئەگەر هەست بە ماندوویی، یاخود بێزاری بکەیت و بڕیار بدەیت چیدی هەناسە نەدەیت؟

باشتر و پەسەندترە ئەرکەکانی تر ئەنجام بدەیت کە بەشێکن لەو شتانەی کە گرنگن ئەنجامی بدەیت. بۆ نموونە: نوێژ و زیکری زیاتر ئەنجام بدە، یاخود قورئان بخوێنەوە ئەگەر کەمێکیش بێت. بیرت بێت پەروەردگار پەرستشی کەم و بەردەوامی پێ خۆشترە لە زۆر و ناوبەناو. ئەگەر لە پەرستشەکانت بەردەوام بیت لە کاتی کزی و نزمی ئیماندا، ئیمانت بەرەو هەڵکشان دەچێت. بە ویستی

پەروەردگار کاتێک ئیمانت زیاد دەکات و بەرز دەبێتەوە لە ئاستێکی بەرزتردا دەبێت بە بەراورد بە جاری پێشوو.

بزانە ڕێگای پەروەردگار تەخت و ڕێک نییە. ئیمان زیاد و کەم دەکات، توانای پەرستشت زیاد و کەم دەکات. بەڵام لەگەڵ هەر نزمبوونەوەیەکدا، بەرزبوونەوەیەک هەیە. تەنها ئارام و بەردەوام بە، نائومێد مەبە و داوای یارمەتی لە پەروەردگار بکە. ڕێگای بەرەو پەروەرێن سەختە. ڕێگاکە بەرز و نزمی تێدایە. هاوشێوەی هەموو شتەکانی ئەم ژیانە ڕێگاکە کۆتایی دێت. ئەو کۆتاییە شایستەی هەموو شتێکە. پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡإِنسَٰنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدۡحٗا فَمُلَٰقِيهِ ۝٦﴾ (سورەتی الانشقاق).

«ئەی ئینسان بەڕاستی تۆ خۆت زۆر ماندوو دەکەیت، زۆر ڕەنج و زەحمەت دەکێشیت، سەرئەنجامیش دەبێ بگەڕێیتەوە بۆ لای پەروەردگارت تاکو پاداشتی ڕەنج و هەوڵەکەت وەربگریت(٦)».

پلەوپایەی ئافرەتان

نەهاتوومەتە ئەم ژیانە تاکو خۆم نمایش بکەم. جەستەم بۆ ئەوە نییە هەمووان تەماشای بکەن. کەلوپەل، یاخود تەنها جووتێک قاچ نیم بۆ پێڵاوفرۆشتن بەکار بێم. من ڕۆح و عەقڵم هەیە و بەندەیەکی پەروەردگارم. بەهاکەم پەیوەستە بە جوانی ڕۆح و دڵ و ئەخلاقمەوە. پابەندی پێوەرەکانی جوانی ئێوە نابم، ملکەچ و پابەندی فاشیۆنەکانتان نابم، ملکەچی و پابەندیم بۆ شتێکی بالاترە.

هێز و توانای ئافرەتان

کاتێک یاوەرەکانی پەیامبەر موحەممەد(ﷺ) دەچوونە ناو شارۆچکەیەکەوە تاکو پەیامی ئیسلامیان پێ بگەیەنێت، بە شێوەیەکی جوان دەیفەرموو: **(نَحنُ قَومٌ إبتَعَثَنا اللهُ لِنخرجَ العِبادَ مِنْ عِبادَةِ العِبادِ الى عِبَادَةِ رَبِّ العباد).**

«هاتووین لە بەندایەتی بەندە ڕزگارتان بکەین بۆ بەندایەتی پەروەردگار.»

لەم وتەیەدا مانایەکی بەنرخ هەیە. لەناو ئەم وشانەدا کلیلی دەسەڵات و ڕێگای ڕاستەقینەی ڕزگاربوون هەیە. ببینە ئەو ساتەی من، یاخود تۆ ڕێگە دەدەین هەموو شتەکان جگە لە پەروەردگار سەرکەوتن و شکست و خۆشبەختی و بەهامان دیاری بکەن، کەوتووینەتە ناو بەندایەتیەکی بێدەنگ، بەڵام ڕووخێنەرەوە. ئەو شتە کۆنترۆڵم دەکات کە بەها و سەرکەوتن و شکستم دیاری دەکات. ئەو شتە دەبێتە گەورە و خاوەنم.

ئەو گەورەیەی کە بەهای ئافرەتی دیاری کردووە چەندین شێوەی لەخۆ گرتووە بە درێژایی مێژوو. یەکێک لە باوترین پێوەرەکانی ئافرەت بریتی بووە لە پێوەری پیاو.

بەڵام زۆر جار لە بیرمان دەچێت پەروەردگار ڕێزی لە ئافرەت ناوە و بە پێوەری خۆی بەهای دیاری کردووە نەک بە پێوەری پیاو. بەڵێ! کاتێک فێمینیستەکانی ڕۆژئاوا پەروەرێنیان سڕییەوە و لایانبرد، هیچ شتێک نەما وەکو پێوەری ئافرەتان دابنرێت جگە لە پیاوان. لە ئەنجامدا فێمینیستەکانی ڕۆژئاوا ناچار بوون بەهای خۆیان دیاری بکەن بە بەراوردکردنی خۆیان بە پیاوان. بەم شێوەیە گریمانەیەکی هەڵەیان هەڵبژارد. قبوڵیان کرد پیاوان پێوەر بن بۆیان. واتا ئافرەتان هەرگیز نابنە مرۆڤی تەواو و کامڵ تا ئەو کاتەی هاوشێوەی پیاوانیان لێ نەیات.

کاتێک پیاو قژی کورت دەکردەوە، ئەویش دەیویست قژی کورت بکاتەوە. کاتێک پیاو دەچوویە ڕیزی سوپاوە، ئەویش دەیویست بچێتە ڕیزی سوپاوە. ئەم شتانەی دەویست، چونکە پیاوان کە تاکە پێوەری ئافرەتان بوون هەیانبوو.

ئەوەی ئافرەتان هەستیان پێ نەکرد ئەوەبوو کە پەروەردگار پیاوان و ئافرەتانی بە جیاواز خوڵقاندووە، نەک هاوشێوەی یەکتر. کاتێک ئافرەتان پیاوان وەک پێوەری خۆیان دیاری دەکەن، هەر تایبەتمەندییەکی ئافرەتانە دەبێتە خاڵی لاوازیان. هەستیاربوون بە سووکایەتی دادەنرێت، بوونە دایک بێڕێزیی دەبێت. لە ململانێی نێوان عەقڵ (کە تایبەتمەندییەکی پیاوانەیە) و هەست و سۆزدا (کە تایبەتمەندی ئافرەتانەیە)، ئەقڵیەت دەسەڵات دەگرێتە دەست.

کاتێک قبوڵمان کرد هەر شتێک کە پیاوان هەیانە و ئەنجامی دەدەن باشتر بێت، ئەو شتانەی بە دوایدا دێت تەنها کاردانەوەیەکی کاتییە، پەرچەکردارێکی بێئاگاییانەیە، ئەگەر پیاوان هەیانبێت، ئافرەتانیش دەیانەوێت. ئەگەر پیاوان لە ڕیزەکانی پێشەوە نوێژ بکەن، وادەزانین

کە باشتر و خێرترە، بۆیە ئێمەیش دەمانەوێت لە ڕیزەکانی پێشەوە نوێژ بکەین. ئەگەر پیاوان پێشنوێژی بکەن، وادەزانین ئیمامەکە لە پەروەردگارەوە نزیکترە، بۆیە ئێمەیش دەمانەوێت پێشنوێژی بکەین. ئەو بۆچوونەمان قبوڵ و پەسەند کردووە کە پێشەواییکردن لەم دونیایەدا ئاماژەیەکە بۆ پلەی کەسەکان لە لای پەروەردگار.

بەڵام پێویست ناکات ئافرەتانی مسوڵمان بەم شێوەیە خۆیان کەم بکەنەوە، چونکە پەروەردگاریان وەک پێوەر هەڵبژاردووە. پەروەردگاریان هەیە بەهایان دیاری بکات، پێویستیان بە پیاوان نییە بەهایان پێ بدەن. تەنها خۆمان نزم دەکەینەوە بە هەوڵدانمان بۆ بوون بە شتێک کە نین، بە ڕاستی نامانەوێت وەک پیاوان بین، ئێمەی ئافرەتان هەرگیز ناگەین بە ئازادی ڕاستەقینە تاکو ئەو کاتەی واز دەهێنین لە لاساییکردنەوەی پیاوان، بەهای جوانیمان تەنها لەو جیاوازییەدایە کە پەروەردگار پێی بەخشیوین.

لە کۆمەڵگادا شتێکی تر هەیە ئەویش «سەرداربوون و گەورەیی»، کە بەهای ئافرەتان دیاری دەکات. ئەو گەورەیەیش بریتییە لە پێوەری جوانی. هەر لە منداڵیمانەوە ئێمەی ئافرەتان لە لایەن کۆمەڵگاوە فێری پەیامێکی ڕوون کراوین. پەیامەکە بریتییە لەوەی خاوەن لەشولارێکی ڕێک و سەرنجڕاکێش و قەشەنگ بین، ئەگەر نا هیچ بەهایەکمان نابێت.

پێمان وترا مکیاژ بکەین و تەنوورەی کورت لەبەر بکەین، ڕێنمایی کراین بەوەی ژیان و جەستە و شکۆمان لەپێناوی جوانیماندا تەرخان بکەین. بڕوامان وابوو گرنگ نییە چی دەکەین، چونکە تا ئەو ڕادەیە گرنگین کە پیاوان لە خۆمان ڕازی بکەین و بە لای پیاوانەوە جوان دەرکەوین. ژیانمان بەسەر برد لە ڕێی جوانکارییەوە، جەستەمان تەرخان کرد بۆ ڕیکلامەکانی فرۆشتن.

ئێمە بەندە بووین و پێیان وتین ئازاد و سەربەستین. بەندەیان بووین و سوێندیان خوارد کە سەرکەوتووین، فێریان کردین مەبەستی ژیان بریتییە لە خۆنیشاندان و خۆدەرخستن و سەرنجڕاکێشان و جوانبوون بە لای پیاوانەوە. باوەڕیان پێمان هێنا کە جەستەمان دروست کراوە بۆ بازاڕکردن و فرۆشتنی ئۆتۆمبیلەکانیان، بەڵام درۆیان کرد. جەستە و ڕۆحمان لەپێناو شتێکی باڵاتردا دروست کراوە، شتێکی زۆر باڵاتر، پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡ ١٣﴾ (سورەتی الحجرات).

«بەڕاستی باشترینتان لای پەروەردگار کەسێکە کە لە خودا دەترسێت و پارێزکارە.»

کەواتە ئێمەی ئافرەتان ڕێزمان لێ نراوە، بەڵام ڕێزەکەمان نە پەیوەستە بە پیاوانەوە، نە پەیوەستە بە هاوشێوەبوونی ئەوانەوە، نە ڕازیکردنی ئەوانە. بەهای تۆ وەکو ئافرەت بە قەبارەی کەمەرت، یاخود ژمارەی ئەو پیاوانەی حەزیان لێتە ناپێورێت. بەهای تۆ وەکو مرۆڤ بە پێوەرێکی باڵاتر دەپێورێت: پێوەری چاکەکاری و خوداناسی. مەبەستی تۆ لە ژیاندا ئەوە نییە کە گۆڤارەکانی فاشیۆن دەیڵێن، شتێکی زۆر باڵاترە لەوەی بەلای پیاوانەوە سەرنجڕاکێش دەرکەویت.

کامڵبوون و تەواوبوونی ئێمە پەیوەستە بە پەروەردگار و پەیوەندیمان لەگەڵ ئەودا. هەر لە منداڵیمانەوە ئێمەی ئافرەتان فێر کراوین هەرگیز کامڵ نابین تاکو ئەو کاتەی پیاوێک دێت و کامڵمان دەکات هاوشێوەی ساندرێلا، فێر کراوین کە بێیارمەتین تاکو ئەو کاتەی شازادەیەک دێت و ڕزگارمان دەکات.

هاوشێوە جوانکیلەی خەوتوو پێمان وترا کە ژیان بە تەواوی دەست پێ ناکات تاکو ئەوەی شازادە چارمین دێت و ماچمان دەکات، بەڵام لێرەدا شتێکی گرنگ هەیە، هیچ شازادەیەک ناتوانێت کامڵت بکات، هیچ سوارچاکێک ناتوانێت ڕزگارت بکات، تەنها پەروەردگار نەبێت.

شازادەکەت کەسێکە پەروەردگار دەینێرێت تاکو ببێتە هاودەمت نەک ڕزگارکەرت. جوانی چاوەکانت نەک هەوا و ئۆکسجینی ناو سییەکانت. هەواکەت لە پەروەردگارەوەیە. ڕزگاربوون و کامڵبوونت پەیوەستە بە نزیکبوون لە پەروەردگارەوە، نەک نزیکبوون لە هەر شتێکی دروستکراوەوە، نەک نزیکبوون لە شازادە، یاخود فاشیۆن و جوانی و ستایلەوە.

بۆیە داواتان لێ دەکەم ئەو شتانە لەبیر بکەن. داواتان لێ دەکەم هەڵبسنەوە و بە جیهان ڕابگەیەنن کە بەندەی هیچ شتێک نین، نە فاشیۆن و نە جوانی و نە پیاوان. تەنها و تەنها بەندەی پەروەردگارن. داواتان لێ دەکەم بە جیهان ڕابگەیەنن کە نەهاتوونەتە ئەم جیهانەوە تاکو بە جەستەتان پیاوان لە خۆتان ڕازی بکەن. ئێوە لێرەن تاکو پەروەردگار لە خۆتان ڕازی بکەن، بۆیە تەنها خەندەیەک بکەن و بڵێن: (سوپاس بۆ هەوڵەکانتان، بەڵام پێویستمان بە یارمەتی ئێوە نییە)، بەو کەسانەی کە پێیان وایە کە چاکەی تۆیان دەوێت و دەیانەوێت ئازادت بکەن.

پێیان بڵێ کە لێرە نین بۆ ئەوەی خۆمان نمایش بکەین. جەستەت بۆ ئەوە نییە پیشانی هەمووانی بدەن. دڵنیا ببنەوە لەوەی هەموو جیهان بزانێت کە هەرگیز خۆت دانابەزێنیت بۆ شتێک، یاخود جووتێک قاچ بۆ فرۆشتنی پێڵاو. ڕۆح و ئەقڵت هەیە و بەندەیەکی پەروەردگاریت. بەهای تۆ بە جوانی ڕۆح و دڵ و ئەخلاقتەوە دیاری

دەکرێت و دەپێورێت، بۆیە پێوەرەکانی جوانی ئەوان ناپەرستیت، ملکەچ و پابەندی فاشیۆنی ئەوان نابیت، ملکەچبوون و پابەندیت بۆ شتێکی زۆر بالایە.

بۆیە لە وەڵامی ئەو پرسیارەی کە لەکوێ و چۆن ئافرەتان دەسەلات پەیدا دەکەن، دەگەڕێمەوە سەر وتەکەی هاوەڵی پەیامبەرمان. دەگەڕێمەوە سەر ئەوەی کە ئازادی ڕاستەقینە و دەسەلات تەنها لە ڕێی ڕزگارکردنی خۆمانەوە دەبێت لە هەموو گەورەکانی تر و پێناسەکانی تر و پێوەرەکانی تر.

ئێمەی ئافرەتانی مسوڵمان لەم بەندایەتییە بێدەنگە ڕزگار بووین، پێویستمان بە پێوەری جوانی و فاشیۆنی کۆمەڵگا نییە تاکو بەهامان هەڵبسەنگێنێت و دیاری بکات. پێویست بەوەناکات هاوشێوەی پیاوان بین تاکو ڕێزمان لێ بگیرێت، پێویست ناکات چاوەڕێی شازادەیەک بین ڕزگارمان بکات، یاخود کامڵمان بکات. بەها و ڕێز و ئازادی و کامڵبونمان پەیوەست نییە بە بەندەکانەوە، بەڵکوو پەیوەستە بە پەروەرێنی بەندەکانەوە.

پەیامێک بۆ ئەو کولتوورەی پەروەردەی کردووم

گەورە دەبووم و چیرۆکی بەچکە قازە ناشرینەکەت بۆ دەخوێندمەوە. بۆ چەندین ساڵ هەستم دەکرد ئەو بەچکە قازە منم، بۆ ماوەیەکی زۆر فێرت کردم کە هیچ نیم جگە لە کۆپییەکی خراپی پێوەرەکەم کە پیاوانن، نەمدەتوانی خێرا ڕابکەم، یاخود شتی زۆر هەڵبگرم، هەمان بڕە پارەم پەیدا نەدەکرد و زۆر جار دەگریام. لە جیهانێکی پیاوانەدا گەورەبووم کە سەر بەو جیهانە نەبووم. کاتێک نەمتوانی وەک پیاوان وابم، دەمویست ڕازییان بکەم، مکیاژم دەکرد و تەنوورەی زۆر کورتم دەپۆشی.

ژیان و جەستە و شکۆم تەرخان کرد لەپێناو ئەوەی جوان دەرکەوم، دەمزانی گرنگ نییە چی ئەنجام دەدەم، بەها و نرخی من پەیوەستە بەوەی تاکو چەند پیاوان لە خۆم ڕازی دەکەم و قەشەنگ دەبم بە لایانەوە. بۆیە تەواوی ژیانم لە جوانکاریدا بەسەر برد، جەستەم پێشکەش کرد تاکو بیفرۆشن.

بەندەیەک بووم، بەڵام وا فێر کرابووم ئەوە ئازادییە. بەندەیەکت بووم، بەڵام سوێندت خوارد کە سەرکەوتنم بەدەست هێناوە. فێرت کردم مەبەستی من لەم ژیانەدا تەنها بریتییە لە خۆدەرخستن و

سەرنجڕاکێشان و جوانبوون بە لای پیاوانەوە. وات لێ کردم باوەڕ بکەم جەستەم بۆ فرۆشتنی ئۆتۆمبیلەکانتان دروست کراوە.

وا پەروەردەت کردم هەست بکەم بەچکە قازە ناشرینەکەم، بەڵام ڕاستت نەکرد.

ئیسلام پێم دەڵێت کە من جیاوازم و بەو شێوەیە دروست بووم، جەستە و ڕۆحم بۆ مەبەستی تر دروست بوون. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾ (سورەتی الحجرات).

«ئەی خەڵکینە بێگومان ئێمە هەمووتانمان لە نێر و مێیەک دروست کردووە، (کە باوکە ئادەم و دایکە حەوایە) و کردوومانن بە چەندەها گەل و تیرە و هۆزی جۆربەجۆر، تا یەکتر بناسن و پەیوەندیتان خۆش بێت بە یەکەوە، بەڕاستی بەڕێزترینتان لای پەروەردگار ئەو کەسانەتانن کە زۆرتر لەخواترسە و فەرمانبەرداری خودایە، بێگومان خودا زانا و ئاگایە بە هەمووان(١٣)».

بەهای تۆ وەکو ئافرەت بە قەبارەی کەمەرت، یاخود ژمارەی ئەو پیاوانەی حەزیان لێتە ناپێورێت. بەهای تۆ وەکو مرۆڤ بە پێوەرێکی باڵاتر دەپێورێت: پێوەری چاکەکاری و خوداناسی. مەبەستی تۆ لە ژیاندا جگە لەوەی گۆڤارەکانی فاشیۆن دەیڵێن شتێکی زۆر باڵاترە لەوەی کە بە لای پیاوانەوە سەرنجڕاکێش دەرکەویت.

پەروەردگار فەرمانم پێ دەکات خۆم داپۆشم و جوانیم بشارمەوە و بە جیهان ڕابگەیەنم نەهاتووم بۆ ئێرە تاکو لە ڕێی جەستەمەوە پیاوان لە خۆم ڕازی بکەم، هاتوومەتە ناو ئەم جیهانەوە تاکو پەروەردگارم لە خۆم ڕازی بکەم. پەروەردگار شکۆی ئافرەتانی

بەرز ڕاگرتووە لە ڕێی فەرمانکردن بە خۆداپۆشینیان و دەرخستنیان تەنها بۆ ئەو کەسەی شایەنیەتی کە هاوسەرگیری لەگەڵدا دەکەن.

بۆیە ئەوانەی دەیانەوێت ئازادم بکەن یەک وتەم هەیە بۆیان، «سوپاس بۆ هەوڵەکانتان، بەڵام پێویستم بە یارمەتی ئێوە نییە».

من نەهاتووم بۆ ئێرە تاکو خۆم دەربخەم. جەستەم بۆ ئەوە دروست نەبووە پیشانی هەمووانی بدەم. کەلوپەلێک، یاخود جووتێک قاچ نیم بۆ پێڵاوفرۆشتن بەکاری بێم. من ڕۆح و ئەقڵم هەیە و بەندەیەکی پەروەردگارم. بەهای من لە ڕێی جوانی ڕۆح و ئەقڵ و ئەخلاقمەوە دەپێورێت و دیاری دەکرێت. پێوەرەکانی جوانی تۆ ناپەرستم، ملکەچی فاشیۆنەکەت نابم. ملکەچبوونم تەنها بۆ شتێکی بالاترە.

لە ڕێی سەرپۆشەکەمەوە ئیمانم دەردەخەم نەک جوانیم. بەهای من وەکو مرۆڤ پەیوەستە بە پەیوەندیم لەگەڵ پەروەردگارەوە نەک بە جوانی ڕووخسارمەوە. ئەوەی پەیوەست نییە بە بەهای منەوە، دایدەپۆشم. کاتێک تەماشام دەکەیت، جەستەم نابینیت. بەو شێوەیە لێمدەڕوانیت کە هەم: بەندەیەکی خالقەکەمم.

وەک ئافرەتێکی مسوڵمان ڕزگاربووم لەو جۆرە بەندایەتییە بێدەنگە، وەڵامی بەندەکانی پەروەردگار نادەمەوە لەسەر زەویدا، بەڵکوو وەڵامی خالقەکەیان دەدەمەوە.

تێڕامانی ئافرەتان لەبارەی پێشنوێژییەوە

لە ڕۆژی هەینی، بەرواری (١٨/ ٣/ ٢٠٠٥)دا، (ئامینە وەدود)، یەکەمین پێشنوێژیی هەینی ئەنجام دا. لەو ڕۆژەدا ئافرەتان هەنگاوێکی گەورەیان نا تاکو وەک پیاوان دەرکەون، بەڵام ئایا بەم کارە لەو ئازادییە نزیکتر بووینەوە کە پەروەردگار پێی بەخشیوین؟ هەستناکەم وابێت.

لە یادمان کردووە کە پەروەردگار ڕێزی لە ئافرەتان ناوە لە ڕێی پەیوەندی بە پەروەردگارەوە نەک پیاوانەوە. بەڵێ! کاتێک فێمینیستەکانی ڕۆژئاوا خودایان سڕییەوە و لایان دا، هیچ شتێک نەما وەکو پێوەر دابنرێت جگە لە پیاوان.

لە ئەنجامدا فێمینیستەکانی ڕۆژئاوا ناچار بوون بەهای خۆیان دیاری بکەن لە ڕێی بەراوردکردنی خۆیان بە پیاوانەوە. بەم شێوەیە گریمانەیەکی هەڵەیان هەڵبژارد. قبووڵیان کرد پیاوان پێوەر بن بۆیان. واتا ئافرەتان هەرگیز نابنە مرۆڤی تەواو و کامل تاکو ئەو کاتەی هاوشێوەی پیاوانیان لێ نەیەت.

کاتێک پیاو قژی کورت دەکردەوە، ئەویش دەیویست قژی کورت بکاتەوە. کاتێک پیاو دەچوویە ڕیزی سوپاوە، ئەویش دەیویست بچێتە ڕیزی سوپاوە. ئەم شتانەی دەویست، چونکە پیاوان کە

بوونە پێوەر بۆ ئافرەتان هەیانبوو.

ئەوەی ئافرەتان هەستیان پێ نەکردبوو، ئەوە بوو پەروەردگار ڕێزی لە پیاوان و ئافرەتان ناوە بەهۆی جیاوازییانەوە نەک هاوشێوەبوونیان. لە بەرواری (١٨/ ٣/ ٢٠٠٥)دا ئافرەتانی مسوڵمان هەمان هەڵەیان ئەنجام دایەوە.

لە ١٤٠٠ ساڵ لەمەوبەرەوە چەندین زانا هەبوون هاوڕابوون لەسەر ئەوەی دەبێت پیاوان پێشنوێژی بکەن، بەڵام بۆچی ئەمە بوویە گرفت بە لای ئێمەی ئافرەتانی مسوڵمانەوە؟ ئەو کەسەی پێشنوێژی دەکات بە هیچ شێوەیەک باڵاتر نییە. هەر شتێک پیاو ئەنجامی بدات مانای ئەوە نییە باشتر و خێرتر بێت. پێشنوێژیکردن باشتر و خێرتر نییە تەنها لەبەر ئەوەی پێشەوایەتییە. ئایا ئەوە ئەرکی ئافرەتانە، یاخود شتەکە زیاتر ئیلاهییە؟ بۆچی پەیامبەر داوای لە عائیشە، یاخود خەدیجە، یاخود فاتیمە نەکرد پێشنوێژی بکەن لە کاتێکدا گەورەترین و بەڕێزترین ئافرەتان بوون؟ ئەوان مژدەی بەهەشتیان پێ درابوو، بەڵام هەرگیز پێشنوێژیان نەکرد.

بەڵام ئێستا دوای ١٤٠٠ ساڵ تەماشای پیاوان دەکەین کە پێشنوێژی دەکەن، وا دەزانین ئەوە نادادپەروەرییە. وا بیر دەکەینەوە لە کاتێکدا پەروەردگار هیچ ئیمتیازێکی نەداوە بەو کەسەی پێشنوێژی دەکات. لە لای پەروەردگار ئیمام باڵاتر و لەپێشتر نییە لەو کەسەی کە لە دوایەوە نوێژ دەکات، لە لایەکی ترەوە تەنها ئافرەتان دەتوانن ببنە دایک. پەیامبەرمان موحەمەد(ﷺ) ئیمتیازی تایبەتی داوە بە دایکان. پەیامبەرمان فێری کردووین «**الجنه تحت اقدام امهات**».

واتا «بەهەشت لەژێر پێی دایکاندایە»، بەڵام گرنگ نییە پیاوان چی دەکەن هەرگیز ناتوانن ببنە دایک، ئەی بۆچی ئەمە نادادپەروەری نییە؟

کاتێک پرسیار کرا، کێ شایستەترینە بۆ ئەوەی بە جوانی و نەرمی ڕەفتاری لەگەڵدا بکەین؟ پەیامبەر سێ جار وەڵامی دایەوە «دایکت!» پێش ئەوەی بفەرمووێت «باوکت!» ئایا ئەوە شتێکی جنسییە؟ گرنگ نییە پیاوان چی بکەن، بەڵام هەرگیز ناتوانن پلەوپایەی دایکانیان هەبێت.

بۆیە کاتێک پەروەردگار بە شتانێک شکۆدارمان دەکات کە تایبەتە بە ئافرەتانەوە، زۆر سەرقاڵ دەبین بەوەی بەهای خۆمان بدۆزینەوە بەوەی هاوشێوەی پیاوان بین، بۆیە ئەو تایبەتمەندیانە بەرز نانرخێنین، یاخود هەر تێبینی ناکەین. پیاوانمان وەکو پێوەری هەڵسەنگاندنمان قبوڵ کردووە، بۆیە هەر تایبەتمەندییەکی ئافرەتانە بە کەم و سووک تەماشا دەکەین.

هەستیاربوون بە بێڕێزی دادەنرێت، بوونە دایک بە نزمبوونەوەی پلە و پایە دادەنرێت. لە ململانێی نێوان ئەقڵگەرایی، (کە بە تایبەتمەندی پیاوانە دادەنرێت) و هەست و سۆز، (کە بە تایبەتمەندی ئافرەتانە دادەنرێت)، ئەقڵگەرایی دەسەڵات دەگرێتە دەست.

کاتێک ڕازین بەوەی هەر شتێک پیاوان هەیان بێت و ئەنجامی بدەن باشتر بێت، ئەنجامەکەی کاردانەوەیەکی بێئاگایانە دەبێت. ئەگەر پیاوان هەیانبێت، ئێمەیش دەمانەوێت، ئەگەر پیاوان لە ڕیزەکانی پێشەوە نوێژ بکەن، وادەزانین ئەوە باشتر و خێرترە، بۆیە دەمانەوێت لە ڕیزەکانی پێشەوە نوێژ بکەین. ئەگەر پیاوان پێشنوێژی بکەن، وادەزانین ئیمام نزیکترە لە پەروەردگارەوە، بۆیە دەمانەوێت پێشنوێژی بکەین. ئەو بۆچوونەمان وەرگرتووە کە پێشەواییکردن لەم دونیایەدا ئاماژەیە بۆ نزیکبوون لە پەروەردگارەوە.

پێویست ناکات ئافرەتانی مسوڵمان خۆیان بەم شێوەیە بکەنەوە. ئافرەتان پەروەردگاریان وەکو پێوەر هەڵبژاردووە. پەروەردگاریان هەیە بۆ ئەوەی ڕێز و بەهایان پێ بدات، بە پیاوان نییە. لەڕاستیدا لە ڕێبازەکەماندا بۆ شوێنکەوتنی پیاوان، پێویستیان ئێمەی ئافرەتان هەرگیز بۆ ساتێک لەو ئەگەرە ورد نەبوونەتەوە کە ئەو شتەی هەمانە باشتر و خێرترە بۆمان. لە هەندێک حاڵەتدا دەستبەرداری شتانێکی باڵا دەبین، تەنها لەپێناو ئەوەی هاوشێوەی پیاوان بین.

پەنجا ساڵ لەمەوبەر کۆمەڵگا پێی وتین پیاوان لەپێشترن، چونکە ماڵیان جێدەهێشت تاکو لە کارگەکاندا کار بکەن. ئەو کات ئێمە دایک بووین منداڵمان پەروەردە دەکرد، ئێستا پێمان دەڵێن وازهێنان لە پەروەردەکردنی کەسانی تر و کارکردن لەسەر ئامێرێک مانای ئازادی ئافرەتانە. ئەوەمان قبووڵ کردووە کە کارکردن لە کارگەدا لەپێشتر و باشترە لە پەروەردەکردنی بنچینەی کۆمەڵگا، تەنها لەبەر ئەوەی پیاوان ئەنجامیان داوە. پێشبینیمان دەکرد دوای کارکردن ببینە مرۆڤێکی باڵا –دایکێکی کامڵ –هاوسەرێکی کامڵ –ماڵرێکخەرێکی کامڵ –پیشەیەکی کامڵمان هەبێت. دوای ئەوەی هیچ گرفتێک نەبوو لەوەی ئافرەت پیشەیەکی باشی هەبێت، بۆمان دەرکەوت کە قوربانیمان داوە تەنها لەپێناو ئەوەی بە شێوەیەکی کوێرانە لاسایی پیاوان بکەینەوە، بینیمان منداڵەکانمان بوونەتە غەریبە و ئینجا گرنگی ئەو ئیمتیازەمان بۆ دەرکەوت کە دەرستبەرداری ببووین.

لە ئێستادا ئافرەتانی ڕۆژئاوا دەیانەوێت لە ماڵەوە بمێننەوە و منداڵەکانیان پەروەردە بکەن، بە پێی بەشی کشتوکاڵی نەتەوە یەکگرتووەکان تەنها ٣١٪ـی دایکان کە منداڵیان هەیە و ١٨٪ـی دایکان کە دوو منداڵ، یاخود زیاتریان هەیە فول تایم کار دەکەن.

بە پێی توێژینەوەیەک کە لە لایەن (گۆڤاری پارێنتین)ـەوە لە ساڵی ٢٠٠٠ ئەنجام دراوە دەریخستووە کە ٩٣٪ـی ئەو ئافرەتانە دەیانەوێت لە ماڵەوە بن لە لای منداڵەکانیان، بەڵام بەهۆی خراپی باری داراییەوە ناچارن کار بکەن. ئەم بەرپرسیارێتیانە خراونەتە سەر ئافرەتان بەهۆی یەکسانی ڕەگەزی ڕۆژئاوای مۆدێرنەوە، بەڵام لە ڕێی جیاوازی ڕەگەزییەوە لە ئایینی ئیسلامدا لەسەر ئافرەتان لابراوە.

نزیکەی سەدەیەک لە ئەزموونی خایاند لە ڕۆژئاوادا تاکو ئافرەتان هەست بەو ئیمتیازە گەورەیە بکەن کە بەخشراوە بە ئافرەتانی مسوڵمان لە ١٤٠٠ ساڵ لەمەوبەرەوە. بە دەستبەرداربوونم لەو ئیمتیازەی هەمە وەکو ئافرەت، تەنها خۆم کەم دەکەمەوە بە هەوڵدان بۆ شتێک کە نیم. لەڕاستیدا نامەوێت وەک پیاوان وابم. وەک ئافرەتێک ناگەمە ئازادی ڕاستەقینە تاکو ئەو کاتەی واز لە لاساییکردنەوەی پیاوان نەهێنم، بەهای جوانیمان لەو جیاوازییەدایە کە لە لایەن پەروەردگارەوە پێمان بەخشراوە.

ئەگەر بژاردەیەکمان هەبێت لەنێوان دادپەروەری و هەست و سۆزدا، ئەوا هەست و سۆز هەڵدەبژێرم. ئەگەر بژاردەیەکمان هەبێت لەنێوان پێشەوایەتی دونیایی و بوونی بەهەشت لەژێر پێمدا، بەهەشت هەڵدەبژێرم.

پیاوێتی و ڕووکاری ڕەقبوون

هەفتەی ڕابردوو خوشکەکەم پەیوەندی پێوە کردم. لە هاوینی ڕابردووەوە لە دەرەوەی وڵات دەیخوێند، بۆیە زۆر شادبووم کاتێک گوێبیستی بووم، دوای زانینی دەنگوباسی و تەندروستی، پرسیارم لە بارەی ماڵە تازەکەیەوە لێ کرد. هەستم بە دڵنیایی کرد کاتێک بیستم لە وڵاتێکی مسوڵماندا دەژی. بەداخەوە ئەو شتەی دواتر بۆی باس کردم بە تەواوی تووشی سەرسوڕمانی کردم.

باسی شوێنێکی کرد کە کچان بە سەختی دەتوانن ماڵەوەیان جێبهێڵن بەبێ ئەوەی بێزار بکرێن لە لایەن ئەو پیاوانەی کە بە لایاندا تێدەپەڕن. وتی فیکەلێکردن بۆتە شتێکی ئاسایی و باو، تەنانەت وەک یاسای لێ هاتووە. باسی کچێکی مسوڵمانی بۆ کردم کە دەیناسی، کچەکە لە تەکسییەکدا بوو، کاتێک گەیشتە شوێنی خۆی، کرێی تەکسییەکەی دایە دەستی شۆفێرەکە.

لە زۆربەی ئەم وڵاتانەدا هیچ پێوەرێکی جێگیر نییە بۆ بڕی کرێ، چونکە کرێ تاڕادەیەک ئارەزوومەندانەیە، بۆیە شۆفێرەکە تووڕە بوو. لە کۆتاییدا دەمەقاڵێکە گەیشتە ڕادەیەک کە شۆفێرەکە بە قۆڵ کچەکەی ڕاکێشا و چەند جارێک ڕایوەشاند. کچەکە تووڕە بوو و سوکایەتی بە

شۆفێرەکە کرد، دواتر شۆفێرەکە مستەکۆڵەیەکی لە ڕووخساری کچەکە دا.

لەم ساتەدا زۆر بێزار بووم. هەرچەندە ئەوەی دواتر خوشکەکەم وتی زۆر نائومێدی کردم، لەو نزیکانەدا دەستەیەک پیاوی لێ بوو کە ڕووداوەکەیان بینی و بەرەو لای ڕووداوەکەوە هاتن. بە شێوەیەکی سروشتی دەبوو یارمەتی کچەکەیان بدایە، بەڵام تەنها وەستابوون و تەماشایان دەکرد، لەم کاتەدا پرسیارێکم لا دروست بوو. لەناکاو هەموو پێناسەکانی پیاوێتیم لە خۆم پرسی کە دەمزانی و باوەڕم پێی هەبوو. سەرم سووڕما چۆن دەکرێت چەندین پیاو بوەستن و تەنها تەماشا بکەن، کاتێک ئافرەتێک بێڕێزی پێ دەکرێت، بەڵام هیچ هەڵوێستێکیان نەبێت.

پرسیارم لا دروست بوو کە پیاوبوون لە کۆمەڵگادا مانای چییە؟ ئایا پێناسەی پیاوێتی هێندە شێواوە کە کەم بکرێتەوە تەنها بۆ پاڵنەرێکی جنسی سنووردارنەکراو؟ ئایا وێنەی سوارچاکێک بە قەڵغانێکی درەوشاوەوە گۆڕدراوە بۆ کوڕانی سەر کۆڵان و جادەکان؟

بیرم دەکردەوە مانای پیاوی مسوڵمان چییە لەم سەردەمەدا؟ بیرم کردەوە ئەگەر پێناسە باوەکانی مسوڵمان ئەوانە بن کە پێویستە. لەم سەردەمەدا پیاو دەبێت ڕەق و بێهەست و زبر و نەبەزیو بێت. توندوتیژ و جەستە گەورەکراو لە دەربڕینی هەست و سۆز گاڵتەی پێ بکرێت. دواتر بڕیارم دا لە نموونەی پیاو ورد ببمەوە. بڕیارم دا لە پەیامبەر وردببمەوە.

یەکێک لە باوترین پێناسەکانی پیاوێتی بریتییە لە نەبوونی هەست و سۆز. بە گشتی وا بڵاوە کە گریان سیفەتی پیاو نییە و مانای لاوازییە. پەیامبەرمان بە شێوەیەکی جیاواز باسی کردووە. کاتێک کچەزا مردووەکەی پەیامبەر درایە دەستی پەیامبەر، چاوەکانی پڕ لە فرمێسک بوو. سەعدی هاوەڵی پێی فەرموو: ئەم گریانە چییە پەیامبەری خودا؟»

پەیامبەر فەرمووی: «هَـذِهِ رَحْمَـةٌ جَعَلَهَـا اللهُ فِي قُلُوبِ عِبَـادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَـادِهِ الرُّحَـمَاءَ».

«ئەمە ڕەحمەتێکە پەروەردگار دەیخاتە دڵی بەندەکانییەوە، پەروەردگار بەزەیی هەیە بەرامبەر بەندە بەبەزەییەکانی»، (متفق علیه).

لەم سـەردەمەدا پیاوان دەبێت هەستی خەمبارییان بشارنەوە، لە سەرەتای تەمەنیانـەوە فێر دەکرێن کە نابێت هیچ هەستێک دەرببڕن. لە سـەردەمی پەیامبـەردا چەند پیاوێک هەبوون کە هەمان بۆچوونی ئێستایان هەبوو. کاتێک پیاوێکی لادێی لای پەیامبەر بوو، پەیامبەر ماچی نێوچەوانی کچەزاکەی کرد. لەو کاتـەدا پیاوە لادێیەکە بە سەرسامییەوە وتی: دە منداڵم هەیە، تاکو ئێستا هیچیانم ماچ نەکردووە». پەیامبەر تەماشایەکی کرد و فەرمووی: «انـه من لا يَرحم لا يُرحم»، «ئەو کەسەی ڕەحم و بەزەیی نەبێت، پەروەردگاریش ڕەحم و بەزەیی پێدا نایاتەوە»، (بوخاری).

لەڕاستیدا هەر لە بارەی دەرخستنی هەست و سۆزەوە، پەیامبەر زۆر بە جوانی و ڕوونی فەرموویەتی: إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ.

«کاتێک کەسێک برایەکی دینی خۆش دەوێت، پێویستە پێی بڵێت کە خۆشت دەوێت»، (رواه ابوداود).

پەیامبەرمـان هەسـت و سـۆزی زۆری بۆ هاوسـەرە بەڕێزەکانی دەردەخست. عائیشـە گێڕایەوە: «كُنْتُ أَشْرَبُ فِي الْإِنَاءِ وَأَنَا حَائِضٌ فَيَأْخُذُهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَضَعُ فَاهُ عَلَى مَوْضِعِ فِيَّ فَيَشْرَبُ، وَكُنْتُ آخُذُ الْعَرْقَ فَأَنْتَهِشُ مِنْهُ فَيَأْخُذُهُ مِنِّي، ثُمَّ يَضَعُ فَاهُ عَلَى مَوْضِعِ فِيَّ فَيَنْتَهِشُ مِنْهُ».

«پەیامبەر چێژی لە خواردنەکانی وەردەگرت هەرکاتێک لە تەنیشتیەوە دابنیشتایە. لە هەمان پەرداخدا ئاویان دەخواردەوە و پەیامبەر تەماشای دەکرد بزانێت عائیشە دەمی خستۆتە کوێی پەرداخەکەوە تاکو لەو

شوێنەوە لێی بخواتەوە. لەو ئیسقانەی دەخوارد کە عائیشە لێی خواردبوو، دەمی دەخستە شوێن دەمی عائیشـەوە»، (رواه عبدالـرزاق فـی المصنف).

پەیامبەر هاوکاری هاوسەرەکانی دەکرد لـە کاروبارەکانی نێو ماڵدا، بە پێچەوانەی ئەو بۆچوونە باوەی هەبوو لە بارەی پیاوێتییەوە. عائیشە گێڕایەوە: (كَانَ بَشَرًا مِنَ الْبَشَرِ يَفْلِي ثَوْبَهُ وَيَحْلُبُ شَاتَهُ وَيَخْدُمُ نَفْسَهُ).

«پەیامبەر جلەکانی خۆی دەدوورییەوە و بزنەکانی دەدۆشی و لە کاروبارەکانی تری ناوماڵدا هاوکاریی دەکرد»، (رَوَاهُ التِرْمِذِيُّ).

یەکێک لە ئەفسانە باوەکان لەبارەی پیاوانەوە بریتییە لەوەی کە توند و ڕەق بێت. نەرمونیانی بە سیفەتی ئافرەتانە دادەنرێت، پەیامبەرمان فەرموویەتی: إِنَّ اللهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لاَ يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ، وَمَا لاَ يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ.

«پەروەردگار نەرمونیانە و نەرمونیانیشی خۆش دەوێت. ئەوەی لە پاداشتی نەرمونیانیدا دەیبەخشێت، نە لە پاداشتی توندوتیژی و نە لە پاداشتی هیچ شتێکی تردا نایبەخشێت»، (رواه مسلم). لە فەرموودەیەکی تردا دەفەرموێت: «مَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ».

«هەر کەسێک نەرمونیان نەبێت، خێر و چاکەی نابێت»، (رَوَاهُ مُسْلِمٌ).

لەم سەردەمەدا زۆرێک لەو نەرمونیانییە لە پێناسەی پیاوێتی مۆدێرنەدا سڕدراوەتەوە. زۆر تۆقێنەرە کاتێک پیاوبێزارکردن و دەستدرێژیکردنە سەر ئافرەتان لەسەر شەقامەکاندا بە سیفەتی پیاوانە لە قەڵەم بدات، بەڵام گومان لە پیاوەتیبوونی دەکرێت کاتێک دەوەستێت و تەماشای کچێک دەکات کە لێی دەدرێت. ڕەنگە بپرسیت ئایا وێنەی پیاوێتی بە لای ئێمەوە هاوشێوەی چەتەیەکی ناو هۆلیودە، یاخود ئەوەی کە پەیامبەری نازدارمان وێنای کردووە؟

ئوممەت

ئەم شوێنە تاریکە وێستگەی کۆتایی نییە. بیرت بێت تاریکی شەو پێش بەرەبەیان دێت. ژیانت کۆتایی نایات تاکو دڵت لە لێدان بەردەوام بێت، دڵت هێشتا نەمردووە، نابێت لێرەدا بمریت. هەندێک جار بنی زەریا وێستگەیەکی گەشتەکەیە، کاتێک لە نزمترین ئاستدا دەبیت، دوو بژاردەت لە بەردەمدا دەبێت، دەتوانیت لە بنی زەریاکەدا بمێنیتەوە تاکو نقووم دەبیت، یاخود دەتوانیت مرواری کۆ بکەیتەوە و دووبارە سەر بکەویتەوە، بەهۆی مەلەوانییەکەوە بەهێزتر بیت، بەهۆی گەوهەرەکانەوە دەوڵەمەندتر بیت.

پاشگرەکە لابەرن

چ جۆرە مسوڵمانێکیت؟ پرسیارەکە نامۆ و سەیر دیارە، بەڵام سەیر نییە بۆ ئەوانەی کە دەیانەوێت ئیسلام بەش بەش بکەن و بە سەریدا سەربکەون. وەڵامی ئەم پرسیارە بووەتە شتێکی زۆر گرنگ، لەوەیش ناخۆشتر و بێزراوتر ئەو لق و پۆپانەن کە خۆمانی پێ جیا دەکەینەوە.

هەرگیز لەگەڵ خوشک و برا خوێنییەکانماندا ناکۆک نین، بەڵام کاتێک ئەندامێکی خێزانەکە هەڵەیەک دەکات تەنانەت هەڵەیەکی گەورە، یاخود تێڕوانینێکی جیاواز لە ئێمەی هەبێت کەمێکمان بڕیار دەدەین لەو خێزانە دابڕێین و ناومان بگۆڕین، بەڵام لە ئێستادا ئەو شتە بەسەر خێزانە مسوڵمانەکەماندا پەیڕەو ناکرێت.

لەم سەردەمەدا ئێمە چیدی مسوڵمان نین. ئێمە مسوڵمانی پێشکەوتووخواز، ئیسلامی، کۆنەپەرست، سەلەفی، ڕەسەن، کۆچەرین. هەر یەک لەم گرووپانە زۆر لەوانی تر دابڕاوە، بە ڕادەیەک بیرمان چۆتەوە کە هەمان ئایین پەیڕەو دەکەین.

جیاوازی ڕاستەقینە لەناو ئومەتەکەماندا بوونی هەیە. هەڵەیەکی زۆر زەق و بەرچاو هەیە، لەناو ئیسلامدا جیاوازی نەک ئەوەی قبوڵ

کراوە، بگرە وەکو میهر و بەزەیی پەروەردگار تەماشا دەکرێت، تووشی شکست دەبین کاتێک خۆمان جیا کردەوە و دوورەپەرێز بووین لەو کەسەی ناکۆک بێت لەگەڵماندا. کاتێک ئەم جیاکارییەمان قبووڵ کرد و بەردەوامیمان پێ دا، ئەنجامەکەی مەترسیدار دەبێت. لە ئەنجامدا کەمپی خۆمان دروست دەکەین، تەنها لە کۆبوونەوە و کۆنفرانسەکانی خۆماندا ئامادە دەبین. دواتر تەنها قسە بۆ ئەو کەسانە دەکەین کە هاوڕامانن. گفتوگۆی نێوان ئوممەتەکە کۆتایی پێ دێت و نامینێت.

جیاوازییەکانمان زەقتر دەبن، تێڕوانینەکانمان توندڕەوانەتر دەبێت. وای لێ دێت گرنگی نادەین بەوەی چی بەسەر گرووپە مسوڵمانەکانی تری سەرانسەر جیهاندا دێت، چونکە پەلەکان لە جەستەکە دادەبڕین هەر وەک چۆن پەیامبەرمان فێری کردووین کە مسوڵمانان وەک جەستەیەک وان. ئەوانەی تر کە هێشتا برامانن دەبنە غەریبە، تەنانەت ڕقمان لێیان دەبێتەوە بە ڕادەیەک حەز ناکەین چیدی بە هەمان ناوی خێزانی بانگ بکرێین، تەنانەت دەچینە پاڵ دوژمنانمان دژی ئەوان. لەناکاو ئەو جیاوازییەی کە ڕەحمەت بوو، دەبێتە نەفرەت و چەکێک بۆ تێکشکانی ئیسلام. دوژمنانمان بانگی یەکتر دەکەن تاکو هێرش بکەنە سەرمان هەروەک چۆن خواردنێک دەخۆن و بانگهێشتی ئەوانی دی دەکەن تاکو لە خواردنەکەیان بخۆن. (ابو داود).

لە بەرواری [١٨ی ئازاری ٢٠٠٤]دا، ڕاند ئەمریکێی دەوڵەمەند ڕاپۆرتێکی بڵاو کردەوە بۆ بەشارستانێکردنی ئیسلام لە ڕێی سڕینەوەی و دروستکردنەوەی بە شێوازی عەلمانیەتی ڕۆژئاوا. لە ڕاپۆرتەکەدا کە بە ناوی [ئیسلامی دیموکراتی شارستانی: هاوبەشەکان و سەرچاوەکان و ستراتیژەکان] (چێریل بێرنارد)

نوسیویەتی «مۆدێرنە نەک کۆنەپەرستی ئەو شتەیە کە لە ڕۆژئاوادا گرنگە. ئەمەیش پێویستی بە جیاکردنەوە و گۆڕین و فەرامۆشکردنی هەندێک بەشی شەریعەتی ڕەسەنی ئایینەکەیە.»

بێرنارد ستراتیژییەکی سادە و ئاسانی پێشنیار کردووە بۆ جیاکردنەوە و گۆڕین و فەرامۆشکردنی بەشەکانی ئیسلام: جیاکردنەوە و دابڕین و دەستبەسەرداگرتن. پێشنیار دەکات گرووپە ئیسلامییەکان بە شەڕ بدرێن دوای ئەوەی گرووپ گرووپ جیا کرانەوە. لەنێو ستراتیژەکانی تردا، پێشنیار دەکات هانی ناکۆکی بدرێت لەنێوان مسوڵمانە مۆدێرنەکان و کۆنەپەرستەکان و نەهێڵرێت یەک بگرنەوە و ئاشتەوابن پێکەوە.

بێرنارد دەیەوێت ئیسلامێکی شارستانی دیموکرات دابهێنێت کە کەمتر دواکەوتوو و بێکێشەترە لە ڕێگای سەرکەوتن لەم جیاکردنەوەیەدا و پاڵپشتیکردنی مسوڵمانی مۆدێرنە و پێشکەوتووخوازە. بە تایبەت هیواخوازە ئیسلامێک دروست بکات کە ڕادەستی ئەجێندای مۆدێرنە بێت.

ئەگەر یەکەمین هەنگاو بۆ هەڵوەشاندنەوەی ئیسلام بریتی بێت لە بەکارهێنانی ئەو گرووپانەی کە هەن، با بڵێین دەستان خۆش و مەمنوون نەبووین، پەروەردگار دەفەرموێت: ﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْۚ وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ كُنتُمۡ أَعۡدَآءٗ فَأَلَّفَ بَيۡنَ قُلُوبِكُمۡ فَأَصۡبَحۡتُم بِنِعۡمَتِهِۦٓ إِخۡوَٰنٗا وَكُنتُمۡ عَلَىٰ شَفَا حُفۡرَةٖ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنۡهَاۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمۡ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُونَ ١٠٣﴾ (سورەتی ال عمران).

«هەمووتان هەوڵ بدەن بە توندی دەست بگرن بە ئایینی خوداوە و پەرتوبڵاو مەبن، یادی خودا و ناز و نیعمەتەکانی بکەنەوە، کاتی خۆی دوژمنی یەکتر بوون، ئەوەبوو دڵەکانتانی بەهۆی نیعمەتی

ئیسلامەوە پەیوەست کرد بە یەکەوە و هەمووتان بوونە برای یەکتر، ئێوە لەسەر لێواری چاڵێکی ئاگر وەستابوون و خەریک بوو بکەونە ناوی، بەڵام خودا لەو ئاگرە ڕزگاری کردن، بەو شێوەیە خودا ئایەتەکانی خۆیتان بۆ ڕوون دەکاتەوە، بۆ ئەوەی هیدایەت وەرگرن(١٠٣)».

هەرچەندە سوپاسگوزارین بۆ بەشارستانیکردنی خۆمان و ئایینەکەمان کە دەبێت بە خەڵکانی دیکەی بگەیەنین، بەڵام چاکسازی تەنها لە شتانێکی خراپبوو و بەسەرچوودا دەکرێت. تەنها شتانی تێکشکاو و ڕووخاو چاک دەکرێنەوە.

لە چاکەی خۆتانە کە بە مۆدێرنە، یاخود میانڕەو بانگمان بکەن، بەڵام بەبێ ئەم قسە دووبارانەیش دەتوانین وابین. ئیسلام خۆی میانڕەوە، بۆیە تاکو زیاتر پابەندی بنەماکانی ئیسلام بین، زیاتر میانڕەو دەبین. ئیسلام خۆی بە سروشت جیهانییە و بۆ هەموو سەردەمەکان گونجاوە. ئەگەر بەڕاستی ئیسلامی بین، هەمیشە مۆدێرنە دەبین.

ئێمە مسوڵمانی پێشکەوتووخواز، پارێزگار، سەلەفی، مۆدێرن، ئیسلامی، کۆنەپەرست و وەهابی نین. ئێمە کۆچەری و ڕەسەن نین. سوپاس بەبێ ئەو پاشگرەی ئێوەیش دەتوانین وابکەین. ئێمە تەنها مسوڵمانین.

مسوڵمان بە، بەڵام مسوڵمانێکی میانڕەو

سیناتۆر (جۆن کێری) لە یەکەمین گفتوگۆی سەرۆکایەتیدا لەساڵی (٢٠٠٤)دا دەستی بە وتەکەی کرد. لە وەڵامی یەکەمین پرسیاریدا ڕوونی کردەوە پێویستە ئەمریکا مسوڵمانە ئیسلامییە توندڕەوەکان داببڕێ.

«پلانێکی باشترم هەیە تاکو بتوانین شەڕی دژەتیرۆر بکەین لە ڕێگای دوورخستنەوەی مسوڵمانە ئیسلامییە توندڕەوەکانەوە پێش ئەوەی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا داببڕن.»

سەرەتا وتەکەی دووبارە و تەنانەت نارۆشنبیرانە دیار بوو. موسوڵمان شوێنکەوتەی ئاینی ئیسلامە، بۆیە ئیسلامییە. بەکارهێنانی دەستەواژەی «مسوڵمانی ئیسلامی»، هاوشێوەی بەکارهێنانی دەستەواژەی «ئەمریکیی ئەمریکا»یە. ئایا وتەکەی جۆن کێری دووبارە بوو؟ یاخود وتەکەی زیاتر لەوە هەڵدەگرێت کە خۆیشی دەیزانێت؟ ئایا هەموو مسوڵمانێک ئیسلامییە؟ ڕاستییەکەی نەخێرە. هیچ نەبێت مسوڵمانە باشەکان وانین. گریمانەکە ئەوەیە ئیسلام بە گرفت دەزانن. ئەگەر ئیسلام وەک بیروباوەڕێک لە ناوەڕۆکدا توندڕەو بێت، ئەوا کەم ئیسلامیبوون شتێکی باشترە.

بۆیە مسوڵمانی میانڕەو کە ناوێکی گونجاوترە تاڕادەیەک مسوڵمانە و بۆیە کەمێک خراپە. وەک ئەوەیە بڵێین کەسێک تاڕادەیەک ڕەشپێستە بۆ ئەوەی زۆر توندوتیژ نەبێت. بە پێچەوانەوە مسوڵمانێک کە زۆر ئیسلامییە، ئەوا زۆر بە توندڕەو دادەنرێت، پێویستە مسوڵمانی ئیسلامی توندڕەو لە ناوچەکە نەهێڵدرێت.

لە ڕاستیدا (مۆنا مایفیلڵد)، زۆر باش لەم یاسایانە تێگەیشتبوو کاتێک بەرگری لە مێردەکەی دەکرد کە بە هەڵە تۆمەتبار کرابوو بە تەقینەوەکەی ئیسپانیا. (مۆنا مایفیلڵد) لە بارەی مسوڵمانبوونی مێردەکەیەوە بە ڕۆژنامەکانی ڕاگەیاند «پەرتووکی پیرۆزمان لەماڵەوە هەیە، مێردەکەم کەسێکی توندڕەو نییە، تەنها بڕوای وابوو کە ئایینی ئیسلام شتێکی جیاواز و زۆر تایبەتە.»

(مۆنا مایفیلڵد)، هەوڵی دا باس لە پابەندبوونی مێردەکەی بکات بە ئایینی ئیسلامەوە لەپێناو سەلماندنی بێتاوانی مێردەکەی. تەنانەت هەستی کرد کە پێویستە مسوڵمانبوونی مێردەکەی بە تاکە تاوان ئەژمار بکرێت.

بەڕێوەبەری مزگەوتەکە (شەهریار ئەحمەد)، هەمان ڕێگەی گرتە بەر بۆ بەرگریکردن لە (مایفیڵد). (شەهریار ئەحمەد) بە ڕۆژنامەنووسانی ڕاگەیاند: «مایفیڵد بەشداری نوێژی هەینیانی دەکرد، قاچەکانی تەڕ دەکرد، لەسەر کومبار دادەنیشت و گوێی لە وتارەکان دەگرت. ئەو پێنج نوێژە فەرزەکەی لە مزگەوتدا نەدەکرد هاوشێوەی مسوڵمانێکی پابەند.»

ئەمە ئاماژەیەکە بۆ ئەوەی کە تاوانباری، یاخود بێتاوانی (براندۆن مایفیڵد)، تاڕادەیەک پەیوەستە بەوەی تا چەند نوێژی لە مزگەوتدا ئەنجام دەدا. (شەهریار ئەحمەد)، ئاماژەی بەوەیش دا: «ئەو کەمتر پابەندی ئایین بوو.»

ئەم نموونانەی «کەمتر پەیوەست بوو بە ئایینەوە»، ئەو شتەیە کە مسوڵمانان پێویستە بەو شێوەیە دەرکەون و لە سەرانسەری میدیاکاندا بوونی هەیە. (ئیرشاد مانجی) ڕاگەیاندکار و نووسەری پەرتووکی «کێشەی ئیسلام»، یەکێکە لە بەناوبانگترین ئەو نموونانە. (ئیرشاد مانجی)، لە هەموو ڕاگەیاندنەکانەوە دەردەکەوێت. تەنانەت خەڵاتی «oprah's chutzph»ـی بەدەست هێنا بۆ «جەربەزەیی و ئازایەتییەکەی».

هەرچەندە (ئیرشاد مانجی) خۆی بە «مسوڵمانێکی ناپابەند» ناو دەبات، میدیاکان بە نموونەی مسوڵمانێکی پابەند ناوی دەبەن. (دانێل پایپس)، ئەندامێکی دەستەی (پەیمانگای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ ئاشتی)، بە مسوڵمانێکی ئازا و میانڕەو و مۆدێرنە ناوی دەبات. لە هەمووی سەیرتر بۆچوونەکانی (ئیرشاد مانجی)یە، هیچ پەیوەندییەکی بە ئیسلامەوە نییە، هەروەک چۆن بۆچوونەکانی (دانێل پایپس) هیچ پەیوەندییەکی بە ئاشتییەوە نییە. بابەتێکی (واشنتۆن پۆست) باس لە بۆچوونی (ئیرشاد مانجی) دەکات لە بارەی نوێژەوە کە بنچینەی بیروباوەڕی ئیسلامە: "وتی لەبری ئەو نوێژەی مسوڵمانانی تر ئەنجامی دەدەن، ئەم بە شێوازی تایبەتی خۆی نوێژ دەکات.

دوای شۆردنی قاچ و دەست و ڕووخساری، لەسەر بەڕەیەکی سوور دادەنیشێت و ڕوو دەکاتە قیبلە. لە کۆتاییدا ئیرشاد وازی لەمەیش هێنا، چونکە نایەوێت بکەوێتە ناو ملکەچبوونێکی گەمژانە و نەریتییەوە".

(ئیرشاد مانجی)، ئازادە لە بۆچوونی لە بارەی نوێژەوە کە لە لایەن ١,٥ ملیار کەسەوە لە سەرانسەری جیهاندا ئەنجام دەدرێت. هەروەها ئازادە لە وازهێنان و پەیڕەونەکردنی ئەم ئەرکانە، بەڵام

(ئیرشاد مانجی) تەنها ئافرەتێکی ئاسایی نییە کە بڕیاری داوە واز لە نوێژ بهێنێت. بڕیاری تایبەتی خۆی بۆ وازهێنان لە پایە گرنگەکانی بیروباوەڕەکەی کاتێک بیروباوەڕەکەی ئیسلام بێت، بریتییە لە شەڕی ڕزگاربوون. شەڕێک دژی زۆرداری. ئەو ئازا و جەربەزە، نموونەیەکە بۆ چاولێکردن لە لایەن ئەوانەی کە مسوڵمانی زۆر ئیسلامی نین.

کردنە نموونەی ئەمە هاوشێوەی ئەوەیە، داوا لە کەسێک بکەیت کە زۆر ڕەشپێست، یاخود زۆر جوولەکە نەبێت، ئەگەر ئەمانە لەناوەڕۆکدا خراپ، یاخود توندوتیژ بن و هەرکەسێک کە هەوڵ بدات تارادەیەک ڕەشپێست بێت، یاخود جوولەکە بێت، جەنگاوەرێکی ڕزگارییە. بۆ نموونە (ئیرشاد مانجی) بە (واشنتۆن پۆست)ی ڕاگەیاند «توندوتیژی بەردەوام دەبێت، بۆچی ئەم توندوتیژییە لەپێناوی ڕزگاریدا نەبێت؟»

بەڵێ! ڕزگاری شتێکی باشە. (ئیرشاد مانجی)، بە شێوەیەکی باشتر وتی. دەکرا (جۆن کێری) بە شێوەیەکی ژیرانەتر وای بوتایە، بەڵام مامۆستایەکی کارگێڕی کار لە کۆلێژی (شاهانەی ڤالی لە کالیفۆرنیا) بە شێوەیەکی ڕێکتر وتی: «تاکە ڕێگایەک بۆ کۆتاییهێنان بە تیرۆری ئیسلامی، بریتییە لە لەناوبردن و سڕینەوەی ئایینی ئیسلام.»

بەڵام گرنگ نییە چۆن و بە چی شێوەیەک دەیڵێیت، شتێک گومانی تێدا نییە: لە ئیستادا کاتێک دێتە سەر باسی ئایینی ئیسلام، تاکو ئایینی ئیسلام و پەیڕەوکارانی کەمتربێت بە لای نەیارانەوە شتێکی باشترە.

تراژیدیایەکی وەسفنەکراو و حاڵی ئومەتەکەمان

شوێنێک لە هزری مرۆڤدا هەیە کە خۆمانی تێدا دەشارینەوە کاتێک هیچ شوێن و پەناگەیەک شک نابەین خۆمانی تێدا حەشار بدەین. لەوانەیە بەشێک لە دڵیش هەبێت کە هەمیشە تراژیدیاکان بە زیندوویی تێیدا بمێننەوە. هەرچەندە ئەو تراژیدیایە بە لای خەڵکی سوریا و فەلەستینەوە بریتی نییە لە دیمەنێکی هزری، یاخود دڵ، بەڵکوو تاکە ڕاستییەکە کە دەیزانن. کاتێک تەماشای ئەو قەسابخانەیە دەکەم کە لەم خاکانەدا ڕوودەدەن، دڵنیا نیم لە خۆم بۆ کوێ هەنگاو بنێم و بۆ کوێ بڕۆم. بە دوای شوێنێکدا دەگەڕێم لە زیهنمدا کە بتوانم لە ڕێیەوە لەم بێماناییە تێبگەم و وا خەیاڵ بکەم ئەو کارەساتانە ڕوونادەن. لەنێوان خەمباری و تووڕەیی و نائومێدیدا ئەمسەر و ئەوسەرمە،

بەڵام لە کۆتاییدا دەگەڕێمەوە سەر یەک پرسیار: بۆچی؟ بۆچی ئەم کارەسات و نەهامەتییانەمان بەسەردا دێت؟ بۆچی لە سەرانسەری جیهاندا تووشی نەهامەتی دێین؟ بۆچی ناتوانین بیوەستێنین و ڕێگری لێ بکەین؟ بۆچی لە ڕووی سیاسییەوە لاوازین، تەنانەت لەو وڵاتەی کە خۆمان تێیدا هاووڵاتین؟ بۆچی پڕ بە دەم هاوار دەکەین و نامە دەنووسین و بانگی نوێنەران دەکەین لە کۆشکی سپی تەنها بۆ ئەوەی

ڕێگەیان بدەین لەم وتە بێمانا و سواوانە بەردەوام بن، «ئیسرائیل مافی خۆیەتی بەرگری لە خۆی بکات.»

بۆچی گەیشتووین بەم قۆناغە؟

پێویستە بوەستین و ورد ببینەوە لەوەی ئومەتەکەمان گەیشتووە بە کوێ و چی بەسەردا هاتووە. سەردەمانێک مسوڵمانان ڕێزلێگیراو بوون لە جیهاندا، لە لایەن دۆستەکانمانەوە خۆش دەویستراین و دوژمنەکانمان لێمان دەترسان. لەم سەردەمەدا بووینەتە گرووپێکی بەئامانجکراو و خراپ و نەویستراو لە سەرانسەری جیهاندا. لە دەنگدانێکی نوێدا زیاتر لە نیوەی ئەمریکییەکان وتیان: «ئیسلام هیچ پەسەند نییە»، بە لایانەوە، ٤٣٪ وتیان «کەمێک پەسەندە».

نەک ئەوەی کە نەویستراوین، بەڵکوو لە زۆر شوێندا دەچەوسێنرێینەوە و دەکوژرێین و موڵکەکانمان لێ داگیر دەکرێت. نەک ئەوەی تەنها لە ڕووی جەستەییەوە دەچەوسێنرێینەوە، بەڵکوو لە مافەکانمان دابڕاوین و تۆمەتبار دەکرێین و بێتاوان دەخرێینە زیندانەوە. لە ڕاستیدا ڕقی بەربڵاو دژی مسوڵمانان زۆر زیادی کردووە کە دروشمی دژی مسوڵمانان بۆتە شتێکی قبوڵکراو و پەسەندکراو. تەنانەت وای لێ هاتووە لە لایەن هەندێک کەسەوە بەکار دێت تاکو لە ڕووی سیاسییەوە سەرکەوتن بەدەست بهێنێت.

ئەم بارودۆخەی ئێستای ئومەتەکەمان ١٤٠٠ ساڵ لەمەوبەر زۆر بە ڕوونی باس کراوە. پەیامبەرمان بە هاوەڵانی فەرموو خەڵکی بانگی یەکتر دەکەن تاکو هێرش بکەنە سەرتان، هەروەک چۆن خواردن دەخۆن و کەسانی تر بانگهێشت دەکەن بۆ ئەوەی لە خواردنەکە بخۆن.»

کەسێک وتی: ئایا بەهۆی کەمی ژمارەی مسوڵمانانەوەیە؟

وەڵامی دایەوە: نەخێر، بەڵکوو ژمارەیان زۆر زۆرە، وەک کەفی

سەر دەریا وان، بەڵام پەروەردگار ترسی ئێوە لە دڵی دوژمنان ناهێڵێت و (وهن) دەکەوێتە دڵەکانتان.

کەسێک پرسی: ئەی پەیامبەر (وەهن) چییە؟

وەڵامی دایەوە: خۆشەویستی ئەم دونیایە و ڕقلێبوون لە مردن». (فەرموودەی صحیح لە لایەن ابو داود و احمد)ـەوە.

هەروەک پەیامبەر فەرمووی و پێشبینی کرد، خەڵکی بانگی یەکتر دەکەن بۆ ئەوەی هێرش بکەنە سەرمان هەروەک چۆن کەسێک بانگهێشتی کەسانی تر دەکات بۆ بەشداربوون لە خواردنەکەی. لەم فەرموودەیەدا پەیامبەرمان بەو شێوەیە وەسفی کردووین کە وەک کەفی سەر دەریامان لێدێت. ئەگەر تەماشای شەپۆلی دەریا بکەیت، چینێکی تەنکی کەف دەبینی، تەنانەت هێزی تەواوی نییە لە ڕێگەکەی بەردەوام بێت، بەڵکوو بەو شوێنەدا دەڕوات کە ئاوەکە هەڵی دەگرێت.

ئەمە بارودۆخی ئێمەیە وەک چۆن پەیامبەرمان وەسفی کردبوو. پێویستە بگەڕێینەوە سەر پرسیاری بۆچی؟ پەیامبەرمان وەڵامێکی ڕوونی ئەم پرسیارە دەداتەوە. ڕوونی دەکاتەوە کە دڵەکان پڕ دەبن لە وەهن. کاتێک پرسیار کرا لە بارەی مانای وشەکەوە، فەرمووی بریتییە لە خۆشەویستی دونیا و ڕقلێبوون لە مردن. پەیامبەر لێرەدا باسی ئەو کەسانە دەکات کە تەواو وابەستەی ئەم دونیایە بوون، تووشی لەخۆباییبوون، ماددەپەرستی، کورتبینی و بێئاگایی لە چاوپێکەوتنەکانیان لەگەڵ پەروەدگار بوون. باسی کەسانێک دەکات کە هێندە وابەستەی ئەم جیهانە بوون، کە تەنانەت ئەخلاقیان لەدەست داوە.

لەناو سنووری ئەم ئەخلاقیەتەدایە کە بارودۆخی خەڵکی ناگۆڕێت جا لە باشەوە بۆ خراپ بێت، یاخود لە خراپەوە بۆ باش. پەروەردگار پێمان دەفەرموێت: ﴿لَهُۥ مُعَقِّبَٰتٞ مِّنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَمِنۡ خَلۡفِهِۦ يَحۡفَظُونَهُۥ مِنۡ أَمۡرِ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡۗ وَإِذَآ أَرَادَ

ٱللَّهُ بِقَوْمٍ سُوٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُۥ ۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَالٍ ﴿١١﴾ (سورەتی الرعد).

«بۆ خودا هەیە فریشتەی بێشومار کە بە نۆرە بەدوای یەکدا دێن تا چاودێری ئادەمیزاد بکەن لە بەروپشت و لە هەموو لایەکەوە بیپارێزن بە فەرمانی خودا، بێگومان بارودۆخی هیچ قەوم و گەلێک ناگۆڕێت هەتاکو ئەوان ئەوەی بە خۆیان دەکرێت نەیگۆڕن و نەیکەن، کاتێکیش خودا بیەوێت بەڵایەک بەسەر هەر میللەتێکدا بهێنێت، ئەوە هیچ هێزێک ناتوانێت بەری بگرێت، هیچ کەسێک ناتوانێت جگە لە خودا فریایان بکەوێت و ڕزگاریان بکات.»

بەهۆی ئەخلاق و کەسایەتییانەوەیە کە بارودۆخی خەڵکی دەگۆڕێت لەوپەڕی دەسەڵاتەوە بۆ کەفی سەر دەریا. ئەویش تەنها بە گۆڕینی دڵەکان و کەسایەتییەکان دەکرێت کە ئەوەی وەک کەفی سەر دەریا وایە دووبارە بەهێز بێتەوە و بگەڕێتەوە دۆخی پێشووی. لەگەڵ ئەوەیشدا ئێمەی مسوڵمان نابێت هەرگیز نائومێد ببین. نصر (سەرکەوتن)ـی دینی پەروەردگار بەڵێن دراوە.

باسەکە ئەوەیە، ئایا من و تۆ دەبینە بەشێک لەم سەرکەوتنە، یاخود نا؟ پەروەردگار لە قورئاندا ئەمەمان بیر دەهێنێتەوە و دەفەرموێت: ﴿وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾﴾ (سورەتی ال عمران). «ئەی ئیمانداران کۆڵ مەدەن و سارد مەبنەوە و خەفەت مەخۆن، چونکە هەر ئێوە سەربەرز و سەرفراز و سەرکەوتووترن، ئەگەر ئیمانداری چاک و ڕاست و دروست بن(١٣٩)». تەنها بە ئیمانێکی ڕاستگۆیانە و هەوڵدانمان پەروەردگار بارودۆخمان دەگۆڕێت. بۆیە لەپێناو ئەو خوێنڕژانەی ناو سوریا و فەلەستین و تەواوی جیهان، پێویستە ئومەتی ئیسلام بەئاگا بێتەوە و بگەڕێتەوە لای پەروەردگار.

دەرچەی دەریای سووری ئێستا : تێڕامان لە میسر

کاتێک پەیامبەر موسا لە بەردەم دەریای سووردا ڕاوەستابوو، زۆردارێک و سوپاکەی لە دوایەوە بوون. قەومەکەی پەیامبەر موسا بوونە دوو بەش و دوو بەرە. تەماشای پێشەوەیان دەکرد و تەنها شکستیان دەبینی ﴿فَلَمَّا تَرَٰٓءَا ٱلۡجَمۡعَانِ قَالَ أَصۡحَٰبُ مُوسَىٰٓ إِنَّا لَمُدۡرَكُونَ ٦١﴾ (سورەتی الشعراء).

«کاتێک دوو دەستەکە چاویان بەیەک کەوت، قەومەکەی موسا وتیان: بە دڵنیاییەوە دەستبەسەر دەکرێین و تێدا دەچین»، بەڵام پەیامبەر موسا تێڕوانینێکی جیاوازی هەبوو. چاوەکانی دەیتوانی لەنێو خەیاڵاتەکانی دژواری و ناڕەحەتییەکانی ئەم ژیانەدا ببینێت. بە چاوی دڵ کە وابەستەبوو بە پەروەردگاری باڵادەستەوە تەماشای بارودۆخەکەی کرد و تەنها پەروەردگاری لە بەرچاو بوو: ﴿قَالَ كَلَّآۖ إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهۡدِينِ ٦٢﴾ (سورەتی الشعراء).

«پەیامبەر موسا فەرمووی نەخێر! پەروەردگار لەگەڵمدایە و هەر خۆی ڕێنوێنیم دەکات». پەروەردگار قسەکەی پەیامبەر موسای هێنایە دی. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت: ﴿فَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنِ ٱضۡرِب بِّعَصَاكَ ٱلۡبَحۡرَۖ فَٱنفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرۡقٖ

كَٱلطَّوۡدِ ٱلۡعَظِيمِ ﴿٦٣﴾ وَأَزۡلَفۡنَا ثَمَّ ٱلۡأٓخَرِينَ ﴿٦٤﴾ وَأَنجَيۡنَا مُوسَىٰ وَمَن مَّعَهُۥٓ أَجۡمَعِينَ ﴿٦٥﴾ ثُمَّ أَغۡرَقۡنَا ٱلۡأٓخَرِينَ ﴿٦٦﴾﴾ (سورەتی الشعراء).

«ئەوسا وەحیمان نارد بۆ موسا: کە بە عەصاکەت بماڵە بە دەریاکەدا، دەریا شەق بوو و هەر ڕێگە و شەقامێکی دەورە درا بە شەپۆلی گەورەی ئاو، کە وەک کێوی گەورە و مەزن وابوو(٦٣)، پاشان ئەوانی ترمان لەو شوێنە نزیک کردەوە(٦٤)، مووسا و هەموو ئەوانەیش کە لەگەڵیدا بوون ڕزگاربوون(٦٥)، پاشان ئەوانی ترمان نوقمی دەریا کرد(٦٦)».

ئەمڕۆ لە میسر لە بەردەم دەریای سووردا ڕاوەستاوین. ئەمڕۆ زۆردارێک و سوپاکەی لە دوامانەوەن، ئەمڕۆ کەسانێک هەن تەنها شکست دەبینن، لەگەڵ ئەوەیشدا هەندێک هەن دەتوانن لەناو بەربەستەکەوە تەماشای ڕێگاکە بکەن و هیوای گەیشتن بە پشتەوەی بەربەستەکە دەخوازن. ئەمڕۆ لە میسردا هەندێک کەس هەن دەڵێن: [ان معی ربی سیهدین].

«پەروەردگارم لەگەڵدایە و بە دڵنیاییەوە هەر خۆی ڕێنوێنیم دەکات»، سەرەڕای بوونی زۆردارێک لە پشتیانەوە. ڕەنگە کەسانێک بپرسن بۆچی لە کاتێکی بەهاداری وەک ئێستادا باسی چیرۆکێکی کۆن دەکەین؟ بۆچی شتانێک کە هەزاران ساڵ ڕوویانداوە پەیوەست دەکەین بە ئیستاوە؟ هۆکارەکە ئەوەیە کە ئەوە تەنها چیرۆکێکی کۆن نییە، بەڵکوو نیشانە و بەڵگەیەکی هەمیشەیی و پەندێکە بۆ هەموو کاتێک گونجاوە. پەروەردگار لە ئایەتی دواتردا دەفەرموێت: ﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَةٗۖ وَمَا كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّؤۡمِنِينَ ﴿٦٧﴾﴾ (سورەتی الشعراء).

«بەڕاستی لەمەدا بەڵگە و نیشانەیەک هەیە، بەڵام زۆربەیان باوەڕی پێ ناکەن»، نیشانە و بەڵگەی ڕاستەقینەی پەروەرێن و

نهێنییەکانی ئەم جیهانەیە. نیشانەیەکە لەبارەی ئەوەی زۆردار هەرگیز سەرناکەوێت، بەربەستەکان تەنها خەیاڵاتن و دروست کراون بۆ تاقیکردنەوە و ڕاهێنان و خاوێنکردنەوەمان. نیشانە و بەڵگەیەکە کە سەرکەوتن لێوەی سەرچاوە دەگرێت. باس لە تام و چێژی ئەو سەرکەوتنە دەکات لە کاتێکدا هەست دەکەین کەوتووینەتە ناو تەڵە و شکست و بێهێزییەوە. هەندێک ڕەنگە بپرسن بۆچی سەرکەوتن بە ئاسانی بەدەست نایات ئەگەر بەڕاستی پەروەردگارمان لەپشت بێت؟ ڕەنگە هەندێک بپرسن بۆچی پەروەردگار سەرکەوتنمان پێ نابەخشێت بەبێ قوربانیدان و جەنگان؟ پەروەردگاری مەزن لەم ئایەتەدا وەڵامی ئەم پرسیارانەمان بۆ دەداتەوە و دەفەرموێت:

﴿وَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِي قَرۡيَةٖ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّآ أَخَذۡنَآ أَهۡلَهَا بِٱلۡبَأۡسَآءِ وَٱلضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمۡ يَضَّرَّعُونَ ٩٤﴾ (سورەتی الاعراف).

«لە هیچ شار و وڵاتێکدا هیچ پەیامبەرێکمان نەناردووە کە خەڵکەکەی بە درۆیان زانی بێت و بە گوێیان نەکردبێت، مەگەر خەڵکی ئەو شوێنەمان بە تەنگانە و نەخۆشی گیرۆدە کردووە، بۆ ئەوەی دابچەڵکێن و تێبفکرن و دەست بکەن بە نزا و پاڕانەوە و لاڵانەوە.»

لێرەدا پەروەردگار دەفەرموێت: کە مەبەست لە بەڵا و نەهامەتییەکان بۆ گەیشتنە بە حاڵەتی [تدروا]. [تدروا] بریتییە لە ملکەچبوون لە بەردەم پەروەرێندا -بەڵام تەنها ملکەچبوون نییە. بۆ تێگەیشتن لە مانای [تدروا]، خۆت بێنە پێش چاو لە ناوەڕاستی زەریایەکدا، وایدابنێ بە تەنها لە بەلەمێکدایت و زریانێکی بەهێز و گەورە دێت و شەپۆلەکان لە چواردەورتدا هاوشێوەی شاخیان لێدێت. دەگەڕێیتەوە بۆ لای پەروەردگار و داوای یارمەتی لێ دەکەیت. لە چ حاڵەتێکی پێویستی و خەم و پەیوەستبوون و ملکەچبووندا دەبیت؟ ئەوە [تدروا]یە.

پەروەردگاری باڵادەست دەفەرمویت: کە پەروەریێن خۆی بەلا و نەهامەتییەکان دێنێت تاکو ئەو خەڵاتەمان پێ ببەخشێت. پەروەردگار هەرگیز نایەوێت باری سەرشانمان قورس بکات، بەڵکوو ئەو حاڵەتانە دەخولقێنێت تاکو بگەینە حاڵەتی نزیکی لە خۆی کە بەبێ ئەو نەهامەتیانە گەیشتن پێی سەخت دەبێت.

ملکەچبوون و نزیکبوون و وابەستەبوون بە پەروەردگارەوە، ئەو شتەیە کە بە خەڵکی میسر بەخشراوە لە ئێستادا. پەروەردگار هەر خۆی باڵادەستە. پەروەردگار ئاماژە بە مەبەستێکی تری نارەحەتییەکان دەدات و دەفەرموێت: ﴿وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمُ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَٰلِكَ وَبَلَوْنَاهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾﴾ (سورەتی الاعراف).

«سەرئەنجامیش نەوەی ئیسرائیلمان کرد بە چەند بەشەوە لەسەر زەویدا، هەیانە چاک و لەخواترسە، هەشیانە وانییە و لە پلەیەکی نزمدایە و بە چەندەها خۆشی و ناخۆشی تاقیمان کردنەوە بۆ ئەوەی بگەڕێنەوە بۆ سەر ڕێی ڕاست دروست(١٦٨)».

خودا لە سورەتی (ال عمران)دا دەفەرموێت: ﴿إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ ۚ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَاءَ ۗ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾﴾ «ئەگەر زام و سەختی و ناخۆشییەک تووشی ئێوە هاتووە، ئەو خەڵکەیش تووشی هەمان زام و سەختی و ناخۆشی هاتن، ئێمە ئەو ڕۆژگارانە دەستاودەست پێ دەکەین لەناو خەڵکیدا تاکو ئەوانەی باوەڕیان هێناوە پەروەردگار دەریانبخات و هەندێکتان بکات بە شایەت و بە پلەی شەهیدی بگەن، بێگومان پەروەردگار

ستەمکارانی خۆش ناوێت(١٤٠)، بێگومـان پـەروەردگار تاقیتان دەکاتەوە تاکو ئەوانەی ئیماندارن پاک و بێگەردیان بکات، کافرانیش نابووت و ڕیسوا بکات(١٤١)، یاخـود وا گومانتـان برد هـەروا بـە ئاسانی دەچنە بەهەشتەوە؟ کـە هێشتا پـەروەردگار دەرینەخستووە کامتان هـەوڵ و کۆشـش و جیهـادی کـردووە و کامتـان خۆڕاگر و ئارامگر بووە(١٤٢)].

لێرەدا پـەروەردگار مەبەسـتی سـەرەکی نارەحەتییـەکان بـە [تمحیص] نـاو دەبـات. [تمحیـص] هەمـان وشـەیە بـەکار دێـت بۆ باسکردنی گەرمکردن و پاڵاوتنی زێڕ. زێڕ کانزایەکی بەنرخە تەنانەت بەبێ گەرمکردنـی، بـەڵام پـڕە لـە خڵتـە. بـە پاڵاوتنـی (گەرمکردنـی) زێڕەکە، خڵتـەکان لـە زێڕەکـە جیـا دەکرێنـەوە. پەروەردگاریـش لـە ڕێی نارەحەتییەکانەوە باوەڕداران هاوشێوەی زێڕ پوخت و پاڵاوتـە دەکات.

ئایا میسـرییەکانیش پوخـت و پاڵاوتـە دەکرێـن؟ ڕۆژانـی پێـش ڕاپەڕینەکـە، جیهـان گەنجانـی میسـریان بـە هـۆکاری لەناوچـوون دەزانی. بڕوامـان وابـوو ئاڕاسـتە و مەبەسـتەکانیان لـە یـاد کـردووە. بڕوامان وایە کە بڕیاریان داوە ژیانیان لەسـەر شـەقامەکاندا بەسـەر بەرن و فیکە لە کچان بکەن، یاخود لە قاوەخانەیەکدا نێرگەلە بکێشن. لە ڕێی ئـەم نارەحەتییـەوە گەنجانـی میسـر لـە مـردن گەڕێنرانـەوە.

لـە ئیسـتادا ئـەم گەنجانـە لەسـەر شـەقامەکان دژی زۆرداری دەوەستن و لەسـەر ئەژنـۆ نـزا دەکـەن و دەستەکانیان ڕووەو ئاسمان بەرز کردۆتـەوە و هانا بۆ پـەروەردگار دەبـەن. هەمـان ئـەو کەسانەی کـە چەندین ڕۆژی پێشـوو بـە دەگمـەن نوێژەکانیـان ئەنجام دەدا، ئێستا لە بەردەم تانکی سـەربازیدا کڕنووش بۆ پەروەرێنیان دەبەن.

چەنـد ڕۆژێـک پێـش ڕاپەڕینەکـە، تەنگژەکان لەنێوان میسـرییە

مسوڵمان و مەسیحییەکاندا زۆر پەرەی سەندبوو. ئێستا مسوڵمانان و مەسیحییەکانی میسر شان بە شانی یەکتر دەوەستن بۆ بەرگریکردن لە یەکتری و وڵاتەکەیان. هەمان ئەو کەسانە پێشتر متمانەیان بە یەکتر نەبوو، ئیستا وەک برا و خوشک و یەک جەستە بەرگری لە شەقامەکانیان و ماڵەکانیان و چواردەوریان دەکەن. لە ڕێی ئەم ناڕەحەتییەوە کەسێک کە پێشتر تەنها لەپێناو مۆبایل و نێرگەلە و جگەرە دەژیا، ئیستا ئامادەیە ژیانی خۆی بکاتە قوربانی لەپێناو خەڵکەکەیدا. پەروەردگار لە قورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت:

﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾﴾ (سورەتی یونس).

«ئەی پەیامبەر پێیان بڵێ کێ هەیە لە ئاسمانەوە و لە زەوییەوە، ڕزق و ڕۆزیتان بۆ فەراهەم بهێنێت و پێتان ببەخشێت، کێ هەیە خاوەنی دەزگاکانی بیستن و بینین بێت؟ ئەی کێ زیندوو لە مردوو دەردەهێنێت و مردوو لە زیندوو دەردەهێنێت؟ کێیە کە هەموو کار و فەرمانەکان جێبەجێ دەکات و گۆڕانکارییان بەسەردا دەهێنێت؟ خەڵکی دەڵێن: الله پەروەردگاری مەزن، هەموو ئەو کارانە و زیاتریش زۆر بە ئاسانی ئەنجام دەدات لە ڕێگای یاسا و بەرنامەکەیەوە کە خۆی دایڕشتووە، کەواتا پێیان بڵێ: ئایا ناترسن لە سەرئەنجامی یاخیبوونتان، ئایا ناترسن لە خەشم و قینی پەروەردگار؟»

تەنها پەروەردگار دەتوانێت مردوو زیندوو بکاتەوە. پەروەرێن ئێمەی لە مردن گەڕاندەوە. بزانە هەموو ساتێکی ئەم ڕووداوانە مەبەستێکی قووڵ و بەپێزی لە پشتە. بۆ دەیان ساڵ خەڵکی میسر

لە ژیانێکی پڕ ترسدا ژیاون. کاتێک ڕێگە دەدەیت ترس کۆنترۆڵت بکات، دەبیتە بەندە.

پەروەردگار خەڵکی میسری لەم بەندایەتییە ڕزگار کرد لە ڕێی تووشکردنیان و زاڵکردنیان بەسەر گەورەترین ترسدا. پەروەردگار خەڵکی میسری ڕزگار کرد، تەماشای نێوچاوانی ستەمکارەکەیان کرد، بە ستەمکارەکە و تەواوی جیهانیان ڕاگەیاند کە ئەوان چیدی لە ترسدا ناژین. کەواتە (حسنی موبارەک)، بمینێتەوە، یاخود بڕوات، بژی، یاخود بمرێت، هیچ گرنگ نییە. خەڵکی میسر ئازادییان بەدەست هێناوە.

حسنی موبارەک هیچ گرنگییەکی نییە. هیچ نییە جگە لە ئامرازێک -ئامرازێک کە پەروەرێن بە هۆیەوە پلانەکەی بۆ خەڵکی میسر و تەواوی ئوممەتەکە جێبەجێ دەکات. ئامرازێکە بۆ پوختکردن و پاڵاوتن و ئازادکردنی خەڵکی میصر و ئوممەتەکە. گرنگ نییە کە ئێستا لە میسر بین، یاخود نا. میسر تەنها باڵێکی لەشمانە. پاکبوونەوەی میصر، واتا پاکبوونەوەی تەواوی ئوممەتەکە، واتا پاکبوونەوەی من و تۆ. دەرفەتە لە خۆمان بپرسین کە بە چییەوە پەیوەستین؟ لە چی دەترسین؟ هەوڵ بۆ چی دەدەین؟ بۆ کوێ دەڕۆین؟

کاتێک جەستەیەک لە خەوێکی قووڵ، یاخود لە حاڵەتی بێهۆشیدایە، تەنها لە ڕەحمی بێسنووری پەروەردگار خۆیەتی کە بەئاگای دەهێنێتەوە. ئەم ژیانەمان پەرست، خاوەنداریێتی شتەکانمان لە ئازادی و سەربەستی ڕۆح بە لاوە گرنگتر بوو، لە هیچ نەترساین جگە لە پەروەرێنمان، بۆیە پەروەرێن ئازادی و سەربەستی پێ بەخشین.

ئایا چەند لە خەڵکی ئەزموونی ئەم ڕووداوانە دەکەن لە

ژیانیاندا؟ چەند کەس ئەزموونی کرانەوەی دەریایەک و خراپییەکانی ستەمکارێک دەکەن؟ ئایا پێویست نییە لە خۆمان بپرسین بۆچی دەبێت تووشی ئەم ڕووداوانە ببین؟ پێویست نییە لە خۆمان بپرسین کە دەبێت فێری چی ببین و چی بگۆڕین؟ چونکە ئەگەر بۆ ساتێک وا بیر بکەینەوە هەموو ڕووداوەکە پەیوەستە بە خەڵکی میسرەوە، لێرەدا شتێکی گرنگمان لە یاد کردووە. خەوتبووین و پەروەردگار بەئاگای هێناینەوە. مردبووین و پەروەردگار ژیانی پێ بەخشینەوە.

باوەڕمان وابوو کە دوژمنەکانمان لە دەرەوەی خۆمانن، دەسەڵاتیان بە سەرماندا هەیە. ئەمانە هەمووی خەیاڵاتە. دوژمنەکە لەناو خۆماندایە، هەموو دوژمنە دەرەکییەکان تەنها ڕەنگدانەوەی نەخۆشییەکانی خۆمانن. ئەگەر بمانەوێت بەسەر ئەو دوژمنانەدا زاڵ بین، پێویستە سەرەتا بەسەر دوژمنی ناوەوەی خۆماندا زاڵ بین، بۆیە قورئان دەفەرموێت: ﴿لَهُۥ مُعَقِّبَٰتٌ مِّنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَمِنۡ خَلۡفِهِۦ يَحۡفَظُونَهُۥ مِنۡ أَمۡرِ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوۡمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُواْ مَا بِأَنفُسِهِمۡۗ وَإِذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِقَوۡمٖ سُوٓءٗا فَلَا مَرَدَّ لَهُۥۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَالٍ ١١﴾ (سورەتی الرعد).

«بۆ خودا هەیە فریشتەی بێشومار کە بە نۆرە بەدوای یەکدا دێن تا چاودێری ئادەمیزاد بکەن لە بەروپشت و لە هەموو لایەکەوە بیپارێزن بە فەرمانی خودا، بێگومان بارودۆخی هیچ قەوم و گەلێک ناگۆڕێت هەتاکو ئەوان ئەوەی بە خۆیان دەکرێت نەیگۆڕن و نەیکەن، کاتێکیش خودا بیەوێت بەڵایەک بەسەر هەر میللەتێکدا بهێنێت، ئەوە هیچ هێزێک ناتوانێت بەری بگرێت، هیچ کەسێک ناتوانێت جگە لە خودا فریایان بکەوێت و ڕزگاریان بکات.»

پێویستە سەرەتا زاڵ بین بەسەر ڕەزیلی، خۆویستی، هاوەڵ

بۆ پەروەردگارپەیداکردن، تـرس، خۆشەویستی زۆر، هیوا و پشتبەستن بە هەر شتێکی تر جگە لە پەروەردگار. پێویستە بەسەر خۆشەویستی دونیادا زاڵ ببین کە سەرچاوەی هەموو نەخۆشییەکان و چەوساندنەوەکانمانە. پێش ئـەوەی فیرعەونی نـاو ژیانمان لەنـاو بەرین، پێویستە فیرعەونی ناوەوەی خۆمان لەناو بەرین. جەنگەکەی میسر جەنگێکە بـۆ بەدەستهێنانی ئـازادی و سەربەستی، بـەڵام ئازادبوون لـە چـی کەسـێک و شـتێک؟ کـێ چەوسێندراوەتەوە؟ ئایا من و تـۆ ئازادیـن؟ چەوسـاندنەوەی ڕاستەقینە چییـە؟

(ابـن تیمیـە) وەڵامـی ئـەم پرسیارەی داوەتـەوە و فەرموویەتـی: «ئەوەی لـە زیندانی ڕاستەقینەیە کەسێکە دڵی بە ڕووی پەروەرێندا داخستووە و کەسی زیندانی ئەو کەسەیە ئارەزووەکانی کردوویانەتە بەندە»، (ابـن القییـم -الوابیـل).

کاتێک لـە ناخـەوە ئـازاد بوویت، هەرگیز ڕێگە بە کەس نادەیت ئازادییەکەت لێ بسێنێتەوە و زەوتی بکات. کاتێک ناخت ئـازاد بوو، پەروەردگاری زاڵمـەکان و خراپـەکارەکان دەبینیـت، چونکـە تەنهـا کەسانێک دەبنە بەندە کە هۆگری شتە دونیاییەکانن. تەنها دەتوانێت ئەو کەسانە بترسێنێت کـە لـە لەدەستدانی شتەکان دەترسن. تەنها دەسەڵاتت بەسـەر ئـەو کەسانەدا هەیـە کـە پێویستیان بـە شتێکە و شتێکیان دەوێت کـە توانـای لێسەندنەوەیانت هەیە، بەڵام تەنها یەک زات هەیە هیچ کەس ناتوانێت لیتی بسێنێتەوە ئەویش پەروەردگاری باڵادەستە.

کاتێک بـۆ ئازادکردنـی میسـر دەجەنگیـن، بـە مانایەکـی گشـتی و پێوەرێکی ڕاستەقینەتر جەنگێکە بۆ ئازادکردنی خۆمـان. بریتییە لـە جەنگـی ئازادکردنـی خۆمـان لـە زوڵمـی نەفـس و هـەوا و ئـارەزووی خۆمـان. جەنگـی ئازادکردنـی خۆمـان لـە وابەسـتبوون و پشتبەستنە

هەڵەکانمان بە هەموو ئەو شتانەی کۆنترۆڵمان دەکەن و ئەو شتانەی کە دەیانپەرستین جگە لە پەروەریێنمان. جەنگی ئازادکردنی خۆمانە لە بەندایەتی خۆمان.

جا گرنگ نییە بەندەی دۆلاری ئەمریکی، هەوا و ئارەزوو، پلە و پۆست، سەروەت و سامان، یاخود ترس بین، پاکبوونەوەی میسر پاکبوونەوەی هەموومانە.

بۆیە سەرکەوتنی ڕاستەقینە بەهۆی دوو هۆکارەوە بەدەست دێت کە لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژەی پێ دراوە: ئارامگرتن و ترس لە پەروەردگار ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱصۡبِرُواْ وَصَابِرُواْ وَرَابِطُواْ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ ٢٠٠﴾ (سورەتی ال عمران).

«ئەی ئەوانەی باوەڕتان هێناوە، خۆگرین و خۆڕاگریی و ئارامگری بەسەر خۆتاندا بهێنن، نەبەزن لە خۆگری مانەوەتان لە سەنگەردا، هەوڵ بدەن هەمیشە لە سەنگەری خەبات و کۆششدا بن، لە خوا بترسن و پارێزگار بن بۆ ئەوەی سەرفرازیی هەمیشەیی بەدەست بهێنن(٢٠٠)».

ئەگەر ئێستا تەماشای میسر بکەین وەک ئەوەی نمایشێک بێت کە لە دەرەوەی خۆماندا ڕوودەدات بەبێ پاککردنەوە و وردبوونەوە لێی و گۆڕینی خۆمان و ژیانمان، ئەوا مەبەستی سەرەکیمان لە یاد کردووە. لە کۆتاییدا بزانە:

هەموو ڕۆژێک دەریایەک لە پێش چاوەکانماندا ناکرێتەوە.

هۆنراوە

پەروەردگار دەزانێت و ئاگادارە کاتێک گەڵایەک لە درەختەکەی بەردەبێتەوە، جگە لەوە پەروەردگار دەزانێت کاتێک فرمێسک لە چاوانت دەڕژێت، هەر فرمێسکێک کە لە چاوت دەڕژێت، بزانە کە دڵە شێواوەکەت ئاسوودە و ئارام دەکاتەوە.

پەیامێک بۆ تۆ

سەختە ڕوونکردنەوەی ئازادی و سەربەستی، چونکە زۆر قووڵ و ڕاستەقینەیە. بە تەماشاکردن لەنێو ئاڵۆزییەکان، سندووقە بەتاڵ و وێنە خاڵییەکانەوە، تۆ دەبینم ئەی دونیا. پەردە لەسەر پەردە دەدەیت بەسەر چاوەکانمدا. هەوڵ دەدەیت بەدەستم بهێنیت، فریوم بدەیت، بمکەیتە بەندەی درۆکانت.

ڕاستییەکە ئەوەیە کە نەتتوانی تەنانەت دڵۆپە ئاوێکیشم پێ بدەیت کاتێک لە بەردەم دەرگاتدا وەستابووم و دەپاڕامەوە. بەرامبەرت کەوتمە سەر ئەژنۆ و نائومێد بووم لەوەی کە پڕم بکەیت.

ئەوەی ئێستا دەیبینم تەنها قەترەیەک، ڕووناکییە کە تەنها خەنجەرلێدانی بەردەوامی نائومێدی دەتوانێت هەڵیبکۆڵێت.

لێرەدا وەستاوم، دەورە دراوم بە پیاوەکانت و سوپای درۆکانت کە نێردراون بۆ ئەوەی کۆت و زنجیرم بکەن، بەڵام چیدی نابمە زیندانی تۆ. چیدی نابمە ئەو کیژۆڵەیەی کە بە شەوان بەئاگا بوو و بیری لە تۆ دەکردەوە، چیدی ئەو منداڵە دڵشکاوە نیم کە فرمێسکەکانی بۆ تۆ دەڕشت، خۆشەویستییە یەکلایەنەکەم چیدی ناتوانێت تێکم بشکێنێت.

ناتوانیت لەناوم بەریت. ملکەچی بەڵێنە درەوشاوە و درۆینەکانت نابم. چیدی ئەو بەردەستە دڵسۆزەت نیم کە لە بەردەم تاجە درۆینەکەتدا چۆک دابدەم. فرمێسکەکانم چیدی بۆ بەدەستهێنانی تۆ نارێژم، دڵم چیدی پەناگەی تۆ نییە، چیدی ناتوانیت لێرە بژیت.

ڕێگەیەکی دوورم بڕیوە تاکو بگەم بە ئێرە، هەندێک جار بیابانی لێبوو، تاکە شتێک کە پێویستم بووبێت دڵۆپە ئاوێک بووە کە نەتتوانی پێمی بدەیت، هەندێک جار زریان هەڵیکردووە، تاکە شتێک پێویستم بووبێت کەمێک ڕووناکی بووە تاکو ڕێگەکەم نیشان بدات. چەندین جار داوام لێ کردیت، بەڵام نەتتوانی پێمی بدەیت، چونکە تەنها خۆبەزلزانی و شانازیکردن و فریودانت لا دەست دەکەوێت. بۆیە بەردەوام خۆم لە بیابانی وشکی بێ ئاو و تاریکی بێ ڕووناکیدا دەدۆزییەوە، بەڵام چیدی بەندەی تۆ نیم، چونکە پیاوێک هات و لە بەندایەتی تۆ ڕزگاری کردم، بەرەو بەندایەتی پەروەردگار ئاڕاستەی کردم.

خەم دەخۆم

سەرم هەڵبڕی
جارێکی تر
تاکو تەنها ببینم
خۆرەکە ئاوا بووە،
درەختەکان نوستوون،
و هەمووان بەرەو ماڵەوە ڕۆیشتوون
خەم دەخۆم.
ئەو ئاسمانەی کە ساماڵ بوو
ئێستا بە تەم داپۆشراوە
چیدی ڕێگاکەم نابینم
بۆچی هەوڵ بدەم لە کاتێکدا هەموو شتەکان زۆر ناڕوون و لێڵن؟
خەم دەخۆم.
ئیمڕۆکە خەم دەخۆم
بۆ شتە لەدەستچووەکان.
کەسە لەیادکراوەکانم

هێشتا لەسەر ئەژنۆن
لە بەردەم خودایەکی بەفرین لە بەهاردا
خەم دەخۆم.
ئەو نزایەیان لە یاد کردووە
و لە یادیان کردووە هانا بۆ کێ بەرن.
گەوهەرە بەنرخەکە شوێنی گیراوەتەوە بە
نەریتە دونیاییەکان،
و هێما بەتاڵەکان.
دڵەکانیان ماندوون
بێزارن، ڕزیون
خەم دەخۆم.
کەسانێکین
تێکشکاوین، بەڵام داگیر نەکراوین.
تاڕادەیەک
هەست دەکەم خوێنەکەم دەگەڕێتەوە.
دەوەستمە سەر پێ.
هەوڵ دەدەم.
و لە پشتی خەمەکەمەوە،
دەبینم
کەسانێک هەن ناتوانیت بیانکەیتە بەندە.
دڵسۆزییەک کە ناتوانیت بیکڕیت.
ڕەنگە خاکێک داگیر بکرێت،
بەڵام ڕۆح داگیر ناکرێت.
لە پشتی فرمێسکەکانمەوە
تێدەگەم

ئیمڕۆکە خەڵکەکەم دەگرین.
بەڵام سبەی... مەرگ دەمرێت،
کاتێک فرمێسکەکانیان خاکێک دێننە بوون
کە تێیدا [وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾]
«هیچ ترس و خەمێکیان نابێت»، (سورەتی البقرە).

تەنها بیرکردنەوەکانم

ئیمڕۆکە خەمبارییەکی سەیر هەیە. لەو جۆرە نییە کە بە تەنهایی جێت دەهێڵێت. خەمبارییەکی ئارامە، ئەو جۆرەیە کە لە ئاستێکی دیاریکراوی تێگەیشتن و پەسەندکردنەوە سەرچاوە دەگرێت. ئیمڕۆکە تەماشای ئەم وێنەیەم کرد و هەموو کاتێک تەماشام کردووە، فرمێسکەکانم چاوەکانمیان پڕ کردبوو. خۆرئاوابوون دەبوو لە کەناری دەریا، زۆر سەرنجڕاکێش بوو، ئەم ئایەتەم کەوتەوە یاد: ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَـٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ ...﴿١٩١﴾﴾ (سورة آل عمران).

«پەروەردگارا، ئەم هەموو شتەت بێ هۆ دروست نەکردووە، پاکی و بێگەردی بۆ تۆ...»

هەموو ئەم خەمباری، ڕووداو، خەندە، ئاشتی، ئازار، خۆشەویستی، لەدەستدان و قوربانیدانە بێ هۆ نییە، بەبێ مەبەست نییە. هەڵەیەک نییە، یاخود چەند ڕووداوێکی بێ مەبەست و لەخۆڕا نییە.

تەماشای وێنەکەم کرد و لەناکاو هەستم بە غەریبییەکی قووڵ کرد کە لە یادم نەماوە.

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنۢ بَنِيٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ

عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ أَلَسۡتُ بِرَبِّكُمۡۖ قَالُواْ بَلَىٰ شَهِدۡنَآۚ أَن تَقُولُواْ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنۡ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ﴿١٧٢﴾ (سورەتی الأعراف).

«یادی ئەو کاتەیش بکەرەوە کە پەروەردگارت پشتاوپشتی نەوەی ئادەمی کۆکردەوە و کردنی بە شایەت بەسەر خۆیانەوە و پێی فەرموون: ئایا من پەروەردگاری ئێوە نیم؟ هەموو وتیان: نابێت تۆ پەروەردگاری ئێمە نەبیت، بەڵێ، شایەتیمان داوە کە تۆ پەروەردگارمانیت، ئەمەیش بۆ ئەوەی نەوەکو لە ڕۆژی قیامەتدا بڵێن: بەڕاستی ئێمە لەمە بێئاگا بووین.»

زۆر بە قووڵی بیری کەسێکم دەکرد. بیرکردنی پەروەردگاری باڵا و لەگەڵئەودابوون. بیرکردنی ئەو کاتەی کە بوونی هەبووە، یاخود دەبێت، کاتێک کە زۆر دڵنیام لێی وەک ئەوەی پێشتر هەبووبێت. بۆیە کاتێک پەروەرێنمان لە قورئانی پیرۆزدا لەبارەی ڕۆژی دواییەوە دەدوێت، زەمەنی ڕابردوو بەکار دێنێت.

کاتێک ئاشقی کارێکی هونەری دەبین، شەیدا و ئاوێزانی نیگارکێشەکە دەبین، من خوێندکاری پێشانگە وێنەییەکانی خۆرئاوابوونی زەریای ئارام، دەرکەوتنی مانگی چواردەی کەنارەکە، پەڵە هەورەکانی سەرووی فڕۆکەخانە، دارستانەکانی پایزی ڕاڵی و کرێوەی بەفرەکانم. من شەیدا و ئاوێزانی نیگارکێشەکەم.

﴿وَتَذَرُونَ ٱلۡأٓخِرَةَ ﴿٢١﴾ وُجُوهٞ يَوۡمَئِذٖ نَّاضِرَةٌ ﴿٢٢﴾﴾ (سورەتی القیامة). «لەو ڕۆژەدا ڕووخسارەکان دەدرەوشێنەوە و تەماشای پەروەرێنی خۆیان دەکەن.»

تێڕامان لە خۆشەویستی

هەموو ئەم خۆشەویستییە، هەموو پارچەیەکی خۆشەویستیی لە جیهاندا. ئەو خۆشەویستییەی کە هۆنراوەی پێ دەنووسنەوە. خۆشەویستی ڕۆمانە سەرنجڕاکێشەکان، خۆشەویستی ناو گۆرانییەکان، ئەو خۆشەویستییەی هەوڵیان دا لە فیلمێکدا نمایشی بکەن، خۆشەویستی دایکێک بۆ منداڵەکەی و منداڵ بۆ باوکی، ئەو خۆشەویستییەی کە ڕزگارت دەکات، ئەو خۆشەویستییەی دەتکاتە بەندە، خۆشەویستییەک کە بەدەستی دەهێنیت، خۆشەویستییەک کە لە دەستی دەدەیت، خۆشەویستییەک کە بە دوایدا ڕادەکەیت، خۆشەویستییەک کە لەپێناویدا دەژیت. خۆشەویستییەک کە دەزانیت لەپێناویدا دەمریت. خۆشەویستییەک کە خوێن لە پیاوان دەچۆڕێنێت. خۆشەویستییەک کە شمشێرەکان لەپێناویدا کوشتاریان کردووە. خۆشەویستی نێو چیرۆکە خەیاڵییەکان و تراژیدیاکان، هەمووی تەنها ڕەنگدانەوەن.

زایەڵەی تاکە سەرچاوەیەکن، زایەڵەی تاکە خۆشەویستییەک کە دەیزانیت و دەیزانم، چونکە دەمانزانی پێش ئەوەی بتوانین و بزانین، خۆشویستراوین پێش ئەوەی بتوانین خۆشمان بوێت. پێمان

بەخشـرا پێـش ئـەوەی بتوانیـن ببەخشـین، یاخـود بزانیـن بەخشـین چییـە. خۆشەویسـتییەکە کـە دڵمـان بـە شـێوەیەک دروسـت کـراوە دەیزانێت و پێی ئاشـنایە، خۆشەویستییەکە کە سـەرچاوەی هەمـوو خۆشەویستییەکانە، خۆشەویستییەکە کە لـە پێش هەموو شتەکانەوە هەبووە، لـەدوای هەمـوو شتەکانیشـەوە دەمێنێت.

خۆشەویسـتییەکە کـە لـە پێـش هەمـوو زایەڵەکانـەوە هەبـووە، لـە دوای هەموویشـیانەوە دەمێنێـت.

ئیمڕۆ نزام بۆ ئارامی کرد

ئیمڕۆ نزام بۆ ئارامی کرد
هەزاران جار بێئاگا بووم و بەئاگا هاتمەوە
دەزانم گوێت لە من بوو
دەزانم کە بە تەنها نەبووم لەو ژوورەدا
لە ترسی ترس و
تەنهاییدا دەلەرزیم.
دەستەوئەژنۆ هاوارم دەکرد
و ڕووخسارم ڕووەو زەوی.
ئەگەر بمتوانیایە نزمتر ببمەوە، سوێند بە پەروەرێنم دەمکرد
چونکە ئەوە ئەوپەڕی لاوازییە، ڕاستەقینەترین لاوازی
ئەو لاوازییەی کە هیچ نازانێت، بزانە هیچ گەڵایەک، فرمێسکێک
و خەندەیەک
بێ پەروەرێن نابن.
ئیمڕۆ شتێک فێر بووم
جارێکی تر
ئەمە دونیایە. شوێنی حەوانەوە نییە. تەنها بریقەدار و درەوشاوەیە

شوێنێکە کە تێیدا تووشی سەرما و برسیەتی دەبیت
شوێنێکە کە تێیدا هەست بە نیگەرانی و ترس دەکەیت
شوێنێکە کە سارد دەبێت
هەندێک جار زۆر سارد دەبێت.
شوێنێکە کە دەبێت ئەو کەسانە جێبهێڵیت کە خۆشت دەوێن
کە تێیدا ناتوانیت پەیوەست بیت، چونکە تەنانەت ئەگەر
پەیوەستیش بیت،
نابێتە هۆی مانەوەیان، تەنها دەبێتە هۆی ئازار کاتێک کە
نامێنێتەوە.
شوێنێکە کە دڵخوشی و خەمباری تاکە یاریزانن
چاوەڕێی نۆرەی دواترن لە یارییەکدا.....
ململانێ دەکەن بۆ شوێنی خۆیان لەسەر شانۆ
شوێنێکە کە هێزی ڕاکێشانی زەوی دەتکەوێنێت، لاوازی وا دەکات
خوێنت لێ بڕژێت
شوێنێکە کە خەمباری تێیدا بوونی هەیە، چونکە پێویستە
و فرمێسکەکان دەڕژێن، تاکو شوێنێکت بیر بهێننەوە کە تێیدا
نارژێن
شوێنێک کە تێیدا نارژێن
و ئەوە تاکە شت نییە؟ ئایا بەهەشت ئەو شوێنە نییە؟
ئەو شوێنەی پەروەردگار چەندین جار وەسفی کردووە بە دوو
شێوە؟
﴿وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٢﴾ (سورة البقرة)
هیچ ترس و خەمبارییەکیان تووش نابێت
بەڵام هێشتا لێرەم، وانییە؟
برینی سەر گۆشتەکەم ئەوەم بیر دێنێتەوە

سووتاوی سەر قۆڵم برینێکی جێهێشتووە کە خۆشم دەوێت.
خۆشم دەوێت، چونکە بیرم دەهێنێتەوە چەندە لاوازم
چەندە مرۆڤم
دەسووتێم، خوێنم لێ دەڕژێت، دەشکێم و بریندار دەبم.
بەڵێ، ئێستاکە من لێرەم. لێرە دەکەوم، لێرە دەگریم.
لێرە هاوشێوەیە، کە ژوورەکەت پڕ کردووە و
بەهۆی پابەندیمەوە پلەت بەرز کردوومەتەوە و زانیارییەکی دەقیقم
هەیە لە بارەی
لاوازیم و پێویستییەکی زۆرم بە تۆ.
پاشان خۆت گرنگیت پێ دا.
بە دڵنیاییەوە گرنگیت پێ دا
هاوشێوەی یونس و موسا و دایکی موسا، گرنگیت پێ دا.
تۆ ئارامی ئارامانی
بەهێزی بەهێزانی
فەنەری ڕاستی لەم زریانی درۆیانەدا
بۆیە ئیمڕۆ نزام بۆ ئارامی کرد.

له ململانێی ژیاندا

ئیمڕۆ بیرم لە تۆ دەکردەوە
بیرم لە تۆ دەکردەوە و ئەو وتانەم بیر هاتەوە کە پێتوتم
بە جوانترین شێوە
دڵە نائارامەکەمت ئارام کردەوە
و هەناسەمت ئاسانتر کرد
ئەو وتانەت پێ وتم و هێشتا لە مێشک و دڵمدا هەڵمگرتوون
بەرزم دەکەنەوە و پڕم دەکەن و ماندوویم ناهێڵن
چونکە زیاتر لە ئازار، ماندووم
وا هەست دەکەم لەم چیرۆکەدا بۆ هەزاران ساڵ ژیاوم
و ئێستا ئامادەی نوستنم
ئامادەم دەستبەرداری ببم
ئێستا ئامادەم چیرۆکەکە کۆتایی پێ بهێنم
ئامادەم هەست بە ئارامی
و دەنگت بکەم
پێم دەڵێن تەواو بووم، سەرکەوتوو بووم و لێرەم
بەڵام ئەم شوێنە دەزانم

پێشتر من لێرە بووم
ئێستا دەڕۆم دەنوم
دەڕۆم بنوم
تکایە مەپرسە
تکایە مەپرسە
تەنها بهێڵە بنوم
تەنها بهێڵە بنوم و وتەکانت لەسەر زارم بن

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْإِنسَـٰنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَـٰقِيهِ ٦﴾
(سورەتی الانشقاق)

«ئەی ئینسان بەڕاستی تۆ خۆت زۆر ماندوو دەکەیت، زۆر ڕەنج و زەحمەت دەکێشیت، سەرئەنجامیش دەبێ بگەڕێیتەوە بۆ لای پەروەردگارت، تاکو پاداشتی ڕەنج و هەوڵەکەت وەربگریت(٦)»

ئارامی

خۆر لە بەرەبەیاندا گەلێک سەرنجڕاکێشە. حاڵێک بەسەر درەختەکاندا دێنێت کە لە هیچ ساتێکی تری ڕۆژدا نایبینیت. بڕوام وایە هەموومان هەمان شتمان دەوێت: ئارامییەکی تەواو. ڕەنگە تەنها لە چرکەساتێکی ئەو ئارامییەدا چاوەکانت دابخەیت و هەست بە باشی بکەیت.

بۆ چرکەساتێک هەست بە نیگەرانی نەکەیت و خەمبار نەبیت و ئاوێزانی شتێک نەبیت کە نیتە و ناتوانیت هەتبێت. تەنها بۆ ئەوەی لەوێ بیت، ئارام و بێدەنگ لە ناخەوە، ڕەنگە ئەوە قەشەنگی و جوانی ئەم ساتەی ڕۆژ بێت: ئارامی

بە هیوای ئەوەی ئیمڕۆ ڕۆژێکی جیاواز بێت.

بمره پێش مەرگت

پێم بڵێ کە دەتوانم خۆم ون بکەم
پێم بڵێ کە دەتوانم خۆم لە ئامادەبوونتدا ون بکەم
لە ساتی سەرنجڕاکێشی ملکەچبوونی ڕاستەقینەدا
پێم بڵێ کە دەتوانم بۆ هەمیشە بە تێکشکاوی بمێنمەوە
لە تۆدا
بۆ تۆ
لەگەڵ تۆ
پێم بڵێ کە دەتوانم بۆ هەمیشە لێرە بمێنمەوە
دوورم، بەڵام هێشتا لێرەم
ئایا پەیامبەرمان نەیفەرموو: «بمرە پێش مەرگت»؟
لە سەرەتادا هەستم کرد تەنها بیرهێنانەوەیەک بێت
بۆ بیرهێنانەوەی چاوپێکەوتنمان لەگەڵ تۆ
بەڵام دواتر بیرم کردەوە چۆن بتوانم بمرم پێش مەرگم:
ڕۆحێکت هەبێت کە چیدی لەم ژیانەدا نییە -هەرچەندە
لاشەکە دەبێت بمێنێتەوە
دڵێک کە ئازادە لە کۆت و بەندی دونیا- تەنانەت

کاتێک قاچەکان دەبێت بە شەقامەکانیدا بڕۆن
نەفسێکت هەبێت کە لە ئارامییەکی تەواودا بێت و قایلە بە
پەروەرێنی -هەرچەندە بەرگە تێکشکاوەکە دەمێنێتەوە
ڕۆحێک کە پێشتر لەوێ بووە- تەنانەت پێش ئەوەی لەوێ بێت
ڕۆحێکی دابڕاو
نەفسێکی (مطمئنە)، بە ڕاستەقینەترین و ڕوونترین ماناکەی
وەک زانایەکی گەورە فەرموویەتی: «ئەوەی
نەچێتە بەهەشتی ئەم دونیایەوە، ناچێتە
بەهەشتی ئەو دونیا.»

ڕزگارم بکە

هیچم نییە کە هیوا و ئومێدم پێی هەبێت، جگە لە بەخشندەییت ئەی پەروەرێن. لە دەرگات وەستاوم بە دڵێکی شکاوەوە، هێشتا تۆ کراوەیت. لەم زریانە ڕزگارم بکە. بێکەسترین بەندەی تۆم. بزر بووم و لە ناوەڕاستی دارستانێکدا دەسوڕێمەوە و هەوڵ دەدەم ڕێگاکەم بدۆزمەوە، بەڵام هەموو درەختەکان هاوشێوەن، هەموو ڕێگەکان دەگەڕێنەوە خاڵی سەرەتا. هیچ کەسێک لەم دارستانەدا ڕێگاکەی نادۆزێتەوە، جگە لەوانەی کە تۆ ڕزگاریان دەکەیت. پەروەرێنم بمپارێزە، چون بەڕاستی ناتوانم خۆم بپارێزم.

دڵم پەرتووکێکی ئاوەڵایە

دڵم پەرتوکێکی ئاوەڵایە،
بە چیرۆکەکەم دەست پێ دەکات.
پێیان بڵێ پەندەکەت وەرگرت.
هەموو کاتێک وەریدەگریت،
بە دوای کامڵیدا دەگەڕێیت لە شتێکی ناکامڵدا.
بە دوای پەناگەیەکدا گەڕایت لە خانوویەکی پووشیندا.
کاتێک زریانەکە هەڵیکرد،
ڕووت و تەنها بوویت.
دانەپۆشراو.
چەندین ساڵت بەسەر برد لە خواردندا
بەڵام ئەوە تەنها هەوا بوو
و سەرسام بوویت کە بۆچی هێشتا خاڵیت.
چیرۆکیان بۆ گێڕایتەوە
و بڕوات پێ کردن...
پاشان چاوەڕێی پەریی ددان[٢] بوویت

---

٢) پەریی ددان(tooth fairy) دیمەنێکی خەیاڵییە زیاتر لە ئەفلامکارتۆنەکاندا هەیە،

تاکو گۆڕانکاریت تێدا بکات.
ئیستایش هەموو شتێک دەبەخشیت
بۆ بەڕاست گەڕاندنی چیرۆکەکە.
واز بهێنە
چیرۆکێکی باشتر هەیە
کە تەنها چیرۆکێکی ڕووت نییە
بەڵکوو ڕاستییە.
بەڵام تێیدا پاڵەوانەکە هەرگیز نامرێت
خوێنی لێ نایەت، یا ناگرییێت
نموونە ڕاستەقینەکە بدۆزەرەوە
لەبەری بکە.
لەسەر دڵت هەڵی بکۆڵە.
و پاشان
پێشکەشی جیهانی بکە، تاکو بیخوێننەوە.
دڵت پەرتووکێکی ئاوەڵایە.

کە پەرییەکە و ددانێکی پێیە.

برینەکە

خەمبار مەبە بەهۆی برینەکەوە،
چونکە تەنها بۆ ئازادکردن و سەربەستی تۆیە،
لەو کۆتوبەندەی تۆی بەستووە بە زەوییەوە
و کۆتوبەندەی کردوویتی بە سێبەری خەڵکییەوە
ئاوی تراویلکە تینوێتی ناشکێنێت
بەڵام زۆر سەرنجڕاکێشە بە لای کەسانی تینووەوە
زۆر دەترسم کە هەرگیز نەزانم ژیانێکی تر هەیە
جیاواز! زۆر جیاواز!
ئەگەر دەستبەرداری ببم، پلەم بەرزتر دەکەیتەوە؟
لە سەرووی خەم و ویست و لەدەستدانەوە
لە سەرووی هەموو ئەو شتانەی تاکو ئێستا زانیومن
بەرزترم بکەرەوە، لە زەوی دامببڕە
هاوشێوەی ڤاکسینێک[٤] کە نەخۆشت دەخات تاکو بەهێزتر بیت
برینەکە کاتییە، ئازادییەکە هەمیشەیی.

---

٤) ڤاکسین(vaccine): واتە پێکوتە، بە عەرەبی واتە لوقاح.

خەڵوەت

ئێسکەکانم دەیانەوێت بتوێنەوە
ماسوولکەکانم دەیانەوێت ئازاد بن
جەستەم دەیەوێت بوەستێت لە
ڕۆیشتن،
هەوڵدان،
جەنگان،
بۆ هەوا،
بۆ ژیان.
ئەندێشەم وێنەیەکی بۆ کێشاوم،
بەڵام لە ئێستادا تەنها خەیاڵاتە،
درەختەکان چەماوە و ماندوو و داخراون
هاوشێوەی دڵم
بەڵام هێشتا بیرکردنەوەکانم دەدوێن،
دەڕۆن،
هەوڵ دەدەن،
دەجەنگن،

بۆ هەوا،
بۆ ژیان.
چۆن دەتوانیت وێنەیەکی بەو شێوەیە ڕوون،
ڕاستەقینە بسڕیتەوە؟
پێم بڵێ چۆن خۆمی تێدا بسڕمەوە،
و هەنگاوە ماندووەکانم دابنێم تاکو پشوویەک بدەن.
دەبینم
هەڵدەکەوم،
و ناڕۆم
هەنگاو دەنێم
قسە ناکەم.
ئازارێک لە سینەمدایە
لە بێدەنگی و ئازار و نائارامی هاتۆتە بوون
کێ لەوێیە جگە لە من تاکو باسی بکەم؟
کێ دەزانێت جگە لە من تاکو ناوی بنێم؟
بەداخەوەم بۆ بێباکیم،
ماندوویی و بێهێزیم لە بەری بەیان،
ئێستا بە دارستانەکاندا دەسووڕێمەوە
هەوڵ دەدەم خەڵوەتەکەم بدۆزمەوە
ئایا سروشم بۆ هاتووە؟
دەنگی کێیە کە دەیبیستم؟
دەنگی خۆم توند و بێزارکەرە.
کێی تر ناوم دەزانێت؟
تەنها بەهۆی میهری ئەوەوەیە
کە دڵ دەتوانێت بدوێت

کاتێک ئەقڵ و جەستە
سڕن،
تەنها پەلکێشم دەکەن.
تکایە وەرە،
ئەگەر تەنها بۆ ئارامکردنی بیرکردنەوەکانم بێت،
بەنێو دارستانەکاندا دەسووڕێمەوە
بە باڵەکانم
هێشتا بەدوای خەڵوەتدا دەگەڕێم.
چیدی
ناڕۆم،
هەوڵ نادەم،
ناجەنگم.
هەواکەم بەدەست هێنا
ژیانم بەدەست هێنا.

بەردەوامم لە هەنگاونان

هەموو ڕۆژێک لە چاوپێکەوتنەکەمان نزیکتر دەبمەوە.
وا هەست دەکەم هەزاران ساڵە بەم ڕێگەیەدا هەنگاو دەنێم
بەرەوڕووی تۆ...
و هێشتا لەوێ نیم.
زۆر نزیکم، کەچی هێشتا زۆر دوورم
بەڵام بەردەوامم لە هەنگاونان،
سەرەڕای فرمێسکەکان،
سەرەڕای بایەکە،
سەرەڕای ئەژنۆ لاوازەکانم و ئێسکە شکاوەکانم،
سەرەڕای هەڵئاوساوی و برینەکانم، کە دڵمیان بەم ڕۆژە گەیاندووە،
بەردەوامم لە هەنگاونان...
بەرەوڕووی تۆ.
تەنها یەک ئاڕاستە هەیە،
یەک ئاڕاستە:
بەرەوڕووی تۆ.
لە لای تۆوە، بەرەوڕووی تۆ.

هیچ شتێکی ترم نییە.
هیچ شتێک.
ئەوەیش هەژاری منە.
بەردەوامم لە هەنگاونان
چونکە لەدوای هەموو ڕۆژئاوابوونێکەوە، هەڵهاتنێک هەیە،
لە دوای هەموو زریانێکەوە، پەناگەیەک هەیە،
لە دوای هەموو کەوتنێکەوە، هەڵسانەوەیەک هەیە،
لە دوای هەموو فرمێسکێکەوە، سڕینەوەی چاوان هەیە.
لە هەر شوێنێکدا کە بریندار کراویت، چاکبوونەوەیەک هەیە،
و دروستبوونەوەیەکی پێستیش هەیە بەهێزتر لەوەی کە هەبوو
بەردەوامم لە هەنگاونان
چونکە سوێند بە پەروەردگار هیچ شک نابەم جگە لە میهری تۆ.
هیچ شک نابەم جگە لە پەیمانی تۆ
وشەکانت
پەیمانەکە بریتییە لە
﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْإِنسَٰنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَٰقِيهِ ۝٦ ﴾ ئەی ئینسان بەڕاستی تۆ خۆت زۆر ماندوو دەکەیت، زۆر ڕەنج و زەحمەت دەکێشیت، سەرئەنجامیش دەبێ بگەڕێیتەوە بۆ لای پەروەردگارت، تاکو پاداشتی ڕەنج و هەوڵەکەت وەربگریت(٦)»
(سورەتی الانشقاق).

یاسەمین موجاهید

خاتوو یاسەمین موجاهید بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە (دەروونناسی) و بڕوانامەی ماستەری لە (ڕۆژنامەگەری و ڕاگەیاندن) لە زانکۆی (ویسکۆنسین مادیسۆن)دا بەدەست هێناوە. دوای تەواوکردنی خوێندنەکەی، وانەی خوێندنە ئیسلامییەکانی وتووەتەوە، وەکو بەڕێوەبەری لاوان خزمەتی کردووە. هەروەها وەکو مامۆستای نووسین لە زانکۆی (کاردینالْ ستریچ) کاری کردووە، وتاربێژی نێودەوڵەتی و وانەبێژی بانگهێشت کراوە بۆ هەریەک لە زانکۆکانی ئۆکسفۆرد، هارڤارد، یەڵ، ستانفۆرد، چەندان زانکۆی تر لە سەرانسەری جیهاندا. وەکو دەستەی نووسەران لە بەشی ئیسلامی ڕۆژنامەی (ئینفەوکەس نیوز)دا کاری کردووە. لە ئیستادا مامۆستایە لە (پەیمانگای المغریب)، هەروەها نووسەرە لە (هوفینگتۆن پۆست)، خاتوو یاسەمین موجاهید وتاربێژێک و نووسەرێکی نێودەوڵەتییە، لە زۆربەی بەرهەمەکانیدا جەخت لەسەر پەرەپێدانی ڕۆحی و کەسی دەکاتەوە. دەتوانن سەردانی سایتەکەی خاتوو یاسەمین بکەن (yasaminmogahed.com) بۆ بینینی کۆکراوەی نووسین و هۆنراوە و وانەکانی.

دڵت بێنەوە

Yasmin Mogahed

کتێبی "دڵت بێنەوە" لەسەرووی جوانیەوەیە...زۆر سوپاس خاتوو یاسەمین بۆ ئەم پەرتوکە سەرنجڕاکێشە. دیدگای منت لەبارەی ئەم ژیانەوە بە تەواوی گۆڕی، فێرت کردم دەستبەرداری ئەو خەیاڵاتانە بم کە تێیدا دەژیم، و تەنها سەرنجم لەسەر ڕۆژی دوایی بێت، سوپاس بۆ بەڕێزتان واتان لێکردم بڕوام بە دەرفەتی دووەم و سێیەمیش هەبێت..دەزانم کامڵ و بێ کەموکوڕی نیم. بەڵام هەوڵدەدەم ببم بە کەسێکی باشتر. وتەکانت سوکنایین یارمەتیان داوم بە خەندەوە بە ئارامی بنووم تەنانەت لە ناڕەحەترین شەوەکانی ژیانمدا. هەر بۆیە هیوای باشترینت بۆ دەخوازنم.

دالیا ئی.ئێن.

پەرتوکی "دڵت بێنەوە" تێڕوانینێکی تەواو جیاوازی پێبەخشیم لەبارەی مەبەستی ئەم ژیانەوە، بڕواناکەم کەسێک هەبێت ئەم پەرتووکە بخوێنێتەوە و کەڵک لە داناییەکانی وەرنەگرێت.

گۆڤاری سیستەرز.

٧٠٠٠ هەزار دینار
ISBN: 978-9922-626-24-6
9 789922 626246

07501269689
07511408868
hakem1423@yahoo.com
renwen2009@yahoo.com
سلێمانی - بازاڕی ئاوباریک- نهۆمی یەکەم
بەرامبەر کاسۆمۆڵ - دوکانی ژمارە (٦٦)